МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ М. МАКСИМОВИЧА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА БІБЛІОТЕКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ELIBUKR

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

До 50-річчя заснування
Київського національного університету культури і мистецтв і початку підготовки
в ньому фахівців бібліотечно-інформаційної галузі

Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі

Матеріали Міжнародної наукової конференції
(15 травня 2018 р.)

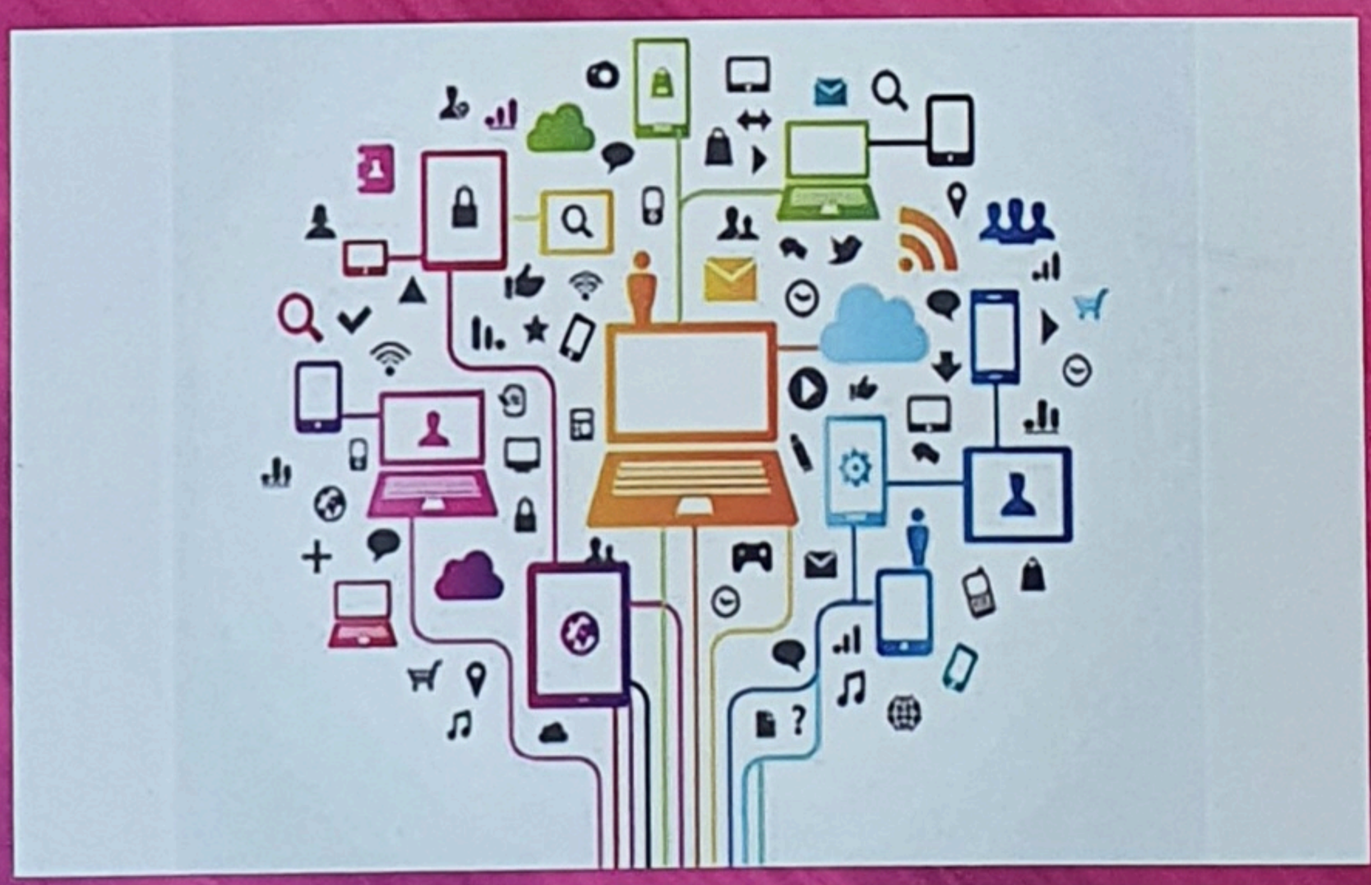

Київ – 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ М. МАКСИМОВИЧА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА БІБЛІОТЕКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ELIBUKR

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

До 50-річчя заснування
Київського національного університету культури і мистецтв і початку підготовки в ньому фахівців бібліотечно-інформаційної галузі

Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі

Матеріали Міжнародної наукової конференції

(15 травня 2018 р.)

Київ – 2018

УДК 316.77:02:[001.9+004] (08)
Кеттер: І 74

Редакційна колегія: ***Бездрабко Валентина Василівна***, завідувач кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності Київського національного університету культури і мистецтв, д. іст. наук, професор; ***Галаган Людмила Миколаївна***, директор Фонду президентів України Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, канд. політ. наук, старш. наук. співроб.; ***Гранчак Тетяна Юріївна***, старш. наук. співроб. відділу політологічного аналізу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, д. соц. ком, старш. наук. співроб.; ***Новальська Тетяна Василівна***, завідувач кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, докт. іст. наук, професор; ***Половинчак Юлія Миколаївна***, директор Національної юридичної бібліотеки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, канд. іст. наук, старш. наук. співроб.; ***Прокопенко Людмила Іванівна***, доцент кафедри соціальних комунікацій та інформаційних наук Київського національного університету культури і мистецтв, канд. культурології, доцент; ***Сербін Олег Олегович***, директор Наукової бібліотеки імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка д. соц. ком., старш. наук. співроб.; ***Ярошенко Тетяна Олександрівна***, віце-президент Національного університету «Києво-Могилянська академія», канд. іст. наук, доцент; ***Яцевич Микола Олександрович,*** декан факультету інформаційно-документних комунікацій Білоруського державного університету культури і мистецтв, канд. пед. наук, доцент.

Рекомендовано до друку
Кафедрою інформаційних технологій
Київського національного університету культури і мистецтв
(протокол № 3, від 26 березня 2018 р.)

Інформація, комунікація і управління знаннями в глобалізованому світі: зб. матеріалів Міжнарод. наук. конф., м. Київ, 15 травня 2018 р. – Київ: КНУКіМ, 2018. – 244 с.

Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел та посилання на них та за всі інші відомості.

Думки авторів можуть не збігатися з позицією упорядника та редакторів.

© Київський національний університет
культури і мистецтв
© Автори статей

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ІНФОРМАЦІЯ, КОМУНІКАЦІЯ І СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ І СУЧАСНІ ПРАКТИКИ

Андрійчук М.
Мас-медіа в рекламних комунікаціях українських видавництв **12**

Бєлов Д.
Український комікс: формування новітньої традиції **14**

Волчук С.
Історико-культурна реконструкція як чинник збереження духовної спадщини **17**

Данилова В.
Комунікативна функція «спеціальних художніх подій» **19**

Євсєєва Г.
Розвиток електронного документообігу підприємств будівельної галузі в умовах новітніх викликів часу **21**

Жабинець О.
Соціальні комунікації та корпоративна соціальна відповідальність підприємств агрохолдингового типу **23**

Зубко Н.
Видавнича пропозиція на сучасному книжковому ринкові України як джерело комплектування бібліотечних фондів **26**

Кубко В., Зірчак Г.
Зв'язки з громадськістю у формуванні корпорпоративного іміджу закладу вищої освіти **28**

Кулицький С.
Прагматичний шум як атрибут інформаційно-аналітичної діяльності **31**

Кушнірецька О.
Перспективи розвитку інноваційних форм просторової організації бізнесу на принципах Industry 4.0 **33**

Ліпінська А.
Інформаційно-аналітичні документи: методичні аспекти створення **35**

Максименко Д.
Електронний документообіг як одна із базових технологій електронного урядування в Україні **37**

Навіцкая Т.
Феномен медыятызацыі ў сучасных сацыяльных даследваннях **39**

Назаровець С.
Фальшиві публікації як виклик академічним бібліотекам України **42**

Натаров О.
Інформаційно-аналітична діяльність бібліотек у забезпеченні інформаційних потреб органів державної влади **44**

Піваварчык І.
Асаблівасці этыкетных жанраў публіцыстычнага рэлігійнага дыскурсу **47**

Плахтій А.
Питання нормативно-правового регулювання інформаційно-комунікаційного забезпечення бібліотеками електронного урядування в Україні **49**

Редька К.
Сучасні умови формування інфокомунікацій у документально-інформаційній сфері **51**

Стрyнгар В.
До питання класифікації соціальних медіа **53**

Толочко С.
Інформаційна аналітика як мистецтво управління знаннями **58**

Федорова О.
Дискурс англомовної публіцистичної преси Україні: основні характеристики **60**

Чуприна Л.
Перспективи аналітичної діяльності бібліотек у контексті тенденцій розвитку інформаційних технологій **62**

СЕКЦІЯ 2. ІНФОРМАЦІЯ Й КОМУНІКАЦІЯ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Бойко О.
Деструктивна діяльність людини: філософсько-антропологічний аналіз **65**

Гиріна Т.
Медіатизація інформаційного простору як передумова трансформаційних процесів в україномовному радіомовленні **67**

Гранчак Т.
Медіаграмотність як компетентнісна основа національного розвитку в умовах глобалізації **70**

Гулай В.
Соціально-комунікативний інжиніринг в теоретико-методологічних координатах соціального конструктивізму **72**

Доброносова Ю.
Культура медіарозмаїття як контекст самоактуалізації особистості в сучасному світі **74**

Закіров М.
Інформаційне конструювання політичної реальності **77**

Закірова С.
Роль інформаційних стратегій впливу в дискурсі сучасних війн **79**

Макарова О.
Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на медіатизацію політики **82**

Міськевич Т.
Виміри інформаційної нерівності в глобалізованому суспільстві **84**

Кушнарьова М.
Хибна інформація: причина та привід (з життя С'єни першої половини XIV ст.) **86**

Симоненко О.
Комунікативні складова процесу формування і реалізації політичного лідерства **89**

Черпак Т.
Особливості прямої політичної комунікації в Україні **91**

Шевченко В.
Філософсько-культурологічні проблеми розвитку інформаційного суспільства **93**

СЕКЦІЯ 3. ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ІНСТИТУТИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ: СУЧАСНІ ЗАВДАННЯ І ТРЕНДИ

Бандилко Л.
Діяльність сучасних бібліотек у глобалізованому інформаційно-технологічному суспільстві **96**

Беззуб І.
Бібліотеки як містки громадської активності (на прикладі місцевих та регіональних бібліотек) **98**

Давидова І.
Інформація і знання: роль бібліотек в глобальному суспільстві **101**

Дніпренко В.
Електронні видання як фактор розвитку книжкової справи **103**

Кулієва Т.
Іміджева політика сучасної бібліотеки **106**

Медведєва В.
Українська бібліотека в час гуманітарної кризи **108**

Мостовик Т.
Книгообмінні зв'язки НБУВ з національними бібліотеками світу **110**

Мотько А.
Наукові форуми Української бібліотечної асоціації в Славському як середовище професійної комунікації **112**

Назаровець М.
Електронні інструменти для наукових досліджень: послуги бібліотек університетів світу **115**

Пилипака О.
Бібліотекознавчі дослідження в контексті сучасної соціокультурної регіоналістики **117**

Половинчак Ю.
Бібліотечні проекти з акумуляції інформації сучасного інтерактивного інформаційного простору **119**

Польовик С.
Дослідження стимулів і стратегій співпраці між бібліотеками, архівами та музеями **122**

Салата Г.
Теоретичні аспекти професійної української термінології бібліотечно-інформаційної галузі: нотатки до проблеми **124**

Свердлик З.
Державний архів Київської області як соціально-комунікаційний центр **126**

Утиро Н.
Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка – соціокультурний центр громади міста **129**

Чжан Х.,
Документно-інформаційні установи КНР: тренди програмно-проектної діяльності **132**

Шендрик О.
Міжнародне співробітництво Української бібліотечної асоціації в контексті входження у світовий інформаційний простір **134**

Yurik I., Lazarev V.
«Open science» principles in the activities of a university library **136**

СЕКЦІЯ 4. ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ІНСТИТУТИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: РЕСУРСНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Бездрабко В.
Бібліометричний метод в архівістиці **139**

Бігеза В.
Web–сайт бібліятэк як інструмент фарміравання культуры школьнікаў **141**

Бойчук М.
Соціальний медіа маркетинг в діяльності бібліотек **143**

Булахова Г.
Вірусний маркетинг у рекламній діяльності бібліотек **146**

Вербова В.
Інформаційне забезпечення сучасних науково-педагогічних досліджень **149**

Галкоўская Ю.
Аналіз і ацэнка эфектыўнасці стварэння электронных інфармацыйных рэсурсаў бібліятэкамі як навукова-практычная праблема **151**

Горбенко Н.
Електронні періодичні видання Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського **154**

Заклінська Ю.
Особливості видавничої діяльності наукових бібліотек України **156**

Казленка А.
Актуальны змест дзейнасці бібліятэк па падрыхтоўцы біябібліяграфічных рэсурсаў **157**

Кобижча Н.
Документно-інформаційні ресурси бібліотек України у вимірі суспільної корпоративної відповідальності **160**

Конон Н.
«Осередок бібліографії Волині» у вимірі волинського історичного краєзнавства **163**

Мальшакова А.
Інформаційна аналітика в науковій бібліотеці: напрями та перспективи розвитку **165**

Островська О.
Інформаційні ресурси військових бібліотек України – стратегія розвитку **167**

Паўлава С.
Сацыяльныя тэхналогіі ў сістэмэ бібліятэчнай дзейнасці **169**

Пераверзева Ю., Жукоўская М.
Унутрырэспубліканскі дакументаабмен як кірунак эфектыўнай прафесійнай камунікацыі бібліятэкараў Беларусі **171**

Пестрецова О.
Бібліотечне правове інформування: організаційно-функціональний аспект **174**

Скаченко О.
Інформаційна діяльність бібліотек: курс на мультимедійність (з досвіду наукової бібліотеки КНУКіМ) **177**

Спрінсян В., Шевченко О.
Дослідження проблеми управління інформаційними ресурсами **179**

Тарасенко Н.
Критерії, методика й досвід оцінки ефективності діяльності бібліотек у соціальних мережах **182**

Тур О.
Раціоналізація діловодного апарату на засадах НОП у працях В. Мейльмана **185**

СЕКЦІЯ 5. ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА ОСВІТА: ВИКЛИКИ І РІШЕННЯ

Бачинська Н.
Київська науково-освітня школа бібліотечної професіології **187**

Бондаренко В.
Мобільні застосунки в сучасній освітній комунікації **189**

Воронова Н.
Комунікативний досвід в культурологічній освіті **193**

Громко Т.
Сучасні типи гуманітарних дискурсів у формуванні професійної комунікативної компетенції політологів **196**

Дубова С.
Окремі питання наскрізної професійної соціалізації студентів напряму підготовки «Інформаційний аналітик» протягом навчання у ВНЗ **198**

Зыгмантовіч С., Саітава В.
Нацыянальныя вучэбныя дапаможнікі па агульным бібліяграфазнаўстве як сродак падрыхтоўкі бібліятэкараў-бібліёграфаў **200**

Ісаєнко О.
Сучасні освітні та професійні виклики майбутніх фахівців з бібліотечної справи **202**

Касап В.
Шляхі ўдасканалення практыка-арыентаванай падрыхтоўкі бібліятэчных кадраў **204**

Коляда-Березовська Т., Татакі О.
Партнерство як формат освітньо-професійної актуалізації особистості **206**

Кушнарьов В.
Інформаційна, бібліотечна та архівна освіта в Україні: формат змін **210**

Матвієнко О., Цивін М.
Про дивергенцію в інформаційній освіті: чи може бути виокремлена спеціальність «інформаційний менеджмент»? **212**

Новальська Т.
Фундатори київської бібліотечної науково-освітньої школи **215**

Панькевич О.
Електронний підручник як ефективний навчальний засіб підготовки майбутніх документознавців **218**

Пасічник Ю.
Академічна мобільність та її вплив на науково-технічний прогрес **220**

Прокопенко Л.
Науково-дослідна робота кафедри соціальних комунікацій та інформаційних наук КНУКіМ як чинник удосконалення змісту навчання **222**

Раманава Ж.
Фарміраванне прафесійнай кампетэнтнасці спецыялістаў бібліятэчна-інфармацыйнай справы ў сферы папулярызацыі нацыянальнай літаратуры і літаратуразнаўства **226**

Синюра-Ростун Н.
Роль управління знаннями у функціонуванні сфери освіти **228**

Соляник А.
Зміст цифрової компетентності здобувачів вищої інформаційної освіти **230**

Тюрменко І.
Роль архівних установ у підвищенні кваліфікації викладачів архівної справи **231**

Яцэвіч М.
Практыка-арыентаванае навучанне як аснова фарміравання прафесійных кампетэнцый бібліятэчнага спецыяліста **234**

Відомості про авторів **237**

СЕКЦІЯ 1. ІНФОРМАЦІЯ, КОМУНІКАЦІЯ І СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ І СУЧАСНІ ПРАКТИКИ

УДК 316.77:659.4:655.41

Мас-медіа в рекламних комунікаціях українських видавництв

© Микола Андрійчук

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»,

03056, Україна, м. Київ, вул. Янгеля, 1/37

E-mail:2505mt@gmail.com

Розглянуто особливості використання мас-медіа українськими видавництвами для просування своєї друкованої продукції. Наведено успішні приклади співпраці видавців та мас-медіа.

Ключові слова: видавництва, книга, реклама, комунікація, мас-медіа.

The features of using mass media by Ukrainian publishers to promote their print products are considered. Successful examples of cooperation between publishers and the mass media are given.

Keywords: publishing houses, book, advertising, communication, mass media.

Питання організації комунікаційних кампаній для реклами книжкових видань завжди було актуальним для вітчизняних видавців, які мають обмежені фінансові ресурси та практично позбавлені державної підтримки. Різні аспекти використання реклами у видавничій справі висвітлюють у своїх працях такі українські дослідники: Т. Булах, О. Виходець, Г. Грет, Н. Зелінська, О. Скібан, В. Теремко, М. Тимошик та ін. Більшість із них порушують теоретичні аспекти рекламування видавничої продукції. У свою чергу нас цікавлять практичні аспекти цієї проблеми та мас-медійні канали, які використовуються в рекламних комунікаціях видавництв з метою просування друкованої продукції.

Рекламування книг в Україні та країнах із розвинутими книговидавничими індустріями має суттєві відмінності. Так, пряму рекламу у розвинутих країнах замовляють для спеціальних видавничих бізнес-проектів, що просувають майбутні бестселери. В Україні ж через обмежені фінансові можливості видавничого бізнесу розвиваються в основному ті рекламні комунікації, що не вимагають великих витрат коштів [1].

Традиційно важливу роль у рекламних комунікаціях вітчизняних видавництв відіграють мас-медіа. Зокрема, йдеться про друковану рекламу в періодиці (більш дешевша), рекламу на телебаченні (для більшості видавництв недоступна через дорожнечу), книжкову рекламу на радіо (є досить популярною, бо відносно недорога і в той же час ефективна), рекламу в інтернеті (веб-сайти видавництв і сторінки в соціальних мережах). Саме через ці канали масової комунікації до читацької аудиторії надходить інформація не лише про

конкретні видавничі новинки, але й про книжкові виставки-ярмарки, літературні фестивалі, літературні конкурси, презентації книг, творчі вечори письменників тощо.

Крім платної реклами українські видавці мають можливість рекламувати свою продукцію через співпрацю зі спеціалізованими мас-медіа або з мас-медіа, що мають відповідні спеціальні рубрики (проекти). Про активне використання в рекламних комунікаціях новітніх технологій свідчить існування інтернет-порталів: «ЛітАкцент», «Друг читача», «Книгоман», «Книгобачення», «Читомо» та інших, за допомогою яких потенційні читачі можуть ознайомитися як з інформацією про нові книги, так і з рецензіями та відгуками на них. Є неспеціалізовані мас-медіа, в яких інформація, що стосується книговидавничої тематики, з'являється не спорадично, а регулярно. Зокрема, у газеті «День» є рубрика «Українці – читайте!» з оглядами нових книг. У журналі «Країна» публікуються уривки нових творів українських письменників та розгорнуті інтерв'ю з ними. Інформація щодо презентації тих чи інших видань у мережі книгарень «Є» оприлюднюється на сторінках журналу «Український тиждень».

Видавництва активно рекламують свої книжкові новинки через власні веб-сайти та сторінки у соціальних мережах. Деякі з них (зокрема, «Видавництво», «ДІПА», «Нора-друк»), рекламуючи заплановані до друку видання, пропонують зробити їх передзамовлення.

Серед прикладів успішного партнерства провідних українських видавництв та аудіо-візуальних мас-медіа можна назвати програму «Авторські читання» на Українському радіо. Протягом 2016–2017 рр. у цій програмі авторами були прочитані уривки з 25 книг. Зокрема, слухачі почули уривки з таких творів, як «Століття Якова» В. Лиса, «Чорне сонце» В. Шкляра, «Мак червоний в росі» М. Гримич, «Шизгара» С. Батурина, «Хрещатик-плаза» і «Син неофіта» П. Вольвача, «Родаки» Д. Кешелі, «Забудь-річка» братів Капранових та інших. Цікаво, що цей проект був ɨ прикладом поєднання традиційних і новітніх рекламних технологій, адже він розпочався з флешмобу в соціальній мережі «Фейсбук», де користувачам пропонувалося розмістити у себе на сторінці звуковий анонс із фрагментами запису книги в авторському виконанні. В ефірі програми «Книга.UA» на телеканалі «UA: Перший» українські поети знайомлять аудиторію з уривками зі своїх нових збірок.

Останнім часом доволі ефективним способом просування книжкових новинок, що привертає увагу провідних мас-медіа, стали презентації за участю авторів, а також дружніх до них зірок шоу-бізнесу. Прикладом такої успішної рекламної акції є презентація роману В. Шкляра «Троща», яка відбулася в листопаді 2017 р. у столичному Будинку кіно. Модератором заходу був лідер популярного гурту «Козак систем», також відбулися виступи відомого кобзаря Т. Компаніченка. Презентація зібрала повен зал глядачів та активно висвітлювалась провідними телеканалами у прайм-тайм.

Отже, вдало організовані рекламні кампанії у партнерстві з мас-медіа є достатньо ефективним способом привернення уваги читачів до книжкових новинок навіть в умовах обмежених фінансових ресурсів українських видавництв.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Кравченко М.* Реклама в сучасній книжковій справі. Гострі кути // Книгобачення. URL: https://nora-druk.com/index.php?option=com_content&view=article&id=73:2011-05-12-07-34-38&catid=39:rynok [дата звернення: 14.02.2018]

УДК 82-9(477)

Український комікс: формування новітньої традиції

© Дмитро Бєлов

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: liverpool32@rambler.ru

Висвітлено становлення новітньої української традиції коміксів, окреслено основні напрями формування в Україні коміксової культури, розглянуто тематику і спрямування перших українських коміксів.

Ключові слова: комікс, графічний роман, коміксова культура, інформаційні продукти

The development of the newest Ukrainian comics tradition is highlighted, the main directions of the formation of comics culture in Ukraine are outlined, the themes and directions of the first Ukrainian comics books are considered.

Keywords: comics book, graphic novel, comics culture, informational products

Комікс – інформаційний продукт, який являє собою зафіксовану на матеріальному носії зв'язну розповідь, історію, відображену в малюнках, які зазвичай супроводжуються короткими текстами. Термін «комікс» походить від англійського «comic» – комедійний, кумедний, комічний, смішний.

Європейська традиція розповідей шляхом використання послідовних зображень бере початок у 16 ст., коли у Валенсії та Барселоні почали продавати малюнки для народу, найчастіше релігійної тематики. Це були перекази житій святих в серіях невеликих гравюр, які були надруковані на кольорових аркушах.

Утім, більшість дослідників погоджуються з тим, що як окремий інформаційний продукт комікс набуває поширення в Європі з XIX ст. У цей час в Епінале виникла фабрика з виготовлення історій в малюнках, на якій було виготовлено 600 історій, а в першій третині

XIX ст. швейцарець Р. Тепфер опублікував у Женеві серію альбомів про пригоди пана Жабо і пана Крепена.

Для України комікс – явище не нове. Відомий для старшого покоління журнал «Перець» з 60-тих років і аж до закриття публікував дитячу сторінку, до розміщувались комікси «Пригоди Переняти» (худ. А. Василенко). Проте у цей час масового характеру виготовлення коміксів на теренах України не набуло, обмежуючись, переважно, продукцією, спрямованою на дитячу аудиторію.

Сьогодні під впливом популярних екранізацій американських та японських коміксів спостерігається активізація підготовки і популяризації коміксів в Україні, становлення новітньої вітчизняної традиції коміксів. Українські автори починають наслідувати роботи Стена Лі, Мета Гренінга, Пітера Лерда, а саме: «Супермен», «Бетмен», «Капітан Америка» та «Хранителі». Створюються й унікальні, несхожі за естетикою зображень на зарубіжні зразки, вітчизняні інформаційні продукти. При цьому вітчизняні автори коміксів актуальність виготовлення такого продукту пояснюють потребою українців у власному пантеоні супергероїв, розвитку власної комікс-культури, популяризації української історії та класичної української літератури, їх адаптації до особливостей сприйняття інформації поколінням Z – поколінням візуалів [1, 2, 3].

Першим коміксом в незалежній Україні вважається «Даогопак» Максима Прасолова. Це повно-кольоровий тритомний мальований графічний роман-блокбастер. Його сюжет – на стику історії і фентезі. Сюжетну лінію створюють побудовані на легендах і міфах української історії пригоди козаків-характерників, надзвичайні здібності яких пояснюються їх приналежністю до лицарського ордену магів і майстрів бойових мистецтв Запорізької Січі. Графічний стиль графічного роману-блокбастеру «Даогопак» є поєднанням стилів популярних західних та японських коміксів.

Інший відомий український комікс – «Війна богів» Андрія Данковича про міжнародну археологічну експедицію в африканську країну Чад. Ще один твір Андрія Данковича – «Саркофаг» – є збіркою науково-фантастичних коміксів. Збірка включає три новели різні за тематикою та сюжетом. Перша – «Сон» (подорож в химерні світи), друга – «Світ 912» (міжзоряні польоти), третя – «Саркофаг» (гора, з якої ніхто не повертається). Реалізація коміксу відбулася завдяки спільнокошту (було зібрано 75 тис. грн на видання 1000 примірників). Специфічною рисою коміксів А. Данковича є оригінальна і невластива для більшості коміксів ручна техніка малювання кольоровими олівцями.

До коміксів, які адаптують до специфіки сприйняття інформації широким загалом молоді й підлітків твори класичної української літератури та української історії, можна віднести

двохтомну адаптації історичної повісті Івана Франка «Герой поневолі» та «Історію незалежності України» – комікс, який висвітлює українську історію з найдавніших часів до XX ст.

Разом з тим, незважаючи на появу в Україні в новітній час власних коміксів, говорити про формування відповідної комікс-культури в українському суспільстві ще зарано, а без цього виготовлення коміксів як особливих інформаційних продуктів залишатиметься проявом поодиноких ініціатив.

На сьогодні лише деякі українські видавництва займаються виготовленням і перекладом коміксів. Так, з 2015 року видавництво «Ірбіс Комікси» видає перекладену українською мовою всесвітньо відому серію дитячих коміксів з мишею Джеронімо Стілтоном, яка допомагає більше дізнатися про відомі події та особистості в історії людства, – «Таємниці сфінкса», «Шахраї в Колізеї», «Слідами Марко Поло», «Відкриття Америки».

Згодом видавництво «Махаон Україна» в перекладі українською починає видавати комікси DC, права на переклад українською мовою коміксів «Вертіго» отримує видавництво «Рідна мова».

Популяризації коміксів в Україні сприятиме організація і проведення комікс-фестивалів та косплей-фестивалів, таких як львівський фестиваль косплею ANICON (з 2009 р.) та київський фестиваль гікової культури Kyiv Comic Con (з 2015 р.), а також поява відповідних періодичних видань. У зв'язку з останнім примітною є ініціатива М. Курінного започаткувати орієнтований на дитячу аудиторію від 7 до 12 років журнал коміксів Juno. Пілотний проект був презентований у 2017 р. на Київському фестивалі коміксів. Обсяг першого примірника – 80 сторінок, його вартість – 99 грн. Особливість журналу коміксів Juno у його незалежності. Автор стартапу закликає усіх бажаючих долучитися до підготовки і видання такого інформаційного продукту, а перше число журналу стало результат колективної співпраці 26 кращих українських художників. За відгуками перших читачів, вони в захваті і чекають на другий номер.

Перспективною, також, видається ідея популяризації українських коміксів шляхом їх вдалої екранізації. Першою в історії українського кінематографу спробою екранізації коміксу став детективний фільм Івана Сауткіна «Максим Оса» за мотивами однойменного коміксу Ігоря Боронька (2015 р.). Презентація проекту відбулася 7 червня 2015 року в рамках першого в Україні фестивалю популярної культури «Київ комікон». Бюджет проекту склав 63 млн грн, серед яких частка державного фінансування – лише 19 млн.

Як бачимо, сьогодні в Україні коміксова культура переживає процес свого становлення і на разі охоплює невеликий сегмент авторів і видавців, водночас реакція споживачів цього інформаційного продукту свідчить на користь його перспективності і можливостей подальшого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Олійник Є.* В Україні створили комікс-блокбастер про козаків. Радіо Свобода. 2012. 20.08. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/24682040.html.; 2. *Пухарєв П.* Борис Філоненко: Робити комікси з національними героями зараз на часі. Читомо. 2014. 11.03. URL: http://www.chytomo.com/book-art/boris-filonenko-robiti-komiksi-z-nacionalnimi-geroyami-zaraz-na-chasi.; 3. *Саманчук С.* Андрій Данкович: «Індустрія коміксів в Україні тільки зароджується». Вежа. Сайт щоденних інтерв'ю. 2016. 29.09. URL: http://www.vezha.org/andrij-dankovych-industriya-komiksiv-v-ukrayini-tilky-zarodzhuyetsya/

УДК 39:930.85

Історико-культурна реконструкція як чинник збереження духовної спадщини

© Сергій Волчук

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Є. Коновальця, 36

e-mail: volchuk15@gmail.com

Висвітлено проблему історико-культурної реконструкції як одного з основних елементів збереження духовної спадщини України. Розглянуто роль реконструкції подій та предметів в науковій та прикладній діяльності. Визначено сучасні підходи до процесу реконструкції історичних та культурно-мистецьких подій на прикладі етнографічного центру. Окрема увага приділяється методології реконструкції подій та предметів.

Ключові слова: історико-культурна реконструкція, реконструкція, етноцентр, відтворення подій, відтворення предметів.

The report highlights the problem of historical and cultural reconstruction as one of the main elements of preserving Ukraine's spiritual heritage. The role of reconstruction of events and objects in scientific and applied activities is considered. The modern approaches to the process of reconstruction of historical and cultural events are determined on the example of the ethnographic center. Particular attention is paid to the methodology of reconstruction of events and objects.

Keywords: historical and cultural reconstruction, reconstruction, ethnographic center, re-creation of events, re-creation of objects.

Сучасна проблема розвитку української культури, культурної ідентичності, потреба збереження автентичності етносів, формування національного самопізнання, самоідентифікації та збереження історичної пам'яті активізувала процес реконструкції історичних, культурних та політичних подій суспільного життя [1, с. 1].

Реконструкція, як багатогранний процес відтворення історичних, культурно-мистецьких та політичних подій стала предметом дослідження історичних, археологічних,

етнографічних, педагогічних та культурологічних наук. Проблема історичної та культурно-мистецької реконструкції досліджувалась рядом вітчизняних науковців, такими як Є. Рязанцев, Є. Сук, З. Васіна, Л. Дорогих, І. Посохов, В. Янченко, Д. Король, Л. Чухрай, І. Римарович, С. Марченко.

Реконструкція подій займає провідне місце в кінематографі, театральному мистецтві, хореографії, музейній справі, шоу-бізнесі, музичному мистецтві, книговидавництві, образотворчому мистецтві. Завдяки розвитку історичної реконструкції як наукової та культурної практики стало можливим по-новому, достовірно оцінювати історичні дані, що є особливо актуальними для історичного відтворення та збереження культури українського народу, його духовної спадщини.

Реконструкція історичних, суспільних та культурно-мистецьких подій означилась як культурна практика особливо з настанням незалежності в Україні. Свідченням цього є започаткування кількох десятків «Етноцентрів» як культурно-мистецьких осередків. Серед таких «Парк Київська Русь» с. Копачів, Київської області, призначенням якого є відтворення і будівництво одного з найвідоміших і водночас найбільш загадкового середньовічного міста Східної Європи – Древнього Києва V-XIII століть, столиці великої середньовічної держави – Київська Русь, – у розмірах його історичного центру, відомого як Дитинець Києва або град Володимира. Відтворення його архітектурного образу у повному обсязі, в масштабі 1:1, з урахуванням знань сучасної науки. Проект здійснюється в історично значущому місці, згаданому в літописах, яке максимально відповідає ландшафту і повторює рослинність Древнього Києва тисячолітньої давності [2].

Досвід діяльності «Етноцентрів» дав можливість напрацювати як характерні методи реконструкції, так і змістові домінанти.

Достовірність відтворення подій залежить від таких елементів як: епоха, що відтворюється, місце проведення події, пора року і, відповідно, погодні умови, оточуючі предмети, елементи костюму, послідовність відтворення подій, предмети, що використовуються безпосередньо учасниками реконструкції, зброя та ін. Досить яскравим прикладом може слугувати реконструкція бою під Крутами, яка завдяки чіткому та послідовному відтворенню подій з урахуванням всіх елементів реконструкції привернула увагу громадськості та більш об’єктивно розкрила всі сторони цієї важливої для нашої держави події.

«Етноцентри» використовують метод відтворення живої історії. Методологія відтворення предметів давнини зберігає свою самобутність. Наприклад для виготовлення посуду використовується гончарне коло, зброя виготовляється у спеціально обладнаних кузнях, що облаштовувались, спираючись на історичні та археологічні дані відповідної епохи, прикраси – створюються майстрами, що максимально освоїли навички своїх давніх

попередників. Одночасно з цим, всі бажаючі можуть не тільки використовувати зазначені вище предмети реконструкції, а й приєднатись до процесу їх створення, відчувши віяння обраної епохи.

Враховуючи ту роль, яку відіграє методологія реконструкції предметів та історичних подій в наукових дослідженнях, можна зробити висновки про її неоціненний внесок у збереження духовної спадщини України.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Кулаковська І. М.* Культурні пам'ятки Житомирщини як атракції етнокультурного туризму: автореф. дис… кандидата культурології: 22.00.01/ Кулаковська Ірина Миколаївна; наук. кер. В.А. Русавська; оф. опон.: Ю. С. Сабадаш, В. Г. Виткалов; Київський Національний університет культури і мистецтв. Київ. 2013. 20 с.
2. Древній Київ у «Парку Київська Русь» – архітектура і дух великої епохи [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://parkkyivrus.com/ua/pro-drevnii-kyiv/pro-proekt/arkhitektura-i-dukh-velykoi-epokhy. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 26.02.2018.

УДК 316.77:130.2

Комунікативна функція «спеціальних художніх подій»

© Вікторія Данилова

Харківська державна академія культури,

61057, Україна, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4

E-mail: delo.slu4aya@gmail.com

Висвітлено роль «спеціальних художніх подій» у сучасних соціокультурних процесах. Проаналізована комунікативна функція «спеціальних художніх подій».

Ключові слова: «спеціальна художня подія», комунікативна функція, діалог, «самоцільне спілкування».

The author highlights the role of «special artistic events» in modern socio-cultural processes. The author analyzes the communication function of «special artistic events».

Keywords: «special artistic event», communication function, dialogue, «autotelic communication».

У сучасному глобалізованому світі значно зросла проблема самоідентифікації окремих індивідів та соціальних груп. Культурні, політичні, релігійні механізми, що раніше застосовувалися для впровадження ідей та формування соціальної спільноти, більше не діють. Перенасичена інформацією людина втрачає здатність до емоційного сприйняття та особистого переживання. При цьому темпоритм життя кожної окремої людини постійно зростає, що зумовлює значну насиченість повсякденного буття приватними подіями. За цих умов складно впровадити ідею чи донести інформацію, яка була б прийнята та пережита

як особиста. Таким чином виникає потреба у використанні нового інструменту впливу на суспільну й індивідуальну свідомість. Роль такого інструменту відіграє «спеціальна художня подія» – дія, побудована на художніх засадах з метою трансляції цінностей та ідей певної спільноти чи окремої людини через безпосередній вплив на свідомість суб'єкта. «Спеціальна художня подія» завжди спрямовується на головну мету, яка може мати культуротворчу, соціальну, комерційну спрямованість тощо.

«Спеціальна художня подія» виконує комунікативну функцію, яка відповідає за побудову взаємодії через спілкування між учасниками та між учасниками й організаторами «спеціальної художньої події». Характер спілкування залежить від контексту, запропонованого організаторами. М. С. Каган виділив «самоцільне спілкування» і службове спілкування. Самоцільність – такий контекст спілкування, у якому воно найбільше відповідає своїй суті – самоствердженню цінності суб'єктів спілкування і їх духовному збагаченню [1]. Таке спілкування – поза прагматичних або функціональних цілей. Мета спілкування – у радості і гармонії взаємодії особистостей, де виникають відгук, причетність, відкритість, готовність до діалогу. А. А. Леонтьєв також зазначає: основна мета спілкування – посилення спільності людей, що спілкуються [2]. Умови саме для такого спілкування різними засобами створює режисер «спеціальної художньої події», вирішуючи тим самим головну проблему – створення діалогу між організаторами й учасниками у вузькому сенсі та між державою і народом, спільнотою та її членами, корпорацією і споживачем у широкому. Відмінна риса «спеціальної художньої події» саме в здатності до створення діалогу. «Як тільки виникає діалог, простір дії розширюється. Суб'єкт-учасник більше не глядач, він акцентує, задіяний. Діалог онтологічний, оскільки творить буття і з-буття, відкриває нові горизонти для прояву інтерактивності і свободи людського духу» [3]. Діалог виявляє особистісні змісти та примножує їх у процесі спілкування. У ньому необхідна свобода один від одного і, при цьому, міцний внутрішній зв'язок – це принцип діалогічної взаємодії, позначений М. Бахтіним. Діалогічність, наповненість людською присутністю, самоцільність і самодостатність надають спілкуванню вищого статусу в ієрархії взаємодій. Таким чином, саме розвинена комунікативна функція відрізняє «спеціальну художню подію» від інших форм заходів. Можна сказати, що «спеціальна художня подія відбулася», коли вдалося побудувати процес спілкування у формі діалогу.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Каган М. С.* Мир общения: проблемы межсубъективных отношений. Москва: Политиздат, 1988. 315 с.; 2. *Леонтьев А. А.* Психология общения. 3-е изд. Москва: Смысл, 1999. 365 с.; 3. *Мальковская И. А.* Знак коммуникации. Дискурсивные матрицы. Москва: ЛКИ, 2008. 240 с.

УДК 002.1-028.27:[338.45:69]

Розвиток електронного документообігу підприємств будівельної галузі в умовах новітніх викликів часу

© Галина Євсєєва

Державний вищий навчальний заклад
«Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»,
49000, Україна, м. Дніпро, вулиця Чернишевського, 24-А.
E-mail:evseeva@i.ua

Викладено загальні та спеціальні підходи до інтерпретації змісту електронного документообігу підприємствбудівельної галузі, висвітлено перспективи розвитку такої важливої складової кожного підприємства будівельної галузі.

Ключові слова: документознавство, документ, інформація, електронний документообіг, будівельна галузь, електронний підпис

The general and special going is expounded near interpretation of maintenance of electronic circulation of documents of enterprises of building industry, the prospects of development of such important constituent of every enterprise of building industry are reflected

Keywords: knowledge of documents, document, information, electronic appeal of documents, build industry, electronic signature

Розбудова інформаційного суспільства в Україні вимагає прискорення процесів інформатизації всіх сфер виробничо-господарської діяльності, пришвидшення темпів створення національної інформаційної інфраструктури ринку електронних послуг, завдяки чому телекомунікації, апаратно-програмне забезпечення, автоматизовані інформаційні системи, глобальна мережа Internet, інформація та знання повинні стати основними засобами виробництва.

Потреба організації електронного документообігу на підприємствах будівельної галузі зростає з кожним роком. А з прийняттям Закону України «Про електронні довірчі послуги» стає обов’язковою [1]. Функціонування цього закону ґрунтується на створенні документів, їхній обробці, передачі, збереженні в цифровому середовищі. Закон набирає чинності з 07.11.2018 року, крім статті 10. Стаття 10 передбачає підготовчу роботу до повноцінного функціонування закону на підприємствах.

Вказаний закон передбачає обов’язковість уведення електронного документообігу на кожному підприємстві та визначає основні засади його створення. Відповідно до статті 7 вказаного закону, створюється Головний орган у системі центральних органів виконавчої

влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері електронних довірчих послуг, щодо юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців, які мають намір надавати електронні довірчі послуги, виконує функції центрального засвідчувального органу шляхом внесення відомостей про них до Довірчого списку відповідно до вимог цього Закону. Законом визначено основні терміни та поняття, які обов'язкові у організації електронного документообігу але відсутні у попередньому законі [2]. Зокрема закон дає роз'яснення щодо: ***відкритий ключ –*** *параметр алгоритму асиметричного криптографічного перетворення, який використовується як електронні дані для перевірки електронного підпису чи печатки, а також у цілях, визначених стандартами для кваліфікованих сертифікатів відкритих ключів;* ***електронна ідентифікація –*** *процедура використання ідентифікаційних даних особи в електронній формі, які однозначно визначають фізичну, юридичну особу або представника юридичної особи;* ***електронна печатка*** *– електронні дані, які додаються створювачем електронної печатки до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються для визначення походження та перевірки цілісності пов'язаних електронних даних;* ***електронний підпис –*** *електронні дані, які додаються підписувачем до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис;* ***електронна послуга –*** *будь-яка послуга, що надається через інформаційно-телекомунікаційну систему* [1].

Відповідно до означеного законодавства, основними принципами організації електронного документообігу на підприємствах будівельної галузі зокрема, є одноразова реєстрація документа; можливість паралельного виконання різних операцій з метою скорочення часу руху документів і підвищення оперативності їх виконання;безперервність руху документа; створення єдиної бази документної інформації для централізованого зберігання документів і уникнення можливості дублювання документів; ефективно організована система пошуку документа.

Особливості організації електронного документообігу із застосуванням електронного цифрового підпису, роботи з електронними документами та їх підготовки до передавання на архівне зберігання визначаються Порядком роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 11 листопада 2014 року № 1886/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11 листопада 2014 року за № 1421/26198 [3].

Організація електронного документообігу вимагає відповідності управлінських документів установи за їх назвою, формою та складом реквізитів уніфікованим формам, які встановлюються національними стандартами, нормативно-правовими актами. Перелік класів управлінських документів визначається Державним класифікатором управлінської документації

ДК 010-98, затвердженим наказом Державного комітету України зі стандартизації, метрології та сертифікації від 31 грудня 1998 року № 1024 (із змінами) [4].

Оформлення реквізитів організаційно-розпорядчої документації та порядок їх розташування мають відповідати Національному стандарту України «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів. ДСТУ 4163-2003», затвердженому наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 07 квітня 2003 року № 55 [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Про електронні довірчі послуги. Закон України Документ 2155-19, поточна редакція – Прийняття від 05.10.2017. Набрання чинності, відбудеться 07.11.2018 // Режим доступу http://zakon2.rada.gov.ua/ laws/show/2155-19; 2. Про електронні документи та електронний документообіг. Закон України Документ 851-15, чинний, поточна редакція – Редакція від 30.09.2015, підстава 675-19 // Режим доступу http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/851-15; 3. Про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання. Документ z1421-14, чинний, поточна редакція – Прийняття від 11.11.2014. // Режим доступу http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14/page; 4. Державний класифікатор управлінської документації ДК 010-98, затвердженим наказом Державного комітету України зі стандартизації, метрології та сертифікації від 31 грудня 1998 року № 1024 // Режим доступуhttp://ukraine.uapravo.net/data/akt277/page1.htm; 5. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів. ДСТУ 4163-2003 // Режим доступу https://hrliga.com/docs/DSTU_4163-2003.htm

УДК 316.77:338.436

Соціальні комунікації та корпоративна соціальна відповідальність підприємств агрохолдингового типу

© Ольга Жабинець

ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього НАН України»

79000, Україна, м. Львів, вул. Козельницька, 4

E-mail: olza@ukr.net

Представлено основні напрями корпоративної соціальної відповідальності вітчизняних агрохолдингових структур. Проаналізовано її вплив на рівень та якість соціальних комунікацій.

Ключові слова: агрохолдинги, корпоративна соціальна відповідальність, соціальні комунікації.

The article highlights the main directions of corporate social responsibility of domestic agroholding structures. The influence on the level and quality of social communications is analyzed.

Keywords: agroholdings, corporate social responsibility, social communications.

У сучасних умовах розвитку національної економіки соціальна відповідальність, існування якої є неможливим без соціальних комунікацій (з органами державної влади, населенням, інвесторами, працівниками, ЗМІ тощо), стає невід'ємною частиною діяльності великого бізнесу. Не є винятком і аграрний бізнес нашої держави, що представлений значною кількістю потужних вертикально інтегрованих бізнес-структур – агрохолдингів. Для більшості таких структур соціальна відповідальність (корпоративна соціальна відповідальність) передбачає не просто періодичну благодійність, а систематичну стратегічну діяльність, що включає соціально-економічну та екологічну складову. В даному контексті варто розглянути ТОР-7 вітчизняних агрохолдингів (див. рис.1), що стали кращими роботодавцями України у 2017 р. за результатами опитування міжнародної компанії Korn Ferry Hay Group.

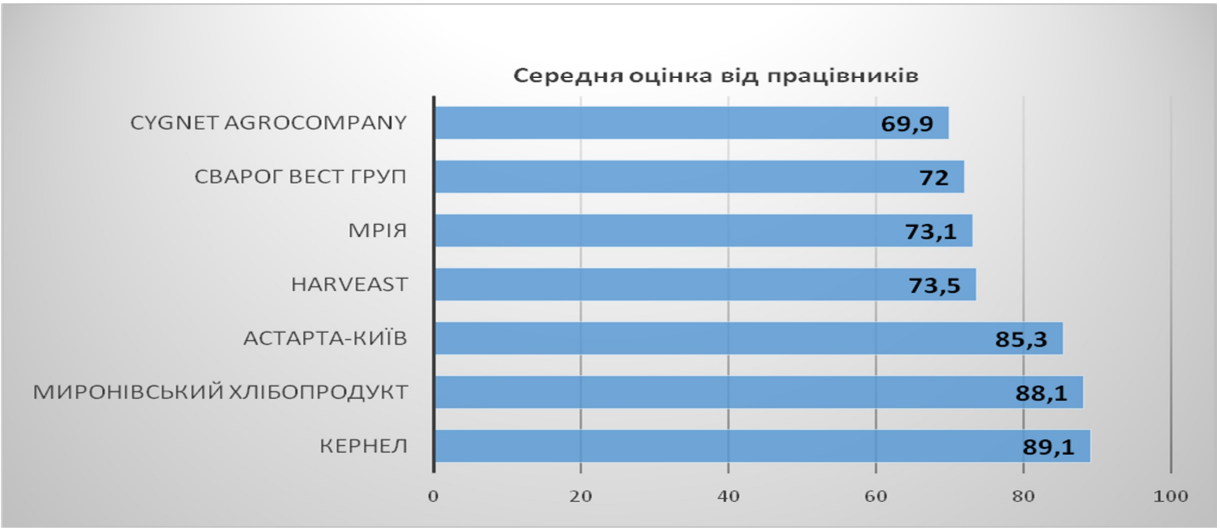

Рис. 1 ТОР-7 агрохолдингів-роботодавців України у 2017 році

Джерело: побудовано автором за [1].

В рамках соціального напряму більшість агрохолдингів України здійснюють цілеспрямовану діяльність щодо забезпечення медичного захисту та культурного розвитку своїх працівників, адресної спонсорської допомоги співробітникам та пайовикам, будівництва об'єктів інфраструктури в регіонах своєї присутності та ін. Так, зокрема, виглядає соціальна складова агрохолдингу – Cygnet Agrocompany (див. рис. 2).

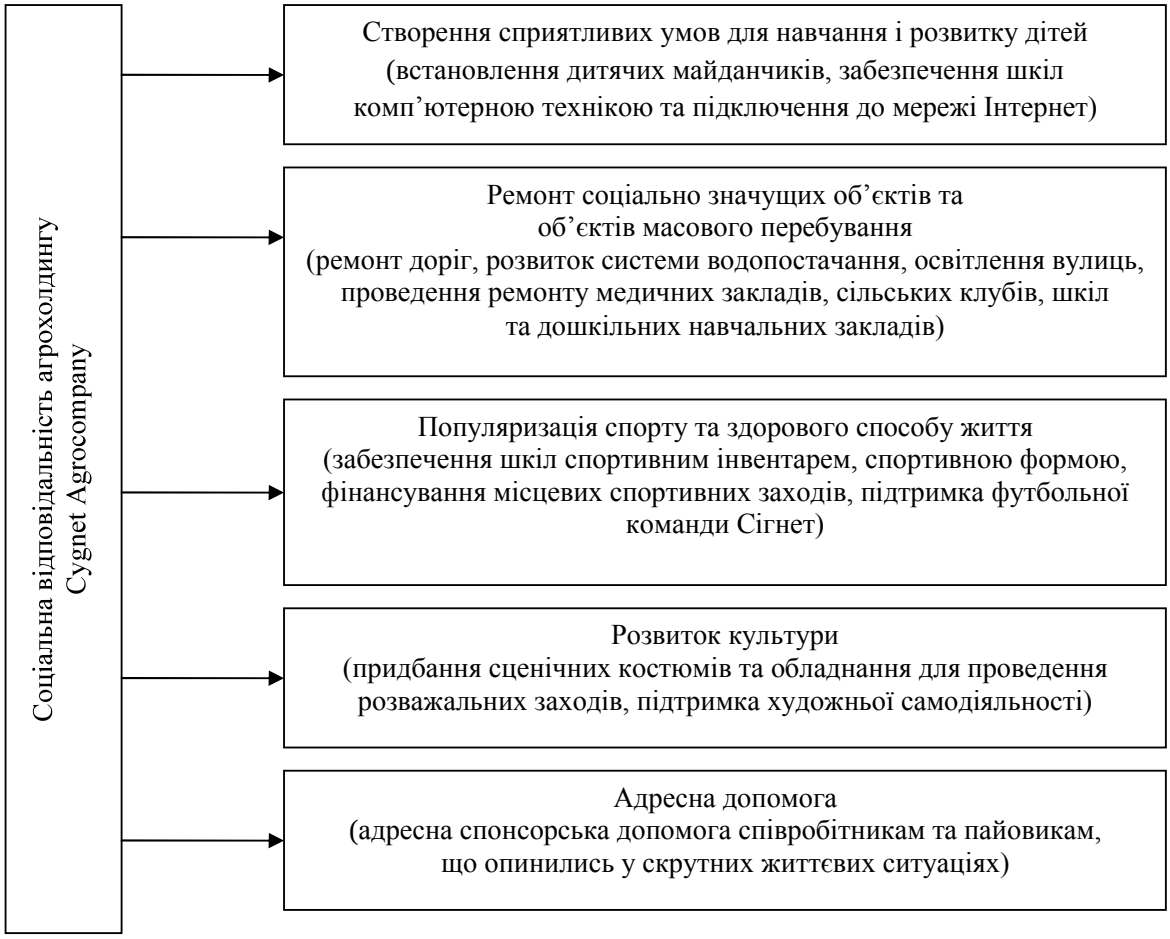

Рис. 2 Основні складові соціальної відповідальності Cygnet Agrocompany

Джерело: складено автором за [2].

Економічна та екологічна складова корпоративної соціальної відповідальності передбачають: інвестиції в підвищення технологічності виробництва, спрощення та удосконалення бізнес-процесів, фінансування заходів щодо зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, ефективне використання ресурсів тощо.

Вважаємо, що через здійснення засад корпоративної соціальної відповідальності українські агрохолдингові структури забезпечують реалізацію низки суспільно-корисних функцій в напрямі розвитку територій своєї присутності, а як наслідок – підвищення рівня та якості соціальних комунікацій (досягнення лояльності з боку сільських громад, відданість співробітників та ін.), підвищення іміджу на ринку та покращення фінансових результатів своєї діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1.TOP-7 агрохолдингов-работодателей Украины 2017 URL: https://latifundist.com/rating/top-7-agroholdingov-rabotodatelej-ukrainy-2017; 2. Корпоративна соціальна відповідальність URL: http://cygnet.ua/korporativna-ta-sots-vidpovidalnist/

УДК 655.4/.5:025.2

Видавнича пропозиція на сучасному книжковому ринкові України як джерело комплектування бібліотечних фондів

© Надія Зубко

Українська академія друкарства,

79020, Україна, м. Львів, вул. Під Голоском, 19

E-mail: nadiannazubko@gmail.com

Висвітлено особливості розвитку видавничого ринку в Україні в останні роки. Охарактеризовано динаміку випуску книжкової продукції. Проаналізовано структуру видавничого репертуару України за тематичною, типологічною, тиражною та іншими ознаками.

Ключові слова: книжковий ринок, видавнича пропозиція, видавнича продукція, видання, книга, бібліотечний фонд

The state of the publishing market in Ukraine in recent years is presented. The dynamics of bookproductionisanalysed. The structure of the publishing repertoire of Ukraine for language, thematic, typological, edition and other characteristics are examined.

Keywords: publishingmarket, publishingoffer, publishers output, edition, book,library collection

Видавнича пропозиція на сучасному книжковому ринкові, її обсяги і тематико-типологічна структура закладають основу для нових надходжень у бібліотеки. Саме книги останніх років випуску «підживлюють» документні фонди і актуалізують інформаційний простір бібліотек.

Книжковий ринок під впливом різноманітних соціально-політичних і економічних чинників перебуває у кризовому стані: від 2014 року звужується асортимент (2014 року випущено 22 044 назви видань, тобто на 16 % менше, ніж попереднього, а 2017 року – майже стільки ж – 22 047, що на 9,5 % більше відносно найменш продуктивного в останнє десятиліття 2015 року), падають загальні (торік вийшло друком 45 127,2 тис. прим., тобто на 29,6 % менше проти довоєнного 2013 року) і середні наклади (2 046 прим. проти 2 643). Поступово зростає питома вага видань, випущених накладом 500 примірників і менше.

Це і здорожує книги, і робить їх малодоступними для індивідуальних і колективних покупців.

З роками у репертуарі українських видавництв знижується частка повторних друків, російськомовних книг, оригінальних видань. Близько 60 % книг випускають в обкладинках, що не забезпечує необхідну для бібліотек надійність: довговічність й «ремонтопридатність».

За цільовим призначенням у національному книговиданні 2017 року традиційно домінували навчальні книги (третина назв і більше половини накладів), затребувані серед учнівської і студентської молоді, їхніх вчителів і викладачів. Кожна п'ята книга була науковою з мізерним середнім накладом (менше 300 прим.). Найтиражнішими серед книг для дорослих були видання для дозвілля (5 733 прим.) і релігійні книги (2 320 прим.). 2017 року зросла кількість науково-популярних (1 600 друк. од. проти 1 250 у 2016 році), літературно-художніх (4327 друк. од. проти 3805) і дитячих книг (1839 друк. од. проти 1626).

На ринку науково-популярних видань найпомітнішими є книжки з історії, країно- і краєзнавства, психології, самоменеджменту, виховання дітей, бізнесу. Їх продукують такі видавництва, як «Книжковий клуб "Клуб сімейного дозвілля"», «Віват», «Акта», «Темпора», «Наш формат», «Дух і Літера», «Ніка-Центр», «Книголав», «Pabulum», «К. FUND», «Laurus», «YakabooPublishing», «Bookchef», «ТАО», «Ярославів вал», «Апріорі» та ін.

Видання художніх творів становили п'яту частину масиву усіх назв і накладів. Серед них частка перекладених сягала 16 % і 44 % відповідно. Художні книги продукували у серіях («Українська поетична антологія», «Сучасна проза» і «Доросла серія» видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», «Майстри світової прози» і «Лауреати Нобелівської премії» «Видавництва Жупанського», «Карта світу», «Бібліотека світової літератури», «Українська класика» видавництва «Фоліо» та ін.) і поза ними. Для дітей адресовано 8,3 % усіх назв і примірників, випущених 2017 року. При цьому видань художніх творів українських і закордонних авторів вийшло друком у чотири рази більшеніж пізнавальних. Книги для дітей представлені у репертуарі «Видавництва Старого Лева» зі Львова, видавництв «Теза» із Вінниці, «Богдан» з Тернополя, «Ранок» з Харкова та інших.

Українські видавці надають перевагу книгам таких тематичних розділів: «Освіта. Педагогіка. Культура», «Політичні і соціально-економічні науки» (передусім юридичним, економічним, історичним, релігійним і психологічним), «Технічні науки» (найбільше зі стандартизації і сертифікації, організації домашнього господарства, про комп'ютерні технології і транспорт), «Природничі науки» (найперше з математики, біології, географії).

2017 року третина усіх назв виданьвийшла друком у Києві та Київській області, майже чверть – у Харківській області. Саме тут і в столиці випущено 82 % усіх примірників, у Тернопільській і Львівській областях – по 5,9 і 4,3 % відповідно, а у інших регіонах –

загалом 7,8 %. До лідерів за кількісними показниками випуску можна зарахувати видавництва ужиткової, художньої і навчально-педагогічної літератури «Книжковий клуб "Клуб сімейного дозвілля"», «Генеза», «Ранок», «Віват», «Підручники і посібники», «Торсінг плюс».

Отже, видавничий репертуар є пріоритетним джерелом комплектування бібліотечних фондів. На нашу думку, налагодження тісної взаємовигідної співпраці між усіма суб'єктами книговидання, книгопоширення і книгокористування з моніторингу читацьких запитів, дало б змогу у перспективі збалансувати попит/пропозицію на ринку й оптимізувати структуру бібліотечних фондів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Друк України : стат. зб. / Держ. ком. телебачення і радіомовлення України, Держ. наук. установа «Книжкова палата України». Київ, 2008–2017.

УДК 378.4:17.022.1:005.35

Зв'язки з громадськістю у формуванні корпорпоративного іміджу закладу вищої освіти

© Валентина Кубко, © Ганна Зірчак

Одеський національний політехнічний університет,

65044, Україна, м. Одеса, пр-кт Шевченка, 1

E-mail: kubko_valentina@ukr.net, zirchak_anna@ukr.net

Розглянуто основні аспекти формування корпоративного іміджу закладу вищої освіти у контексті паблік рилейшнз. Акцентовано увагу на корпоративній індивідуальності, завдяки якій заклад вищої освіти ідентифікується ключовими групами громадськості.

Ключові слова: зв'язки з громадськістю, імідж, корпоративний імідж, корпоративна ідентичність (індивідуальність)

The article considers essential aspects of corporate image formation of an ediucational establishment, in connection with Public relations. The article centers on the corporate individuality, due to which the establishment can be identified by the key target groups.

Keywords: PR (public relations), image, corporate image, corporate individuality

Формування позитивного іміджу є найважливішою метою комунікаційної політики навчального закладу, оскільки він створює бажане сприйняття громадськістю освітньої інситуції та її послуг. Зв'язки з громадськістю поряд із провадженням та результатами

діяльності, внутрішніми та зовнішніми комунікаціями, сильною корпоративною культурою складають підґрунтя іміджу освітньої установи. За О. Ульяновським, імідж, керований PR-спеціалістами, будується, виходячи з цілей, конкурентів, засобів, технологій та творчості [7].

Актуальним під час формування іміджу є соціально-відповідальний шлях провадження діяльності освітнього закладу. Саме такий шлях формує довіру до закладу вищої освіти з боку громадськості і потенційних користувачів освітніх послуг, сприяє зростанню корпоративної культури та сприятливої репутації закладу освіти.

Сам термін «імідж» з'явився у нашому тезаурусі разом із початком демократичних змін у суспільстві саме тому, що він здатний бути ефективним лише за умови існування ринкових відносин, за наявності конкуренції, а звідси, суперництва і боротьби. Поняття іміджу, умови його формування плідно досліджуються у роботах Ф. Котлера, В. Музиканта, А. Панасюка, В. Шепеля, Ю. Звьоздочкіна, Ж.-П. Бодуана, Г. Почепцова, Г. Моргана та ін.

Ф. Котлер [3] визначає імідж як сприйняття компанії чи її товарів суспільством. О. С. Віханський [1] визначає імідж явища як стійке уявлення про особливості, специфічні властивості і риси, які характерні для цього явища. Г. Почепцов [6] називає імідж багатофакторним феноменом, а зв'язки з громадськістю визначає як науку про управління громадською думкою. Отже, *імідж організації* – це її образ, що складається у клієнтів, партнерів, громадськості; сформоване уявлення аудиторії про діяльність і успіхи організації, що закріплює взаємовідносини з клієнтами, сприяє успішному подальшому розвитку та забезпечує конкурентоспроможність

Корпоративний імідж – це цілеспрямовано сформований образ організації (у тому числі освітньої), який покликаний здійснювати емоційно-психологічний вплив на громадськість, клієнтів, споживачів з метою популяризації своїх товарів/послуг та реклами.

Зв'язки з громадськістю (паблік рилейшнз, PR) – це наука і мистецтво організації та здійснення зв'язків суб'єктами управління економічною, соціальною, політичною і духовно-культурною діяльністю з громадськістю, досягнення взаєморозуміння і доброзичливості між особистістю, закладом та іншими людьми, групами людей або суспільством загалом за допомогою поширення пояснювального матеріалу, розвитку обміну інформацією. Саме процес поширення інформації відіграє у формування іміджу одну з провідних ролей.

Аналізуючи дослідження, присвячені іміджу та зв'язкам з громадськістю, можна зробити дещо парадоксальний висновок: імідж суперечливий, оскільки він має підкорятися вимогам суспільства і одночасно бути індивідуальним, тобто сприйняття іміджу відбувається на контрасті уніфікованого і разом з тим унікального образу тієї чи іншої організації.

На думку Л. В. Даниленка, робота зі створення позитивного іміджу виконується кадровими працівниками і PR-службою організації. Спеціалісти використовують такі засоби

і канали розповсюдження інформації, які створюють імідж організації: випуск внутрішніх друкованих ЗМІ; використання дошки оголошень (більш сучасні – корпоративні портали, корпоративні інформаційні системи тощо); організація особистих зустрічей керівництва зі співробітниками; проведення загальних зборів, брифінгів тощо [2, с. 43–48]. До цього переліку ми у попередніх наших розвідках додали таке: організація спільного відпочинку, спортивних змагань, створення атмосфери здорової конкуренції, стимулювання взаємодовіри та взаємоповаги, організація психологічної допомоги під час вирішення конфліктних ситуацій, сприяння підвищенню кваліфікації співробітників, всебічне інформування про історію, досягнення, здобутки тощо [5, с. 283]. Звісно, беззаперечним є те, що у кожному закладі вищої освіти необхідний відділ зі зв'язків з громадськістю, який і забезпечуватиме все зазначене вище.

Формування цілеспрямованого корпоративного іміджу починається з формулювання місії як соціально-значимого статусу закладу вищої освіти. Важливим аспектом також є корпоративна ідентичність (індивідуальність), яку створюють візуальні і вербальні константи іміджу. Саме корпоративна індивідуальність відрізняє певний навчальний заклад від інших і визначає його впізнання зовнішньою громадськістю. Для внутрішньої громадськості корпоративна індивідуальність виступає символом належності до цього навчального закладу і підтримки його системи цінностей.

Корпоративний імідж закладу вищої освіти об'єднує його престиж, репутацію, успіхи і стабільність. Він покликаний: виразити індивідуальність як основу корпоративної ідентичності у конкурентному освітньому середовищі; збільшити знання, розуміння та інтерес різних категорій громадськості до закладу вищої освіти та його послуг; розвивати асоціації з позитивними характеристиками діяльності освітньої організації, що гарантують якість, надійність і соціальну відповідальність; об'єднувати співробітників закладу вищої освіти, усіх його підрозділів і формувати корпоративний, командний дух.

Таким чином, побудова корпоративного іміджу з використанням візуальних і вербальних компонентів, що перебувають у гармонії між собою, із застосуванням стратегії розвитку зв'язків з громадськістю, стає стимулом ефективного функціонування і стабільного розвитку сучасного закладу вищої освіти та сприяє його конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Виханский О. С.* Стратегическое управление. Москва: Гардарика, 1999. 292 с.; 2. *Даниленко Л. В.* Все об имидже: от подходов до рекомендаций // Маркетинг и Маркетинговые исследования. 2007. № 4. С.43-48; 3. *Котлер Ф.* Основы маркетинга [пер. с англ.]. Москва: Ростинтэр, 1996. 704 с.; 4. *Королько В. Г.* Основи Паблік рилейшнз. Москва-Київ : Релф-бук, Ваклер, 2000. 528с.; 5. *Кубко В. П.* Передумови та особливості

формування моделі іміджу вищого навчального закладу // Гілея : науковий вісник. Зб. наук. праць. [Гол. ред. В. М. Вашкевич]. Київ, 2015. Вип.103 (12). С.283-286. 6. *Почепцов Г. Г.* Имидж-мейкер. Паблик рилейшнз для политиков и бизнесменов. Киев : Изд-во Губерникова, 2003. 340 с.; 7. *Ульяновский А.* Корпоративный имидж: Технологии формирования для максимального роста бизнеса. Москва: Эксмо, 2008. 400 с.

УДК 01:303.442.3]:004.73

Прагматичний шум як атрибут інформаційно-аналітичної діяльності

© Сергій Кулицький

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: kulitskysp@ukr.net

Прагматичний інформаційний шум розглянуто як атрибут інформаційно-аналітичної діяльності. Висвітлено механізми формування прагматичного шуму в процесі інформаційно-аналітичної діяльності.

Ключові слова: аналітичний продукт, документ, інформаційно-аналітична діяльність, інформаційний шум, комунікація, ключові слова, прагматичний інформаційний шум.

Pragmatic information noise is discussed in the article as a side effect of informational and analytical work. Patterns of formation of pragmatic information noise in the process of collective informational and analytical work are analyzed.

Keywords: analytical product, document, informational and analytical activity (work), information noise, communication, keywords, pragmatic information noise.

У сучасному глобалізованому світі функціонування мереж соціальних комунікацій нерозривно пов’язане з подоланням різних типів інформаційних шумів. Фахівці у галузі кібернетики виділяють наступні типи інформаційних шумів. Фізичний (синтаксичний) шум – тип перешкод, що заважає поширенню сигналу як такого. Семантичний шум – перешкоди, що заважають розумінню адресатом змісту повідомлення. Прагматичний шум – зрозуміла, але не потрібна отримувачу частина повідомлення. В комунікації всі інформаційні шуми функціонально пов’язані між собою [1, с. 358–362]. А когнітивний аспект інформаційно-аналітичної діяльності, як однієї з форм соціальних комунікацій, найтіснішим чином пов’язаний з необхідністю подолання семантичного і, особливо, прагматичного інформаційного шуму. Тому на проблемах прагматичного шуму акцентують увагу саме фахівці у сфері інформаційно-аналітичної діяльності [2–5].

Практика інформаційно-аналітичної діяльності свідчить, що прагматичний шум є її атрибутом, оскільки ґенеза цього шуму залежить від чинників комунікативного характеру.

Зокрема, тема аналітичної роботи, як правило, формулюється в результаті комунікації між замовником і відповідальним виконавцем / аналітиком. А підготовка матеріалу передбачає функціонування системи внутрішніх комунікацій у колективі виконавців, спрямованих на пошук, збір, обробку повідомлень й підготовку аналітичного документу. Тому прагматичний шум стає супутнім продуктом певної технології підготовки аналітичного продукту.

Фахівцями зі стратегічної розвідки визначено два основних алгоритми підготовки аналітичних документів: прямий та зворотний порядки [6, с. 269–279]. Логіка прямого порядку роботи за формулою «від загального – до окремого» дає змогу виконавцям поступово поглиблювати свої знання з досліджуваної проблеми. Застосування цього методу найдоцільніше, коли проблема є відносно новою для виконавців, а їх досвіду недостатньо для оперативного формування робочої гіпотези. Але, якщо ступінь знайомства виконавців з темою роботи достатній для її належного висвітлення, доцільне застосування зворотного порядку підготовку документу. Тоді спочатку висувається робоча гіпотеза. Це дає змогу скоротити час на підготовку документу при збереженні його належної якості. За умов прямого порядку підготовки аналітичних документів рівень обізнаності виконавців вимагає збору більшого обсягу повідомлень, ніж за умов застосування зворотного порядку. Тому більшим є обсяг прагматичного шуму, що накопичується в процесі збору повідомлень.

Підвалини формування прагматичного інформаційного шуму закладаються ще на етапах загального знайомства виконавця з проблемою, з якої готується документ, та визначення понять, що використовуються у підготовлюваному документі й одночасно виконують функції ключових слів у процесі пошуку і збору повідомлень. Невідповідність частини зібраних повідомлень темі аналітичного продукту є наслідком різного тлумачення кодів (ключових слів) і контексту повідомлень в процесі комунікації між аналітиком, що готує відповідний продукт, і працівниками, які здійснюють пошук й збір необхідних для цього повідомлень. Прагматичний шум у повідомленнях з’являється і через різні цілі їх авторів і фахівців, що використовують ці повідомлення для підготовки своїх аналітичних документів. Повтори у масиві зібраних повідомлень – побічний результат колективного процесу пошуку й збору необхідних відомостей в інформаційному просторі.

Отже, при створенні аналітичних продуктів, об’єктивно генерується прагматичний інформаційний шум, оскільки він є атрибутом відповідної технології підготовки такого продукту, включаючи чинники соціально-комунікативного характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Кобринский Н. Е., Майминас Е. З., Смирнов А. Д.* Экономическая кибернетика: учебник. Москва: Экономика, 1982. 408 с.; 2. *Доронин А. И.* Бизнес-разведка. Москва: Издательство «Ось-89», 2003. 384 с.;

3. *Нежданов И. Ю.* Аналитическая разведка для бизнеса. Москва: Издательство «Ось-89», 2008. 336 с.; 4. *Горовий В.* Соціальні інформаційні комунікації і розвиток бібліотечної діяльності // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Вип. 23 / НАН України. Нац. Б-ка України ім. В. І. Вернадського. Асоц. б-к України. Київ, 2009. С. 7–25; 5. *Чуприна Л.* Проблема інформаційних шумів при використанні оперативної інтернет-інформації для підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Вип. 23 / НАН України. Нац. Б-ка України ім. В. І. Вернадського. Асоц. б-к України. Київ, 2009. С. 269–279; 6. *Плэтт В.* Стратегическая разведка. Основные принципы. Москва: Издательский Дом «Форум», 1997. 376 с.

УДК 330.341.1:334.72]:004

Перспективи розвитку інноваційних форм просторової організації бізнесу на принципах Industry 4.0

© Оксана Кушнірецька

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України»,

79026, Україна, м. Львів, вул. Козельницька, 4

E-mail: okushniretska@gmail.com

Представлено сучасні тенденції розвитку бізнесу на принципах «Industry 4.0», виокремлено ключові виклики та можливості для нових інноваційних форм просторової організації бізнесу.

Ключові слова: бізнес, інновація, підприємництво, виробничі процеси, просторові форми бізнесу

The present trends of business development on the principles of "Industry 4.0" are presented, key challenges and opportunities for new innovative forms of spatial organization of business are outlined.

Keywords: business, innovation, entrepreneurship, production processes, spatial forms of business

В умовах сьогодення інноваційні та інформаційні прориви є перманентим явищем в усіх сферах людської життєдіяльності. Процеси поширення цифрових та інформаційних технологій, автоматизації практично усіх сфер суспільного розвитку, які узагальнюючим терміном можна ідентифікувати як тренди Industry 4.0, зумовлюють виникнення якісно нових організаційних та просторових форм організації бізнесу.

Нові цифрові структурні трансформації світової економіки, що пов’язані із розвитком Індустрії 4.0, несуть численні переваги та виклики.

Зокрема тісна мережа співпраці та інтелектуальний моніторинг організації виробничих процесів підвищує загальну економічну ефективність, мотивує розвиток ресурсозберігаючої моделі виробництва та дає змогу гнучко і швидко реагувати на зміни кон’юнктури ринку.

Із розвитком Індустрії 4.0 відкриваються нові горизонти для нових інноваційних бізнес-моделей, особливо у сегменті малого та середнього підприємництва, які можуть зайняти значну ринкову нішу в галузі оптимізації виробничих процесів, розвитку нових продуктів та сервісів для високоінтегрованих інтелектуальних продуктів. Рівнозначно, висока мобільність нових бізнес-моделей на основі використання доволі гнучких сучасних ІТ-рішень дозволятиме їм швидко реагувати на запити ринку та індивідуальні запити окремих клієнтів.

Потужний розвиток Індустрії 4.0 відкриває на сьогодні практично безмежні можливості для промислового сектору та економіки загалом. Однак, досягнення видимих результатів запровадження принципів Індустрії 4.0 вимагає врахування та подолання ряду проблем та викликів на шляху організації даного поступу. Зокрема найбільш нагальними на початковому етапі є питання організації скоординованих дій щодо промоції та впровадження Індустрії 4.0. Просування цифрових структурних змін та створення необхідних для цього рамкових умов вимагає створення відповідних налагоджених платформ співпраці, участі та координації усіх контрагентів зі сфери бізнесу, громадськості та науки. Також не менш вагомим є питання забезпечення безпеки використання та захисту даних. Третім блоком питань є працересурсне забезпечення процесів трансформації економіки на принципах Індустрії 4.0, що передбачає підготовку кваліфікованих працівників як первинної виробничої ланки, так і вторинної організаційної ланки. Дані процеси вимагають розробки єдиних стандартів та норм, а також гнучкої системи узгодження «індивідуального» та «цифрового» балансу робочого часу, зумовленого зміною процесів організації праці на базі діджиталізації виробничих процесів та інтелектуалізації робочих місць.

Забезпечення процесу входження України у світовий високотехнологічний ринок в умовах експоненціального зростання інновацій у світі необхідно здійснювати із врахуванням потенційних загроз та можливостей розвитку трендів Індустрії 4.0 з обов’язковим ініціюванням створення на національному та локальних рівнях відповідних платформ співпраці інноваторів, науки, освіти, влади і громадськості та інноваційних форм просторової організації бізнесу.

УДК 002.1:167.2:001.8

Інформаційно-аналітичні документи: методичні аспекти створення

© Алла Ліпінська

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: allalipinska@ukr.net

Описано деякі методичні аспекти створення інформаційно-аналітичних документів, розглянуто основні вимоги до їх оформлення.

Ключові слова: інформаційно-аналітичний документ, аналіз, синтез, методика.

Some methodological aspects of creation of information-analytical documents are described, the basic requirements for their registration are considered.

Keywords: information-analytical document, analysis, synthesis, methodology.

На сьогодні чіткої методики створення інформаційно-аналітичних документів не існує, адже їх зміст, обсяг, форма та навіть назва залежать від багатьох чинників, зокрема, від проблеми, яку необхідно вирішити, наявності та повноти первинної інформації, часу, фінансових можливостей замовника тощо. Інформаційно-аналітичні документи як засіб доведення інформації до користувача широко застосовують у різних галузях науки т а професійної діяльності, що обумовило різноманітність їх форм і видів, адже якісне інформаційне забезпечення є важливою умовою здійснення будь-якої діяльності.

До інформаційно-аналітичних документів висувають ряд вимог, яких аналітик зобов'язаний дотримуватися при складанні, зокрема:

- актуальність і достовірність наведених даних;
- повнота охоплення вітчизняних і зарубіжних джерел;
- компактність, структурованість і логічність викладу;
- оперативність підготовки документа;
- формулювання основних аспектів проблеми, яку вивчають;
- простота викладу матеріалу, без спеціальної і професійної лексики;
- візуалізація інформації (за можливості) тощо.

Будь-який інформаційно-аналітичний документ складається з двох функціональних розділів: інформаційного та аналітичного, які можуть бути як рівнозначними, так і асиметричними за обсягом, що залежить від багатьох факторів, в першу чергу, від проблеми, яку вивчають.

Інформаційний блок переважно орієнтований на відображення релевантних відомостей, які мають різноманітну природу та способи подання (статистичні дані, опис ситуації, хронологія подій тощо), їх можна подати у вигляді тексту, таблиць, схем, графіків.

В інформаційно-аналітичних документах подають узагальнені відомості, отримані в результаті глибокого та критичного аналізу різних джерел, аргументовану оцінку сучасного стану та тенденцій розвитку проблеми, яку розглядають. Їх створюють у процесі детального опрацювання первинних документів з метою вивчення, оцінки, систематизації, узагальнення і використання інформації, поданої в них. Характерною ознакою такого документа є наявність аналітичної частини, в якій висвітлюють не лише гіпотези, концепції, погляди, ідеї, висновки, подані у первинних документах, а і власне бачення, думки, судження автора вторинного документа.

Методика створення інформаційно-аналітичних документів в цілому зводиться до аналітико-синтетичного опрацювання інформації джерел, тобто зосередження на основних фактах, положеннях з відкиданням надлишкової інформації. При складанні аналітичних документів можливо не лише зробити огляд первинних документів, а й вивчити проблему в цілому. Сучасний фахівець має оцінити ступінь достовірності викладеної інформації і, відповідно, встановити на основі її аналізу причинно-наслідкові зв’язки, визначити можливі варіанти розвитку подій і з’ясувати можливість вирішення проблеми.

На разі розрізняють загальну (для всіх видів) і часткову (для певного виду) методики підготовки інформаційно-аналітичних документів. Загальна методика підготовки охоплює такі операції:

- уточнення інформаційних потреб користувача, вивчення першоджерел;
- визначення цільового призначення документа, який відповідає інформаційному запиту користувача;
- пошук і вивчення існуючих інформаційних матеріалів, що відповідають запиту з метою добору релевантних і пертинентних документів;
- якнайповніше виявлення первинних документів, що задовольняють інформаційний запит (інформаційна розвідка, попередній аналіз);
- критеріальний аналіз виявлених первинних документів і диференціація їх на «потрібні – непотрібні», добір необхідних для здійснення аналізу і синтезу (проміжний аналіз);
- детальний аналіз первинних документів для безпосереднього включення у процес аналітико-синтетичного опрацювання (остаточний аналіз);
- логічне перетворення отриманих даних з метою створення нової синтезованої інформації про предмет складання вторинного документа;

• визначення структури та послідовний виклад змісту вторинної інформації в інформаційно-аналітичному документі.

При створенні інформаційно-аналітичного документа аналітик має дотримуватись загальних принципів достовірності та своєчасності подання інформації, ясності викладення матеріалу, точності та стислості формулювань, знання запитів замовників інформації. У сучасних умовах швидкоплинності всіх процесів і явищ і постійного браку часу необхідно враховувати і постійну тенденцію «мінімізації» обсягу інформаційно-аналітичного документа.

УДК 354:002.1-028.27:004(477)

Електронний документообіг як одна із базових технологій електронного урядування в Україні

© Дар'я Максименко

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Є. Коновальця, 36

E-mail: dasha2212@ukr.net

Висвітлено роль впровадження систем електронного документообігу в органах державної влади для розвитку електронного урядування в Україні.

Ключові слова: Електронне урядування, електронний документ, електронний документообіг, система електронного документообігу

The role of introduction of electronic document management systems in state authorities for the development of e-government in Ukraine is highlighted.

Keywords: E-government, electronic document, electronic workflows., electronic document management system

В умовах формування інформаційного суспільства стрімко розвивається електронне врядування. Відповідно до Концепції розвитку електронного урядування в Україні від 20 вересня 2017 року № 649-р, під електронним урядуванням розуміють форму організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості державних органів і органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [3].

Система електронного уряду має забезпечити вирішення таких завдань:

- захист прав громадян на доступ до публічної інформації;
- залучення громадян до участі в управлінні державними справами;
- організація інформаційної взаємодії державних органів і органів місцевого самоврядування на базі електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису;
- забезпечення передавання і довгострокового зберігання електронних документів у державних архівах, музеях, бібліотеках, підтримки їх в актуальному стані та надання доступу до них.

У зв'язку з цим, ефективне впровадження електронного урядування неможливе без використання систем електронного документообігу.

У Законі України «Про електронні документи та електронний документообіг» [2] подано визначення електронного документу та електронного документообігу. Електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму.

Електронний документообіг (обіг електронних документів) – сукупність процесів створення, опрацювання, відправлення, передавання, отримання, зберігання, використання і знищення електронних документів, які виконують, перевіряючи цілісність і у разі необхідності з підтвердженням факту отримання таких документів [2].

Розвиток електронного врядування сприяє поширенню електронного документообігу у всіх галузях діяльності та забезпечує взаємодію між державними органами всіх рівнів (G2G), державними органами та бізнес-структурами (G2B), державними органами та громадянами (G2C) [1, с. 15].

Одним з аспектів, що характеризує ефективність виконання завдань державних органів, є оперативність створення того чи іншого документу, контроль за його виконанням тощо. А впровадження системи електронного документообігу значно покращить ці процедури, тому її мета та роль як елемента електронного урядування вже сьогодні є надзвичайно важливими. Саме тому у сучасних установах, організаціях, державних органах встановлюють системи електронного документообігу.

Система електронного документообігу – це територіально розподілена автоматизована система електронного документообігу, яка функціонує під контролем комплексної системи захисту інформації і забезпечує формування єдиного інформаційного простору електронних документів за рахунок підтримки основних процесів опрацювання документів установи.

Однак, на даному етапі, процес впровадження електронного документообігу вимагає значних фінансових і людських ресурсів. І хоча сьогодні створені умови для роботи з електронними документами на національному та місцевому рівнях, повноцінний перехід на електронний документообіг для багатьох установ залишається проблемним питанням.

Натомість у більшості організацій функціонує змішаний електронний документообіг, який передбачає співіснування електронних і паперових документів в організації та є одним з етапів автоматизації документообігу.

Отже, ефективне впровадження електронного урядування в Україні неможливе без використання систем електронного документообігу в державних органах. І хоча Україна ще не досягла рівня країн Європейського Союзу у впровадженні електронного урядування, можна стверджувати, що всі умови для цього створені.

ЛІТЕРАТУРА

1. Електронний документообіг та захист інформації: навч. посіб. / О. Б. Кукарін. Київ: НАДУ, 2015. 8 4 с.; 2. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс]: Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/851-15; 3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 року № 649-р. – Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua /ua/npas/250287124.

УДК 316.77:304.44

Феномен медыятызацыі ў сучасных сацыяльных даследаваннях*

© Таццяна Навіцкая

Інстытут філасофіі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі,

220072, Беларусь, г. Мінск, вул. Сурганава, д. 1, корп. 2

E-mail: eregister.philosophy@gmail.com

Виявлено основні тенденції в розгляді медіатизації в сучасних соціальних дослідженнях, експлікований її процесуальний характер, деталізована варіативність особливостей її історичного розвитку.

Ключові слова: медіатизація, ЗМІ, нові медіа, медіа-дослідження, соціальні дослідження

The article reveals the main trends in the study of mediatization in modern social studies,it explicates processual nature of mediatization and considers the variability of the features of its historical development.

Keywords: mediatization, mass media, new media, media studies, social studies

Сёння актуалізаваліся акадэмічныя дыскусіі наконт феномена медыятызацыі. Найбольшае распаўсюджанне яны атрымалі ў скандынаўскіх краінах, Германіі, Вялікабрытаніі і сталі навуковым водгукам на пранікненне сацыяльных медыя практычна ва ўсе сферы жыцця грамадства, спробай рэфлексіі з нагодыглыбіні іх уплыву на арганізацыю сацыяльных сувязяў, грамадскую і індывідуальнуюсвядомасць, сацыяльнасць, сацыяльныя інстытуты, магчымасці кіравання. На падставе абагульнення вопыту звароту даследчыкаў да феномена медыятызацыі, былі выяўлены яго асаблівасці:1) часта аб'ектам увагі выступаюць вузка спецыялізаваныя і прыкладныя праблемы, звязаныя з канкрэтнымі сацыяльнымі інстытутамі і сферамі жыцця, якія знаходзяцца пад ўплывам медыя, такія даследаванні не прэтэндуюць на сістэмнасць у асэнсаванні дадзенай з'явы і выкліканых ёй трансфармацый, носяць эмпірычны характар; 2)медыятызацыя разглядаецца як кантэкст, у які змяшчаецца той ці іншы аб'ект даследавання. Звяртае на сябе ўвагу адсутнасць яе адзінага канвенцыйнага вызначэння, нярэдка тэрмін ужываецца ў варыятыўных сэнсах. Медыятызацыя становіцца ўплывовай даследчай канцэпцыяй, але ёй надаюць занадта высокую ступень ўніверсальнасці, кажучы пра медыятызацыю мастацтва, палітыкі, вайны, рэлігіі, медыцыны, навукі, музыкі, музеяў, памяці, ідэнтычнасці, і г. д.

Сацыяльнымі аналітыкамі рабіліся спробы класіфікаваць падыходы да вызначэння медыятызацыі. А. Хеп [1] зазначае існаванне 2-х падыходаў: 1) інстытуцыяналісцкі (агенты медыятызацыі, што выклікаюць змены, як правіла, даволі выразна вызначаны; аўтаномія медыя павялічваецца, і яе логіка эксплікуецца на розныя сферы, у выніку ўзнікае неабходнасць інтэрналізацыі актарамі гэтай логікі, акцэнт робіцца на галінах, звязаных з медыяарганізацыямі); 2) сацыяльна-канструктывісцкі (медыятызацыя – працэс, у якім змена ІКТ становіцца каталізатарам трансфармацый камунікатыўнай пабудовы культуры і грамадства; іх маштабнае пранікненне рэструктуруерозныя віды дзейнасці на індывідуальным і сацыяльным узроўнях). Калі інстытуцыяналісты мяркуюць, што медыятызыйныя працэсы кіруюцца, то сацыяльныя канструктывісты інтэрпрэтуюць іх як рухачую сілу сацыяльных зменаў. Аднак Д. Дзікон і Дж. Стэньер [2] перасцерагаюць ад таго, каб перабольшваць значэнне медыя для грамадскіх трансфармацый. Варта не ігнараваць ролю немедыйных фактараў і разглядаць іх сістэмнае ўздзеянне на сацыяльныя практыкі.

Медыятызацыя – гэта працэс, які прадугледжвае гістарычныя змены, якія адбываюцца пад уплывам сродкаў камунікацыі. Адзін з варыянтаў такой інтэрпрэтацыі – тэзіс аб узрастаючыхз часамэфектах медыятызацыі. Разам з тым у сацыяльных і медыядаследаваннях не дасягнуты кансенсус адносна часу яе пачатку і яе сучаснага становішча. С. Х'ярвард [3] разглядае медыятызацыю як доўгатэрміновы працэс, узмацніўшыся ў XX ст. А В. Шульц [4] адзначае верагоднасць яе паслаблення з прычыны зніжэння ўплыву традыцыйных СМІ

і росту папулярнасці новых медыя. Сацыялізацыя медыя стала значнай падставай для змены характару ўплыву масавай камунікацыі на грамадства, што магчымаз прычыны паглыблення індывіда ў медыяпрастору, дзе фарміруюцца спецыфіка інфармацыйнага ўздзеяння і практыкі сацыяльных камунікацый. Э. Хоскінс [5] спрабуе сінтэзаваць інстытуцыяналізм і канструктывізм: ён дыферэнцуе 2 этапа медыятызацыі, якія фундуюцца адпаведна традыцыйнымі СМІ і лічбавымі медыя. Даследаванні медыятызацыі могуць быць накіраваны на яе асэнсаванне ў дыяхранічным і сінхранічным зрэзах. Пры разглядзе яе як працэсу ў часе, неабходна браць у разлік нераўнамернасць яе развіцця. Адна з найважнейшых праблем, якія патрабуюць прымянення сінхранісцкай оптыкі – якім чынам суб'екты, што выступаюць у той жа час як агенты медыятызацыя, рэагуюць на змены ў саміх прынцыпах арганізацыі і функцыянаванні медыяпрасторы. Яны не могуць разумецца як пасіўныя рэцыпіенты. Часта іх разглядаюць як адаптуючыхся да логікі новай мадэлі медыя, але яны могуць «супраціўляцца» ёй, спрабаваць кантраляваць медыя, выкарыстоўваць іх ва ўласных мэтах. Даследаванне рэакцый суб'ектаў на медыяўплыў ўяўляецца неабходным, паколькі будзе спрыяць выяўленню перашкаджаючым медыяцызыйным працэсам абмежаванням.

ЛІТАРАТУРА

1. *Hepp A.* The communicative figurations of mediatized worlds: Mediatizationresearch in times of the 'mediation of everything // European Journal of Communication. 2013.V. 28. Pp. 615-629.; 2. *Deacon D., Stanyer J.*, Mediatization: key concept or conceptual bandwagon? // Media, Culture and Society. 2014. V. 36 (7). Pp. 1032-1044.; 3. *Hjavard S.* The Mediatization of Society: A Theory of the Media as Agents of Social and Cultural Change // Nordicom Review. 2008. 29 (2). Pp. 105–134.; 4. *Schulz W.* Reconstructing Mediatization as an Analytical Concept // European Journal of Communication. 2004. 19(1). Pp. 87-101.; 5. *Hoskins A.* Flashbulb memories, Psychology and Media Studies: Fertile Ground for Interdisciplinarity // Memory Studies, 2009. 2(2). Pp. 147-150.

**Артыкул падрыхтаваны пры падтрымцы Беларускага дзяржаўнага фонду фундаментальных даследаванняў, дагавор гранта №Г17М-088 "Ўзаемадзеянне суб'екта і сеткавай прасторы ва ўмовах медыятызацыі: сацыяльна-філасофскі аналіз"*

УДК [027.021:001.32(477)]:[050:001.98]:004

Фальшиві публікації як виклик академічним бібліотекам України

© Сергій Назаровець

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: serhii.nazarovets@gmail.com

Представлено результати бліц-опитування бібліотекарів 7 університетів України про спеціалізовані ресурси, які вони використовують у процесі перевірки наукових видань як надійних каналів поширення результатів досліджень.

Ключові слова: наукова комунікація, академічні бібліотеки, фейкові журнали, Україна.

In the preliminary study, we present the blitz-survey results of librarians from 7 Ukrainian universities about the use of specialized resources for verification of scientific journals as reliable channels for the dissemination of research results.

Keywords: scientific communication, academic libraries, fake journals, Ukraine.

Досі ще не створено єдиної формалізованої процедури перевірки наукового журналу, яка б давала змогу швидко розпізнавати псевдонаукові видання, які видають себе за журнали відкритого доступу, а після отримання плати від авторів публікують будь-який матеріал без проведення належного рецензування. Проте існує достатньо спеціалізованих інструментів, які використовують бібліотекарі для виконання цього завдання. Метою даної праці стало вивчення основних інформаційних ресурсів, що використовують фахівці академічних бібліотек України для перевірки наукових видань задля подальшої їх рекомендації користувачам бібліотек, як надійних каналів для поширення результатів наукових досліджень. Для досягнення поставленої мети нами було проведено бліц-опитування спеціалістів академічних бібліотек провідних університетів України, які займаються підготовкою відповідних рекомендацій для авторів.

В опитуванні взяли участь бібліотекарі 7 провідних університетів України: Київського національного університету імені Тараса Шевченка, НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Національного університету «Львівська політехніка», Сумського державного університету та Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

На основі отриманих відповідей ми склали перелік найпопулярніших ресурсів, які використовують українські бібліотекарі для виявлення підозрілих видань і надання відповідних рекомендацій науковцям та керівникам своїх університетів.

Scopus / Web of Science. Упорядники авторитетних реферативних баз даних Scopus та Web of Science Core Collection дотримуються прозорих критеріїв відбору наукового контенту. Усі видання, що подали заявку на включення у базу, повинні відповідати мінімальним видавничим критеріям наукових видань. Крім того, незалежні експерти оцінюють редакційну політику видання, репутацію редакторів журналу, різноманітність географічного розподілу редакторів та авторів, якість веб-сторінки, цитованість статей журналу та актуальність опублікованих досліджень.

Beall's List. Американський бібліотекар Джеффрі Білл на своєму персональному сайті укладав списки «потенційних, можливих або ймовірних» хижацьких видавництв та журналів, що не проводять рецензування отриманих рукописів, а лише беруть гроші з авторів за публікацію робіт. Для укладання даних списків Джеффрі Білл використовував власний перелік критеріїв, справедливість яких часто піддавалась критиці [1]. У січні 2017 р. Джеффрі Білл видалив усю інформацію на своєму сайті, проте копії його переліків та критерії зараз доступні на багатьох інших веб-ресурсах та досі використовуються для ідентифікацій сумнівних видавництв та журналів.

Think. Check. Submit. Ініціатива видавців, науковців та бібліотекарів «Think. Check. Submit» (http://thinkchecksubmit.org) не містить переліку назв підозрілих журналів, натомість пропонує авторам контрольний перелік критеріїв-запитань, які допоможуть вирішити, чи безпечно надсилати свій рукопис у даний журнал, або видавництво [2]. Даний онлайн-інструмент використовується українськими бібліотекарями для проведення групових тренінгів та надання індивідуальних консультацій молодим науковцям щодо виявлення ознак академічного шахрайства.

DOAJ. The Directory of Open Access Journals (https://doaj.org) створено для полегшення виявлення та роботи з науковими журналами відкритого доступу. Перед додаванням журналу до каталогу редактори DOAJ звертають увагу на дотримання редакцією видавничих стандартів, зокрема повноту відомостей про журнал, якість наповнення його веб-сайту, прозорість процесу публікації та перевірки рукописів, вартість публікації, повідомлення про авторські права [3]. При виявлені будь-яких порушень, чи суперечностей, видання не буде включено в DOAJ аж до моменту їх усунення.

Таким чином, нам вдалось вперше описати найпопулярніші інформаційні ресурси, які використовують спеціалісти академічних бібліотек України для перевірки наукових видань

для їх подальшої рекомендації вченим університету, як надійних каналів отримання та поширення наукової інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Beall J.* Best practices for scholarly authors in the age of predatory journals // The Annals of The Royal College of Surgeons of England. 2016. Vol. 98, № 2. P. 77-79; 2. *Dobson H.* Think.Check.Submit.: the campaign helping researchers navigate the scholarly communication landscape / /Insights. 2016. Vol. 29, № 3. P.228–232; 3. Bi, X. Quality open access publishing and registration to Directory of Open Access Journals // Science Editing. 2017. Vol. 4, № 1. P. 3-11.

УДК 027.081:303.442.3]:352/354

Інформаційно-аналітична діяльність бібліотек у забезпеченні інформаційних потреб органів державної влади

© Олег Натаров

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: okada@ukr.net

Розглянуто інформаційно-аналітична діяльність бібліотек як один із важливих напрямів бібліотечної інформаційної роботи. Проаналізовано діяльність структурних підрозділів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського з інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади.

Ключові слова: інформаційно-аналітична діяльність, інформаційно-аналітичне забезпечення, бібліотеки, органи державної влади

The report considers the information and analytical activity of libraries as one of the important areas of library information work. The activity of structural subdivisions Vernadsky National Library of Ukraine on informational and analytical support of state authorities is considered.

Keywords: informational and analytical activities, informational and analytical support, libraries, government agencies

У сучасних умовах інформаційного протистояння, ускладнених загальним процесом інформаційної глобалізації, посилюється роль бібліотечних установ як суб’єктів формування національного інформаційного простору.

Потужним потенціалом у вирішенні проблеми формування інформаційного підґрунтя, необхідного для ухвалення управлінських рішень, володіють інформаційно-аналітичні структури бібліотечних установ, у першу чергу, національних бібліотек. Саме останні,

як великі інформаційні центри, найбільшою мірою «відчувають проблематику інформаційного прогресу, активно включаються в процес осмислення реалій сьогодення та трансформацію інформаційних процесів» [1].

Однією з найбільших національних бібліотек світу, головним науково-інформаційним центром України є Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ), особливою категорією абонентів якої є інформаційні служби органів державної влади.

Інформаційно-аналітичну діяльність бібліотек розглядають як взаємопов'язану сукупність принципів організаційно-правових, організаційно-технологічних, програмно-технологічних, інформаційно-технологічних, інтелектуальних напрямів бібліотечної інформаційної роботи, що забезпечують необхідну якість ефективного використання інформаційних ресурсів, їх семантичної обробки з метою створення консолідованої інформації для сфери державного управління, виробництва інформаційно-аналітичних продуктів для прийняття державних управлінських рішень.

У свою чергу інформаційно-аналітичне забезпечення органів державної влади являє собою комплекс заходів щодо здійснення інформаційно-аналітичної діяльності, а також розробки науково-методичних засад організації ефективного використання державними управлінськими структурами інформаційно-аналітичних продуктів, введення їх у соціальні комунікації як інструменту розвитку системи інформаційних зв'язків сфери державного управління шляхом оптимальної структуризації інформаційних масивів баз даних суспільно значущої аналітичної інформації [2].

Приклад ефективної діяльності з інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади демонструють такі структурні підрозділи НБУВ, як Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ), Національна юридична бібліотека (НЮБ) та Фонд Президентів України (ФПУ).

Зокрема, СІАЗ було створено (1992 р.) для введення в широкій суспільний обіг матеріалів фондів НБУВ, моніторингу й опрацювання зростаючих інформаційних потоків, удосконалення інформаційного-аналітичного обслуговування суспільних інститутів України. Практика показала, що універсальність роботи СІАЗ зумовлювалася тим, що вона однією з перших прийшла на допомогу керівництву Верховної Ради, Адміністрації Президента, Кабінету Міністрів, готувалися підбірки матеріалів з доволі широкого спектра питань соціально-політичної та економічної проблематики [3].

Сьогодні діяльність наукового підрозділу полягає у підготовці інформаційно-аналітичної та аналітично-прогнозної продукції на базі використання інформації електронних і друкованих ЗМІ, всіх видів фондів НБУВ, інших відкритих джерел. Пріоритетними напрямами розвитку СІАЗ є використання новітніх інформаційних

технологій, передових методів моніторингу й обробки інформації, посилення аналітичної і прогнозної складової в інформаційно-аналітичних матеріалах, розробка теоретичних та науково-практичних питань бібліотечного обслуговування на основі впровадження електронних інформаційних технологій.

Запорукою об'єктивності інформаційно-аналітичного продукту, що дозволяє уникнути впливу суб'єктивних орієнтирів дослідника на кінцевий результат, виступають науковий підхід до обробки інформації з використанням широкого спектру відповідних методологічних принципів. Крім того, важливе значення має фаховий рівень пошуку, відбору і адекватної оцінки первинних джерел інформації. Гарантією якісного підбору матеріалу є послідовний моніторинг інформаційного простору, експертного середовища з метою визначення основних тенденцій подання інформації і актуальних соціально-політичних і економічних трендів.

Так, у рамках співпраці СІАЗ та НЮБ з Радою національної безпеки і оборони України здійснюється щоденний моніторинг інформаційних повідомлень в мережі Інтернет, що сприяє організації інформаційно-аналітичної роботи фахівців та прийняттю оперативних рішень щодо виявлення загроз національним інтересам і національній безпеці, визначення шляхів та засобів їх відвернення та нейтралізації. Співробітництво також дозволяє забезпечити інформаційний супровід діяльності органів виконавчої влади, Збройних сил України і сприяє стабілізації суспільно-політичної ситуації в Україні.

Отже, можна констатувати, що інформаційно-аналітична діяльність бібліотек на сучасному етапі є одним із важливих напрямів бібліотечної інформаційної роботи, а досвід названих вище структурних підрозділів НБУВ дає підстави стверджувати, що саме національні бібліотеки виступають лідерами процесу інформаційно-аналітичного супроводу діяльності владних структур.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національні інформаційні ресурси як інтегративний чинник вітчизняного соціокультурного середовища : [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2014. 296 с.; 2. *Пальчук В.* Бібліотеки в інформаційно-аналітичному забезпеченні органів державної влади : монографія / В. Пальчук ; наук. ред. В. М. Горовий ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2014. 314 с.; 3. *Прокопович Л., Моргун А., Попович Н.* Діяльність бібліотек як джерело інформаційної підтримки наукових досліджень в економічній галузі / Л. Прокопович, А. Моргун, Н. Попович // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. Вип. 1(7). Мукачево, 2017. С. 188–192.

УДК 002.1-028.25(476.2):[272/273+271.2]:81’42

Асаблівасці этыкетных жанраў публіцыстычнага рэлігійнага дыскурсу

© Ірына Піваварчык

Установа адукацыі “Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы”,

230022, Беларусь, г. Гродна, вул. Э. Ажэшкі, д. 22

E-mail:i.pivovarchik@grsu.by

Представлено аналіз етикетних релігійних жанрів, що реалізуються в католицькому і православному друкованих виданнях Гродненської області.

Ключові слова: етикетні релігійні жанри, дискурс, католицизм, православ'я

The analysis of etiquette religious genres, which were implemented in the Catholic and Orthodox printed editions of the Grodno region is presented.

Keywords: etiquette religious genres, discourse, Catholicism, Orthodoxy

Рэлігійны дыскурс уяўляе складаную камунікатыўную структуру, аснову якой складае сістэма вызначаных каштоўнасцей. Рэлігійны дыскурс рэалізуецца ў выглядзе пэўных жанраў, важнае месца сярод якіх значнае месца займаюцт этыкетныя жанры Этыкетныя жанры – гэта жанры, якія абслугоўваюць тыповыя сітуацыі, звязаныя з рытуалізаванымі сацыяльнымі адносінамі паміж людзьмі. Да асноўных этыкетных маўленчых жанраў адносяцца прывітанне, развітанне, зварот, знаёмства, віншаванне, пажаданне, падзяка, прабачэнне, згода/нязгода, запрашэнне, спачуванне, камплімент [1, с. 110]. Этыкетныя рэлігійныя жанры валодаюць не толькі сацыяльнай інфарматыўнасцю, бо выступаюць пэўнымі сімваламі грамадска-гістарычнага вопыту чалавека, але яшчэ і вызначаюць сацыяльныя ролі і статус камунікантаў, дапамагаюць пагрузіцца ў рэлігійную культуру, далучыцца да нормаў царкоўнага этыкету. У дадзеным артыкуле прадставім асаблівасці функцыянавання маўленчых этыкетных жанраў *пасланне, віншаванне і спачуванне* ў рэлігійных выданнях Гродзенскай вобласці: штомесячнай газеце праваслаўнага епархіяльнага кіравання “Гродненские епархиальные ведомости” і газеце рымска-каталіцкай дыяцэзіі “Слова жыцця” за перыяд з 2012 па 2017 гг. Адразу адзначым, што этыкетныя жанры дастаткова папулярныя ў рэлігійных выданнях, арыентаваныя на падтрымку кантакту, прыносяць у медыятэкст асаблівую эмацыйную танальнасць.

Адрасантам этыкетнага жанру **рэлігійнага паслання** могуць быць толькі асобы, якія займаюць вышэйшыя пасады ў рэлігійнай іерархіі – епіскап/біскуп, архірэй, якія выступаюць як кіраўнікі і займаюць высокае становішча. Пасланне епіскапаў сваім вернікам і грамадзянам

краіны з’яўляецца, несумненна, інстуцыянальным жанрам і ўяўляе сабой статусна-індэксальныя зносіны на ўзроўні “святар – вернікі – усе грамадзяне краіны”. На думку даследчыкаў, у змест рэлігійных пасланняў уваходзяць два кампаненты: дыктумны (звязаны з падзеямі) і модусны змест [2, с. 84]. У сукупнасці дыктумны кампанент і модусны змест утвараюць складаны маўленчы жанр паслання.

Сярод камунікатыўных падзей, якія патрабуюць рэалізацыі этыкетнага жанру пастырскага паслання, найперш вылучым галоўныя рэлігійныя святы – Пасху і Нараджэнне Хрыстова. Аналіз царкоўных пасланняў паказаў расшырэнне рэферэнцыйнай асновы жанру: пасланні могуць прысвячацца іншым рэлігійным святам, значным падзеям з жыцця Царквы і грамадска значным падзеям: *з нагоды X Нацыянальнага дня “Caritas”; Дню беларускага пісьменства; участникам форума “Quo vadis?”*. Дыктумны бок паслання абумоўлены тэмай, а модусны кампанент зместу рэалізуецца праз віншаванне, пажаданне, настаўленне, якія супадаюць з асноўнымі інтэнцыямі паслання і ствараюць святочны настрой, эмацыйна ўздзейнічаюць на чытачоў.

У рэлігійнай газетнай практыцы дастаткова запатрабаваным з’яўляецца жанр **віншавання**, у каталіцкім выданні прадстаўлены ў кожным нумары газеты, у праваслаўным з’яўляецца дастаткова рэдка. У першую жанравую групу ўключваюцца віншаванні з днём нараджэння, прычым сярод духавенства прынята святкаваць не столькі дні нараджэння, як імяніны, г.зн. дзень памяці знакамітага святога.Трэцяя падзея, з якой віншуюць святара – віншаванне з хіратаніяй, г.зн. прыняццем святарскага ці манаскага сану. Другую групу складаюць віншаванні, матываваныя падзеямі, звязанымі з адрасатам апасродкавана. Дыктумны змест віншавання можа быць прадстаўлены рэлігійнымі святамі і “прафесійным” святам – Днём святара.

Этыкетны жанр **спачуванне** з’яўляецца важным для рэлігійнай камунікацыі ў газетнай перыёдыцы(у праваслаўным выданні намі не выяўлены). Выражэнне спачування носіць афіцыйны характар, найчасцей выражаецца святарам, іх блізкім і родным, таксама кансэкраваным асобам.

Праведзены агналіз сведчыць, што ў канфесійных выданнях Гродзеншчыны этыкетныя маўленчыя жанры пасланне, віншаванне і спачуванне прадстаўлены нераўназначна. У каталіцкім выданні “Слова жыцця” палітра этыкетных жанраў больш разнастайная, колькасна шматлікая. Маўленчыя этыкетныя жанры ў газеце павінны ўстанаўляць кантакты, ствараць цеснае ўзаемадзеянне з чытачом. Газета “Слова жыцця” паспяхова вырашае гэтую задачу, захоўваючы ва ўсіх сваіх нумарах жанравую разнастайнасць і падтрымліваючы цікавасць чытачоў да перыядычнага выдання.

ЛІТАРАТУРА

1. *Седов К. Ф.* Жанр и коммуникативная компетенция. Хорошая речь. Саратов : Сарат. ун-т, 2001. С. 107-118; 2. *Орехова Д. В.* Церковно-религиозный и политический типы дискурса сквозь призму диалогичности (на материале жанра послания) : дис. канд. филол. наук : 10.02.01; Российский ун-т Дружбы народов. Москва, 2015. 251 с.

УДК 027.022:328.1-028.27:3 І6 з

Питання нормативно-правового регулювання інформаційно-комунікаційного забезпечення бібліотеками електронного урядування в Україні

©Альона Плахтій

Київський національний університет культури і мистецтв, 01601, Україна, м. Київ, вул. Євгена Коновальця, 36

E-mail: bonheur_1317@ukr.net

Проведено огляд та аналіз законодавчої бази інформаційно-комунікаційного забезпечення електронного урядування в Україні.

Ключові слова: бібліотеки, електронне урядування

The review and analysis of the legal framework information and communication software e-government by libraries in Ukraine.

Keywords: libraries, e-government

З упровадженням механізмів електронного урядування (ЕУ) в Україні дедалі активніше до цього процесу залучаються публічні бібліотеки. По-перше, вони безкоштовні та відкриті для громадськості. По-друге, публічні бібліотеки на сьогодні позиціонують себе як сучасні інформаційні центри, а отже, використовують свій інформаційний потенціал для розвитку електронного урядування, реалізуючи право кожного громадянина на встановлення електронної інформаційної взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування. Так, за даними Американської бібліотечної асоціації у США 81 % всіх публічних бібліотек надають допомогу читачам у доступі та використанні послуг ЕУ. Тільки за 2010 р., у порівнянні з 2008–2009 рр., кількість таких бібліотек збільшилася на 25 %.

Незважаючи на наявний досвід, питання участі бібліотек у забезпеченні доступу до послуг ЕУ досі не стало об’єктом всебічного комплексного дослідження. Бібліотекознавці лише розпочали дослідження основних аспектів інформаційно-комунікаційного забезпечення бібліотеками розвитку електронного урядування, про що свідчать праці науковців Національної

бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Харківської державної академії культури й ін. Зокрема додаткової наукової уваги потребує вивчення правового регулювання участі бібліотек у розвитку ЕУ.

Так, Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій і установ (ІФЛА) підтримує розширення інформаційних послуг бібліотек. У маніфесті ІФЛА про Інтернет, прийнятому Сесією Ради ІФЛА (2014), стверджується, що бібліотеки мають забезпечувати відкритий доступ до Інтернету, своїх ресурсів і сервісів. Їхня роль полягає в тому, щоб діяти як точки доступу, які пропонують умови, рекомендації, підтримку і механізми для подолання бар'єрів, що існують через різницю у навичках та можливостях користування ресурсами і технологіями.

У Ліонській Декларації щодо доступу до інформації та розвитку зазначається, що такі інформаційні посередники, як бібліотеки, архіви, громадські організації, громадські діячі та засоби масової інформації мають достатньо знань і засобів, щоб допомагати урядам, установам і приватним особам обмінюватися, організовувати, структурувати й розуміти дані, необхідні для розвитку.

У зв'язку з цим у системі сучасної інформаційної діяльності відбувається переосмислення значення бібліотечних установ: їхні функції розширюються від традиційних книгозбірень до активних суб'єктів інформаційного процесу, до ролі важливих посередників між всезростаючими обсягами продукованої різноманітної інформації, глобальними інформаційними ресурсами і замовниками.

У Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (2007) зазначено, що рівень розбудови інформаційного суспільства в Україні, порівняно із світовими тенденціями, є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України. Час, відведений на реалізацію цього Закону, вже минув, а гострота зазначених проблем, особливо тих, що стосуються «інформаційної нерівності», широкої номенклатури електронних послуг населенню сільської місцевості, малозабезпечених верств населення та осіб з особливими потребами, зменшилась не суттєво.

Проте в цьому Законі не йдеться про роль та можливості бібліотек у вдосконаленні відносин між державою і громадянами, становленні електронних форм взаємодії між органами державної влади та фізичними і юридичними особами, хоча саме бібліотеки можуть забезпечити виконання прописаних пунктів закону. Бібліотечні заклади найбільше готові до розбудови мережі пунктів колективного доступу та створення в усіх населених пунктах України можливостей для доступу до мережі Інтернет, про які йде мова у пункті про забезпечення повсюдного доступу до телекомунікаційних послуг та інформаційних ресурсів.

Місце і роль бібліотек в інформаційному забезпеченні електронного урядування потребує законодавчого унормування, адже, як засвідчує зарубіжний досвід, бібліотеки мають великий інформаційний потенціал, який може бути використаний для надання користувачам безкоштовного онлайн-доступу до широкого спектру електронних послуг.

УДК 004.73:316.77

Сучасні умови формування інфокомунікацій у документально-інформаційній сфері

© Катерина Редька

Харківська державна академія культури,

Україна, 61057, м. Харків, вул. Бурсацький узвіз, 4

E-mail: Katvit@ukr.net

Сучасний етап розвитку світової цивілізації характеризується переходом від індустріального до інформаційного суспільства, що припускає нові форми соціальної та економічної діяльності, що базуються на масовому використанні інфокомунікаційніх технологій.

Ключові слова: інформаційні технології, документообігу, інфокомунікація

The current stage of development of world civilization is characterized by the transition from the industrial to the information society, which involves new forms of social and economic activity, which are based on the massive use of infocommunication technologies.

Keywords: information technologies, document circulation, infocommunication

Інформаційні технології на освітньому, видавничому та економіко-підприємницькому рівнях є важливою платформою реалізації соціальної комунікації та обміну даними. Зокрема, ІТ-технології відіграють вагому у процесі обробки та зберіганням інформації; їх практичні додатки до виробничого устаткування вирішують економіко-підприємницькі проблеми. Інтернет-технології в документній комунікації – це технології створення і підтримки різних інформаційних ресурсів в **мережі Інтернет** [1, с. 91-93]**.** Саме за допомогою **сайтів; блогів; форумів; чатів; електронних бібліотек; енциклопедій**, **веб-серверів, електронної пошти; форумів і блогів; чат і ICQ; теле- та відеоконференцій; вікі-енциклопедій** створюється можливість обміну документами та соціальної комікації.

Рівні формування інфокомунікацій: 1) рівень моделі взаємодії відкритих систем (ВВС); 2) наявність клієнтської та серверної частин; клієнтська частина реалізується в ПК користувача, а серверна – на спеціально виділеному вузлі мережі; 3) передавання інформації за допомогою мультимедіа, що характеризується високими швидкостями та несиметричністю вхідного і вихідного інфокомунікаційних потоків; 4) необхідність складних багатоточкових конфігурацій з'єднань; 5) розмаїття прикладних протоколів і можливостей щодо керування послугами з боку користувача.

У таких умовах формується **комплекс електронних мультимедійних та гіпертекстових документів:** Dropbox (хмарні технології) та Google Docs (онлайн-офіс) [3, с. 85]. Документи

Google (англ. Google Docs) – безкоштовний онлайн-офіс, розроблений компанією Google. Складовими Google Docs є [3, с.87]: Writely (Document) – текстовий процесор, що надає можливість редагувати текстові документи OpenDocument, Microsoft Word, а також електронні таблиці. Google Docs містить велику кількість засобів форматування, наприклад, зміна розміру та стилю шрифту, вибір кольору декоративних елементів, створення списків таблиць, імпорт рисунків, інтернет-посилань спеціальних символів, створення закладок коментарів. Google Docs підтримує формати DOC, XLS, ODT, ODS, RTF, CSV, PPT кілька графічних форматів, що дає змогу завантажувати на сервер скачувати з нього різноманітні файли; Google Spreadsheets – сервіс, за допомогою якого можна вносити дані у рядки стовпців електронної таблиці, а також здійснювати прості обчислення. Google Docs реалізовує імпорт-експорт даних у специфічному форматі Microsoft Excel, а також функціонує в загальнодоступному OpenDocument і CSV. Google Presentations надає можливість створювати електронні презентації, також реалізовао функцію імпорту й експорту файлів Microsoft PowerPoint (ppt). Бізнес-модель Google Docs не відрізняється від загальної стратегії сервісу хмарного збереження даних компанії Google та сумісно розповсюджується на інші напрямки, наприклад Gmail і Picasa.

Функціональними перевагами електронних мультимедійних і гіпертекстових документів є [2, с. 204]: глибина змісту; зовнішні динамічні зв'язки; надійність; стабільність інформаційних ресурсів; комп'ютерна візуалізація навчальної, підприємницької, політичної інформації про об'єкти чи закономірності процесів, явищ, що реально відбуваються чи «віртуальних»; архівне зберігання досить великих обсягів інформації з можливістю її передавання, а також легкого доступу користувача до потрібного банку даних; **автоматизація процесів обчислювальної** інформаційно-пошукової діяльності, а також обробки результатів навчального, підприємницького, економічного матеріалу з можливістю багаторазового повторення фрагмента документу від його цілого; **автоматизація процесів інформаційно-**методичного забезпечення, організаційного управління економіко-підприємницькою та навчальною діяльністю з можливим контролем за результатами засвоєння цієї інформації.

Висновки. Таким чином, багатокомпонентні властивості ІТ-технологій (серед яких: інформативність, когнітивність, комунікативність, технологічність), а також застосування Dropbox та Google Docs – відіграють вагому інтеграційну роль у документній комунікації. Сучасному потенціалу Інтернету та сервісів хмарного збереження даних, в контексті його застосування для документної комунікації, притаманні атрибутивні властивості для обміну інформацією як соціумі так і в виробничій, підприємницькій та освітній галузях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Асеев Г. Г. Электронный документооборот / Г. Г. Асеев. Киев: Кондор, 2007. 500 с.; *2. Пьянзин К.* Универсальные системы управления документами / К. Пьянзин // Lan/Журнал сетевых решений. 1998. Т. 4, № 11. С. 89-112.; *3. Асеев Г. Г.* Электронное правительство в Украине: проблемы / Г. Г. Асеев // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: мат. міжнар. наук. конф. (22-23 листоп. 2012 р.) / М-во культури і туризму України, Харків. держ. акад. культури, Акад. мистецтв України, Ін-т культурології, Упр. культури і туризму Харків. облдержадмін. Харків, 2012. С. 205-207.

УДК 316.77:004.73

До питання класифікації соціальних медіа

© Валерія Струнгар

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Україна, 03039, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: strungarv@gmail.com

Розглянуто представлені у фаховій літературі класифікації соціальних медіа. В контексті наявних класифікацій запропоновано класифікувати соціальні медіа за типом контенту та комунікативною стратегією.

Ключові слова: соціальні медіа, класифікація соціальних медіа, соціальні мережі, колаборативні проекти, рекомендаційні сервіси, медіа-хостинги, віртуальні світи, блоги

The social media classification presented in the professional literature is considered. In the context of existing classifications, it is proposed to classify social media by type of content and communicative strategy..

Keywords: social media, classification of social media, social networks, collaborative projects, recommender systems, media hostings, virtual worlds, blogs

Сучасний етап формування інформаційного суспільства характеризується активним розвитком соціальних медіа, розширенням їх використання в різних сферах та, відповідно, активізацією наукових досліджень, пов’язаних із функціонуванням соціальних медіа. Це, у свою чергу, актуалізує класифікації соціальних медіа. Питання у своїх дослідженнях торкалися різні науковці, серед яких можна відзначити напрацювання А. Каплана, М. Хенлейна, Т. Айхнера, Ф. Джейкоба, А. Віцентія, К. Фукса, Ч. Кумара, Т. Гранчак. Водночас наявні дослідження, попри їх чисельність, не виключають доцільності нових спроб класифікації. По-перше, в силу різноманітності соціальних медіа та їх швидких змін; по-друге, в силу складності інфраструктури соціальних медіа, їх «модульності» – здатності поєднувати різні інструменти, що призводить до взаємоперетину декількох інформаційних

майданчиків. Сьогодні відбувається розширення видів контенту, зростання, відповідно, кількості конфігурацій його поєднання, аж до інтеграції різних типів медіа чи їхніх елементів. Така інтегрованість медіа (технологій і контенту), описується через поняття конвергентності як процесу злиття засобів традиційних масової інформації та комунікації в єдиний інформаційний ресурс [5]. Тому різні типи соціальних медіа перетинаються або ж накладаються один на одного і чітко їх розділити неможливо.

Відповідно, різними дослідниками можуть акцентуватись різні класифікаційні ознаки, що призведе до віднесення одного і того ж соціального медіа до різних груп. Так, згідно з Капланом А. та Хенлейном М., можна виокремити категорії соціальних медіа: віртуальні співтовариства; блоги; соціальні мережі; співтовариства з виробництва спільного контенту; Вікі-сервіси; геосоціальні сервіси тощо [1]. Інші науковці до представленного переліку додають: форуми, мікроблоги, фотохостинги, сайти відгуків, соціальні закладки, соціальні ігри, відеохостинги і віртуальні світи [2, 3]. Очевидно, що цей перелік буде постійно доповнюватись за рахунок появи новітніх форм та видів соціальних медіа, особливо «якщо врахувати проникнення соціальних медіа в професійні сфери діяльності і взаємодії громадян з державою» [4].

У сучасному світі чітко розділити медіа на «соціальні» і «не соціальні» також досить складно. Наприклад, багато сучасних інтернет-ЗМІ мають інструменти, характерні для соціальних медіа-ресурсів (можливість коментувати, оцінювати, доповнювати і редагувати статті і т. д.) [5]. Іноді для кращого розуміння сутності досліджуваного явища, «соціальні медіа» поділяють на «технології» і «різновиди інтернет-ресурсів». Однак, такий розподіл не має сенсу з практичної точки зору. Адже сервіси соціальних медіа є сукупністю технологій і віртуального простору, що надається цим сервісом, то найчастіше неможливо відокремити одне від іншого, не зруйнувавши їх цілісність [3].

Фукс К. і Кумар Ч. виокремлюють соціальні медіа за функціональним принципом [6, 7]:

– сервіси публікації закладинок;

– соціальні медіа, орієнтовані на поширення новинної інформації;

– соціальні мережі;

– різноманітні медіа-хостинги;

– Вікі-сервіси.

Гранчак Т. пропонує систематизувати соціальні мережі за типом контенту:

– соціальні мережі, орієнтовані на представлення мультиформатного контенту: текстових повідомлень, графічного матеріалу, відео- та аудіо-документів (наприклад, Facebook, ВКонтакте, Twitter);

– соціальні мережі, орієнтовані на представлення візуального – графічного та відео – контенту (Flickr.com, Pinterest, Instagram, YouTube.com);

– соціальні мережі для аудіоконтенту (iTunes) [8].

Таку різноманітність класифікацій можна вважати закономірною, з огляду на її використання як робочого інструменту наукових досліджень і орієнтованість, у першу чергу, на розв'язання завдань цих досліджень. Водночас узагальнення існуючих підходів важливе для систематизації питання використання соціальних медіа в комунікаційних процесах.

У контексті розглянутих класифікацій в даному дослідженні пропонується узагальнююча класифікація соціальних медіа. Пропонуємо класифікувати соціальні медіа ***за типом контенту та комунікативною стратегією*** (див. рис. 1). До соціальних медіа за типом контенту можна віднести:

– соціальні медіа, орієнтовані на представлення мультиформатного контенту: текстових повідомлень, світлин, відео- та аудіо-документів (наприклад, соціальні мережі (Facebook, Twitter, Google+, LinkedIn, Tumblr, ВКонтакте), віртуальні світи (Second Life));

– соціальні медіа, орієнтовані на представлення моноформатного контенту: відео- (наприклад, відеохостинг YouTube), фото-контенту (наприклад, соціальна мережа Pinterest), слайд-шоу (наприклад, слайд-хостинг SlideShare)). Також до цього виду соціальних медіа можна віднести соціальні медіа, орієнтовані на представлення візуального, відео- та аудіоконтенту (наприклад, соціальні мережі (Flickr, Instagram, iTunes)), як розширений вид моноформатного контенту.

До соціальних медіа за конституюючою, тобто такою, яка виділяє одні соціальні медіа від інших, комунікативною стратегією можна віднести:

– колаборативні проекти, які передбачають колаборативну співпрацю та взаємодію з користувачами (наприклад, Вікіпедія, Вікісховище);

– рекомендаційні сервіси (рекомендаційні системи), орієнтовані на базові уподобання користувача (наприклад, Букмікс (http://bookmix.ru/), Жива Бібліотека (www.LiveLib.ru), Імхонет (www.Imho.net), Bookmate (www.bookmate.com/), Googreads (www.goodreads.com), LibraryThing (www.librarything.com)). Такі ресурси пропонують кожному персоналізований рейтинг книг.

– файлообмінні спільноти, орієнтовані на спільне використання файлів, засновані на рівноправності учасників обміну (наприклад, торрент-толока «Гуртом» (https://toloka.to/));

– медіа-хостинги, які передбачають розміщення матеріалів користувачами (наприклад, монохостинги (слайд-хостинги (SlideShare), відеохостинги (YouTube), фотохостинги (Pinterest)); відео-, фото- та аудіохостинги (Flickr, Instagram, iTunes);

– соціальні медіа, які забезпечують комунікацію користувачів (наприклад, соціальні мережі (Facebook, Twitter, Google+, LinkedIn, Tumblr, ВКонтакте); блоги (LiveJournal.com, Blog.net.ua, Blox.ua); віртуальні світи (Second Life)).

Отже, запропонована класифікація соціальних медіа не є вичерпною та завершеною, вона може доповнюватись та мати широке обговорення. Враховуючи те, що сьогодні соціальні медіа досить швидко розвиваються, і надалі можна прогнозувати, що класифікація буде змінюватись і доповнюватись.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Kaplan A., Haenlein M*. Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. Business Horizons. 2010. Pp. 59–68. URL: http://michaelhaenlein.com/Publications/Kaplan,%20Andreas%20%20Users%20of%20the%20world,%20unite.pdf (Last accessed: 16.01.2018); 2. *Aichner T., Jacob F*. Measuring the Degree of Corporate Social Media Use. *International Journal of Market Research*. 57 (2). 2015. Pp. 257–275; 3. *Вицентий А.* Применение адаптивной геовизуализации в геосоциальных медиа // Труды Кольского научного центра РАН. Информационные технологии. 2016. Вып. 6 (40). С. 108–120; 4. *Buettner R.* Getting a Job via Career-oriented Social Networking Sites: The Weakness of Ties. URL: https://www.prof-buettner.com/downloads/buettner2016b.pdf (Last accessed: 16.01.2018); 5. *Половинчак Ю.* Конвергентні процеси в сучасному інфопросторі: трансформації текстів, практик, ієрархій// Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2017. Вип. 46. С. 31–44. URL: http://nbuviap.gov.ua/images/naukprazi/46.pdf (дата звернення: 05.01.2018); 6. *Fuchs C.* Social media: A critical introduction. Sage, 2013. 304 p; 7. *Kumar C.* Social networks impact on Academic Libraries in Technology Era. URL: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.727.8339&rep=rep1&type=pdf (Last accessed: 16.01.2018); 8. *Гранчак Т.* Використання національними бібліотеками соцмереж для представлення бібліотечних продуктів і послуг // Бібл. вісн. 2016. № 1. С. 18–29.

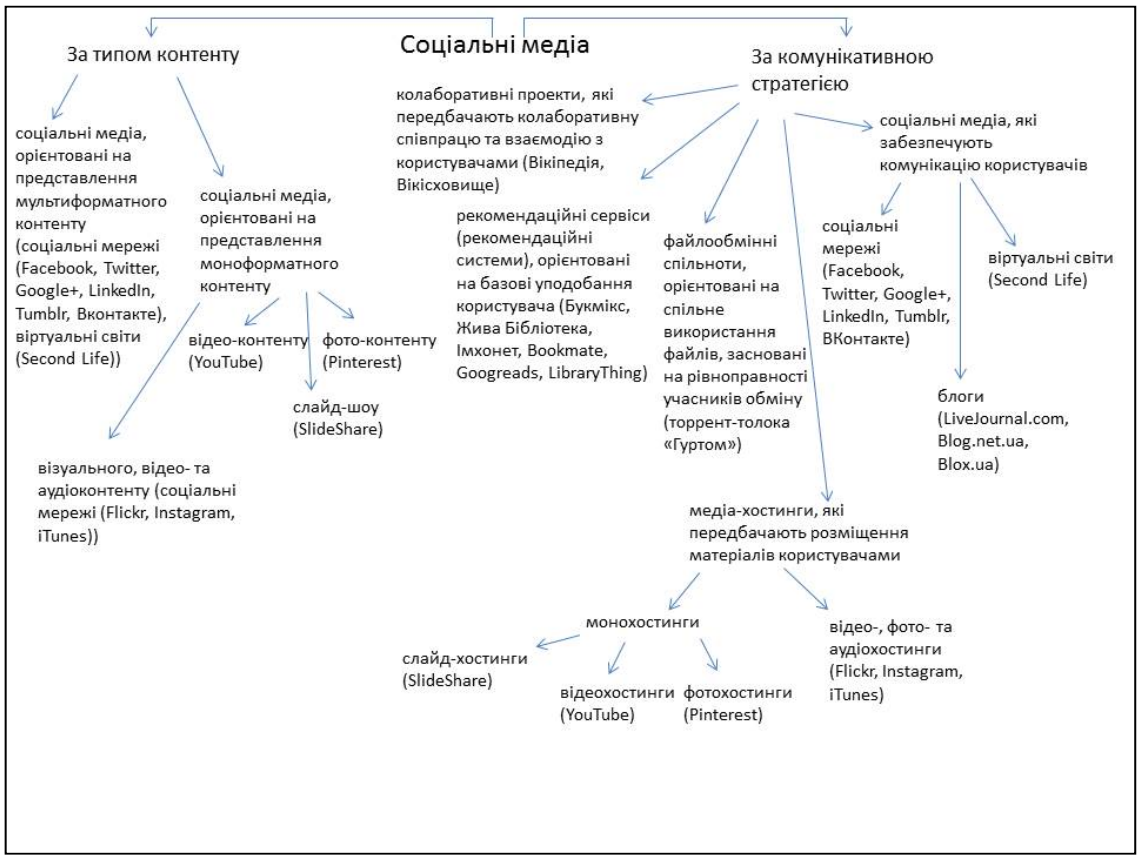

Рис. 1. Класифікація соціальних медіа

УДК 025.5:001.102

Інформаційна аналітика як мистецтво управління знаннями

© Світлана Толочко

Київський національний університет культури і мистецтв,

01133, Україна, м. Київ, вул. Коновальця, 36

E-mail: 1636096@ukr.net

Представлено сучасні трактування аналітики як специфічного різновиду інформаційної діяльності.

Ключові слова: аналітика, інформація, інформаційна аналітика, інформаційно-аналітична діяльність

Modern interpretations of analysts as a specific kind of informational activity are presented.

Keywords: analytics, information, informationanalytics, informationalandanalyticalactivity

Багато дослідників вважає, що інформаційна аналітика – це продукт людської спільноти, сформований в результаті процесів глобалізації та інформатизації, але витоки інформаційної аналітики можна знайти в глибокій давнині, коли люди намагалися пізнавати навколишній світ. Засновником аналітики вважають давньогрецького філософа Сократа, який виробив свій власний метод аналітичних роздумів. Ключову роль у виникненні аналітики відіграв Аристотель, у фундаментальній праці «Аналітики» закладено основи аналітичного мислення. Поняттям «аналітика» він позначив розділ логічної науки, присвячений строгим розміркуванням. Пізніше поняття «аналітика» почали використовувати для позначення способу глибокого та всебічного дослідження певного питання.

Серед установ, що зазвичай займаються аналітикою, можна виокремити бібліотеки, архіви, інформаційно-аналітичні служби, що створюють електронні інформаційні ресурси. Нині, у зв'язку з поглибленням інформатизації усіх сфер життєдіяльності людини, фахівці аналітики стають все більш затребуваними.

Слово «аналітика» походить від грецького anal**y**tike, що в перекладі означає «мистецтво аналізу; мистецтво розчленовування понять, початків, елементарних принципів, за допомогою яких міркування набувають доказового характеру» [1, с. 32].

Як зазначає Ю. П. Сурмін, термін «аналітика» включає два змісти: «галузь діяльності, що розвивається і базується на одержанні інформації за допомогою аналітичних методів для потреб практичної діяльності; ототожнення її із прикладною дисципліною, що використовує множинні методи дослідження й аргументації з метою розробки принципів і методів підготовки, прийняття і здійснення публічно-політичних рішень у проблемних ситуаціях, що є суспільно значущими» [3].

Аналітика являє собою суспільне явище, а не тільки інструмент розумової діяльності людей, і як наукова дисципліна пов'язана з методологічною стороною діяльності, що спрямована на синтез нових знань. Ю. П. Сурмін пропонує уточнення змісту визначення аналітики: «Аналітика представляє собою дисципліну, що об'єднує три важливих компоненти: методологію інформаційно-аналітичної роботи, організаційне забезпечення цього процесу та технологічне і методологічне забезпечення розробки і створення засобів для її здійснення (проведення)» [3].

Аналітики все більше і більше впливають на розвиток людства, всіх сфер суспільного життя. Сьогодні аналітика – це розгалужена і складна система знань, структурними частинами якої є й і інші науки: «**логіка** (наука про закономірності правильного мислення), **методологія** (система принципів, методів і прийомів пізнавальної діяльності), **евристика** (наука, що відкриває нове в різних сферах життя), **інформатика** (наука про інформацію, способи її отримання, накопичення, обробки і передачі)» [4, с. 242].

Термін «аналітика» раніше застосовувався самостійно, а нині до нього додається слово «інформація» і все частіше зустрічаємо в літературі поняття «інформаційна аналітика», «інформаційно-аналітична діяльність». «Інформаційна» складова означає розуміння інформації як ресурсу, застосування різноманітних засобів отримання, передачі, накопичення, зберігання, обробки та видачі інформації споживачу.

Професор Н. А. Сляднєва, доктор педагогічних наук, визначає, що: «Інформаційна аналітика займається виробництвом нового знання на основі переробки наявної інформації з метою оптимізації прийняття рішень. Сучасна інформаційна аналітика – складна комплексна діяльність, що спирається, як на природний інтелект, так і на комп'ютерні технології оперування інформаційними масивами, методи математичного моделювання процесів» [2, с. 16].

Інформаційна аналітика є складовою частиною усіх видів інформаційної діяльності, адже без аналітичних підходів неможливе опрацювання великих потоків інформації для створення нового інформаційного продукту. Отже, у структурі інформаційної діяльності важливе місце займає інформаційна аналітика. Провідним елементом, що відрізняє інформаційну аналітику від інших видів інформаційної діяльності, є те, що вона не лише інформує споживача, але й створює нові знання.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Захарова В. І., Філіпова Л. Я.* Основи інформаційно-аналітичної діяльності: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2013. 336 с.; 2. *Сляднева Н. А.* Информационно-аналитическая деятельность: проблемы и перспективы // Информационные ресурсы России. 2001. № 2 (57). С. 14–21; 3. *Сурмін Ю. П.* Аналітика державного управління: сутність і тенденції розвитку. URL: http://www.academy.gov.ua. (дата звернення: 28.02.2018.); 4. *Сурмин Ю. П.* Теория систем и системный анализ: учеб. пособие. Київ : МАУП, 2003. 368 с.

УДК 070(477):82-92=111

Дискурс англомовної публіцистичної преси Україні: основні характеристики

© Олеся Федорова

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,

29013, Україна, м. Хмельницький, вул. Проскурівського підпілля, 139

E-mail: fedoroval2012@ukr.net

Охарактеризовано дискурс англомовної публіцистичної преси Україні в рамках соціолінгвістичного підходу. Визначено типологічні характеристики даного дискурсу за інтенціональним, статусним, віковим, етнокультурним та іншими критеріями.

Ключові слова: дискурс, преса, публіцистичний дискурс, дискурсант, типологічна характеристика

The discourse of publicistic press in the English language published in Ukraine has been characterized in sociolinguistic approach. The typological intentional, status, age, ethno-cultural features of the discourse have been defined.

Keywords: discourse, press, publicistic discourse, discourse participant, typological feature

Кожен дискурс, котрий виникає в просторово-часовому континуумі живої мови, – це носій соціального смислу та значення. Такий дискурс виникає та еволюціонує в соціумі, культурі: він здатний не тільки відчувати на собі вплив соціокультурного середовища, а й справляти на нього зворотній вплив [1, с. 26-28]. Дискурс – це не суто лінгвістична структура, а соціолінгвістична, а отже, має відповідати нормам мовної, комунікативної та соціальної ситуації.

Матеріалом нашого дослідження є тексти публіцистичної преси, що виходить в Україні англійською мовою. Ми розглядаємо сукупність текстів англомовної публіцистичної преси України як складову лінгвального плану, результат та одну з форм (поряд з текстами теле-, радіо- та Інтернет-видань) реалізації англомовного публіцистичного дискурсу, що розгортається на українських теренах.

Англомовного дискурсу та преси, що виходить в Україні, торкається в своїх працях надзвичайно обмежена кількість дослідників. Як зазначає М. Романюк, історично складається так, що українська періодика мало досліджується як на власних теренах, так і за їх межами. Не систематизована і не вивчена, також, і періодика іноземними мовами, що виходить в Україні [2, с. 85].

Дискурс АПП інтегрує в собі ознаки трьох макродискурсів: українського, англомовного та публіцистичного макродискурсів. Однак, як "зона перетину" зазначених дискурсів, він

є неспівмірним з жодним з них за обсягом. Проте значна кількість учасників, територія розповсюдження, період існування та спектр тематики не дозволяють віднести його і до мікродискурсів. Ми вважаємо дискурс УПП середнім за обсягом. За семіотичним критерієм дискурс УПП належить до вербальних.

Публіцистичний дискурс виступає ідеальним знаряддям пропаганди. Засоби масової інформації структурують навколишню дійсність, зумовлюючи уявлення про неї. Мас-медіа стали творцями соціальної реальності. [3, 59-60]. Разом з тим публіцистика покликана висвітлювати найбільш злободенні теми, найбільш дискурсивні питання. Виконання зазначених завдань забезпечується двома основними стратегіями публіцистичного дискурсу: інформуванням та впливом [4]. Тому маніпуляційна та інформативна мета дискурсу УПП є його основна прагматична інтенція.

Дискурс англомовної публіцистичної преси України важко однозначно охарактеризувати за критерієм соціального статусу комунікантів. З одного боку, він представлений досить однорідною за статусною ознакою групою журналістів-авторів, але з іншого, – дискурсантами найширшого спектру статусно-рольових характеристик. Але інтегруючою ознакою більшості суб'єктів є високий рівень володіння англійською мовою. Це передбачає досить високий рівень освіти, соціального статусу та світогляду.

За віковими характеристиками УАП дискурс важко віднести до дискурсу конкретної вікової категорії, оскільки, враховуючи різноманітну проблематику, його суб'єктами можуть бути люди будь-кого віку. Та все ж він є дискурсом осіб дорослого віку.

За етнокультурним критерієм даний дискурс належить до українських. Разом з тим важливою рисою є поєднання етнокультурних та мовно-кодових характеристик його суб'єктів. Будучи представниками української етнокультурної спільноти, учасники дискурсу УПП є носіями специфічної концептосфери . Специфіка концептосфери членів українського соціуму репрезентується в будь-якій дискурсивній діяльності. Але вступаючи в дискурс англійською мовою, вони змушені враховувати обмеження, що накладає мова [4]. Ці обмеження склались історично в дискурсивній практиці англомовної спільноти.

У характеристику кожного дискурсу входить історична складова з її реальним часом. Як зазначає Е. С. Кубрякова, "Дискурс є завжди дітищем свого часу. Він відбувається в реальному часі, on-line, фактор часу – це його важлива властивість, що полягає в зв'язку з соціальними обставинами та соціальними ролями, які може грати в суспільстві людина" [5, с. 526]. За часовим критерієм УАПД є сучасним дискурсом. В історичному аспекті він є дискурсом періоду швидких змін та перетворень як в глобальному значенні, так і в більш конкретному плані періоду різносторонніх перетворень українського суспільства.

Окреслені характеристики дискурсу УПП свідчать про його актуальність як предмету подальших наукових розвідок з огляду на сферу та період його розгортання, тематичну та інтенціональну спрямованість, соціальну та психологічну обумовленість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сучасний науковий дискурс: Оновлення методологічної культури : монографія / Лук'янець В. С., Кравченко О. М., Озадовська Л. В. Київ: ЗАТ ВІПЛ, 2000. 302 с.; 2.*Романюк М.* Українське пресознавство на порозі XXI століття. Львів: Львівська наукова бібліотека, 2000. 110 с.; 3. Сучасні аспекти дослідження мас-медійного дискурсу: експресія-вплив-маніпуляція / [Кудрявцева Л. О., Дядечко Л. П., Дорофєєва О. М. та ін.] // Мовознавство. 2005. № 1. С. 58–66.; 4. *Науменко Л.* Сучасний англомовний бізнес-дискурс в комунікативно-прагматичному та концептуальному висвітленні: монографія. Київ: Логос, 2008. 360 с.; 5. *Кубрякова Е. С.* Язык и знание. Москва: Языки славянской культуры, 2004. 560 с.

УДК 027.021:025.5

Перспективи аналітичної діяльності бібліотек у контексті тенденцій розвитку інформаційних технологій

© Леонід Чуприна

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

03039, Україна, Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: cleo15425@gmail.com

Розглянуто основні тенденції в розвитку інформаційних технологій, що визначатимуть особливості організації аналітичної діяльності наукових бібліотек у майбутньому. Аналізуються окремі зміни в напрямах роботи бібліотек і їх аналітичних підрозділів.

Ключові слова: інформаційна аналітика, інформаційні технології, наукові бібліотеки.

The main tendencies of the development of information technologies, which will be determine the peculiarities of the organization of analytical activity of scientific libraries in the future, are considered. Some changes in the directions of work of libraries and their analytical subdivisions are analyzed.

Keywords: information analytics, information technologies, scientific libraries.

Визначення напрямів розвитку інформаційно-аналітичної діяльності наукової бібліотеки незмінно передбачає етап суб'єктивного, образного відображення їх у людській свідомості. Уявлення про суттєву відмінність між образом і об'єктом, який відображається, дає змогу шляхом оцінювання, аналізу, цілепокладання, планування тощо виявити ті можливості, які криються в ньому, передбачити те, що має виникнути в результаті цілеспрямованої

людської діяльності. Необхідність у періодичному корегуванні уявлень про основні напрями розвитку бібліотеки та її аналітичних підрозділів зумовлена змінами стандартів життя суспільства, інформаційних потреб користувачів, реалізувати які дає змогу технологічний прорив в інформаційній сфері.

У найближчій перспективі розвиток наукових бібліотек національного рівня буде пов’язаний з подальшою їх трансформацією в інформаційні центри зі зростанням аналітичної та прогнозної складової в їх діяльності. Швидкість цих змін визначальною мірою залежатиме від рівня розуміння владною елітою, українським суспільством важливості наукових, інноваційних підходів до модернізації країни. Варто розглядати три варіанти щодо долі бібліотек. Ідеальний: державні органи влади сповна забезпечують бібліотеки, визнаючи їх соціальну роль. Діє ліберальна система авторського права, яка не обмежує функціонування бібліотек. Оптимістичний: держава в достатніх межах фінансує бібліотеки, при цьому надмірна комерціалізація прав інтелектуальної власності дозволяє бібліотеці доступ лише до ліцензованого контенту. Песимістичний: унаслідок недостатнього фінансування, збереження бібліотек лише як книгосховищ вони будуть витіснені на інформаційне узбіччя комерціалізованими центрами. Соціальна нерівність у доступі до інформації зростатиме.

Зауважимо, якби на зорі розвитку комп'ютерної техніки на рівні держави, а не аматорів, прогнозувалося, планувалося, фінансувалося оцифрування бібліотечних фондів, сьогодні йшлося б про повне онлайн обслуговування користувачів. Тому так важливо враховувати нині тенденції розвитку ІКТ.

Серед чинників, що визначатимуть особливості організації аналітичної діяльності наукових бібліотек у середній та далекій перспективі, виокремимо такі:

- розширення можливостей комп'ютерної техніки. Подальша її мінімізація: уже нині науковці Мічиганського університету створили потужний комп'ютер Michigan Micro Mote завбільшки всього 1 кубічний міліметр. Квантовий суперкомп’ютер.
- удосконалення носіїв інформації. Вчені вже створили нанодиск, здатний зберігати інформацію вічно та навчилися зберігати інформацію в ланцюжку ДНК.
- зростання швидкості й дальності передавання інформації та пропускної спроможності інформаційних магістралей.
- "хмарні" онлайн бібліотеки, за умови вирішення проблеми копірайту. Система глобального пошуку.
- мультиресурс, мультисервіс. Надання релевантної онлайн інформації різних видів і форматів на пристрої користувача.
- розвиток технологій на базі штучного інтелекту. Інтерактивність. Виведення даних на “розумні окуляри”, контактні лінзи, голограми тощо. Голосове управління. Синхронний

переклад. Аналізатори ситуацій, процесів, середовищ. Індустрія віртуальної реальності. Моделювання ситуацій.

- мобільність, дистанційність. Можливість доступу до інформації з будь-якої точки, оперативне передавання інформація. Розвиток індивідуальних мобільних пристроїв комунікації.

Як наслідок:

- технологічна грамотність стає неодмінною вимогою до аналітика;

- зростає потреба користувачів не в окремих документах, а в синтезованих, тематичних, мультимедійних матеріалах, а отже, зростає роль інформаційно-аналітичних підрозділів наукових бібліотек;

-у бібліотеках як в інтеграторах різноманітних носіїв інформації відбудуться зміни в комплектуванні бібліотечних фондів і сервісах надання інформації;

- основними у функціонуванні наукової бібліотеки стають онлайн сервіси, орієнтовані на запити користувача. Значна частина інформаційної продукції бібліотеки - синтезована, тематична;

- зростають можливість аналітиків за допомогою мобільних пристроїв брати участь в інтерактивних заходах органів державної влади, інституцій громадянського суспільства тощо, оперативно готувати і передавати аналітичний матеріал, використовуючи при цьому будь-які джерела, хмарні сервіси, бази даних, автоматизований аналіз, моделювання;

- розширення можливостей для колективної аналітичної роботи завдяки засобам комунікативної взаємодії.

Досвід показує – успіху досягає той, хто враховує тенденції майбутнього, незважаючи на обставини, прогнозує, планує, діє.

СЕКЦІЯ 2. ІНФОРМАЦІЯ Й КОМУНІКАЦІЯ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

УДК 316.624.3/.77

Деструктивна діяльність людини: філософсько-антропологічний аналіз

© Ольга Бойко

Сумський державний університет,

40007, Україна, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2

E-mail: boykoolga0204@ukr.et

Представлено сучасні концепції та підходи щодо розуміння та проявів деструктивної поведінки людини в сучасному світі. Звернута увага на те, що в інформаційно-комунікаційному суспільстві потрібно використовувати соціокультурні фактори, зокрема культурні норми та зразки поведінки, що здійснюють вплив на аутодеструкцію.

Ключові слова: деструкція, деструктивна поведінка, соціальні комунікації

Presented modern concepts and approaches to the understanding and manifestations of destructive human behavior in the modern world. The attention is drawn to the fact that in the information and communication society it is necessary to use socio-cultural factors, in particular cultural norms and patterns of behavior that influence the auto-destruction.

Keywords: destruction, destructive behavior, social communication

Глибокі соціальні зміни, які відбуваються у світі, змушують по-новому поглянути на ряд феноменів, дослідженню яких раніше приділялося недостатньо уваги. Один з них – деструктивна діяльність людини. До сьогодні не існує єдиного загальноприйнятого визначення. Як один з варіантів, деструктивність – негативне ставлення людини спрямоване на зовнішні об'єкти, або на самого себе і, згідно з цим, відповідна поведінка.

Для України ця проблема особливо актуальна, бо в країні, яка перебуває в умовах досить тривалого процесу трансформації, практично не існує загальноприйнятої системи цінностей, що стримувала б руйнівні тенденції, закладені в природі людини. Моральні, релігійні і правові норми, які покликані сприяти зниженню деструктивності, не в змозі повністю запобігти їй. Навіть найкомфортніші умови існування не призводять до зниження деструктивності, причому вона проявляється не тільки у стосунках людей, але і природне середовище, і пам'ятки культури, і найпростіші предмети піддаються безглуздому руйнуванню. З огляду на сучасний рівень розвитку техніки і технології, деструктивна діяльність становить реальну загрозу не тільки для окремих соціальних груп, а й для всього людства.

У сучасних соціокультурних контекстах значно посилюється і водночас проблематизується людиновідтворювальний потенціал. Згубні звички, бездуховність, дегуманізація розважальних практик, недоторканність приватного життя як здобуток демократії є не тільки цивілізаційним надбанням, а й ризиком, бо саме тут послаблюється самоконтроль і самоспостереження людини за власними діями, вчинками. На цю кризу духовності звертали увагу ще починаючи з XIX ст. Наприклад, можна згадати тематизацію так званого «забороненого знання про людину», про «темний бік її існування» Ф. Ніцше.

Одна з найбільш відомих теорій, яка пояснює наявність руйнівного начала в природі людини, – концепція засновника психоаналізу З. Фрейда, котрий вважав, що вся людська поведінка є результатом складної взаємодії двох інстинктів (Ероса і Танатоса). Концепцію З. Фрейда підтримує відомий психолог і психотерапевт Е. Берн.

Дослідженням деструктивності займався відомий представник франкфуртської школи Е. Фромм. Він приділяє їй достатньо уваги в праці «Втеча від свободи» і присвячує цьому феномену окрему книгу, яку назвав «Анатомія людської деструктивності». Е. Фромм – прихильник соціокультурної детермінації деструктивності, яка, на його думку, є однією з різновидів агресії. Він стверджував, що конфлікт між прагненням до свободи та прагненням до безпеки має найбільш мотиваційну силу в житті людини. Саме цей конфлікт і породжує деструктивну діяльність, яку Е. Фромм назвав «втечею від свободи». Отже, відчуження характеризується тим, що людина протиставляє себе іншим людям, соціальним групам і світу загалом, при цьому втрачаючи відчуття належності, здатність до ідентифікації. Саме тотальне відчуження і породжує деструктивну діяльність.

Досліджуючи феномен деструкції, особливої уваги заслуговують доробки Е. Дюркгейма, який підкреслював, що саме в умовах ціннісно-нормативної кризи в суспільстві підвищується тенденція до деструкції, яку він назвав аномією [1]. Досить цікаві доробки екзистенціально орієнтованих філософів, які досліджували людину в екстремальних умовах, в ситуаціях граничного вибору між життям та смертю (М. Гайдеггер, А. Камю).

Загалом усі праці, які так чи інакше торкаються проблеми деструктивної діяльності людини, можна розділити на дві групи. До першої групи слід зарахувати праці дослідників, які вважають, що деструктивність – це властивість, закладена в самій природі людини і її повністю викорінити неможливо [2; 3]. До другої – студії, в яких наголошується, що прагнення до руйнування не властиве людині від початку. Воно набувається в процесі життя в результаті незадоволення індивідом основних потреб і є наслідком фрустрації. А отже, змінюючи умови існування, через культурацію та соціалізацію можна впливати на деструктивну діяльність людини [4; 5].

Для нас важливо звернути увагу на ті проблеми щодо деструктивної діяльності, які соціокультурна діяльність може виправити або послабити, а для цього потрібно з'ясувати їх причини: відсутність можливостей для творчої самореалізації; нарцисизм; відчуття ізольованості і «нікчемності», поширення свободи, яка несе не тільки позитивні зміни, але і призводить до втрати почуття безпеки і приналежності до соціуму; самотність, власні незначущість і відчуженість.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Дюркгейм Э.* Норма и патология // Социология преступности / Э. Дюркгейм. Москва: Прогресс, 1996. С.39–44; 2. *Лоренц К.* Так называемое зло. К естественной истории агрессии // Оборотная сторона зеркала. Москва, 1998. С. 61–242; 3. *Фрейд З.* Будущность одной иллюзии // Сумерки богов. Москва, 1989. С. 94–142; 4. *Фромм Э.* Анатомия человеческой деструктивности. Москва, 1994. 447 с.; 5. *Maslow A.H.* Toward a Psychology of Being. New York, 1968.

УДК 654.1(477):004.73

Медіатизація інформаційного простору як передумова трансформаційних процесів в україномовному радіомовленні

© Тетяна Гиріна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

04119, Україна, м. Київ, вул. Мельникова, 36/1

E-mail: hirinatetyana@gmail.com

Розглянуто шляхи та перспективи трансформації україномовного радіомовлення у контексті розвитку кіберпростору. Окреслено етапи розвитку україномовного радіомовлення.

Ключові слова: конвергенція, радіопрограми, трансформація, україномовне радіомовлення.

The ways and perspectives of the transformation of Ukrainian-language broadcasting in the context of the development of cyber space are comprehended. The stages of development of Ukrainian-language broadcasting are described.

Keywords: convergence, radioprograms, transformation, Ukrainian-languagebroadcasting.

Технологічний поступ на кожному з етапів розвитку сектору медіа в Україні нерозривно пов'язаний з економічним, політичним, соціальним процесами, які відбувалися в суспільстві. Тенденції до глобалізації, особливо в умовах популяризації цифрових технологій, зміщують акценти на технологічну та творчу складову як визначні критерії конкурентності медіазмісту.

Широко представлені у науковій літературі праці, присвячені впливу суспільно-політичного контексту на етапи трансформації медіасфери, зокрема "трансформацію масово-інформаційних відносин у рамках трикутника "суспільство – ЗМІ – влада" досліджувала О. Гресько [5]. Розмірковуючи над роллю мас-медіа в структурі глобальних суспільних змін, О. Гриценко доходить висновку, що "оскільки в умовах сервісної та інформаційної економіки постіндустріального суспільства суттєво змінюється роль мас-медіа і створюваної ними медіа-культури, ЗМК починають значно більше впливати на політичну культуру та політичну комунікацію, призводячи до "медіатизації політики" [6]. Протилежну тенденцію в російському медіапросторі фіксує Н. Алексаньян, яка результатом зміни ролі медіа у своїй країні бачить проблему утисків ЗМІ [1]. На заваді поступу масовокомунікаційної галузі в Україні, на думку І. Боднар, стоїть "загальний кризовий стан економіки України в цілому та соціальна нестабільність у суспільстві" [2]. В умовах фінансової кризи тяжкі часи переживає і соціальна сфера, де низька культура слухачів, на думку В. Лизанчука, є причиною стагнації українського радіомовлення протягом років незалежності [9, с. 4.]. Встояти радіо у конкурентній боротьбі дозволяє тонке відчуття динаміки суспільних змін, що вдало репрезентує викладений О. Гояном "принцип взаємозалежності суспільства та журналістики" [3]. Процеси трансформації аудіальних медіа також знайшли своє відображення у працях В. Сухарєва [10], в умовах інтернету І. Карпенко [7], А. Короткова, К. Карякіна [8]. А. Асмолов та Г. Асмолов вводять у науковий дискурс поняття "віртуальної особистості" як продукту трансформації самоідентифікації внутрішнього світу людини у процесі соціальної взаємодії у віртуальному просторі [11].

Сучасні медіа, які в Україні функціонують в умовах ринку, наслідуючи світові тенденції, нині орієнтовані на поступ у напрямі інтенсивної конвергенції цифрового контенту і традиційного змісту. Мейнстрімом в секторі радіо є інтеграція у глобальний кіберпростір, який О. Коротков вважає "інструментом сучасної ідеологічної і політичної системи формування і перетворення глобальної суспільної свідомості" [8, с. 66–67]. Системність та всеосяжність розрізнених процесів, що відбуваються у галузі, розглядаємо на тлі історичних трансформацій, кожен з етапів яких ознаменувався поступом сектору в технічному плані:

І етап – зародження радіомовлення, відлік якого в Україні розпочато 16 листопада 1924 р., коли в ефірі з передавачів у Харкові прозвучало "Алло, алло, алло! Говорить Харків, говорить Харків, говорить Харків!".

ІІ етап – інституціоналізація і розвиток в умовах радянської командно-адміністративної системи до її занепаду. На цей період припадає як "золоте століття" радіо, так і стагнація галузі в роки популяризації телебачення.

ІІІ етап – комерціалізація радіомовлення у ранні роки незалежності України [4].

IV етап – діджиталізація українськомовного радіо на фоні конвергентних процесів у галузі, мобільність (незалежність від географічного розташування) на фоні швидкісного покриття інтернетом, відхід від пасивної односторонньої комунікаційної системи, заснованої на передачі "від одного до багатьох".

Надалі розвиток радіо пов'язаний з еволюцією технологічного обладнання для створення та відтворення медіаконтенту, удосконалення його на рівні якості, відкритості доступу до радіоконтенту тощо. Зміст радіопрограм, їхня актуальність та конкурентність визначається орієнтацією на кросплатформність, що на рівні змісту та менеджменту радіостанції залежить від роботи творчого колективу станції, його управлінської вертикалі та власника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексаньян Н. Трансформация роли средств массовой информации в современном российском обществе [Електронный ресурс] / Н. Алексаньян // Teoria-practica.ru. 2009. Режим доступа: http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2009/1/alexanyan.pdf; *2. Боднар І.* Тенденції розвитку системи масової інформації такомунікації в україні в аспекті глобальнихтрансформаціймасовокомунікаційної галузі / І. Боднар. // Вісник ЛІКА. Серія економічна. 2005. №17. С. 68–72; *3. Гоян О.* Аудиторія комерційного радіомовлення в контексті суспільних трансформацій [Електронний ресурс] / О. Гоян // Електронна бібліотека Інституту журналістики (Київського національного університету ім. Т. Шевченка). – Режим доступу: http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1335; *4. Гоян О.* Комерційна радіожурналістика в Україні: становлення, розвиток, перспектива : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д. філол. наук : спец. 10.01.08 / О. Гоян. Київ, 2007. 25 с.; *5. Гресько О.* Інформаційно-комунікативна проблематика українського журналістикознавства [Електронний ресурс] / О. Гресько // Електронна бібліотека Інституту журналістики (Київського національного університету ім. Т. Шевченка). – Режим доступу: http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2391; *6. Гриценко О.* Мас-медіа в контексті глобальних суспільних трансформацій на початку XXI ст. / О. Гриценко // Поліграфія і видавнича справа. 2006. № 43. С. 42–46; *7. Карпенко И.* Радиовещание в интернете: теория, типология, специфика журналистской деятельности : дисс. на соиск. науч. степениканд. филол. наук : спец 10.01.10 / И. Карпенко. Воронеж, 2009. 23 с; *8. Коротков А.* Интернет в системе мировых информационных процессов / А. Коротков, К. Карякина. Москва: Изд-во МГУ, 2006. 221 с.; *9. Лизанчук В.* Радіожурналістика: засади функціонування / В. Лизанчук. Львів: ПАІС, 2000. 366 с.; *10. Сухарева В.* Система отечественного радиовещания, в процессе социально-экономической трансформации: 1990–2005 : дисс. на соиск. науч. степени канд. филол. наук : спец 10.01.10 / В. Сухарева. Москва, 2006. 25 с.; *11. Asmolov A.* From We-Media to I-Media: Identity Transformations in the Virtual World [Electronic resource] / A. Asmolov // Psychology in Russia: State of the Art. – 2009. – Access mode: http://psychologyinrussia.com/volumes/pdf/2009/05_2009_asmolovi.pdf.

УДК 316.77:001.9:021.1

Медіаграмотність як компетентнісна основа національного розвитку в умовах глобалізації

© Тетяна Гранчак

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: granchakt@ukr.net

Розглянуто проблему формування медіаграмотності в контексті національного розвитку і умовах становлення інформаційного суспільства. Обґрунтовано, що медіаграмотність дає змогу дотримуватись принципів функціонування демократії, ефективно створювати інформаційне підґрунтя для національного розвитку в умовах негативних інформаційних впливів. Акцентовано роль бібліотек у формуванні медіаграмотності.

Ключові слова: інформаційне суспільство, бібліотечно-інформаційне обслуговування, бібліотечне інформування, медіаграмотність

The problem of formation of media literacy in the context of national development and the conditions of formation of the information society is considered. It is substantiated that media literacy makes it possible to adhere to the principles of functioning of democracy, to effectively create the information basis for national development in the conditions of negative informational influences. The role of libraries in the formation of media literacy is emphasized.

Keywords: information society, library and informational service, library informing, media literacy

Сьогодні вже ні в кого не викликає сумнівів той факт, що інформація може використовуватись як інструмент ведення боротьби і досягнення власних цілей, а результат поширення вдало сконструйованих політичних міфів може бути співставним з переможною військовою кампанією. В умовах ведення гібридних війн і посилення негативних інформаційних впливів перед демократичними країнами постає нелегкий вибір: продовжувати дотримуватись основних демократичних цінностей, серед яких, зокрема, свобода слова, свобода доступу до інформації, вільна діяльність ЗМІ, і залишатись інформаційно вразливими, чи надати перевагу заходам обмежувального характеру, «згортаючи» демократичні права. Інше не менш важливе питання, яке постає перед національними державами, – збереження власної самобутності і забезпечення національного розвитку в умовах глобалізаційних впливів і «розмивання» національної ідентичності.

Вочевидь, дотримання основних принципів демократії, запобігаючи, водночас, шкоді спільноті, яка користується різноманітною інформацією, можна за умови, що інформаційна маніпуляція, фейкова, недостовірна буде розпізнана користувачем. Йдеться про наявність в особи, суспільства, держави відповідного рівня медіаграмотності, яка визначається як сукупність мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню,

критичному аналізові, оцінюванню, створюванню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізові складних процесів функціонування медіа в суспільстві.

Як бачимо, формування медіаграмотності, у першу чергу, передбачає розуміння людиною, суспільством, державою власних інформаційних потреб і мотивів, які в подальшому визначатимуть поведінку певного суб'єкта в інформаційному просторі. Для окремої особистості адекватні відповіді на питання «Якої інформації я потребую?» означатимуть її самореалізацію, саморозвиток і підвищення статусу, для суспільства – усвідомлення й розуміння його членами спільних інтересів і спільного права, для держави – забезпечення інформаційного суверенітету і громадянськості.

Таким чином, серед завдань, до вирішення яких сьогодні долучаються різні документно-інформаційні інституції, постало завдання із формування медіаграмотності (навичок критичного мислення, вміння аналізувати інформацію, визначати її достовірність, ідентифікувати інформаційні маніпулятивні технології тощо). Потужну роботу з формування медіаграмотності ведуть сьогодні в Україні бібліотечні інституції різних рівнів, які організують різноманітні конференції, семінари, тренінги, пояснюючи як користувачам, так і бібліотечним співробітникам, технології визначення достовірної інформації, знайомлячи їх з авторитетними інформаційними ресурсами, підходами до публікації інформації в середовищі Інтернет тощо.

Орієнтиром для інформаційної діяльності бібліотекарів в Україні є вироблений самим вітчизняним бібліотечним співтовариством, затверджений конференцією Української бібліотечної асоціації 26 листопада 2013 р. Кодекс етики бібліотекаря, в якому наголошується, зокрема на необхідності дотримання бібліотеками в своїй діяльності принципів інтелектуальної й інформаційної свободи; протистояння спробам цензурувати читання, формування фондів бібліотек, надання доступу до інформації; моральна відповідальність за оперативність, повноту і об’єктивність інформації, що надається в процесі бібліотечно-інформаційного обслуговування; дотримання нейтральності й неупередженої позиції щодо збирання та організації доступу до інформації й надання послуг, розмежування професійних обов’язків і власних інтересів, прагнення до того, щоб особисті переконання не заважали вільному доступові користувача до інформації [1].

В умовах інформаційного протистояння питання формування медіаграмотності в суспільстві стає одним з пріоритетних, його ефективне вирішення дасть змогу без порушення принципів функціонування демократії формувати інформаційне підґрунтя національного розвитку в умовах несприятливих інформаційних впливів і загроз.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс етики бібліотекаря УБА [Електронний ресурс] // Творчість та інновації в українських бібліотеках. Інформаційно-просвітницький блог для бібліотекарів. 2013. 29.11. – Режим доступу: http://libinnovate.wordpress.com/2013/11/29/кодекс-етики-бібліотекаря-уба/. – Назва з екрану.

УДК 316.772

Соціально-комунікативний інжиніринг в теоретико-методологічних координатах соціального конструктивізму

© Василь Гулай, © Сергій Ніколаєв

Національний університет «Львівська політехніка»,

79013, Україна, м. Львів, вул. Ст. Бандери, 12

E-mail: gulayvasyl@gmail.com, E-mail: nsn@rambler.ru

Проблематика пропонованої праці видається актуальною в теоретичному та прикладному аспектах як спроба комплексного аналізу причин, перебігу та наслідків реалізації концептуальних засад соціально-комунікативного інжинірингу. Соціально-комунікаційний інжиніринг розуміється як створення, прогнозування, адаптація і реалізація комунікаційних технологій, стратегій і моделей соціальної дії, взаємодії і стосунків між соціальними фігурантами з метою здійснення маніпуляції.

Ключові слова: соціальний конструктивізм, соціально-комунікаційний інжиніринг, соціальні комунікації

The problem of the proposed work seems relevant in the theoretical and applied aspects as an attempt of complex analysis of the causes, course and consequences of the social and communicative conceptual foundations implementation engineering. . Social-communication engineering is understood as creation, forecasting, adaptation and implementation of communication technologies, strategies and models of social action, interaction and relationships between social contributors for the purpose of manipulation.

Keywords: social constructivism, social and communication engineering, social communication.

Соціальні комунікації найчастіше розглядають як галузь знань, що вивчає організаційно впорядковану систему документів, їх масиви, продукти засобів масової комунікації та інформаційних технологій, що забезпечують реалізацію інформаційних процесів і намірів при безпосередній взаємодії учасників комунікативного процесу.

На переконання О. Холода, в науковому обігу слід вживати термін «соціальні комунікації» тільки в множині. При цьому слід мати на увазі, що термін має два таких значення: 1) соціально-комунікаційний інжиніринг (процес створення, прогнозування, адаптація і реалізація комунікаційних технологій, стратегій і моделей соціальної дії, взаємодії і стосунків між соціальними фігурантами (суб'єктами й об'єктами) з метою здійснення маніпуляції (позитивного або негативного впливу); 2) наукова галузь «соціальні комунікації» (елемент науки як творчої діяльності з отримання нових знань і результат цієї діяльності у вигляді цілісної системи знань, сформульованих на основі певних принципів; система знань про закономірності розвитку природи, суспільства і мислення) [1, с. 292].

Деталізуючи, Л. Войнича зазначає, що під соціальними комунікаціями необхідно розуміти таку систему суспільної взаємодії, яка включає визначені шляхи, способи, засоби,

принципи встановлення і підтримання контактів на основі професійної технологічної діяльності, що спрямована на розробку, провадження, організацію, удосконалення, модернізацію відносин у суспільстві, які складаються між різними соціальними інститутами, де, з одного боку, у ролі ініціаторів спілкування найчастіше виступають соціально-комунікаційні інститути, служби, а з іншого – організовані спільноти (соціум, соціальні групи) як повноправні учасники соціальної взаємодії [2, с. 26]

Вихідною позицією є наявність основних соціокомунікаційної системи: 1) найпростіших одиниць – елементів, з яких вона складається, у нашому випадку це інформаційні ресурси та технології; 2) підсистем – як результатів взаємодії елементів; 3) компонентів – результатів взаємодії підсистем, які можна розглядати у відносній ізольованості, поза зв'язками з іншими процесами та явищами; 4) певного рівня цілісності, ознакою якої є те, що система завдяки взаємодії компонентів одержує інтегральний результат функціонування; 5) системоутворювальних зв'язків, які об'єднують компоненти і підсистеми як частини в єдину цілісну систему; 6) зв'язку з іншими системами зовнішнього середовища – участь у процесах соціальних та документних комунікацій [3, с. 385].

І. Бондаренко слушно вказує, що систему сучасних комунікаційних технологій слід розглядати з позицій соціальної інженерії, міждисциплінарний характер якої дасть змогу виробити комплексний, всеохоплюючий та логічний підхід до досліджуваного явища. Вивчення соціальнокомунікаційних технологій у контексті соціальної комунікації, соціальної філософії, теоретичної й емпіричної соціології, філософії техніки, інженерної психології, аксіології, культурології, історії уможливить їх розуміння як масштабних соціальних проектів (з проектною операційністю та процедурністю), націлених на модернізацію, удосконалення усіх суспільних процесів та перспективу індивіда через реалізацію комунікаційного потенціалу [4].

Актуалізація конструктивізму стала реакцією на виклики комунікаційної революції та посилення ролі когнітивних складових – ідей. Теоретико-методологічні засади власне соціального конструктивізму обґрунтовані в роботах П. Бергера та Т. Лукмана, які спиралися на феноменологічну соціологію австрійського вченого А. Шюца.

За ними, комунікація як процес конструювання реальності – це спосіб виділення чи осмислення того, що конструюється у взаємодії між людьми. Будівельним ж матеріалом при конструюванні є факти, ідеї, символи, значення. Конструювання включає створення епізодів. Ритуал, переговори, мова – це епізоди, які складаються із окремих актів.

Серед іншого, соціальний конструктивізм досліджує, як когнітивні структури – ідеї, вірування, символи, міфи – формують соціальні мережі, як відбувається створення спільних

ідей, що впливають на формування нових соціальних спільнот та рухів, зокрема, засобами Інтернету.

Здобутки процесів розвитку он-лайн соціальних мереж і глобалізації людського суспільства активно використовуються у політичних, культурних, економічних та військових конфліктах так званої гібридної війни. Їх значення зростає з кожним наступним міжнародним військовим конфліктом в арифметичній прогресії [5, с. 3-4].

Загалом, на нашу думку, місце соціального інжинірингу доцільно шукати в ширшому контексті системи соціального проектування як різновиду людської діяльності, що сприяє організації ефективного подолання різноманітних соціальних проблем й означає конструювання індивідом, групою чи організацією дії, локалізованої за місцем, часом, ресурсами та спрямованої на досягнення соціально значимої мети.

ЛІТЕРАТУРА

1. Холод О. М. Соціальні комунікації як поняття в науковій галузі «соціальні комунікації» // Психолінгвістика. 2013. Вип. 12. С. 286-293; *2. Войнича Л. Й.* Феноменологічний ефект соціальних комунікацій // Молодий вчений. 2016. № 2. С. 25-28*; 3. Кунанець Н. Е., Пасічник В. В., Федонюк А. А.* Соціокомунікаційна інженерія: об'єкт, предмет і методи дослідження // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Інформаційні системи та мережі: збірник наукових праць. 2015. № 829. С. 374–389; 4. *Бондаренко І. С.* Соціальнокомунікаційні технології у методологічних вимірах соціальної інженерії. Режим доступу: http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3850/1/Bondarenko.pdf; *5. Курбан О. В.* Інформаційні війни у соціальних он-лайн-мережах. К.: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2017. 392 с.

УДК 316.774

Культура медіарозмаїття як контекст самоактуалізації особистості в сучасному світі

© Юлія Доброносова

Національний транспортний університет,

Україна, 01010, м. Київ, вулиця М. Омеляновича-Павленка, 1

E-mail: ilajali@ukr.net

На основі аналізу характерних тенденцій у медіакультурі звернуто увагу на те, що медіарозмаїття творить контекст для самоактуалізації особистості, а сучасний медіадосвід є полімедіальним.

Ключові слова: медіакультура, медіарозмаїття, мережеве суспільство, нові медіа, медіакомунікація.

On the basis of analyzing the characteristic trends of the media culture author highlights that the media variety creates context for personal self-actualization and the modern mediaexperience is multimedial.

Keywords: media culture, media variety, network society, new media, mediacommunication

Рисами сучасного медіагоризонту є присутність багатьох медіа в персональному досвіді і комунікативних практиках, мережева логіка, що пронизує всі сфери життєдіяльності соціуму, утворення гібридних мереж старих і нових медіа, зміна уявлень про приватне і публічне. **Актуальність** осмислення того, як сучасна медіакультура впливає на самоактуалізацію особистості, з одного боку, зумовлена викликами, котрі постають перед Україною в часи війни і агресії (в тому числі й інформаційної) проти неї, а з іншого – виводить нас на екзистенціальні проблематики філософсько-антропологічного смислу, пов'язані із осягненням людського існування як парадоксального. Для характеристики сучасної медіакультури ми пропонуємо використовувати означення культури медіа розмаїття, тож актуальність постановки питання про багатозначність впливу медіакультурних чинників виводить нас на розуміння не лише медіатравмуючих факторів, але й медіаресурсів, котрі стимулюють креативність і самоактуалізацію. Таким чином **метою** дослідження є аналіз особливостей культури медіарозмаїття, котрі визначають контекст самоактуалізації особистості в сучасному світі. Методологічною основою для нас є праці з філософської антропології медіа, студії з медіакомунікацій і соціології медіа, дослідження з медіа психології і медіапедагогіки, підходи М. Мак-Люена, В. Флюссера, Д. Кампера, Н. Лумана, Л. Мановича, Л. Стародубцевої, К. Батаєвої, Я. Пруденко. Цінними вважаємо ідеї представників гуманістичної психології (В. Франкла, А. Маслоу, Е. Фромма) та студії, присвячені осягненню потенціалу їх спадщини (В. Ляха і Р. Самчука).

Медіарозмаїття характеризується складністю і швидкістю змін, пов'язаних зі збільшенням кількості медіа і пронизаністю ними комунікативних і повсякденних практик і практик самореалізації та з інтенсифікацією їх впливів на пізнавальний і екзистенціальний виміри існування людини. Серед численних прикмет сучасної медіакультури виділимо ті, котрі творять новий горизонт для самоактуалізації.

По-перше, медіарозмаїття позначене присутністю медіамереж (нових і гібридних, що з'єднують старі мас-медіа і нові медіа), причому мережева логіка виходить за рамки медіапростору і трансформує активності поза медіамережами. Тут ми стикаємося із амбівалентністю впливу проявів й ефектів медіарозмаїття на особу, її стосунки із іншими та активність у соціумі. Горизонтальність і неієрархічність мережевої комунікації стимулюють появу нових комунікативних практик, котрі уможливлюють особистісне зростання і розвиток різних форм кооперації і спільнодії, та водночас у культурі медіарозмаїття проявляється, за словами Л. Ороховської, індивідуалізація суспільства, що проходить в ракурсах монадності (особистість розгортає свій творчий потенціал) й атомізації (втрати солідарності) [1, с. 15].

По-друге, у медіарозмаїтті поширені форми співприсутності, спільнодії, гібридності і конфліктів різних поколінь медіа. Самоактуалізація, пов'язана передусім із екзистенціальним

самоздійсненням, спирається нині на режими різної медіальності, і виявляється співмірною полімедіальності високого ступеню складності.

По-третє, культура медіарозмаїття потенційно є конфліктогенною і сповненою мітками дискомунікації. Недарма Л. Стародубцева [2, с. 60–62] вказує, що йдеться передусім про парадоксальність комунікації та дискомунікації, котрі потребують одна одної, отже, сьогодні драматизм самоактуалізації медіасуб'єкта пов'язаний із тим, що він перебуває між надміром і нестачею комунікації.

По-четверте, нові практики медіакомунікації часто оприсутнюють рух від абстрагування до конкретизації, проте нерідко завдяки тому, що старі мас-медіа і нові соціальні медіамережі транслюють певні стереотипи, ця конкретизація містить в собі вмонтовані абстракції – зринає старий сюжет про об'єктивацію суб'єкта.

По-п'яте, у медіарозмаїтті зростає небезпека медіатравмування. Медіатравма має екзистенціальну основу і її наслідки негативно впливають на майбутній медіадосвід особистості, але вона є прикладом граничної ситуації, тому долання її містить можливість виходу на екзистенціальне самоздійснення і особистісне зростання. Таким чином подальше пізнання сповненого викликів і ризиків медіарозмаїття дозволяє окреслювати нові перспективи для осягнення екзистенціального і комунікативного виміру життя особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Ороховська, Л. А.* Медіакультура в цивілізаційному вимірі. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Л. А. Ороховська. Національний авіаційний університет. Київ, 2015. 34 с.; 2. *Стародубцева Л.* Медиология разрыва: три парадокса дискоммуникации // Комунікація. 2012. № 2. С. 59-71.

УДК 316.776.23:32.019.51

Інформаційне конструювання політичної реальності

© Марат Закіров

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: zakirovmarat65@gmail.com

Проведено аналіз політичного міфу як засобу інформаційного впливу. Визначено, що поживним ґрунтом для виникнення і розвитку міфів є напружена ситуація соціально-політичної кризи. Підкреслено, що органічний зв'язок соціально-політичного міфу із соціальними стереотипами поведінки і світосприйняття дозволяє програмувати і прогнозувати реакцію суспільства на той чи інший політичний міф.

Ключові слова: інформаційний вплив, політичний міф, комунікація, архетип, гасло, соціальний стереотип

The analysis of the political myth as a means of information influence has been carried out. It is determined that the nutrient ground for the emergence and development of myths is the tense situation of the socio-political crisis. It is emphasized that the organic connection of socio-political myth with social stereotypes of behavior and world perception allows to program and predict the society's reaction to one or another political myth.

Keywords: information influence, political myth, communication, archetype, slogan, social stereotype

Якісна еволюція засобів конструювання нових символічних форм і зростання їх впливу на особисту і колективну свідомість має безпосередній причинно-наслідковий зв'язок зі становленням нової соціально-політичної реальності. У будь-якому стереотипі людської свідомості, у тому числі й у міфі, роль організуючого принципу виконує особливе ставлення до інформації, що надходить, і яке умовно можна назвати «принципом достатності інформації» [1, с. 157]. Сенс зазначеного принципу полягає у тому, що людина проявляє внутрішню готовність припинити критичну перевірку інформації, що надходить, і прийняти її як доведену істину. Причиною такої поведінки може бути індивідуальний і груповий політичний досвід, політична орієнтованість індивіда на певне сприйняття життєвих реалій, релігійний досвід, а також особлива довіра до джерела інформації.

Зазначений «принцип достатності інформації» відіграє важливу роль у політичному процесі. Ефективність політичних програм залежить від того, наскільки точно їх авторам вдалось визначити нагальні потреби окремих соціальних шарів і втілити ці потреби в ясні і зрозумілі символічні форми. Так, ідеологічно незаангажовані дослідники російських революцій 1917 р. зійшлися у думці, що своїм неочікуваним політичним успіхом більшовики мають завдячити вдало використовуваним політичним міфам, які втілювалися у влучних і коротких лозунгах, що містили цілком достатній рівень інформації і були адресовані

конкретній цільовій аудиторії. Гасла: «Заводы – рабочим!»; «Земля – крестьянам!»; «Эспроприируй экспроприаторов!», або відверте: «Грабь – награбленное!» – знаходили жвавий відгук серед широких мас населення, що дуже слабо розумілося на питаннях реальної економіки, фінансів, промислового і сільськогосподарського менеджменту.

Саме за принципом достатності інформації було сконструйоване одне з головних гасел висхідного етапу «перебудови» – вимога «соціалізму з людським обличчям». З наукової точки зору це гасло було гранично беззмістовним. Проте, оскільки побудоване у СРСР суспільство було піддано всебічній критиці на предмет марнотратного ставлення до «людського чинника», потенційно людяним ставало все, що в максимальному чи мінімальному ступені заперечувало колишній державний і громадський порядок [1, с. 160].

Разом із тим, на тлі руйнування радянських міфів, на які десятиліттями спиралася влада, і відсутності їхньої адекватної заміни, виникли побоювання, що політичні інститути СРСР можуть втратити контроль над масовою свідомістю та управлінням політичними процесами, що призвело до рецидиву тоталітаризму у вигляді Державного комітету з надзвичайного стану. Враховуючи зазначений досвід, керівництво новостворених на пострадянському просторі держав на заміну міфологемі комуністичного будівництва активно створює і підтримує у суспільстві модерну міфологему незворотності ліберальних перетворень. Причому саме за принципом достатності інформації в суспільстві формувався міф про однозначність і беззаперечність позитивних якостей лібералізму і ринкової економіки. Проте, несформоване громадянське суспільство виявилося неспроможними використовувати демократичні інститути для ефективного контролю за владою. Демократія і свобода слова із інструменту суспільного контролю, засобу забезпечення рівності прав перетворилися у самоціль, у новий міф, за яким криється банальне намагання здобути і втримати владу.

Творці конструктивного політичного міфу мають враховувати наявну ментальну конструкцію і використовувати її для оформлення позитивного чинника соціально-політичних перетворень. Проте, дійсність свідчить, що сучасні політичні міфотворці з використанням нових інформаційних каналів комунікації і сучасних мережевих систем продовжують відтворювати застарілі стереотипи свідомості і негативні міфи.

Органічний зв’язок соціально-політичного міфу із соціальними стереотипами поведінки і світосприйняття дозволяє програмувати і прогнозувати реакцію суспільства на той чи інший політичний міф. Таким чином, політичні актори отримують не лише інструмент моделювання поведінки окремих соціальних груп, але і можливість шляхом побудови цілеспрямованої політичної комунікації конструювати потрібну політичну реальність. Найбільш поживним ґрунтом для виникнення і розвитку міфів є напружена

ситуація соціально-політичної кризи у суспільствах, що трансформуються. Руйнування усталених основ державної і особистісної самоідентифікації в умовах несформованої адекватної заміни звичних світоглядних принципів штовхає до міфологізації і некритичного запозичення чужого досвіду, що веде до втрати суб'єктності і стагнації, або відтворення застарілих і навіть архаїчних міфів власної державності, що викликає негативні рецидиви політичного минулого.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Шестов Н. И.* Политический миф теперь и прежде. Москва, 2005. 414 с.

УДК 316.776.23:327.88

Роль інформаційних стратегій впливу у дискурсі сучасних війн

© Закірова Світлана

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, пр-т Голосіївський, 3

E-mail: zakirovasvtl@gmail.com

Сучасні гібридні війни мають декілька напрямів, серед яких одне з найважливіших місць займає інформаційний вимір. Вплив інформаційних технологій на населення може розглядатися як прямий засіб ведення сучасної війни. Застосування комунікаціних стратегій може сприяти досягненню результатів війни без використання бойових підрозділів.

Ключові слова: війна, гібридна війна, інформаційні стратегії, гіперреальність.

Modern hybrid wars have several directions, among which one of the most important places is the information dimension. The influence of information technologies on the population can be considered as a direct means of conducting modern warfare. The use of communication strategies can contribute to the achievement of the results of the war without the use of combat units.

Keywords: war, hybrid war, information strategies, hyperreality.

Сучасні воєнні конфлікти навряд чи ставлять перед собою принципово нові завдання ведення війни. Скоріше за все, варто говорити про використання комбінації можливостей, які з'являються завдяки новітнім технологіям, зі старими методами і засобами протистояння. Сьогоднішні гібридні війни охоплюють одночасно декілька напрямів: суто військовий, економічний, гуманітарний, інформаційний тощо. Різні дослідники відзначають ще ряд особливих проявів, натомість виділити, який із них є найбільш важливим для досягнення

загальної мети, вкрай важко. Тим не менш, практично однозначною є думка, що інформаційна складова сучасних війн поступово вийшла на перші позиції.

Інформація в сучасномі світі виступає не просто як трансляційне повідомлення, але й як організуюча складова суспільної системи. Важко не погодитися з точкою зору експерта з інформаційної політики та комунікаційних технологій Г. Почепцова про те, що військові дії сьогодні є другорядними і задають лише фон для більш масштабної війни в людському розумі. Відтак перемогу у сучасних війнах готують не тільки і не стільки військові, як цивільні, що мають вплив на населення: актори, співаки, письменники, режисери, журналісти тощо.

Саме на цьому аспекті акцентують увагу і фундатори теорії війни четвертого покоління (4GW). Концепція війни 4GW була розроблена і вперше оприлюднена у 1989 р. американським військовим експертом У. Ліндом, який разом з військовими К. Найтінгейлом, Дж. Саттоном, Г. Вілсоном і Дж. Шміттом опублікували статтю «Мінливе обличчя війни: четверте покоління» у виданні Marine Corps Gazette. У 2004 р. У. Лінд оприлюднив нову статтю «Розуміння війни четвертого покоління», де концепція чотирьох поколінь війн отримала подальший розвиток і спричинила широку дискусію серед науковців та військових. Однією з найважливіших ідей 4GW, на думку фундаторів концепції, виявляться спрямованість дій не на фізичне знищення сил противника, а на досягнення «внутрішнього колапсу». Об'єктом для ураження за таких умов стає підтримка війни населенням та культура супротивника.

Враховуючи особливості сучасних воєнних конфліктів, завдання агресивного впливу на свідомість людини закладається з самого початку формування інформаційного контенту, який спеціально готується для відповідних територій. Під час отримання інформаційних повідомлень через засоби комунікації про перебіг воєнного конфлікту людина замість об'єктивних свідчень про реальні події може отримувати емоційно забарвлені інтерпретації фактів, якими підкріплюються раніше сформовані у неї стереотипи.

Особливу роль в організації впливу на населення як стратегічного завдання сучасних війн покладено на засоби комунікації саме завдяки можливостям їх впливу на масову свідомість. Фундатор концепції 4GW У. Лінд вважає, що психологічні операції в формі медійно-інформаційного втручання можуть стати переважаючою оперативною і стратегічною зброєю. Сторони протистояння у сучасних війнах стануть настільки майстерними в маніпулюванні ЗМІ з метою зміни громадської думки в країні і в світі, що вміле застосування комунікаціних стратегій іноді зможе зробити зайвим введення в дію бойових підрозділів. На думку У. Лінда, телевізійні новини можуть стати більш потужною зброєю оперативного призначення, аніж танкові дивізії.

Наслідком інформаційних статегій ведення війни для людини може стати поширення такого явища, як гіперреальність або симулякр, у створенні якої беруть участь сучасні ЗМІ. Гіперреальність – це примара або видимість свідомості; тобто, те, що здається, і те, що тільки відтворює образ об'єкту поза його реальними властивостями. Підсвідомо уникаючи вкрай важких повідомлень про проблеми, втрати і руйнування, особистість готова до захисту власної психіки через повний розрив між образом і реальністю. Таким чином людина, яка постійно спирається у своєму світогляді на запрограмований продукт ЗМІ, стає залежною від образів, які вони створюють, і у певній мірі, покладаючись на засоби комунікації у формуванні власного світогляду, втрачає здатність розрізняти реальність з її інтерпретацію.

Вплив інформаційних технологій на населення може розглядатися як прямий засіб ведення сучасних війн, більшість з яких мають характер гібридних. Тому надважливим завданням протистояння агресору стає організація захисту населення від стратегій інформаційного тиску. Уникнути травмуючого фактору таких стратегій можливо через використання сучасних методів і форм захисту особистості від деструктивної дії засобів масової комунікації в умовах війни.

Отже, в сучасних умовах стратегії ведення війни суттєво змінилися через розвиток новітніх технологій, серед яких найважливіше завдання організації впливу на населення покладено саме на інформаційну складову.

УДК 32.019.5:316.77]:004.73

Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на медіатизацію політики

© Макарова Олена

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, Голосіївський просп., 3

E-mail: elenita.makarova@gmail.com

Розглянуто тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та їх вплив на систему політичної комунікації, досліджено роль ЗМІ в процесі політичної комунікації та процес політизації ЗМІ.

Ключові слова: медіатизація політики, інформаційне суспільство, «четверта влада», інформаційно-комунікаційні технології

The tendencies of development of information and communications technology and their influence on the system of political communication were discribed; the role of mass media in the process of political communication and the process of politicization of mass media were researched.

Keywords: mediaization of politics, information society, "fourth power", information and communications technology

Серед теорій, що описують сучасний стан суспільного розвитку, одними з найбільш визнаних є теорії комунікації та інформаційного суспільства. Сьогодні суспільство переживає глобальні зміни, пов'язані з розвитком інформаційних і комунікаційних технологій. Як вказує М. Н. Грачов, «сучасні методи автоматизації виробництва, де предмет праці часом вже повністю обробляється технологічною системою, що діє без прямої участі людини, а також проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в сфери управління діяльності, обслуговування, освіти і наукових досліджень, знаменують становлення якісно нового етапу соціально економічного розвитку людства, який отримав назву інформаційного суспільства» [1, с. 39].

На думку С. Г. Корконосенко, інформаційне суспільство – це «система, здатна забезпечити функціональний контроль над інформаційними взаємодіями» [2, с. 73]. Якщо застосувати це визначення до політичних відносин, то воно буде виражатися в здатності акторів політики використовувати певні ресурси для управління певною частиною інформаційних відносин, а також використовувати інформаційні взаємодії для реалізації своїх інтересів у політиці.

Серед таких ресурсів – засоби масової інформації, активне використання яких у політичних цілях спричинило такі процеси, як політизація ЗМІ і медіатизація політики.

І. І. Засурський визначає медіатизацію політики як «процес, при якому політичне життя переміщується в символічний простір засобів масової інформації» [3, с. 28]. Це стало закономірним явищем для кінця XX століття, як неминучий результат взаємодії виборно-представницької демократії з бурхливим розвитком засобів масової інформації. Медіатизація політики веде до того, що робота засобів масової інформації стає найважливішим інструментом публічної політики. Процеси медіатизації політики та політизації ЗМІ, зближення сфери засобів масової інформації та політики зумовлює появу медіа-політичної системи, яку можна визначити як «структуру інституціалізації влади (точніше – різних її центрів) в мас-медіа» [3, с. 29]. Медіа-політична система структурує ЗМІ за формою власності і характером впливу власника на редакційну політику. Засоби масової інформації, що входять до неї, формують єдиний інформаційний простір на різних рівнях. При цьому навіть комерційні ЗМІ структурно або функціонально інтегруються в медіа-політичну систему поряд з електронними та друкованими ЗМІ, які контролюються політизованим капіталом або знаходяться у власності держави, і регіональними ЗМІ, які, як правило, знаходяться під контролем місцевих адміністрацій або, набагато рідше, великих регіональних корпорацій.

Комунікація, під якою зазвичай розуміється «тип взаємодії між людьми, соціальними спільнотами та інститутами, що передбачає обмін інформацією» [1, с. 6], сьогодні охоплює своїм впливом всі області соціальної дійсності і по-новому організовує суспільні відносини. Творцями, відправниками та одержувачами комунікацій можуть бути політики, журналісти, представники груп і індивіди.

На сьогодні про журналістику часто говорять, як про «четверту владу». В епоху становлення інформаційного суспільства відбувається посилення «влади інформації». Засоби масової інформації самі по собі не володіють ані силою державного примусу, ані можливостями економічного тиску, і тому їх «владні повноваження» лежать в сфері впливу. Будучи неофіційною, ця влада все ж таки здійснює всеохоплюючий тиск на всі сфери життя, причому тиск не менш сильний, ніж тиск економічної і політичної влади.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Грачев М. Н.* Политическая коммуникация: теоретические концепции, модели, векторы развития / М. Н. Грачев. Москва: Прометей, 2004. 328 с.; 2. Журналистика в мире политики: Исследовательские подходы и практика участия / Ред.-сост. С.Г.Корконосенко. Санкт-Петербург: Изд-во Михайлова В. А., 2004. 448 с.; 3. *Паулов С. В*. Медиатизация политики и место СМИ в системе политической коммуникации / С. В. Паулов // Вестник ЧитГУ. 2008. № 1 (46). С. 26-30.

УДК 316.34-021.23:[316.32:004]

Виміри інформаційної нерівності в глобалізованому суспільстві

© Миськевич Тетяна

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: Mizkevich83@gmail.com

Висвітлено проблему інформаційної нерівності як виду сучасної соціальної диференціації. У контексті визначення характеристик основних вимірів інформаційної нерівності описуються особливості когнітивних трансформацій людини в умовах глобального інформаційного суспільства.

Ключові слова: інформаційна нерівність, виміри інформаційної нерівності, соціальна диференціація, інформаційне суспільство, когнітивна нерівність, інформаційно-комунікаційні технології

The problem of information inequality as a kind of modern social differentiation is highlighted. The characteristics of the basic dimensions of information inequality are determined. In this context the peculiarities of cognitive personality transformations in the conditions of the global information society are described.

Keywords: information inequality, dimensions of information inequality, social differentiation, information society, cognitive inequality, information and communication technologies.

В умовах сучасних інтелектуально-гуманістичних перетворень, пов’язаних з революційним розвитком інформаційних технологій та становленням глобального інформаційного суспільства, людство отримало ряд об'єктивних переваг та нових можливостей в різних сферах життєдіяльності. Проте, ці зміни мають суперечливий характер, позаяк водночас несуть в собі певні виклики та загрози. Зокрема, актуалізується проблема нового виду соціальної диференціації, що витікає з різних можливостей використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), а саме – інформаційної нерівності. Питання інформаційної нерівності займає важливе місце у наукових дискусіях останніх років в контексті обговорення проблем глобалізації. Міждисциплінарні дослідження інформаційної нерівності дають змогу реалізувати комплексний підхід до розгляду проблеми, з’ясувати причини її формування. Так, основними формами інформаційної нерівності можна вважати зовнішню та внутрішню. Перша пов’язана з обмеженнями, які існують для доступу до світового інформаційного простору країн, що розвиваються, друга – характеризує нерівність умов для доступу до інформаційного ринку різних верств населення всередині цих країн.

Водночас, детальне вивчення джерел формування інформаційного бар'єру та факторів, що обумовлюють його зростання, робить можливим багатовимірне бачення специфіки даної проблематики, а тому дає змогу, також, виокремити ***географічний*** (показово ілюструється

візуалізацією статистики інтернет користувачів у різних країнах світу на сайті www.internetworldstats.com та інтерактивною картою Global Internet Maps), ***віковий*** (пов'язаний з проблематикою адаптації людей похилого віку до технічних інновацій), ***гендерний*** (виникає у суспільствах, в яких жінка через релігійні чи інші умовності розглядається як неповноправний суб'єкт громадського життя), ***фізіологічний*** (стосується потреб людей з обмеженими фізичними можливостями в умовах глобальної інформатизації), ***лінгвістичний*** (виражається у мовній диспропорції контенту, представленого в мережі Інтернет) та **особистісно-соціальний (характеризується рівнем розвитку людського потенціалу) виміри** інформаційної нерівності. Примітно, що сьогодні в наукових роботах спеціалістів, зокрема, в області нейронауки та психолінгвістики, достатньо серйозна увага приділяється явищу когнітивної нерівності, що описує особливості пізнавальних можливостей сучасної людини. Дана проблема виникає на тому рівні становлення інформаційного суспільства, коли питання оволодіння навичками користування ІКТ та вільного доступу до цифрового та медіа простору вже не стоїть, а віртуальні комунікації сприймаються як цілком природні. Лавиноподібне зростання потоку інформації стає фактором середовища, а перманентне та пасивне її споживання – причиною інформаційного перевантаження, що призводить до погіршення здатності особистості до ефективної обробки, інтерпретації та аналізу інформації, а відповідно й до певних труднощів з подальшим оперуванням або засвоєнням знань. Серед наслідків – інформаційна залежність, поверхневе реагування, кліпове сприйняття, спрощення викладу інформації та картини світу в цілому та поява такого діагнозу як «цифрове слабоумство» (digital dementia). Звідси витікають ризики нездатності до самостійних роздумів і прийняття людиною чорно-білих стереотипів. Разом з цим статистика демонструє факт інтелектуальної пасивності середньостатистичного користувача, адже незважаючи на безпрецедентні можливості, надані ІКТ для самовдосконалення, переважна більшість надає перевагу ігровому та розважального контенту.

Між тим, поряд з головним ресурсом електронної епохи – інформацією та знаннями – очевидним людським капіталом та лімітуючим фактором сьогодення видається якість мислення. Відповідно, соціальну ієрархію очолюватимуть не стільки впевнені користувачі сучасних ІКТ, скільки креативний клас тих, хто ефективно використовує комплексні знання та здатні до критичного та системного мислення. Цифрова сфера стає черговою ареною для перегонів за домінування, розподіляючи владу поміж тими, хто володіє інформацією та знаннями, а також певним чином їх організовує.

Отже, когнітивну нерівність, на нашу думку, варто включити до переліку актуальних вимірів проблеми інформаційної нерівності в сучасному світі.

Хибна інформація: причина та привід

(з життя С'єни першої половини XIV ст.)

©Марія Кушнарьова

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

mkusznariova@yahoo.com

На базі матеріалу ранньомодерної італійської хроніки аналізуються причини виникнення та поширення хибної інформації. Також наголошується на відмінностях між хибною інформацією та дезінформацією.

Ключові слова: інформація, інформаційна помилка, хибна інформація, С'єна, Італія, Ренесанс.

Reasons of appearing and dissemination of false information are under analysis basing Early Modern Italian Sienese Chronicle. Differences between false information and disinformation are stressed.

Keywords: information, informational mistake, false information, Siena, Italy, Renaissance.

У зв'язку з численними інформаційними протистояннями великий інтерес дослідників викликає проблема дезінформації як безумовно небезпечного впливу на окремих осіб та суспільство. Але у сучасних умовах, на думку українського дослідника С.М.Брайчевського, «високі темпи зростання автоматизації інформаційних процесів призводять до зниження рівня їх контрольованості. Як наслідок, виникає реальна можливість стійкої в часі генерації контенту, який неадекватно відбиває ті чи інші події і тим самим спотворює інформаційну картину реальності» [1,с.91], тобто йдеться не про дезінформацію, а хибну інформацію, у походженні якої проблематично побачити притаманні дезінформації умисний характер, наміри маніпулювання та, відповідно, пов'язати її витоки з якимись конкретними силами.

Ключовим у походженні хибної інформації, за наведеним вище висловом ученого, є зниження рівня контрольованості інформаційних процесів, що є очевидним стосовно нашого часу. Але низький рівень контрольованості інформаційних процесів так само є характерною рисою суспільства діаметрально протилежного, за якого інформації, порівняно з сучасністю, було вкрай мало, а ЗМІ не було взагалі, тобто, зокрема, суспільства ранньомодерного.

Слід зауважити, що, відповідно до усталених уявлень тієї доби, шляхетські верстви, а саме вони здійснювали управління та дипломатичні зносини, не брехали. Саме через це явище дезінформації тоді було відсутнє як таке. Натомість було широке поле для елементарних помилок.

У ті часи процес трансляції інформації був персоналізований, тобто її передавали вісники, посланці, гінці, оповісники чи кликуни, тощо. Зокрема, в реаліях італійських земель XIV ст. радісну звістку приносив вісник (чи вісники) з оливковою гілкою. Вдячний адресат

(місто) мав нагородити вісника, а потім, в залежності від значення новини, влаштовувалося святкування. Цікаво, що в тогочасних хроніках переважно не приділяється уваги «відправнику» новини, йдеться саме про нагороду віснику та подальше свято.

Отже, сформувати контент міг будь-хто, в кого була можливість послати до іншого міста вісника, і у той момент, коли він вважав за потрібне це зробити. У першій чверті XIV ст. не було в італійських міст більшої проблеми, як Каструччо Кастракані. Класичний парвеню, талановитий полководець і тонкий політик, став сеньйором Пізи, Лукки та інших містечок і замків. Це та власне військо він трактував як підстави претендувати на владу над італійськими землями. На шляху до цієї мети в Каструччо стояла Флоренція, яка, крім усього іншого, нахабно, на думку Каструччо, захопила «його» Пістойю. У травні 1328 року він обложив місто.

Флорентийці, у розпачі від того, що вони не можуть допомогти Пістойї та у такий спосіб врятувати своє «нерухоме майно», вирішили вдатися до хитрощів: зняти табір під Пістойєю і рухатися у напрямку Пізи нібито для того, щоб її підкорити, сподіваючись, що Кастручо їх переслідуватиме.

За ситуацією уважно стежила С'єна. І от с'єнський хроніст Аньйоло ді Тура дель Грассо повідомляє: «У вівторок 26 липня 12 посланців з оливковими гілками принесли новину, що була битва між Каструччо та флорентийцями, і Каструччо було розбито і вбито, внаслідок чого здобуто Пістойю. Через це с'єнці влаштували велике свято і була велика радість, танці, лунали церковні дзвони, вдень палало багато смолоскипів, і здавалося, що це одна з найрадісніших подій, які колись були у С'єні».

Все це було би прекрасно, якби не те, що «цього самого вечора виявилося, що це неправда − і про Пістойю, і про Каструччо» [2, pp.475 (ll.45-50)–476 (ll.1-2)]. Каструччо вчити С'єну хороших манер було ніколи, адже облога Пістойї тривала і за тиждень після згаданих подій місто здалося. Щоправда, мабуть, відома прикмета спрацювала навпаки і за місяць після цього Каструччо Кастракані помер. Показово, що на цей раз С'єна відреагувала дуже мляво, принаймні, хроністи обмежилися виключно констатацією факту, тому можна припустити, що дзвони не лунали і танців не було.

Ніяких масштабних наслідків для міста (каральна операція, зміни у політичному становищі, розірвання угоди, тощо) ця прикра помилка не мала, тому припустити, що якась особа чи якісь політичні сили свідомо ввели мешканців С'єни в оману − складно. Так само складно вважати цю новину дезінформацією, радше це є просто хибна інформація.

Хто чи що є джерелом цієї хибної інформації − тепер, на жаль, встановити неможливо. Інші, не с'єнські хроніки опису ситуації хоча би трохи схожої на згадану, не містять. Найімовірніше, джерелом цієї інформації було просто чиєсь дуже велике бажання

її почути та сповістити іншим. Мак'явеллі наводить слова Каструччо, які він нібито сказав своєму вихованцю: «їм (флорентійцям, − М. К.) звістка про мою смерть принесе таку радість, якої не принесла би звістка про завоювання всієї Тоскани» [3, с.294]. У ставленні до Каструччо с'єнці були солідарні з флорентійцями, тому, якщо припустити, що Каструччо справді щось подібне казав, згадана «с'єнська помилка» є найкращим доказом на користь того, що він мав рацію.

На перший погляд, за рівнем шкідливості хибна інформація неспівставна з дезінформацією, але насправді її наслідки можуть бути масштабними. Причинами виникнення хибної інформації можуть бути різноманітні чинники – приховані чи явні погляди та інтенції, недостатньо критичне ставлення до інформації, випадкові помилки, тощо. У будь-якому разі низький, точніше, відносно низький рівень контрольованості інформаційних процесів є необхідною умовою для появи помилок, які можуть набути фатального характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Брайчевський С. М.* Дезінформація як нелінійний ефект взаємодії інформаційних тематичних потоків // Інформація і право, № 2(2) / 2011. − С. 91-97; 2. Cronaca senese di Agnolo di Tura del Grasso // Cronache senesi. Rerum Italicarum Scriptores: raccolta degli storici italiani dal cinquecento al millecinquecento. T.XV. P.VI. A cura di A.Lisini e F.Iacometti. Bologna: Niccola Zanichelli, 1900, 564 p. Pp. 253-564; 3. *Маккиавелли Н.* Жизнь Каструччо Кастракани. /////); 3. *Макиавелли Н.* Жизнь Каструччо Кастракани из Лукки // Макиавелли Н. Избранные сочинения. М.: Художественная литература, 1982. – С.273-299.

УДК 316.46/.77:32.019.5

Комунікативна складова процесу формування і реалізації політичного лідерства

© Олена Симоненко

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: ellena.wwws@gmail.com

Проаналізовано соціально-політичних комунікацій у процесі реалізації політичного лідерства. Розглянуто розуміння лідерства як системи політичних інформаційно-комунікативних зв'язків і відносин.

Ключові слова: інформація, комунікація, політичне лідерство

The analysis of social and political communications in the process of realization of political leadership is carried out. The understanding of leadership as a system of political information and communication relations and relations is considered.

Keywords: information, communication, political leadership

Усезростаюча роль політики й політиків, перебування їх у центрі уваги засобів масової інформації, співпраця політичних структур і мас-медіа, активізація виборчого процесу, а відповідно і загострення конкурентної боротьби між політиками та політичними силами, що, своєю чергою, актуалізувало питання ефективного впливу на суспільну свідомість та цілеспрямованого формування громадської думки – усі ці фактори в значній мірі зумовили формування наукового інтересу до комунікативної складової інституту політичного лідерства. Цінні наукові висновки з цієї проблематики зроблені такими вченими, як М. Маклуен, Г. Почепцов, В. Горбатенко, Н. Стародубова та ін.

Феномен політичного лідерства проявляється у сукупності стійких і динамічних інституційних та позаінституційних методів, способів, засобів, ресурсів, механізмів забезпечення політичного домінування владного суб'єкта у політичному (національному, регіональному, міжнародному) процесі, що формуються у результаті політичної взаємодії учасників (суб'єктів і акторів) політичного процесу в континуумі їх політичної боротьби за владу. Всі ці процеси протікають у сфері соціально-політичних комунікацій. У практичній площині це проявляється в актуальності використання нових комунікативних стратегій, інструментів соціально-політичних комунікацій для реалізації політичного лідерства, що і актуалізує дане дослідження.

Відомо, що будь-який акт комунікації має прагматичну направленість. Крім того, об'єктивне повідомлення інформації, вільне від будь-якої інтерпретації та оцінки, неможливе.

Тобто в самому акті комунікації у момент її реалізації закладена заданість на вплив. Усі ці особливості комунікації активно використовуються політичними лідерами, які прагнуть здійснювати приховане управління свідомістю та поведінкою людей у бажаному для них напрямку. У здійсненні такого політичного маніпулювання значну роль відіграють засоби масової інформації. За допомогою відбору інформації, певного способу і форми її подачі, вони створюють у громадськості специфічне сприйняття політичної дійсності. У наш час сучасні комунікації відіграють таку роль, що реальні події лише тоді стають значимими, коли вони представлені в ЗМІ. Якщо політик випадає з поля зору представників мас-медіа, ЗМІ припиняють висвітлювати його діяльність і він швидко забувається потенційними виборцями. Посилена увага з боку ЗМІ, навпаки, може створити умови практично миттєвого «розкручування» нового лідера.

Ефективним комунікативним інструментом у процесі формування і реалізації політичного лідерства є промови політичних діячів. Промови були і залишаються для сучасних політиків одним із найбільш дієвих інструментів політичного впливу, ефективним засобом управління суспільною свідомістю. Найбільший маніпулятивний потенціал мають мітингові та агітаційні промови політичних лідерів. Для них характерним є звернення, у першу чергу, до ірраціональних моментів, їхній вплив часто направлений на емоції, а не на критичне мислення людей.

Спілкування і, зокрема, комунікативні вміння і навички, що його забезпечують, є необхідними засобами здійснення професійної діяльності політичного лідера. Їх розвиток значною мірою обумовлює рівень впливовості політика. Професійна майстерність політичного лідера має ґрунтуватись, з одного боку, на спеціальних професійних знаннях та різнобічних фахових уміннях, а з іншого – на вмінні спілкуватись індивідуально або колективно з виконавцями різних соціальних ролей (статусних, позиційних, ситуаційних), на знанні та дотриманні норм професійного спілкування.

Отже, політичне лідерство – це вміння вести за собою, даючи переконливий і надихаючий приклад діяльності. Тому лідерство завжди ґрунтується на комунікації та залученні. У сучасному політичному світі кращі стосунки з електоратом налагоджує той, у кого ефективно працюють комунікативні канали. В свою чергу, ті, хто створює та наповнює канали комунікації, не просто продукує політичну інформацію, а робить це з метою впливу. Формування стабільних комунікативних зв’язків усередині системи і поза нею є одним із пріоритетних завдань кожного політичного лідера.

УДК 316.77:32.019.15

Особливості прямої політичної комунікації в Україні

© Тетяна Черпак

Національна бібліотека імені В. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, пр. Голосіївський, 3

E-mail: tatyanach@i.ua

Проаналізовано практику владно-політичних комунікацій у сучасній Україні, виявлено їх проблемні аспекти, які потребують свого вирішення особливо у кризових ситуаціях в державі.

Ключові слова: політична комунікація, громадськість, влада.

The practice of power and political communications in modern Ukraine is analyzed, its problematic aspects are identified, which need to be solved especially in crisis situations in the state.

Keywords: political communication, public, authority.

Характерною ознакою останнього часу для України стали заходи керівництва держави щодо реалізації складних і комплексних реформ в різних сферах державного функціонування. Для широкого загалу сутність та вектор ініційованих змін є не завжди зрозумілими, що позначається на рівні підтримки нового формату відносин між владою та громадянами. Чинником, що додатково ускладнює ситуацію, є її використання в конкурентних змаганнях різних політичних партій, відображенням чого є поява в інформаційному полі відповідних оцінок і коментарів.

Брак достовірної інформації «з перших рук» створює умови для виникнення владного комунікативно-інформаційного вакууму, який має тенденцію до заповнення інформацією з альтернативних джерел та негативною громадською думкою [3, с. 53]. Такий статус-кво навколо реформаційних кроків та їх оцінок часто дезорієнтує ту частину суспільства, яка достатньо легко піддається впливу пропагандистських механізмів ведення політичної боротьби, стосовно основних цілей, завдань та можливих перспектив, яких може досягти держава у критичних питаннях свого подальшого розвитку.

Загалом можна говорити про малозрозумілість для частини суспільства державної політики щодо подальшого стратегічного розвитку України, що є результатом браку в громадян потрібної їм інформації щодо основних рішень і дій влади. За таких умов серед громадян актуалізується потреба у роз'ясненні позицій влади з важливих питань першими особами держави, які мають для цього достатньо ресурсів. Натомість обмеження відкритої комунікативної діяльності центральних владних суб'єктів породжує зниження і без того невисокого порогу довіри суспільства до влади.

Визначення ключових питань проблемних ситуацій та конкретних кроків щодо їх вирішення саме першими особами держави має вирішальне значення для подальшого післякризового відновлення в країні. Окрім того, саме прямі комунікації індивідуалізують такі звернення та засвідчують для суспільства зацікавленість ним перших осіб держави, що позитивно впливає на ефективність реакції з боку аудиторії.

Однією з головних проблем прямих комунікацій головних політичних акторів в Україні є виголошення обіцянок, які не мають жодних реальних основ для реалізації, що у подальшому завдає великих репутаційних втрат і перетворюється на простий популізм [4].

Незважаючи на посилений суспільний запит, наразі в Україні центральні владні суб'єкти у недостатній мірі застосовують формат прямих комунікацій, замінюючи їх в більшості випадків тезовими прес-конференціями та коментарями у соцмережах. Відсутність діалогу та непередбачуваних запитань від аудиторії, використання заздалегідь підготовлених виступів (замість формату запитання-відповідь) є показовими в комунікаціях українських політиків [1]. Безпосереднє здійснення прямих комунікацій в українській політиці не має системного характеру і застосовується, передусім, як виборча технологія на більш низьких владних рівнях. Натомість застосування прямих комунікацій між представниками центральної влади та громадянського суспільства дало б можливість зменшити психологічний розрив між владою та суспільством, сприяти політичному інтегруванню громадськості, подолати «фільтри», що штучно створені опонентами чи медіа.

Зважаючи на існуючий суспільний запит та невідповідну практику прямих політичних комунікацій в Україні, доцільним є запровадження регулярних виступів основних політичних акторів у форматі активного діалогу, адже активізація таких практик лише у передвиборчий період негативно позначається на сприйнятті інформації аудиторією та на іміджі політиків. Прямі комунікації влади з громадськістю необхідно застосовувати щодо значущих для країни подій та цінностей, резонансних рішень та ініціатив влади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арьев назвал телеобращения Яценюка предвыборной агитацией [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukranews.com/news/338260-arev-nazval-teleobrashhenyya-yacenyuka-predvybornoyagytacyey; 2. *Ганжуров Ю.* Парламентсько-урядова комунікація як модель політичного дискурсу // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2017/3 (89). С. 239-252; 3. *Яблонський В.* Комунікація органів державної влади України: виклики та завдання // Запровадження комунікації органів державної влади : зб. мат-лів наук.-практ. конф. / упоряд. А. В. Баровська. Київ: Фенікс, 2016. 192 с., С. 52-57; 4. Crisis leadership. Guiding the organization though uncertainty and chaos [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/risk/us-aers-crisis-leadership.pdf.

УДК 316.32:004]:001.1

Філософсько-культурологічні проблеми розвитку інформаційного суспільства

© Віра Шевченко

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Євгена Коновальця, 36

E-mail:VeraShevchenko@ukr.net

Охарактеризовано сучасні філософсько-культурологічні проблеми розвитку інформаційного суспільства. Акцентовано сутність «суспільства знань».

Ключові слова: інформаційне суспільство, суспільство знань,ера знань, аксіологічні аспекти, глобалізація.

Characterized by the present philosophical and cultural problems of the development of the information society. The essence of the "knowledge society" is revealed.

Keywords: information society, society of knowledge, era of knowledge, axiological aspects, globalization.

Світова наукова думка визначає перехід людства до третьої стадії розвитку цивілізації, який визначається багатьма дослідниками як «інформаційне суспільство», логічного й закономірного продовження попередніх етапів розвитку соціуму. Закономірностями інформаційного суспільства визначено наступні тенденції: збільшення значення і ролі інформації, знань в глобальному інформаційному просторі, взаємодії людей в процесі користування інформаційними ресурсами. Доступ до інформаційно-комунікаційних ресурсів, зокрема Інтернету, посилює вплив «всесвітньої мережі» на відцентрові процеси як всередині окремо взятої держави, так і світового суспільного устрою, що призводить до дезорієнтування щодо культурологічних вимірів існування особистості.

Колосальні масиви накопиченої інформації, швидкість розповсюдження, відсутність важелів впливу на появу «фейкової інформації» дезорієнтують суспільну свідомість, тоді як культура та світові надбання знань вимагають спокою, врівноваженого ставлення, формують межі необхідної величини так званого мосту між минулим і сьогоденням. За умови збереження культурологічного вектору розвитку суспільної думки зберігається особливе, бережливе ставлення до культурної спадщини народу, формуються перспективні напрями освітньої діяльності, розкривається потенціал особистості, посилюється її роль у розбудові «суспільства знань».

Сутність «суспільства знань» в загальноісторичному і цивілізаційному контекстах розкривається в поєднанні таких аспектів, як: інформаційно-комунікативний, системний,

структурно-функціональний, діяльнісний. З методологічної точки зору розвиток «суспільства знань» включає антропологічні, онтологічні, аксіологічні чинники, що відображають рух у глобалізаційному процесі до «суспільства знань».

На основі вищезазначених підходів «суспільство знань» можна визначити як систему концептуально оформлених поглядів та ідей становлення і розвитку, що підтримує наявні в суспільстві когнітивні ресурси і виражає інтереси інтелектуально налаштованої частини соціуму, в основі яких відношення до знання як фактору прогресу та розвитку суспільства як цивілізаційної парадигми [2, с. 9].

Аксіологічні аспекти подальшого розвитку інформаційного суспільства стикаються з розумінням зв'язку цінностей між собою, з соціальними та культурними факторами і структурою особистості. Для культурно-історичного релятивізму, у витоків якого стояв Дильтей, характерна ідея аксіологічного плюралізму, тобто множинності рівноправних ціннісних систем, що визначаються історичним методом. Сьогодні сприйняття реальності знаходиться під кутом багатовекторності впливів об'єктивної дійсності та детерміноване життєвим досвідом особистості, усією сукупністю переживань, культурних уподобань, стійкістю, наступністю щодо всіх надбань світової культури, подальшим бажанням особистості збагачувати свій власний досвід через опрацювання нових знань та вмінь.

Слід зазначити, що в кінці XX ст. з'явилися нові концепції становлення сучасного типу соціуму, яке О. Тоффлер назвав «ерою знань». В результаті виникло суспільство нової інформаційної індустріалізації, яке на перше місце ставить когнітивну працю, вимагає підготовки високоінтелектуальних працівників. Виробничою силою стають інформація та знання, вони перетворюються на соціальний, культурний та економічний ресурс, на головні фактори бурхливого розвитку інформатики, інформатизації, що сприяють подальшому розвитку інтелектуального прогресу в Україні, створюють умови формування конкурентоспроможної передової освіти. Ціннісні орієнтації вибудовуються при складності управлінських систем розвитку інтелектуального прогресу, що потребує управління знаннями.

Наріжним каменем стає людина – громадянин, озброєний знаннями, новітніми методами управління, соціально активний, з високими культурними потребами та моральними переконаннями. Громадянин Незалежної України, де честь і гідність особи вважається найвищою цінністю та закріплені в Конституції України, готовий стати на захист Вітчизни в наші складні часи.

Аксіологічний вимір формування інформації, когнітивної сфери, науки і освіти, ціннісно зорієнтованої щодо пізнавального відношення людини до світу і світу іншої людини, формує людину нового типу, «громадянина інформаційного суспільства». Такий громадянин України, що готовий самореалізуватися у глобальному просторі, здатний не розгубитися в складних життєвих обставинах, прийняти на себе відповідальність не тільки за себе, а і за майбутнє країни.

Важливою особливістю інформаційної цивілізації, що розвивається, є те, що в ній істотним чином зростає роль антропологічного чинника. Звичайно ж, людина у всі часи була центром розвитку суспільства, але в інформаційному суспільстві цей чинник стає критичним. І це необхідно абсолютно чітко усвідомлювати. Тому і основна увага суспільства має бути сконцентрована не на розвитку матеріальної сфери, як це відбувається сьогодні, а саме на гуманітарних проблемах, пов'язаних з розвитком і використанням людського потенціалу і, перш за все, потенціалу особистості. [2, с. 1].

«Суспільство знань» можна визначити як систему концептуально оформлених поглядів та ідей становлення і розвитку, що підтримує наявні в суспільстві інтелектуальні ресурси і виражає інтереси інтелектуально налаштованої частини соціуму, в основі яких відношення до знання як фактору прогресу та розвитку суспільства як цивілізаційної парадигми [3, с. 10].

Слід зауважити, що поняття «глобалізація» ввійшло в повсякденну лексику порівняно нещодавно. Однак з ним тепер рахуються усі теоретики і практики сучасних світових процесів, описуючи інформаційне суспільство. Зазначається, що глобалізація підсилила інтенсивність культурних обмінів, різко розширила коло тих, хто робить нескінченний процес переходу з одного культурного світу в інший. По суті, вона зробила прозорими межі для талантів, зняла обмеження на переміщення з країни в країну видатних виконавців, диригентів, художників, режисерів. Результати творчості геніїв в умовах глобалізації перестають бути надбанням тієї чи іншої нації, а стають надбанням усього людства [1, с. 4].

Отже, інформаційне суспільство в певному сенсі описується такими самими процесами щодо культурологічного виміру буття особистості в системі інформаційних викликів. Трансформація парадигми розвитку суспільства актуалізує ціннісні орієнтири, що вибудовувалися на засадах опрацювання значних інформаційних масивів, в змісті яких органічно поєднані загальнолюдські цінності, гуманістичні ідеали, здатні надати поштовх до саморозвитку гармонічно розвинутої особистості в суспільному просторі України.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Гейко С. М.* Культурно-антропологічні виміри глобалізації / С. М. Гейко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. Сер. : Філософія. Культурологія. 2012. № 2. С. 28–31; 2. *Кондрусєва В. М.* Інформаційне суспільство у контексті сучасної цивілізаційної ситуації : автореф. дис. … канд. філос. наук : 09.00.03 / Кондрусєва Валентина Михайлівна; Держ. закл. «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». Одеса, 2016. 20 с.; 3. *Савченко С. В.* Генезис суспільства від інформаційного до «суспільства знань» за доби глобалізації ситуації : автореф. дис. … канд. філос. наук : 09.00.03 / Савченко Світлана Вікторівна ; Держ. ВНЗ «Переяслав-Хмельниц. нац. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький, 2016. 18 с.

СЕКЦІЯ 3. ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ІНСТИТУТИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ: СУЧАСНІ ЗАВДАННЯ І ТРЕНДИ

УДК 025.5:004.73

Діяльність сучасних бібліотек у глобалізованому інформаційно-технологічному суспільстві

©Лілія Бандилко

Рівненський державний гуманітарний університет,

33028, Україна, м. Рівне, вул. Степана Бандери, 12

E-mail: lfbandylko@gmail.com

Розглянуто діяльність бібліотек щодо задоволення інформаційних потреб користувачів у контексті подальшої інформатизації суспільства шляхом надання інноваційних інформаційно-бібліотечних послуг.

Ключові слова: бібліотека, інформаційні потреби користувачів, інноваційні інформаційно-бібліотечні послуги, інформатизація суспільства.

Reviewing the activity of the libraries in meeting the informational needs of users in the context of further informing society through the provision of innovative informationand library services.

Keywords: library, information needs of users, innovative information and library services, informatization of society.

Швидкий розвиток інтернет-технологій змінює бібліотечну професію та бібліотеки, історія яких налічує не одне тисячоліття. Бібліотека XXI століття має новий імідж і новий стиль діяльності, використовує нетрадиційні засоби інформаційних комунікацій. Змінюються й користувачі бібліотеки: сьогодні це люди нового покоління, люди глобалізованого суспільства, пріоритетами якого стають інтеграційні процеси, тож бібліотека повинна зростати разом із ними, розмовляти їхньою мовою [9].

Тема швидкого та якісного задоволення інформаційних потреб користувачів, як основного завдання бібліотечних закладів, була, є та завжди буде актуальною для кожної бібліотеки як документно-інформаційної інституції суспільства.

Сучасне бібліотечно-інформаційне обслуговування зазнає істотних впливів новітніх технологій. У бібліотеках створюються й застосовуються локальні та мережеві електронні ресурси, фонди поповнюються новітніми носіями інформації, відбувається освоєння пропозицій Інтернету, розвиваються мережеві бібліотеки [8].

Саме тому забезпечення повного, якісного та оперативного задоволення інформаційних потреб користувачів згідно з їхніми інформаційними запитами на основі

широкого доступу до бібліотечних та інформаційних ресурсів – основне завдання сучасних бібліотек.

Комп'ютеризація бібліотек відкриває можливості для більш повного задоволення читацьких запитів, зменшує витрати часу на пошук необхідної інформації, робить доступ до інформації відкритим. Користувач бібліотеки може самостійно здобувати інформацію, не лише читаючи книги, але й отримувати її з Інтернету, CD-дисків, прослуховувати аудіозаписи, переглядати відеофільми. А сайт бібліотеки поступово перетворюється не лише на місце, де здійснюють пошук інформації, але і простір для спілкування користувачів установи. Користувачам пропонуються віртуальні довідкові служби, віртуальні виставки, віртуальні семінари, віртуальні кіноклуби, електронні музеї книги, електронна доставка документів тощо. Віддалені користувачі за допомогою онлайн-сервісів отримують можливість не тільки обговорити різні питання, що їх цікавлять, але і стати учасниками читацьких інтернет-конференцій.

Таким чином, визначальним завданням сучасних бібліотечних установ стає поповнення книгозбірень електронними ресурсами, впровадження мережевих технологій та методів доставки документів, що значно вдосконалює рівень задоволення інформаційних потреб користувачів шляхом надання їм інноваційних інформаційно-бібліотечних послуг.

Пріоритетними напрямами діяльності бібліотек стає впровадження нових інноваційних методів роботи, використання прогресивних інформаційних технологій, забезпечення мережевої інтеграції інформаційних ресурсів.

Різноманітні аспекти функціонування бібліотек, в час впровадження інноваційних послуг викликають значну зацікавленість багатьох науковців та спеціалістів галузі. У багатьох наукових публікаціях таких дослідників, як Л. Беліна, О. Воскобойнікова-Гузєва, Н. Волян, В. Горовий, І. Давидова, О. Лопата, Л. Нижник, Л. Трачук, Л. Туровська [1–11] та ін., висвітлюються актуальні питання бібліотечної діяльності в умовах поширення електронних технологій, механізми підвищення ефективності використання інформаційних ресурсів бібліотек та посилення їх суспільного впливу, окреслюються тенденції розвитку бібліотечних структур як сучасних інформаційно-комунікаційних комплексів, розкривається специфіка й нові можливості комунікації бібліотек і соціальних медіа.

Інформатизація людської діяльності пришвидшила інтеграційні та глобалізаційні процеси в нашому суспільстві й не оминула документно-інформаційного суспільного інституту бібліотеки, спричинюючи модернізацію засобів виконання її сутнісних функцій.

ЛІТЕРАТУРА

1.*Беліна Л.* Інновації бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів у зарубіжному бібліотекознавстві / Л. Беліна, Л. Коновал // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. Київ,2011. Вип.31. С.7-13; 2. *Волян Н. П.* Веб-сайт – складова інформаційних ресурсів бібліотеки // Пріоритети діяльності Рівненської державної обласної бібліотеки : зб. ст. з досвіду роботи / Рівнен. держ. обл. б-ка. Рівне : Волин. обереги, 2006. С. 58-62; 3. *Воскобойнікова-Гузєва О. В.* Стратегія розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація : монографія. Київ: Академперіодика, 2014. 362 с.; 4. *Горовий В. М.* Соціальні інформаційні бази в умовах прискорення глобальних перетворень // Бібл. вісн. 2006. № 3. С. 3–6; 5. *Горовий В.* Сучасна інформаційна діяльність: бібліотечний аспект // Наук. пр. НБУВ. 2010. Вип. 26. С.12–20; 6. *Давидова І. О.* Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві : монографія. Харків : ХдАК, 2005. 295 с.; 7. *Лопата О. М.* Новітні технології в процесі обслуговування читачів залу періодичних видань НБУВ (інновації бібліотечного сервісу) // Наук. пр. НБУВ. Київ, 2004. Вип.12. С. 79–92; 8. *Лопата О. М.* Електронні ресурси : порядок доступу та їх використання читачами наукової бібліотеки // Бібл. вісн. 2010. № 3. С. 8–15; *9. Нижник І.* Бібліотека в медіапросторі // ШБІЦ. 2013. №9. С. 24–31; 10. *Трачук Л.* Веб-технології в технологічному процесі обслуговування користувачів бібліотек // Вісн. Кн. палати. 2016. № 2. С. 23–25; 11. *Туровська Л.* Електронні документи як чинник оперативного обслуговування // Вісн. Кн. палати. 2010. № 5. С. 33–34.

УДК 025.5:027.5]:352

Бібліотеки як містки громадської активності (на прикладі місцевих та регіональних бібліотек)

© Ірина Беззуб

Національна юридична бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського,
03039, Україна, Київ, просп. Голосіївський, 3
E-mail: irabezzub@ukr.net

Розглянуто діяльність регіональних публічних бібліотек в умовах проведення реформи децентралізації влади в Україні. Визначено нові принципи, напрями і форми роботи бібліотек в об'єднаних територіальних громадах; висвітлено їхню участь у міжнародних проектах із розвитку місцевого самоврядування. Проаналізовано процес перетворення бібліотечних осередків на центри громадського життя, інформаційні платформи в містечках та селах.

Ключові слова: публічна бібліотека, децентралізація, інформаційний центр, картування громад

The activity of regional public libraries in the context of the reform of decentralization of power in Ukraine is considered. New principles, directions and forms of work of libraries in the united territorial communities are determined; their participation in international projects on development of local self-government is highlighted. The process of transformation of library centers into centers of public life, information platforms in towns and villages is analyzed.

Keywords: public library, decentralization, information center, mapping of communities

Сучасні публічні бібліотеки як інформаційні, соціокультурні та освітні центри мають неабиякий вплив на розвиток громад, усе більше інтегруючись в суспільне життя. Донедавна намагаючись лише втриматися на плаву, нині вони стають осередками проведення публічних зібрань, налагоджують взаємодію громадськості з органами державної влади та місцевого самоврядування, забезпечують безкоштовний доступ до інформації, створюють умови для комунікації із соціальними службами, таким чином працюючи на розбудову спроможних громад [1].

До таких кардинальних змін у позиціонуванні публічних бібліотек спричинила децентралізація влади в Україні, тобто передача значних повноважень та бюджетів від центральних державних органів до органів місцевого самоврядування, яка охоплює дедалі більше громад. Процес децентралізації вплинув на зміни в системі надання бібліотечних послуг в умовах ОТГ, наближуючи бібліотеки до потреб громади. Наприклад, низька обізнаність мешканців містечок і сіл із сутністю децентралізації спонукали регіональні бібліотеки долучитися до проведення реформи через інформуванню громад про особливості місцевого самоврядування. Регіональні бібліотеки активно долучаються до проектів, що сприяють обміну досвідом децентралізації, залучають громадські організації та мешканців до обговорення потреб громади та лобіювання інтересів бібліотек [2].

Зокрема Українська бібліотечна асоціація стала одним із співорганізаторів проекту «Містки громадської активності», що фінансується Європейським Союзом, Національним фондом на підтримку демократії та Польсько-Американським Фондом Свободи в рамках програми RITA – «Зміни в регіоні», яку реалізує Фонд «Освіта для демократії» та впровад-жується у партнерстві з ГО «Центр культурного менеджменту» (м. Львів), Благодійним фондом «Помагаєм» (м. Дніпро) та Фондом розвитку інформаційного суспільства (м. Варшава, Польща) у 2016–2018 рр. Цей проект зорієнтований на сприяння демократичним перетворенням в Україні шляхом упровадження нових та підтримки існуючих громадських ініціатив з особливим акцентом на невеликих містах, які виявилися найбільш уразливими в сучасних українських умовах. Проект діє в усіх регіонах України, але перевага надається учасникам з Дніпропетровської, Донецької, Луганської, Запорізької, Харківської та Львівської областей. Цільовою групою проекту є лідери громадянського суспільства, внутрішньо переміщені особи (ВПО) та громади невеликих українських містечок [3].

Українська бібліотечна асоціація є партнером зазначених структур у виконанні кількох важливих компонентів проекту, зокрема картування ресурсів 12 містечок України (їх відібрали через відкритий конкурс у серпні 2016 р.) у співпраці з громадами на базі місцевих бібліотек, проведенні семінарів із картування громад та семінарів із лідерства для ВПО, а також кампанії солідарності з людьми, що постраждали від війни на сході України.

Ініціативна група з картування громад складається з 3 осіб: представники від 2 місцевих громадських організацій та 1 працівник місцевої бібліотеки, які мають успішний досвід співпраці. Визначення поточного стану громади (картування), до якого залучаються не тільки влада й експерти, але й рядові мешканці, дає можливість оцінити ресурсний потенціал громади, озвучити невирішені питання, спільно виробити ідеї та закласти основи для розвитку міста. За допомогою позначок на карті ініціативна група фіксує такі місця, на які треба звернути увагу активних громадян.

Як зазначають українські та закордонні тренери-іноватори, які працюють над зміцненням та активізацією громад в Україні та Польщі, за допомогою простих інструментів картування мешканці можуть вирішувати проблеми своєї громади. Під час навчальних семінарів тренери навчають громадських активістів ефективно взаємодіяти з місцевою владою та зацікавленими у розвитку міста сторонами. Ці фахівці підготували практичний посібник, в якому детально описана методика картування та приклади практичних можливостей впливу громад на розвиток своїх населених пунктів. Проект націлений на створення позитивного іміджу міст, залучення небайдужих містян до культурного життя, підвищення інформованості та активізації громади в соціокультурному розвитку міста, роботу над виявленими недоліками [4].

На інформування та залучення громадськості до проведення децентралізації спрямований і проект ПУЛЬС («Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні»). Проект виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) у партнерстві з Асоціацією міст України (АМУ), Агентством США з міжнародного розвитку (USAID). До проекту долучилися бібліотеки з Одеської, Чернігівської, Житомирської, Полтавської, Київської, Запорізької, Луганської, Донецької, Вінницької, Сумської, Львівської, Черкаської, Хмельницької, Волинської, Рівненської, Закарпатської, Чернівецької областей, що входять до ОТГ. Учасниками проекту є команди (бібліотека + партнерська громадська організація), які виявили зацікавленість у подальшій співпраці з IREX, та пройшли процес погодження робочих планів та бюджетів для проведення заходів в рамках проекту. У свою чергу IREX надає всебічну інформаційну підтримку своїм партнерам задля підвищення їхньої обізнаності та впровадження діяльності в громадах, інформаційні матеріали, грантову підтримку для кожної команди, консультації спеціаліста з проведення соціологічних досліджень та аналізу даних тощо [5].

Таким чином, публічні бібліотеки відіграють помітну роль у становленні громадянського суспільства, сприяючи підвищенню соціальної активності людей, формуючи громадянську і соціальну компетентності населення, допомагаючи створювати особливий суспільний мікроклімат у регіоні свого впливу. У невеликих містах та багатьох селах

бібліотеки стають центрами суспільного життя, платформами доступу до інформації, осередками дозвілля й обговорення нагальних потреб своєї «малої батьківщини».

ЛІТЕРАТУРА

1. Маніфест Української бібліотечної асоціації «Бібліотеки в умовах кризи» // Бібліотечний вісник. 2015. № 4. С. 35-38. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2015_4_10. – Назва з екрана; 2. Реформування системи публічних бібліотек України в контексті децентралізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2016/11/Bibliotek-A5-4mm-prew.pdf. – Назва з екрана; 3. Містки громадської активності [Електронний ресурс] // Центр культурного менеджменту : сайт. – Режим доступу: http://www.kultura.org.ua/?p=1207. – Назва з екрана; 4. Картування громад в Україні : практичний посібник / автори-укладачі: Я. Мінкін, Ю. Антощук, G. Demel ; редколегія: Я. Сошинська, M. Krasowska-Igras; Українська бібліотечна асоціація; Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Київ : УБА, 2017. 111 с. – Режим доступу: http://bridges.org.ua/add/add_news/Community%20mapping%20toolkit-ilovepdf-compressed.pdf. – Назва з екрана; 5. Проект «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС) [Електронний ресурс] // Асоціація міст України : сайт. – Режим доступу: http://2.auc.org.ua/page/istoriya-amu. – Назва з екрана.

УДК 02:001.9]:316.32

Інформація і знання: роль бібліотек в глобальному суспільстві

© Ірина Давидова

Харківська державна академія культури, 61057, Україна, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4

E-mail: Idavydova1@ukr.net

Обґрунтовано напрями діяльності бібліотек в глобальному суспільстві як виробників і утримувачів інформації та знань

Ключові слова: інформація, знання, бібліотека

The directions of libraries activity in the global society are substantiated as producers and holders of information and knowledge .

Keywords: information, knowledge, library

Нове суспільство, яке отримало назву «суспільство, засноване на знаннях», продовжує традиції інформаційного суспільства, оскільки змістовний простір базових понять нового суспільства – «інформація» і «знання» певним чином перетинаються. Сучасна епоха в якості підґрунтя цього суспільства висунула названі феномени, які претендують на статус змістоутворюючих цінностей глобалізованого світу. Прийнята на 32-й Генеральній конференції ЮНЕСКО (Париж, 2003 р.) рекомендація використовувати термін «суспільство знань»,

а не «інформаційне суспільство», лише зафіксувала певні зміни базових механізмів соціального розвитку.

Суспільство знань виступає суспільством нового рівня складності комунікативних процесів, що в свою чергу потребує певних змін усталених, нормативних, звичних соціальних практик функціонування бібліотек. Очевидно, що модернізація всіх напрямів бібліотечно-інформаційної діяльності є результатом змін актуальних параметрів соціальної реальності: розгортання цифрового медіасередовища, розвитку техніко-технологічної інфраструктури, виникнення нових інформаційно-комунікативних форматів. Ці процеси мають складну структуру, а їх широке розповсюдження на бібліотечно-інформаційну практику потребує долання певних психологічних, когнітивних, просторових, техніко-технологічних бар'єрів, пов'язаних з вищеназваними феноменами.

Інформація і знання тісно пов'язані, але між ними існують певні відмінності. Знання не зводиться до інформації, яка має лише потенційне значення в реальному прийнятті рішень. Інформація стає знанням у тому випадку, коли вона не тільки містить значимий контекст і повідомляє, що сталося, але і пояснює, чому це сталося, допомагаючи таким чином віднайти правильне рішення. Рішення натомість ґрунтуються на знаннях, а знання – на тій чи іншій інформації, яку потрібно надійно зберігати, підтримувати в актуальному стані та надавати користувачам у потрібному вигляді і в потрібний час.

Існують й інші важливі відмінності між інформацією та знаннями. По-перше, знання тісно пов'язане з його носієм, водночас як інформацію можна легко відокремлювати від носія. По-друге, знання складніше передати, ніж інформацію, технології передачі якої є визначеними. Знання можна передати лише частково. По-третє, знання складніше зрозуміти і засвоїти, на відміну від інформації, оскільки коли, наприклад, йдеться про знання майстра, то таке знання має особистісний зміст, засвоїти, зрозуміти і передати який надзвичайно складно. Але знання має сьогодні більший сенс і важливість, ніж знеособлена інформація, яка легко може передаватися, засвоюватися тощо.

Новий статус інформації і знань як базових елементів формування глобального інформаційно-комунікаційного простору сприяв появі складних структурно-ієрархічних явищ, які активно опановують бібліотеки, як то віртуальність, електронний мережевий формат. Мережеве суспільство виступає в якості нової змістовно-діяльнісної сфери функціонування бібліотечного соціального інституту, створюючи додаткові умови для диверсифікації форм і засобів інформаційного сервісу. Сьогодні в розвинених країнах зростаючу увагу почали приділяти новітньому напряму – бібліотека і служба знань. Така тенденція є закономірною і неодноразово підкреслювалась вітчизняними дослідниками. Л. Й. Костенко наголошує, що спрямованість на наукоємні технології в бібліотеках існувала

завжди. Їх класичним прикладом є процеси створення бібліографічної інформації, аналітико-синтетична переробка інформації, реферування документів, підготовка оглядово-аналітичних і прогностичних матеріалів, проведення інформо- та наукометричних досліджень, екстракція зі сховищ даних нових знань. К. В. Лобузіна акцентує увагу на технологічній основі знаннєвого ресурсу, яким є сховище знань бібліотеки – база знань про документи та інформаційні ресурси бібліотеки, які мають специфічні властивості, що забезпечують зручність використання та можливість управління знаннями.

Стосовно бібліотек така ідеологема потребує визначення важливим напрямом стратегічного розвитку інформаційно-аналітичної діяльності, опанування бібліотечною спільнотою цифрового інструментарію, загальної зміни ключових підходів до основних процесів пошуку, обробки, збереження, надання та трансляції інформації і знань, зростання когнітивної складової виробництва інформаційних продуктів та послуг. Посилення ролі бібліотек як навігаторів знань у сучасних інформаційних потоках потребує додаткових зусиль бібліотечно-інформаційних фахівців, їх подальшого професійного становлення як менеджерів знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Костенко Л. Й.* Бібліотека суспільства знань: концептуальна модель // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2006. №1. С.23-28; 2. *Лобузіна К. В.* Технології організації знаннєвих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія. Київ, 2012. 252 с.

УДК 002.1-028.27:655.42

Електронні видання як фактор розвитку книжкової справи

© Вадим Дніпренко

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Є. Коновальця, 36

E-mail: odniprenko@bigmir.net

Розглянуто питання впливу електронних видань на розвиток книжкової справи. Зазначено основні переваги електронних видань по відношенню до традиційної поліграфії.

Ключові слова: книжкова справа, електронні видання

The questions of the influence of electronic publications on the development of the book business are considered. The main advantages of electronic publications in comparison with traditional printing are noted.

Keywords: book business, electronic publications

Під книжковою справою розуміють спосіб або процес існування книги в суспільстві, а також зв'язану з ним професійну сферу діяльності в області виробництва і поширення книги, тобто специфічний вид людської діяльності, спрямованої на забезпечення комунікативних функцій книги в системі автор-книга-читач. Книжкова справа у всі часи свого існування розвивалась у діалектичному зв'язку з різними формами поширення книжок.

За останні роки були розроблені і впроваджені в практику принципово нові технології підготовки, тиражування і розповсюдження текстової і графічної інформації, засновані на використанні мікропроцесорів і ЕОМ, читаючих автоматів, фотонабірних машин, лазерних друкувальних пристроїв, оптичних дисків великої ємності, ксерографічних копіювальних і множних машин, швидкодіючих засобів і каналів зв'язку. Створилися умови, за яких традиційний поділ праці (на редакційно-видавничу і друкарську) багато в чому застарів і перестав бути економічно ефективним. Поряд з поступовим зрощуванням цих галузей книжкової справи (що за своїми організаційним принципами нагадують повернення до епохи додрукованої і першодрукованої книги) відбувається все більша інтеграція книжкової справи в глобальні процеси інформаційного обслуговування.

Основні способи комунікації (усний, рукописний, зокрема малюнковий, піктографічний і абетковий, типографський і електронний) припускають застосування різних носіїв і засобів інформації (звукові хвилі, каміння, глина, папірус, папір, електромагнітні хвилі). Це коло все активніше розширюють електронні системи комунікації – телеконференції, електронна пошта, електронні видання.

У 2010 р. був розроблений і вступив у дію національний стандарт ДСТУ 7157:2010 «Видання електронні. Основні види та вихідні відомості», в якому визначено види електронних видань, подано їхні визначення, встановлено основні елементи вихідних відомостей, склад та правила їх розміщування в електронних виданнях (ДСТУ 7157:2010. Київ: Держспоживстандарт України, 2010). Положення стандарту рекомендовано до використання суб'єктам видавничої справи, що випускають і розповсюджують електронні видання.

Важливим етапом на формуванні єдиного комунікаційного простору, в якому співіснують як друковані, так і електронні видання є нещодавнє прийняття ДСТУ 3017: 2015 «Видання. Основні види. Терміни та визначення понять» (ДСТУ 3017:2015. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016), що набув чинності 1 липня 2016 року». Слід зазначити, що у визначенні поняття «видання» в новому стандарті в переліку способу виробництва доданий ще й «електронний запис на будь-якому носії». Таке визначення відбиває реальність сучасної комунікаційної ситуації з взаємопроникненням документної та електронної комунікацій. До того ж суттєвою новацією нового стандарту є те, що його дія розповсюджується не лише

на друковані, а й на електронні видання, де «електронне видання» визначається як «документ, інформація в якому у формі електронних даних і для використання якого потрібні засоби обчислювальної техніки», тобто це форма і спосіб впливу ЕОМ на увесь цикл підготовки, випуску і поширення традиційної друкованої продукції і нового типу документів, що існують в електронній формі.

Електронні видання забезпечили (у порівнянні з традиційними) такі основні переваги, як:

- клавіатурне введення текстової інформації оператором на програмувальному терміналі з одночасним виправленням помилок у наборі і смуговою верстkою тексту;
- використання в терміналах різного типу накопичувачів для інтегрування набору і літературно-технічного редагування;
- ліквідація типографського «гарячого набору», автоматизація процесів верстки і коректури;
- упровадження комп'ютерів, що дозволяє при друкуванні тексту одержувати його і в електронному варіанті, що використовують для наступного введення у фотонабірний автомат і виготовлення друкованих форм у видавництві;
- можливість створення машиночитних носіїв інформації з друкованих видань, що дозволяє вести автоматизований пошук у цих електронних БД, а також формувати архів для додрукування тиражу в необхідних випадках.

Істотна перевага електронних видань – можливість управління формою надання інформації на рівні інтерфейсу, і вибору залежно від типу розв'язуваних задач, індивідуальних характеристик користувача і т. ін. Вони пропонують більш широкі можливості збереження і пошуку інформації, компенсуючи втрату традиційних відчуттів, пов'язаних з читанням як творчим процесом.

Традиційну поліграфію і електронні видання можна класифікувати таким чином:

- друковані видання (газети, журнали, книги, продукція комерційного характеру);
- електронні видання (інтерактивні БД, відеотекстові, телефаксні й аудіотекстові системи, відеоігри);
- аудіовізуальні комунікації (телебачення, радіо, відео- і аудіо касет, кінематограф).

В умовах інформатизації і наявності глобальних інформаційних мереж електронні видання стали складовою частиною глобальної комунікації, що охоплює все людство.

Мобільність і мінливість змісту й оформлення електронного видання стають додатковими чинниками для їх використання користувачами.

УДК 021.7:17.022.1

Іміджева політика сучасної бібліотеки

© Тамара Кулієва

Національна наукова медична бібліотека України,

01033, Україна, м. Київ, вул. Толстого, 7

E-mail: Kuliyeva@ukr.net

Розглянуто питання іміджу бібліотеки в сучасному інформаційному суспільстві. Представлено основні компоненти та напрями формування позитивного іміджу.

Ключові слова: бібліотека, бібліотечна діяльність, документно-інформаційний інститут, імідж, іміджева політика

The problems of studying the image of the library in modern information society a reconsidered. The main components and directions of forming a positive image a represented.

Keywords: library, library activity, document and information institute, image, imagepolicy

Одним з традиційних документно-інформаційних інститутів, які останнім часом привертають особливу увагу дослідників, є бібліотека, яка переживає процеси трансформації і визначення свого місця в структурі інформаційних інститутів сучасного українського суспільства.

Сьогодні ніхто не буде заперечувати необхідність створення привабливого іміджу бібліотеки. Бібліотеки завжди розвивалися разом із суспільством, відображаючи його історію, рівень розвитку науки, освіти, культури. Кожний період розвитку визначав свої особливості та пріоритети бібліотечної діяльності. Але незмінним залишалось головне: бібліотека була, є і залишається інформаційним, загальноосвітнім і культурним центром, в який може звернутися кожний, розраховуючи на кваліфіковану допомогу. Американці говорять: «Ніхто не закінчує бібліотеку, як закінчує школу, але ніхто не закінчує школу без неї».

Багато вітчизняних і світових бібліотек одним з актуальних завдань у своїй діяльності визначають створення образу привабливої сучасної установи. Для його формування використовується інструментарій, вибір якого залежить від суспільства, на яке спрямована дія [2, с.1-2]. Імідж усіх бібліотек в цілому залежить, передусім, від того, як громадськість оцінює роботу бібліотек в тій чи іншій державі.

Затребуваність бібліотек як документно-інформаційних інститутів в сучасних умовах багато в чому залежить від їх роботи, від уміння оперативно реагувати на потреби суспільства в інформаційних послугах, враховувати зміни в соціальній структурі суспільства,

будувати свою діяльність на основі вивчення інтересів, запитів користувачів бібліотек. Важливим аспектом успішної діяльності бібліотек в нових умовах є, також, впровадження новітніх інформаційних технологій, правильне визначення свого статусу та ролі в сучасному інформаційному суспільстві.

Імідж як соціальне явище з'явився значно раніше, ніж отримав свою сучасну назву. Важливу роль у розвитку поняття про імідж відіграли праці послідовників та реформаторів вчення З. Фрейда – швейцарського психолога К. Г. Юнга [3] та німецько-американського філософа та соціолога Е. Фромма.

Формування іміджу бібліотеки залежить від таких компонентів: авторитетність і компетентність керівників; кваліфікація персоналу, культура спілкування в бібліотеці; дизайн бібліотеки (зовнішній і внутрішній); культура робочих місць співробітників; комфортність умов для користувачів; якість інформаційних ресурсів; реклама бібліотеки; документація (її відповідність нормам сучасного діловодства); наявність власного фірмового стилю[1]. Виходячи із запропонованих критеріїв, можна виділити 4 основні напрями для формування позитивного іміджу бібліотеки: кваліфікація персоналу; оснащення, комфортне середовище; багатофункціональна бібліотечна діяльність; соціальне партнерство.

Позитивний імідж керівника установи також є важливою складовою її іміджу, особливо в реалізації комунікації у сфері професійної діяльності. Формування іміджу керівника пов'язане з виконанням ним функцій адміністратора, організатора, спеціаліста, суспільного діяча, з його особистісними якостями, що проявляються при виконанні цих обов'язків. Усі компоненти іміджу керівника можна поділити на три групи: персональні (тип особистості, властивості характеру, якості особистості), соціальні (освіта, біографія, стиль життя, система цінностей, суспільний статус), професійні (тип керівника, його статус у колективі, ступінь володіння професійними методами і технологіями управління колективом, наявність навичок стратегічного планування, організаторських здібностей, здатності до незалежної оцінки, прогресивного розвитку).

Привабливий імідж бібліотеки допомагає залучити користувачів, створити клімат для інвестицій, забезпечити прихід у професію спроможної, активної, талановитої молоді. Ефективність іміджевої бібліотечної політики залежить від діяльності колективу, керівництва бібліотеки, які повинні цілеспрямовано формувати її імідж.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Алтухова Г. А.* Основы библиотечного имиджа [Текст]: учеб-метод. пособие / Г.А. Алтухова. Москва: Литера, 2008. 224 с.; 2. *Костирко Т.* Бібліотечна імеджологія як професійна інновація // Вісник книжкової палати. 2011. № 2. С.1-2; 3. *Юнг К. Г.* Проблемы души нашего времени / К. Г. Юнг: пер. с нем. А. М. Боковикова. Москва: Прогресс, 1994. 329 с.

УДК 02(477):005.334

Українська бібліотека в час гуманітарної кризи

© Валентина Медведєва

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: vkb405@ukr.net

Розглянуто проблеми, що виникли перед бібліотеками як сучасними інформаційно-комунікаційними системами в контексті гуманітарної кризи в Україні.

Ключові слова: *бібліотека, бібліотечна система, громадськість, гуманітарна криза.*

The problem which libraries as modern information and communication systems faced in the context of the humanitarian crisis in Ukraine are considered.

Keywords: library, library system, public, humanitarian crisis.

Як і весь світ, бібліотеки опинилися в історичній паузі. Стандарти, технології, норми української бібліотеки як культурної інституції не спрацьовують в новому часі з його викликами: розмиванням етичних вимірів, моральним релятивізмом, ідеологічною невизначеністю, безідейним прагматизмом, соціальною несправедливістю, радикалізмом, інформаційною гібридною війною...

На перший погляд, складається враження, що бібліотека, як і вся бібліотечна система, не витримала випробування в цей кризовий час і виявилася неспроможною до системної модернізації: саме до системної (кадри, інформаційно-ресурсне оновлення, суспільна затребуваність, уміння жити і працювати з представниками-користувачами бібліотеки й інформації в умовах ідеологічних змін, багатополярності громадянського суспільства, його формування, нових вимірів міжкультурної комунікації, технологічного оновлення тощо).

До того ж, попереду нові виклики, що пов’язані з передачею повноважень місцевим громадам. Той факт, що маємо вже далеко не поодинокі факти закриття бібліотек, стає зрозумілим, що не тільки не зупинилися, а навпаки – розпочалися деструктивні процеси всередині самої бібліотечної системи України. Яскравим свідченням цього є звернення до українського народу Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського НАН України з приводу затяжної кризи.

Постає питання: чи усвідомлює українська еліта, політична, бібліотечна, зокрема, глибину нинішньої кризи, її природу і можливі загрози для розвитку України, яка вибрала відкритість європейським цінностям, світовому прогресу, потребі модернізації. Адже

руйнівні процеси, що виникли всередині кожної окремої бібліотеки, підривають єдність всієї системи бібліотечного обслуговування населення.

Бібліотека – інституція, яка сприяє одухотворенню, формує нову культуру суспільства жити у світі, у його розмаїтті культурному, політичному, ідеологічному, економічному.

Українська бібліотечна бюрократія, з однієї сторони, адекватно оцінює реальність, робить вже перші кроки для призупинення негативних процесів, залучаючи і співпрацюючи з практиками бібліотечної сфери, громадськістю: затверджуються вкрай важливі нормативно-законодавчі акти, здійснюються кроки щодо формування національного інформаційного простору, збереження паралізованих національних бібліотечних інституцій, формуються механізми, які б захистили їх від руйнації, невизначеності. Про це свідчать: ухвала Кабінетом Міністрів України Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек, задля забезпечення сталого розвитку України» [5]; прийняття Закону України «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні» [4], якою на законодавчому рівні визначено курс подолання кризи у вітчизняному книговиданні; утворено Український інститут книги, що має забезпечити формування державної політики у сферах культури та мистецтв, робиться спроба руйнувати монополію Державного Комітету Радіомовлення та телебачення України щодо поповнення бібліотек літературою, підтримуються вкрай важливі проекти бібліотек, гуманістична спрямованість яких є безперечною, та ін.

Цілком природно в цій ситуації постає багато запитань: чи стануть бібліотеки жертвою реформ під гаслом «оптимізації» чи збережуться як носії духовності? Чи зможуть освітяни, громадські спілки, діячі літератури, мистецтва, політики спільно з органами влади, громадськістю (а вже маємо відомих постатей – громадських діячів захисту книги і бібліотеки – О. Афонін, Т. Вилегжаніна, М. Зніщенко, Т. Павленко, В. Пашкова, М. Сенченко, І. Шевченко – перелік можна продовжувати) стати гарантом модернізації, контролю, стабільності, протидії поглибленню нинішньої кризи бібліотечної системи?

Все залежить від нового рівня і нової якості консолідації української бібліотечно-книгознавчої еліти, яка має винести уроки минулого двадцятип’ятиліття, зробити рішучі кроки в напрямку подолання бібліотекоцентризму, корпоративізму з тим, щоб залучити нове молоде покоління політиків, громадських діячів, активістів, які в майбутньому стануть новою елітою, зорієнтованою на прогрес і модернізацію, в діяльності яких лежить духовність та культуротворення.

Українські засоби масової інформації обходять бібліотеки і їх сучасні проблеми. Тож в українському інформаційно-гуманітарному просторі України вони об’єктивно не висвітлюються. Останнім часом дещо активізувалася їх діяльність в напрямі пропагування книги і читання, особливо дитячих. Проте системною таку роботу назвати важко, тож на разі

українське суспільство стосовно бібліотек і їх сучасної місії перебуває в полоні стереотипів та упереджених суджень: не знає нових стандартів бібліотечної професії, їх готовності працювати нетрадиційно, ординарно і конструктивно. Тож, як ніколи, назріла необхідність практикам-бібліотекарям, громадськості, науковцям об'єднатися навколо платформ модернізованих стандартів професії з тим, щоб заполонити в буквальному розумінні національні медіа правдивою інформацією про українську бібліотеку та її трансформації в контексті задоволення інформаційних потреб сучасного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Воскобойнікова-Гузева О. В.* Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація / О.В. Воскобойнікова-Гузева. Київ: Академперіодика, 2014. 359 с.; 2. *Давидова І.* Інноваційна політика бібліотек: зміст та стратегії розвитку в інформаційному суспільстві: автореф. дис. д-ра наук із соц. комунікацій: 27.00.03. / Ірина Олександрівна Давидова; Харківська державна академія культури. Харків, 2008. 23 с.; 3. *Попик В.* Доступ до світових ресурсів наукової інформації як складова розбудови національного наукового – інформаційного простору / Володимир Попик // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2015. № 1. С. 70–79; 4. Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні: Закон України від 6 берез. 2003 № 601-IV // Відом. Верховної Ради України. 2003. № 24. С. 162; 5. Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України» : проект [Електронний ресурс] // Ліга. Закон : Главный правовой портал Украины. – Режим доступу : http: //search.ligazakon.ua/ l_doc2.nsf/link1/NT1592.html.

УДК 021.85(477)НБУВ:02(100)

Книгообмінні зв'язки НБУВ з національними бібліотеками світу

© Тетяна Мостовик

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: mostovuk31@ukr.net

Представлено основні книгообмінні зв'зки НБУВ з національними бібліотеками світу: Німецькою національною бібліотекою, Національною бібліотекою Чеської Республіки, Національною бібліотекою Китаю, Слов'янською Бібліотекою в Празі, бібліотекою Великої Британії.

Ключові слова: міжнародний книгообмін, національні бібліотеки, міжнародна бібліотечна співпраця, періодичні видання

The main book exchanges of NBUV with the national libraries of the world are presented: German national library, National library of Czech Republic, National library of China, Slavonic Library in Prague, libraries of Large Britain.

Keywords: international book exchange, national libraries, international library collaboration, periodicals

Книгообмін між бібліотеками є важливим джерелом поповнення літературою бібліотечних фондів. Міжнародний книгообмін здійснюється на основі багатосторонніх або двохсторонніх взаємовідносин, укладених безпосередньо між бібліотечними та науковими установами різних країн.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ) вперше започаткувала міжнародні партнерські зв'язки із фахівцями Ізраїлю влітку 1990 року.

Німецька національна бібліотека та НБУВ, мають давні книгообмінні традиції, які відіграють значну роль у комплектуванні обох бібліотек. Книгообмін з цією країною започаткований ще з 1924 року. Щорічно до НБУВ надходить приблизно до 200 видань літератури, а до Німеччини приблизно 80 видань, з кожним роком число видань коливається і, нажаль, останніми роками зменшується. Характеризуючи книгообмін з німецькими партнерами, можна сказати, що кожна установа має свої особливості і здійснює обмін на власні видання [1, с. 180].

Книгообмін між НБУВ та Національною бібліотекою Чеської Республіки започаткований у 1958 році. Протягом останніх років НБУВ надсилає до Чеської Республіки п'ять назв журналів і сім назв продовжуваних видань. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського отримує чотири назви журналів, одну назву продовжуваного видання та один комплект газети. На сьогодні НБУВ надсилає до Національної бібліотеки Чеської Республіки три назви журналів та книги.

У 30-х роках минулого століття серед перших партнерів НБУВ була Національна бібліотека Китаю, яка до сьогодні успішно співпрацює з Україною. НБУВ отримує від НБК 20 назв журналів, більшу частину складають газети і численні довідкові та енциклопедичні видання на суспільно-політичну тематику.

Книгообмін Слов'янської Бібліотеки в Празі і НБУВ розпочався у 1958 році, саме ця бібліотека відіграла важливу роль у пропагуванні традицій, історії, культури України. Українські фонди бібліотеки у Празі налічують понад 50 тис. журналів, газет та книг. Через брак коштів НБУВ не має можливості передплатити для Слов'янської бібліотеки літературознавчі та мистецтвознавчі журнали [2, с. 46].

На початку 1920 року було започатковано книгообмін із бібліотеками Великої Британії. Першими партнерами були Британська бібліотека та Бібліотека Лондонського університету. Головна національна книгозбірня України отримує із цієї країни до 50 назв журналів і продовжуваних видань. У свою чергу НБУВ надсилає до 30 назв продовжуваних видань.

Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок, що книгообмінні зв'язки НБУВ та партнерів з-за кордону відіграють велику роль у формуванні фондів книгозбірень,

дозволяють отримувати нову актуальну літературу та поповнювати основний фонд бібліотеки. В XXI ст. саме міжнародне співробітництво в бібліотечній галузі надає нові можливості для розвитку НБУВ. Головна книгозбірня України надалі продовжує розширювати зв'язки із зарубіжними науковими установами, бібліотеками та інформаційними центрами.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бровкін А. Г.* Міжнародні зв'язки Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (проблеми та перспективи розвитку) / А. Г. Бровкін // Бібліотека. Наука. Культура. Інформація : наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. Вип. 1. С. 179–189; 2. *Кулаковська Т. І.* Міжнародне міжбібліотечне співробітництво : перспективи розвитку / Т. Кулаковська, Г. Солоіденко // Бібл. вісн. 2004. № 6. С. 45–47.

УДК 02:061(477)УБА:005.745

Наукові форуми Української бібліотечної асоціації в Славському як середовище професійної комунікації

©Альона Мотько

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: alyona94@meta.ua

З позицій адаптації бібліотечної справи до умов становлення інформаційного суспільства акцентовано роль Міжнародних форумів Української бібліотечної асоціації, зокрема – щорічної Міжнародної конференції у м. Славське.

Ключові слова: бібліотечна справа, бібліотечна освіта, УБА, Українська бібліотечна асоціація, Славське

From the point of view of the adaptation of the library business to the conditions of the formation of the Information Society, the role of the International forums of the Ukrainian Library Association, in particular, the annual International Conference in Slavske, was emphasized.

Keywords: library affairs, library education, UBA, Ukrainian Library Association, Slavske

Сьогодні в умовах глобальної інформатизації суспільне значення діяльності бібліотечно-інформаційних установ лише зростає. Водночас розвиток інформаційних технологій та інтернет-ресурсів, з одного боку, та перманентні економічні та політичні проблеми в державі – з іншого, призвели до зниження рівня державної підтримки бібліотечної галузі. Не маючи відповідного фінансового підґрунтя, бібліотечні установи не змогли вчасно адаптуватись до нових інформаційних потреб користувачів, що мало

негативним наслідком зниження суспільної ваги бібліотечних інституцій. Відновлення суспільного авторитету бібліотек, організація ефективного використання їх інформаційно-комунікаційного потенціалу особою, суспільством і державою перебувають в центрі уваги Всеукраїнської громадської організації «Українська бібліотечна асоціація» (тут і далі – УБА), що об'єднує на добровільних засадах осіб (громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства), які професійно пов'язані з бібліотечною справою, бібліографічною й інформаційною діяльністю, та зацікавлених осіб у їх розвитку на основі єдності інтересів для спільної реалізації своїх прав і свобод [2]. З часу свого заснування в 1995 р. УБА організувала та провела більше сотні наукових конференцій, семінарів, тренінгів, які сприяють розвиткові бібліотекознавства та допомагають бібліотечним працівникам досягти високого рівня у сфері інформаційного обслуговування.

Серед різноманітних численних заходів, які організуються УБА з метою сприяння налагодженню професійної комунікації теоретиків і практиків інформаційної, бібліотечної та архівної справи, привертає увагу щорічна Міжнародна науково-практична конференція в м. Славське Львівської області, яка стала платформою обміну досвідом та ідеями не лише вітчизняних, а і зарубіжних фахівців. Особливість цієї конференції для українських реалій полягає в тому, що вона відбувається не на базі певного навчального закладу або бібліотечної установи, а на «нейтральній» території – в м. Славське, що сприяє більш тісній взаємодії і комунікації учасників не лише під час роботи секцій, круглих столів тощо, а й у вільний час, створюючи умови для налагодження неформальної комунікації.

Уперше Міжнародна конференція в м. Славське була організована у 2011 р. Її проблематика була окреслена темою «Сучасна бібліотечно-інформаційна безперервна освіта». Загальна тема щороку залишається незмінною, проте кожному року притаманні свої специфічні акценти, які визначаються підтемами: «: стратегічні орієнтири», «: європейські орієнтири», «: нові вимоги» та ін. Серед основних питань конференції – орієнтири бібліотечної освіти в контексті розвитку бібліотечної справи та міжнародних бібліотечних трендів; актуальні виклики у діяльності вітчизняних бібліотек та їх вплив на формування контенту програм з підвищення кваліфікації бібліотечних працівників; нові тренінгові програми для РТЦ тощо [1].

Пленарне засідання конференції вже традиційно об'єднує відомих науковців та фахівців, що представляють бібліотеки і вищі навчальні заклади. Тож науково-педагогічні працівники, які здійснюють підготовку кадрів для бібліотечної галузі, мають змогу дізнаватися «з перших рук» про кадрові потреби і запити бібліотечних установ, а бібліотекарі-практики – про останні освітні тенденції, їх переваги і ризики для розвитку бібліотечної справи. Поєднання в рамках конференції теоретичних і практичних аспектів повністю відповідає закладеній

в Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» концепції більш тісної взаємодії науки і практики, створює умови для оперативного впровадження в бібліотечну практику наявного кращого досвіду, сприяє інтелектуальній синергії, яка проявляється в процесі підготовки і обговорення стратегічних документів та освітніх стандартів.

Секційні засідання конференції відображають ключові напрями діяльності УБА, питання, які перебувають у фокусі її уваги: бібліотечну адвокацію, фахову безперервну освіту, бібліотечні інновації, взаємодію в системі «бібліотека – влада – громада» та ін. Також під час конференції проводяться різноманітні майстер-класи, тренінги, круглі столи, під час яких учасники набувають нових навичок та вчаться застосовувати їх в практичній діяльності.

Щодо позасекційної комунікації, її виразним проявом стали цьогорічні дозвіллєві програми «Родинне коло біля багаття» та «Родинне коло, або Бібліотекарі – моя родина». Під час цих заходів учасники мали можливість розповісти про себе та свої бібліотечні родини, які зробили внесок у розвиток бібліотечної науки і освіти, про їх життєвий досвід, що слугує прикладом відданості бібліотечній справі і надихає й мотивує молодь та майбутні бібліотекарів. Реалізація таких програм важлива з огляду на необхідність формування почуття корпоративної солідарності, взаємної підтримки і відповідальності.

За результатами конференції видаються її матеріали, в яких розкриваються різні питання безперервної інформаційно-бібліотечної освіти в європейському та національному контекстах, інформаційного пошуку, цінностей, інноваційних підходів та розвитку сучасних бібліотек та ін.

Проведення УБА вже восьмої щорічної Міжнародної конференції «Сучасна бібліотечно-інформаційна безперервна освіта» сприяє розвитку бібліотечно-інформаційної галузі та бібліотечної професії в Україні. Саме комунікація та обмін ідеями між учасниками дає можливість в перспективі втілювати як вітчизняний, так і зарубіжний досвід, бути обізнаними у світових тенденціях бібліотечної справи та впроваджувати найкращі здобутки у практику українських бібліотек.

ЛІТЕРАТУРА

1. VIII Міжнародна конференція «Сучасна бібліотечно-інформаційна безперервна освіта: стратегічні орієнтири», 27 лютого – 2 березня 2018 р., смт. Славське. Українська бібліотечна асоціація: офіційний веб-сайт. URL: https://ula.org.ua/konferentsii-seminary-treninhy/konferentsii/icalrepeat.detail/2018/02/27/3279. Дата звернення: 1.04.2018; 2. Українська бібліотечна асоціація – це... . Українська бібліотечна асоціація: офіційний веб-сайт. URL: https://ula.org.ua/. Дата звернення: 1.04.2018.

УДК 027.7(100):[004.73:001]

Електронні інструменти для наукових досліджень: послуги бібліотек університетів світу

© Марина Назаровець

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
01033, Україна, м. Київ, вул. Володимирська, 58
E-mail: marinanazarovets@gmail.com

Представлено результати дослідження надання послуг з використання цифрових інструментів для наукової діяльності бібліотеками провідних університетів світу. Проаналізовано форми надання послуг та основні види інструментів.

Ключові слова: бібліотеки університетів, електронні інструменти, наукова комунікація, наука 2.0

The paper presents the results of research on the provision of services for the use of digital instruments for research by libraries of leading universities of the world. The forms of service provision and the main types of tools are analyzed.

Keywords: universitylibraries, digitaltools, scientificcommunication, science 2.0

Більшість аспектів нашого повсякденного життя отримали виразні зміни з моменту появи Інтернету. Мережа, яка була створена дослідниками для спілкування, здійснює масштабний вплив на подальшу еволюцію самої науки [1]. Для опису цього феномену використовуються різні назви: «Science 2.0», «Cyberscience 2.0», «OpenScience», «Digital Humanities», «eScience», «Mode 2» тощо, які підкреслюють його різні аспекти [2, с. 9]. Основною його особливістю є використання у наукових процесах спеціалізованих електронних ресурсів, доступних через Інтернет.

Залучені до всіх аспектів процесу наукового дослідження бібліотекарів академічних установах світу впроваджують послуги з підтримки наукової комунікації, процесу проведення досліджень та поширення їх результатів за допомогою новітніх цифрових інструментів. Поєднання навичок з пошуку, відбору, анотування та доступу до даних з розумінням інформаційних потреб науковців установи дозволяє бібліотекарям допомагати дослідникам вибирати найбільш корисні інструменти. В межахцієї послуги бібліотекарі можуть створювати посібники з використання електронних ресурсів, ініціювати та проводити групові семінари та індивідуальні консультації для дослідників тощо. Бібліотекам вищих навчальних закладів України, в яких активно впроваджуються новітні послуги, доцільно буде скористатись досвідом роботи з цифровими ресурсами для наукової діяльності бібліотек провідних університетів світу.

Метою даного дослідження стало виявити, проаналізувати і узагальнити послуги з роботи з цифровими інструментами для наукової діяльності, якінадаються користувачам академічними бібліотеками провідних університетів світу. Для досягнення поставленої мети проведено моніторинг інформації, представленої на офіційних веб-сайтах академічних бібліотек університетів, які увійшли до топ-10 рейтингу QS World University 2018 [3]: MIT Libraries (розділ сайту «Research support» https://libraries.mit.edu/research-support/), Stanford Libraries («Research support» http://library.stanford.edu/research), Harvard Libraries («Research support» http://library.harvard.edu/), Caltech Library («Authoring and Publishing» https://www.library.caltech.edu/authoring-and-publishing), Cambridge Libraries («Scholarly Communication» https://osc.cam.ac.uk/), Bodleian Libraries (University of Oxford) («Bodleiani Skills» https://libguides.bodleian.ox.ac.uk/workshops), UCL (University College London) Library («Research Support» https://www.ucl.ac.uk/library/research-support), Imperial College London Library («Research support» https://www.imperial.ac.uk/admin-services/library/research-support/), The University of Chicago Library («Research & Teaching» https://www.lib.uchicago.edu/ research/), ETH Zurich (Swiss Federal Institute of Technology) Library's Knowledge Portal («Services» http://www.library.ethz.ch/en/Services/).

Інформація про послуги, пов'язані з використанням електронних інструментів у науковій діяльності, представлена на сайтах всіх досліджуваних бібліотек. В основному, послуги надаються у трьох формах: підготовка та публікація на сайті бібліотеки, як правило, у форматі HTML, довідкових матеріалів про основи роботи з різноманітними електронними інструментами; онлайн-форма для звернення до бібліотекаря-фахівця з електронних ресурсів за персональною консультацією; проведення інформаційних заходів (тренінгів, семінарів, практичних занять тощо) для різних груп користувачів.

Також було проведене дослідження видів інструментів, з використання яких надаються послуги у зазначених бібліотеках університетів. Це інструменти з пошуку інформації для проведення наукових досліджень, написання наукових робіт, публікації та поширення результатів досліджень, бібліографічні менеджери, інструменти зі збереження та публікації даних досліджень, ідентифікатори авторів, інструменти з відслідковування цитування наукових робіт тощо.

Адаптація досвіду з організації роботи з електронними ресурсами для наукової діяльності бібліотек провідних університетів світу дасть змогу академічним бібліотекам в Україні сформувати основні орієнтири з організації обслуговування користувачів у процесі виконання наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Burgelman J.* Science 2.0 (Change Will Happen….) / Jean-Claude Burgelman, David Osimo, Marc Bogdanowicz // First Monday. 2010. Vol. 15 (7). Mode of access: https://doi.org/10.5210/fm.v15i7.2961. – Title from the screen. 2. Opening Science: The Evolving Guide on How the Internet is Changing Research, Collaboration and Scholarly Publishing /Sönke Bartling, Sascha Friesike (Eds.). Springer International Publishing, 2014. 339 p. Mode of access: https://doi.org/10.1007/978-3-319-00026-8. – Title from the screen. 3. QS World University Rankings 2018 / QS Quacquarelli Symonds Limited. – Mode of access: https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2018. – Title from the screen.

УДК 02:001.891]:908

Бібліотекознавчі дослідження в контексті сучасного соціокультурного регіоналізму

© Олена Пилипака

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: chimerka1909@gmail.com

Викладено основні напрямки теоретичних досліджень та практичної діяльності у сучасному вітчизняному бібліотечному краєзнавстві. Обгрунтовано доцільність розширення масштабів краєзнавчої діяльності бібліотек до бібліотечної регіоналістики як ідеології і стратегії забезпечення інтересів регіонів

Ключові слова: бібліотеки, краєзнавство, регіоналізм, соціальні комунікації

The main directions of theoretical researches and practical activities in modern national library study as a part of local lore are stated. The expediency of widening of scales of local history activity of libraries to library regionalism as ideology and the strategy of ensuring interests of regions is proved

Keywords: libraries, study of local lore, regionalism, social communications

У сучасному глобалізованому суспільстві поряд із потужними процесами розмивання культурних кордонів проявляються і протилежні тенденції – посилюється протидія глобальній уніфікації, активізується національна свідомість, в тому числі територіальна, регіональна ідентичність. Відповідно, регіоналізм як наукова проблема та економічне, політичне і соціокультурне явище набуває особливої актуальності у сьогоднішньому світі та Україні зокрема. Отже, зазначена проблематика актуалізується і у контексті бібліотекознавства.

В Україні в умовах зростання суспільного та наукового інтересу до питань регіонального розвитку бібліотечна діяльність розвивається в контексті сформованого раніше напрямку бібліотечного краєзнавства, що має на меті, головним чином, виявлення,

акумуляцію, систематизацію, збереження та надання користувачам доступу до документних матеріалів про край на всіх видах носіїв. Аналіз публікацій сучасних українських бібліотекознавців, що працюють у галузі дослідження бібліотечного краєзнавства [1–4], дає змогу виокремити основні напрями зазначених досліджень: це – історичне, етнографічне, літературне та культурно-мистецьке краєзнавство як напрями, що тісно переплелися і взаємодоповнюють один одного.

Краєзнавча діяльність бібліотек, як і наукові дослідження, що її узагальнюють, зосереджені, в основному, на формуванні, зберіганні та використанні фонду краєзнавчих і місцевих документів; формуванні, веденні та використанні краєзнавчого довідково-бібліографічного апарату; створенні системи краєзнавчих бібліографічних посібників та баз даних; бібліотечно-бібліографічному обслуговуванні краєзнавчо-інформаційними ресурсами. На сучасному етапі важливим напрямом роботи можна визначити наповнення краєзнавчого фонду шляхом створення бібліотекою електронного краєзнавчого продукту з публікацією його в мережі Інтернет [5–6]. Серед найбільш поширених краєзнавчих баз даних – бібліографічні, адресно-довідкові, біографічні (персональні), тематичні (такі, що стосуються окремих історичних подій, культурних явищ тощо), універсальні. Прикладом останніх є бази даних, що охоплюють календар знаменних і пам’ятних дат краю, і відповідно, поєднують тематику подій, явищ, географічних об’єктів та ін. Публічні бібліотеки, працюючи за перспективними напрямами краєзнавчої діяльності в електронному середовищі, розширюють її межі, забезпечують електронними ресурсами цього інформаційного спрямування широкий загал користувачів.

Відзначимо, що саме бібліотечне краєзнавство може розглядатись як узагальнююче для різних наукових досліджень відповідного напрямку (географічних, історичних, літературних тощо), оскільки воно висвітлює їх набутки шляхом фіксації джерел інформації, систематизації у краєзнавчій бібліографії усіх напрацювань.

Водночас, як свідчать висновки західних дослідників, регіоналізм як філософія діяльності становить шанс для бібліотекарів не лише репрезентувати усі прояви культури регіону, а й поширювати соціальні ініціативи, впливати на виконання місцевими органами влади програм реалізації культурної політики, прагнути до «довготривалого вкорінення у культурному просторі та громадській свідомості» [7].

Відповідно, перспективи подальшого розвитку досліджень можуть бути орієнтовані на поглиблення розробки проблем теорії та методики не просто бібліотечного краєзнавства, а розширення його до бібліотечної регіоналістики як ідеології і стратегії, призначенням яких є забезпечення інтересів регіонів; процес реалізації прагнень і потреб регіонального

співтовариства. Перспективним видається також розгортання краєзнавчого ресурсу бібліотеки в напрямку інтерактивності, з елементами зворотного зв'язку з користувачами.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Денисенко С. О.* Соціокультурні краєзнавчі потреби читачів: засоби задоволення в умовах бібліотечних установ // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. пр. Харків, 2001. Вип. 5. С. 135–141; 2. *Прокопчук В.* Бібліотечне краєзнавство: сутність та перспективи // Краєзнавство. 2012. № 4. С. 15-20; 3. *Сергєєва М.* Бібліотечне краєзнавство: стан та проблеми // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовахінформаційного суспільства. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. С. 409–421; 4. *Кузнецова М.* Інформація з краєзнавства на веб-сайтах обласних бібліотек: аналіз системних елементів // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. праць. Харків : ХДАК, 2009. Вип. 27. С.127–138; 5. *Кузнецова М.* Класифікація бібліотечних електронних ресурсів з краєзнавства як платформа функціонування їхньої цілісної системи // Вісник Книжкової палати. 2009. № 6. С. 24–28; 6. *Чеховська І.* Динаміка змін у краєзнавчому контенті на сайтах обласних універсальних наукових бібліотек України // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. 2016. № 2. С. 13–16; 7. *Лядоруцький Я.* Бібліотека і мала вітчизна. Регіоналізм, глобалізм, культурний капітал і центральноєвропейська спадщина як виклик для сучасних бібліотек [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/29651/4/7-38-40.pdf.

УДК 02:[004.738.5:316.77]

Бібліотечні проекти з акумуляції інформації сучасного інтерактивного простору

© Юлія Половинчак

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: yulichke@ukr.net

Розглянуто чинні проекти, спрямовані на збір, архівування та зберігання інформації інтерактивного інтернет-простору, що передбачають повний або вибірковий підхід до відбору інформації. Обґрунтовано актуальність і затребуваність фіксації інформації соціальних медіа, що відображає сучасні соціокультурні процеси поза рамками офіційного дискурсу.

Ключові слова: бібліотеки, соціальні медіа, інтерактивний простір, архівування інформації

The projects aimed at collecting, archiving and storing the information of the interactive Internet space, providing a complete or selective approach to the selection of information are considered. The relevance of fixing social media information reflecting modern sociocultural processes outside the framework of official discourse is proved.

Keywords: libraries, social media, information of the interactive Internet space, archiving of information

Оскільки значна частина електронних документальних ресурсів існує тільки в глобальних комп'ютерних мережах, серйозним викликом для сучасної наукової гуманітаристики стають як практичні зусилля для збереження масивів інформації інтерактивного інтернет-простору, так і теоретичне осмислення науково-методичних підходів до цього процесу. Важливою частиною проблеми архівування мережевих інформаційних ресурсів є завдання збору, систематизації і збереження тієї їх частини, яка продукується в результаті інтерактивної комунікації за допомогою різного роду ресурсів, об'єднаних під загальною назвою «соціальні медіа».

Відповідні проекти на нинішньому етапі реалізуються на різних рівнях і різними інституціями. Поки найбільш амбітним проектом можна вважати плани Бібліотеки Конгресу США створити архів усіх публікацій (твітів) соціальної мережі Twitter, починаючи з моменту запуску цього проекту у 2006 р. Необхідність його реалізації обґрунтовується відображенням суспільних процесів у соціальних медіа, які доповнюють, а в деяких випадках витісняють інші засоби зв'язку і творчого самовираження. Фактично, цей проект Бібліотеки Конгресу ілюструє один з підходів до акумуляції контенту для поповнення інформаційних баз: максимальний, по можливості, вичерпний збір цифрових матеріалів. Утім, його повноцінна реалізація, зважаючи на технічні, фінансові та інші причини, є досить складним завданням. Показово, що вже до кінця 2017 р. Бібліотека Конгресу відмовилася від початкової стратегії вичерпного архівування. Згідно нового підходу, бібліотека прийматиме на зберігання Twitter-повідомлення лише вибірково, відповідно до політики комплектування, тільки ті, які мають суспільний інтерес. Це рішення ілюструє альтернативну стратегію, що базується на визначенні суспільно значущих ресурсів залежно від культурних пріоритетів, наукових запитів, економічної доцільності тощо і їх акумуляції. Інший приклад – починаючи з 2014 р., Національний архів Великої Британії архівує Twitter-повідомлення і відеоматеріали на YouTube, опубліковані органами центрального уряду Великої Британії у їхніх офіційних облікових записах у соціальних мережах в межах проекту зі збору контенту соціальних мереж для веб-архіву уряду Великої Британії (UK Government Web Archive) і забезпечення їх довгострокового зберігання як офіційних державних документів. Зазначені проекти націлені, насамперед, на збирання й депонування офіційних сторінок соціальних медіа як нового виду інформації державних органів. Як близькі до вказаних можуть розглядатися проекти, орієнтовані на збереження інформації сайтів, що припинили своє існування (наприклад, CyberCemetery – архів державних сайтів розформованих відомств США, підтримуваний університетом Північного Техасу).

Водночас існує величезний пласт інформації, що відображає сучасні соціокультурні процеси, але залишається поза рамками офіційного дискурсу, і має, водночас, не менший

інтерес для дослідників різних напрямів. Оскільки інтерактивне інформаційне середовище інтенсифікує та трансформує соціальні практики, сприяє продукуванню нових, питання відбору ресурсів, що відображають зазначені практики, лежить в площині реалізації кумуляційної функції бібліотек. Відповідна діяльність бібліотек реалізовується, виходячи з двох різних стратегій. Першу з них можна описати як аналітичний підхід – визначення тематики та джерел з подальшим відбором, систематизацією та попереднім аналізом зафіксованих матеріалів – відповідна практика напрацьовується, зокрема, інформаційно-аналітичними підрозділами Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ).

Другу можна проілюструвати за допомогою проекту Європейської цифрової бібліотеки, присвяченого подіям Першої світової війни «Europeana 1914–1918». Цей віртуальний архів включає, серед інших, тисячі об'єктів, наданих приватними особами із сімейних архівів – організаторами була передбачена можливість завантаження матеріалів, пов'язаних з даною темою із сімейних архівів. Йдеться, відповідно, про модеруючий підхід, коли бібліотека визначає тематику, формат інформації, створює відповідні платформи (сайти або сторінки), де може бути опублікований користувацький контент, та звертається із закликом до користувачів про потребу у такій інформації. Очевидно, що оптимальним є поєднання обох підходів, виходячи із специфіки матеріалу, що потребує архівування та збереження.

Загалом же, збереження цифрової спадщини є більшим, ніж просто технічний процес – це, також, соціальні й культурні процеси в сенсі вибору тих матеріалів, що потребують збереження; це економічний процес у сенсі узгодження обмежених коштів з амбітними цілями; це юридичний процес, а також важливий процес визначення й організації нових форм кураторської практики.

УДК 316.776:[021.61+930.253+069.5]

Дослідження стимулів і стратегій співпраці між бібліотеками, архівами та музеями

© Світлана Польовик

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: spol@bigmir.net

Проаналізовано стимулів і стратегій співпраці між бібліотеками, архівами та музеями у контексті сучасних реалій. Означене тенденції інтеграції документальних фондів цих інституцій.

Ключові слова: бібліотека, архів, музей, інститут пам'яті, синергія.

The analysis of incentives and strategies of cooperation between libraries, archives and museums in the context of modern realities is carried out. The results of the integration of the documentary funds of these institutions are presented

Keywords: library, archive, museum, institute of memory, synergy.

Фонди бібліотек, архівів і музеїв співіснують у різних організаційних умовах і стикаються зі зростаючим попитом щодо забезпечення більш широкого доступу до їх колекцій. Інтегрований доступ до колекцій є лише одним із прикладів того, як бібліотеки, архіви та музеї можуть максималізувати свою ефективність і вплив, більш тісно співпрацюючи один з одним.

Виконання однакових функцій у співпраці, а не в ізоляції, створює безпрограшну для користувачів документальну конгломерацію. Про ефективність такої співпраці свідчать результати досліджень, проведених США в рамках проекту RLG (Група Досліджень Бібліотек). Особливий інтерес у контексті проведеного дослідження представляють відносини даних контенту або послуг, в яких може бути реалізована значна економія, коли контент або послуги стають доступними для нових користувачів або коли управління та використання колекцій спрощується [3]. Пошук і використання синергії між бібліотеками, архівами та музеями мають допомогти кожній окремій установі зосередити свої зусилля на унікальних ресурсах, які зберігають ці установи.

Дослідження проблем інтеграції архівів, бібліотек і музеїв лягли в основу ґрунтовних робіт таких учених як Б. Дельмас, Р. Джимерсон, Д. Кан, Е. Кетелаар, Б. Крейг, З. Манжуч, Н. Аллен, В. Афіані, К. Гельман-Виноградов, Т. Хорхордіна, Ю. Чорний, Л. Дубровіна та ін.

На сьогодні бібліотеки, архіви та музеї збирають, опрацьовують та активно обмінюються документами, попри те, що як їх типи, так і професійні організаційні практики розрізняються. Водночас, ці установи розвивають свої власні підходи до організації

та доступу до своїх ресурсів, використовуються різні описові стандарти, а також різна термінологія та різні підходи до представлення інформації.

На думку Л. Дубровіної, «ці установи покликані забезпечувати не лише зберігання, а й наукове опрацювання та актуалізацію джерел колективної та культурної пам'яті суспільства, вдосконалювати механізми використання, комунікування та транслювання інформації» [1, с. 7].

Слід наголосити, що значного успіху інтеграція бібліотек, архівів та музеїв досягла завдяки Інтернету, який дав змогу представлятии оцифровані колекції для широкого загалу. Зокрема, добре відома зусиллями з оцифрування ключових колекцій Бібліотеки Конгресу США, яка з особливою ретельністю підбирає матеріали для онлайн-представлення [2].

Кооперативні проекти бібліотек, архівів і музеїв щодо організації доступу до вже наявних ресурсів та їх інтеграція для створення нових набули поширення в усьому світі. Фахівці Інституту музейних і бібліотечних служб США підтримують освітні програми, в яких беруть участь всі три типи установ. Їх інформаційні ресурси не просто об'єднуються в комп'ютерній мережі – створюється новий продукт, наприклад, інтерактивні музейні виставки із залученням ресурсів бібліотек і архівів. В Європі також є подібні проекти. З 2001 р. національні ініціативи зі створення цифрових культурних ресурсів стали загальноєвропейськими і бібліотеки, музеї та архіви – найбільш активні їх учасники.

Розуміючи, що користувачі бажають збільшити доступ до інтелектуальних і культурних документальних матеріалів, не піклуючись про те, хто володіє цим ресурсом, необхідно підтримати цю потребу, створивши об'єднані маршрути в їх глибокі колективні ресурси [4]. Тобто необхідно розширювати спектр інтеграційних і кооперативних проектів бібліотек, архівів і музеїв. Цьому сприяють загальнокультурні процеси, що охоплюють всі інститути пам'яті людства.

Подібність цілей і завдань, загальні ціннісні пріоритети дають змогу бібліотекам, архівам і музеям вести інтенсивний інформаційний обмін, брати участь у спільних проектах, зміцнювати позиції в сьогоднішньому світі. Ця синергія є стимулом для розробки спільних проектів та спільної роботи. Бібліотеки, архіви і музеї отримують можливість здійснювати масштабні програми, формувати загальний комунікативний простір, надаючи користувачам право активної участі в діалозі. Для стороннього спостерігача кордони між цими установами неухильно стираються, але їх своєрідність зберігається навіть у тому випадку, коли взаємно переймаються і адаптуються перспективні форми і методи роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Дубровіна Л.* Архіви, бібліотеки, музеї – джерельна основа національної пам'яті, культурної спадщини України / Л. Дубровіна, А. Киридон, І. Матяш // Бібліотечний вісник. 2017. № 1. С. 3–10; 2. *Allen N.* Collaborative Digitization: Libraries and Museums Working Together // Advances in Librarianship. 2002. V. 26. P. 43–81; 3. *Manžuch Z.* Archives, Libraries and Museums as Communicators of Memory in the European Union Projects // Information Research. V. 14, № 2. P. 25–29; 4. *Stainforth E.* From museum to memory institution: the politics of European culture online // Museum Museum & Society. 2016. V. 14, № 2. P. 323–337.

УДК 02:811.161.2'373.6(09)

Теоретичні аспекти професійної української термінології бібліотечно-інформаційної галузі: нотатки до проблеми

© Галина Салата

Коледж Київського університету культури,
01042, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 20
E-mail: salaty@bigmir.net

Зроблено спробу актуалізувати теоретичні аспекти професійної української термінології бібліотечно-інформаційної галузі. Окреслено загальну методологію творення терміносистем

Ключові слова: термін, історія, бібліотекознавство, історія науки і техніки, інформаційні науки, наука

Attempt aspectuality theoretical aspects of professional Ukrainian terminology in library and information sector. Outline the General methodology of the production of terminosistemy

Keywords: term, history, library science, history of science and technology, information science, science

Унікальним комплексом матеріалів з історії науки в Україні 1918–1930-х рр. є архів Всеукраїнської академії наук (ВУАН), що зберігається в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (ІР НБУВ). Поряд із матеріалами установ історико-філологічного, соціально-економічного та фізико-математичного відділів ВУАН широко представлені документи з архіву неодмінного секретаря академії А. Кримського, які складаються не лише з численних рукописів його мовознавчих праць, але і з багатьох матеріалів з історії української академічної науки [1].

Так, у «Російсько-українському словнику», укладеному під керівництвом А. Кримського, простежується намагання творити національну терміносистему на підставі терміноосновах «*-знавство»* і «*-логія».* Основа *–знавство* має єдине семантичне значення: назва розділу (галузі) відповідної науки. Іншомовний терміноелемент *-логія* має два

значення: вказує на розділ (галузь) певної науки й сукупність складових, що вивчає відповідна наука [1].

Для уникнення двозначності компоненту *-логія*, і можливо, для творення національної терміносистеми, укладачі згаданого словника основу *-логія* залучали для означення сукупності складових науки, а основу *-знавство* використовували у назвах галузей науки: *мітознавство, звірознавство, книгознавство* та ін. [1]. Водночас термін «бібліотекознавство» у словнику відсутній, що наштовхує на подальші наукові пошуки.

А далі, наприклад: «зоологический» – зоологічний, звірознавчий; «геральдика» – геральдика, гербознавство; «микология» – мікологія, грибознавство; «мінералогія» – мінералогія, мінералознавство; «миология» – *міологія, м'язознавство;* «музееведение» – музеєзнавство та інші.

Якщо термін із *-логія* не був омонімічним, укладачі словника подавали до іншомовного терміна ще й синонім із компонентом *-знавство: міологія – м'язознавство.* Звернімо увагу, що першим у словниковій статті стоїть іншомовний термін, що свідчить про перевагу інтернаціоналізму у терміносистемі, т. зв. «склеювання» грецьких і латинських основ, а не калькування російського «*-ведение*».

Коли звернутися до транскрипту слова «бібліотекознавство» на мовах світу, маємо таке: англійська – library science; мова басків – bibliotekonomia; валлійська – llyfrgellyddiaeth; грецька – βιβλιοθηκονομία; датська – biblioteksvidenskab; ідо – libraro cienco; італійська – biblioteconomia; каталонська – biblioteconomia; німецька – bibliothekswissenschaft; нідерландська – bibliotheekwetenschap; норвезька – biblioteksvitenskap; польська – bibliotekoznawstwo; португальська – biblioteconomia; російська – библиотековедение; сербська (кир.) – бібліотекарство; сербська (лат.) – bibliotekarstvo; словенська – bibliotekarstvo; турецька – kitaplık bilimi; французька – bibliothéconomie; хорватська – knjižničarstvo; чеська – knihovnictví; шведська – biblioteksvetenskap; есперанто – bibliotekscienco… Тож українською «бібліотекознавство» чи «бібліотекологія»?! [2].

Важливо усвідомлювати, що мова за В. фон Гумбольдтом, умовно кажучи, окреслює довкола народу коло, «вийти» з якого можна лише, якщо «зайдеш» у інше. Більшість наших співвітчизників – двомовні, часто, без досконалого знання жодної. Обираючи мову спілкування, людина частково самоідентифікується не тільки з визначеною для себе національною спільнотою, але й із соціальною групою.

У термінотворенні відображаються особливості наукової національної лексичної картини, милозвучність мови, статус твірних компонентів, напрями мовного освоєння дійсності. Видається вкрай необхідним звернутись до наукового надбання нашої історії

та послугуватися ними в термінології, зокрема для розвитку терміносистеми бібліотечної складової інформаційно-комунікаційної ери.

ЛІТЕРАТУРА

1. Російсько-український словник: у 4-т. / ред. А. Кримський, С. Єфремов. [Електронний ресурс]. Електронна версія російсько-українського словника. URL: http://r2u.org.ua/data/Російсько-український%20академічний%20словник%20%281924-33%29.pdf [дата звернення – 20.02.2018]; 2. English-Ukrainian Glossary of Library and Information. Kyiv, 1999. Terms Compiled by the Members of the English Language Library Club. – 59 p.

УДК 930.25:316.77(477.41)

Державний архів Київської області як соціально-комунікаційний центр

© Зоряна Свердлик

Київський університет імені Бориса Грінченка,

04212, Україна, м. Київ, вул. Маршала Тимошенка, 13-Б, каб. 112

z.sverdlyk@kubg.edu.ua

Охарактеризовано Державний архів Київської області як центр соціальної комунікації. Встановлено, що напрями комунікаційної взаємодії архіву з суспільством – це регулярні контакти зі ЗМІ, організація екскурсій, виставок, лекцій для студентів, проведення на базі архіву навчальних і виробничих практик студентів вищих навчальних закладів. Архів задовольняє інформаційні запити, організовує конференції, наукові столи, проводить виїзні лекторії, співпрацює з архівами та музеями.

Ключові слова: соціальна комунікація, архів, комунікаційна взаємодія, інформаційні послуги і продукти, соціальний інститут.

The present paper describes the State Archive of Kyiv oblast as the center of social communication. It establishes the following directions of the communication interaction of the archive with the society: regular contacts with mass media, organization of excursions, exhibitions, lectures for students, arrangement of on-the-job training and educational internship of higher educational institutions students on the basis of archives. The archive manages information requests, organizes conferences, scientific tables, conducts offsite lectures, cooperates with archives and museums.

Keywords: social communication, archive, communication interaction, information services and products, social institute.

Вимоги сьогодення й інформаційна революція висувають до багатьох соціальних інституцій вимогу змінюватися, трансформуватися, підлаштовуватися до потреб користувача,

розширювати канали комунікації з суспільством. Не оминули такі зміни й архівну галузь загалом і Державний архів Київської області (ДАКО) зокрема.

ДАКО – один з найбільших обласних архівів, структурний підрозділ Київської обласної державної адміністрації, входить до її складу і в межах області забезпечує виконання покладених на нього завдань [1, с. 2]. Сучасні напрями інформаційної діяльності архіву охоплюють різні види комунікаційної взаємодії, починаючи від надання консультацій громадянам, закінчуючи організацією електронних комунікацій.

Досліджуючи напрями комунікаційної взаємодії ДАКО з суспільством, за основу взято перелік, запропонований М. Васильченком, який у праці «Архів як центр соціальної і наукової комунікації» [2] виокремив основні напрями інформаційно-комунікаційної взаємодії архівів і суспільства: задоволення наукових запитів дослідників; надання послуг з експертизи цінності документі, участь представників архіву в експертних комісіях; задоволення запитів громадян і юридичних осіб; взаємодія з навчальними закладами; екскурсійна діяльність; взаємодія з соціальними інститутами (бібліотеки, музеї); виставкова діяльність; взаємодія із засобами масової інформації; електронна комунікація; внутрішня архівна комунікація; співробітництво як форма комунікаційного взаємозв'язку.

Відповідно до першого напряму, ДАКО виконує наукові запити, що стимулює процес обміну інформацією, думками та зауваженнями між дослідниками різних галузей знань та наукових дисциплін. По-друге, співробітники ДАКО надають консультації фізичним особам-підприємцям, юридичним особам щодо складення номенклатури справ; експертною комісією архіву погоджуються розроблені номенклатури справ; архів бере участь у формуванні загальнодержавних правил архівного зберігання документів тощо. Починаючи з 2014 р., на веб-сайті архіву розміщено звіти про роботу ДАКО за рік. В них експертна комісія ДАКО зазначає інформацію про основні організаційні заходи, забезпечення збереженості та державний облік документів Національного архівного фонду (НАФ), створення та розвиток науково-довідкового апарату до документів НАФ, організацію зберігання документів в архівних підрозділах підприємств, установ і організацій, формування НАФ.

ДАКО плідно співпрацює з вищими навчальними закладами. На базі архіву студенти пишуть курсові та дипломні роботи, широко використовують ретроспективну інформацію, проводяться екскурсії. Зокрема, співробітниками архіву у 2016-2017 рр. були проведені екскурсії для студентів Київського коледжу міського господарства та Національного авіаційного університету, Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова, Територіального центру соціального обслуговування Шевченківського району м. Києва, Білоцерківського коледжу сервісу та дизайну та ін. [3].

Тісна співпраця ДАКО з бібліотеками і музеями також є складовою соціальної комунікації. Значна частина документів, яка відбиває підсумки функціонування музеїв, передається на зберігання до ДАКО. Зокрема, в ДАКО зберігається фонд Музею-Архіву Переходової доби, що досі так і не зайняв належного йому місця у вітчизняній історичній науці загалом, і в українській архівістиці зокрема.

Ще одним напрямом розвитку комунікацій ДАКО є співпраця із засобами масової інформації. Співробітники архіву регулярно є гостями радіопередач «Київські етюди», «Голос Києва», «Промінь надії». Крім участі у радіо- і телепередачах, співробітниками ДАКО публікуються статті і наукові доповіді в газетах та журналах: «Київська правда», «Час Київщини», «Макарівські вісті», «Київщина», «Культура і життя», «Вісник Сквирщини», «Слово Просвіти», «Архіви України».

Активною є робота ДАКО у напрямі встановлення міжнародних зв'язків. Одними з останніх варто відзначити взаємозв'язки архіву з державними архівами Турецької Республіки, міжнародною громадською організацією «Інтернаціональний союз» та ін.

Результати дослідження ДАКО як соціально-комунікаційного центру підтвердили високий ступінь розроблення комунікаційної політики аналізованого архіву, його відповідність сучасним вимогам суспільства, що змінюється – інформаційного.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення про Державний архів Київської області (затв. розпорядженням голови Київської ОДА від 14.03.2013 р. № 96. К, 2013. 23 с.; 2. *Васильченко М. М.* Архів як центр соціальної та наукової комунікації // Вісник Харківської державної академії культури. 2009. Вип. 28. С. 67–77; 3. Державний архів Київської області [Електронний ресурс] : [сайт]. Режим доступу : www.дако.укр (дата звернення 28.03.2018).

УДК 027.021(477.51):316.77

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка – соціокультурний центр громади міста

© Наталія Утиро

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка,
14000, Україна, м. Чернігів, просп. Миру, 41
E-mail: korolenkolib@ukr.net

Обґрунтовано актуальність функціонування бібліотек як соціокультурних центрів, на прикладі ЧОУНБ висвітлено розбудову бібліотечними інституціями системних і багаторівневих комунікаційних зав'язків з громадськістю. Розглянуто підходи до створення соціокультурного бібліотечного простору, в рамках якого стає можливою координація зусиль різних культурних інституцій, організацій і установ міста.

Ключові слова: соціокультурний бібліотечний простір, бібліотека, соціалізація, комунікаційні зав'язкі, громадськість

The relevance of libraries functioning as sociocultural centres was confirmed, on the example of CRUAL the creating of library systematic and multilevel communication connection with public was highlighted. The approaches to creation of sociocultural library space, in the framework of which coordination of efforts of various cultural institutions, organizations and institutions of the city becomes possible, were analyzed.

Keywords: sociocultural library space, library, socialization, communication connections, public

Сьогодні одним з актуальних напрямів діяльності бібліотеки є розгортання соціокультурної роботи. Сучасні тенденції радикальних соціокультурних змін, глобалізаційні процеси актуалізують функціонування бібліотек як комунікаційних соціокультурних центрів, розбудову бібліотечними інституціями системних і багаторівневих комунікаційних зав'язків з громадськістю. Бібліотека разом з громадськими організаціями, представниками влади стає ініціатором розробки та реалізації різних соціальних програм. У затвердженій Кабінетом Міністрів Стратегії розвитку бібліотечної справи до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» наголошено, що найважливішою умовою досягнення бібліотеками принципового нового рівня є розбудова ефективних внутрішніх та зовнішніх комунікацій, орієнтовна на створення системи продуктивного партнерства у просуванні спільних цінностей.

Бібліотеки мають потужний інтелектуальний та історико-культурний потенціал. Саме його організоване й ефективне використання є стратегічно важливим для створення необхідних умов для консолідації місцевих громад навколо національних та європейських культурних цінностей. Назрілою проблемою є розроблення концептуальних засад

ефективного використання широкого спектра ресурсів, сервісів, інноваційних проектів бібліотеки, спрямованих на зміцнення науково-освітнього й культурного рівня населення міста.

Одним з пріоритетних завдань в цьому контексті є, також, створення соціокультурного бібліотечного простору, в рамках якого стає можливою координація зусиль різних культурних інституцій, організацій і установ міста (палаців дитячої творчості, театрів, міських палаців культури, музичних коледжів і шкіл, громадських об'єднань та ін.). Успішна діяльність бібліотек в цьому напрямі дає їм змогу виконувати роль соціокультурного центру міста, який сприяє соціалізації відвідувачів громадян та їх гармонійному розвитку.

Ефективна багатовекторна соціокультурна робота налагоджена Чернігівською обласною універсальною науковою бібліотекою імені В. Г. Короленка (далі – ЧОУНБ). Ілюстративним прикладом комплексного підходу в організації соціокультурних заходів ЧОУНБ є проведення співробітниками установи «Бібліоночі у колі літературних героїв».

Мета заходу – популяризація книги, заохочення до читання,формування іміджу закладу як сучасного соціокультурного центру,подолання стереотипів про бібліотеку як консервативну установу, лобіювання її інформаційно-комунікаційного та соціокультурного потенціалу перед владою.

Концепція заходу ***«Бібліоніч у колі літературних героїв»*** будувалась на ідеї комплексного залучення всіх бібліотечно-інформаційних відділів установи, створенні в кожному з них своєрідних локацій, які б могли чітко виявити специфіку і потенціал кожного підрозділу. Організаційна робота вимагала конструктивності в прийнятті рішень стосовно плану проведення заходу, визначення ресурсів. У плані проведення заходу центральне місце було відведено концертній програмі, яка мала на меті створити потрібний емоційний фон заходу, а також дати змогу його учасникам познайомитися з креативною молоддю міста, його талановитими артистами безпосередньо у Чернігівської обласної універсальної науковій бібліотеці ім. В.Г. Короленка. Силами працівників установи бібліотека перетворилась на замок «*Бібліо-LUX*». Директор Чернігівської ОУНБ ім. В. Г. Короленка І. Аліференко – королева замку– запросила всіх гостей до парадної зали «*Здійснення мрій*», де на відвідувачів чекали виступ дитячої циркової студії, уривок вистави («книжки оживають»), монолог актора місцевого театру, класична музика, виконання відомих творів на саксофоні, виступ естрадних артистів та ін.

Різні за напрямами та формами заходи проводились в межах підготовлених окремими відділами бібліотеки локацій.

«У Дельфійського оракула» (відділ абонемента) відвідувачі в оточенні *«Магії книги», «Біржі прогнозів», «Передбачень літераторів», «Казкового калейдоскопа», «Літературного*

фуршету» у вигляді книжкових виставок за знаком зодіаку знаходили свої уособлення у літературних героях; мали змогу отримати передбачення за допомогою книжок.Розкрити свої таланти гості заходу могли у відділі наукової інформації та бібліографії, де в *«Астрологічній лабораторії»* їх зустрічала *«астролог»* О. Плаунова (головний бібліограф відділу). У *«Мистецькому калейдоскопі»* відділу мистецтв учасники свята мали змогу відвідати музичний салон викладача музичного коледжу ім. Л. Ревуцького О. Воробйова; художню майстерню С. Найдьон, яка творила *«шаржі»* та портрети всім охочим; чарівну крамничку, у якій пропонували свою сувенірну продукцію на згадку (жіночі прикраси, живописні магніти, картини-мініатюри) місцеві майстрині В. Летошко, О. Сластіонова, О. Яковенко.

У лабораторії *«Підвищення IQ»* з винятковою увагою гості бібліотеки слухали розповідь провідного бібліотекаря відділу документів з економічних, технічних, природничих та сільськогосподарських наук Л. Бердак, яка розповідала про науковця і винахідника Н. Теслу та запросила переглянути уривки з фільмів про нього з наступним обговоренням.

У відділі основного збереження на гостей чекали *«Книжкові скарби підземелля»:* інтелектуальний квест, «зустрічі» з Роксоланою, місцевим привидом та іншими літературними героями.

Учасники детективної гри *«To be, or not to be, або Залишитися живими…»* у відділі документів іноземними мовами, перевтілившись у героїв заплутаної історії, спробували знайти злочинця серед п’яти «підозрюваних» у «вбивстві» власника винобної ферми.

Зустріч у сутінках з героями Чернігівських легенд: таємничим ченцем Тарасієм з Антонієвих печер, дочкою генерального судді Василя Кочубея Мотрею, загадковим полковником Василем Дуніним-Борковським, розбійником Малеєм, який став прообразом билинного Солов'я Розбійника, а також із гетьманом Павлом Полуботком та його чарівною дружиною Софією чекала на гостей відділу краєзнавства, що гостинно відчинив двері небайдужим до старовини чернігівцям.

У справжню *«Кімнату жахів, або НЕдитячий кінозал»* перетворився під час заходу відділ інформаційних технологій та електронних ресурсів. Працівники відділу власноруч виготовили декорації, які відтворили атмосферу *«жахів»:* чорні павуки, павутиння, череп, летючі миші, привиди оточували глядачів, які бажали переглянути кінострічку *«Родина Адамсів»* та анімаційний фільм *«Вій».*

«Родзинкою» читального залу – Lumen intellects (світло розуму) – було проведення книжкової лотереї *«Забери мене з собою».* Бліц-опитування *«Що читаєш на ніч?»* показало, що діапазон *«нічного»* читання досить широкий: історичні романи, мелодрами, детективи, фентезі.

Важливо підкреслити, що організатори заходу подбали не лише про дозвілля дорослих відвідувачів – дітлахами опікувалась *«бібліоняня»*.

Під час заходу працівники бібліотеки провели анкетування, метою якого було отримати зворотний зв'язок від відвідувачів. В анкеті були питання,наскільки сподобався/ не сподобався захід в цілому, що саме сподобалось найбільше – гарно провели час, знайшли нових друзів, отримали нову, цікаву інформацію тощо, – оцінка організації заходу,пропозиції щодо проведення інших подібних заходів у бібліотеці. Як показав аналіз результатів анкетування, захід сподобався на 95% відвідувачів, які виявили готовність взяти участь у «Бібліоночі» у наступному році.

Проведення Чернігівською обласною універсальною науковою бібліотекою ім. В. Г. Короленка таких заходів позиціонує установу як соціокультурний центр громади міста, осередок, де відбувається розкриття індивідуального і соціального потенціалу особистості, що у підсумку сприяє соціокультурному розвитку громади, вдосконаленню її інтелектуального та естетично-духовного стану через збереження, надання доступу і трансляцію цінностей, традицій і практик у сфері культури і мистецтва.

УДК 027.7(510):004.73

Документно-інформаційні установи КНР: тренди програмно-проектної діяльності

© ЧжанХао

Харківська державна академія культури, 61057, Україна, м. Харків, Бурсацькій узвіз, 4.

Висвітлено тенденції змін в програмно-проектній діяльності документно-інформаційних установ Китаю.

Ключові слова: документно-інформаційні установи, бібліотека, програмно-проектна діяльність, КНР

The trends of changes in the program-design activity of document-information institutions of China are highlighted.

Keywords: document and information institutions, library, program-project activity, People's Republic of China

Потужним інструментом інноваційного розвитку документно-інформаційних установ Китаю, який дає змогу впевнено досягати вирішення поставлених завдань і досягнення цілей відповідно до виконання усіх його етапів, є програмно-цільове управління. Важливим елементом цього сучасного і, безумовно, високоефективного методу управління розвитком галузі чи установи, виступає цільова комплексна програма, яка визначається як директивний адресний документ, що являє собою узгоджений за термінами здійснення, ресурсам

і виконавцям комплекс економічних, виробничих, організаційних завдань, спрямованих на досягнення поставленої мети найефективнішим шляхом. Розробка таких програм свідчила про початковий етап програмно-проектної діяльності і активно розпочалася в КНР з 1970-х рр. з введенням технології будівництва нових бібліотечних споруд.

Дослідження шляхів формування документно-інформаційних установ КНР, перш за все, бібліотечних, дало змогу виявити наступні етапи їх розвитку, які спрямовані на досягнення певних цілей, стратегій, супроводжуються змінами організаційної структури та технологій управління проектами. На якість стану програмно-проектної діяльності активно впливають як внутрішні фактори: організаційні структури установ, технології, готовність персоналу, так і зовнішні: формування цифрового середовища, культурні і соціальні процеси, інтеграційні тенденції. Перший етап програмно-проектної діяльності документно-інформаційних установ характеризується впровадженням проектів комп'ютеризації національних бібліотек, які охопили внутрішню автоматизацію бібліотечних процесів (створення баз і банків даних, автоматизованих робочих місць), і сприяли розвитку бібліотечних електронних послуг.

На другому етапі програмно-проектна діяльність розгортається в напрямі формування цифрових бібліотек. З середини 1990-х рр. з ініціативи Міністерства культури КНР при спільній співпраці Китайської державної бібліотеки, Об'єднання зв'язку Китаю, Китайської академії наук, Мережевого центру радіомовлення і телебачення, Університету "Цин Хуа", Пекінського університету та інших організацій реалізується грандіозний "Проект цифрових бібліотек Китаю". Перший етап – "Китайська цифрова бібліотека експериментального типу" передбачає створення комплексної технології цифрової бібліотеки, що є об'єктом інтелектуальної власності і відповідає міжнародним стандартам. Це перша система цифрової бібліотеки з моделлю розподілу, що охоплює культуру і туризм, права і закони, банк даних китайських відомих людей, універсальні дані китайських військових справ і ін. (понад 30 банків даних з сукупним обсягом пам'яті – 900 тис. МВ).

Завдання створення національної цифрової бібліотеки Китаю було реалізовано далі у проекті створення китайської академічної цифрової бібліотеки (CADAL), який фінансується Міністерством освіти Китаю. Результатом проекту є функціонування найбільшої в світі неприбуткової цифрової бібліотеки з більш ніж 2,5 млн книг китайською та англійською мовами, який забезпечує універсальний персоніфікований сервіс знань, цифрову інтеграцію наукових джерел з техніки, сільського господарства, медицини, гуманітарних, соціальних наук, мистецтва та інших дисциплін. CADAL і "Китайська академічна бібліотечно-інформаційна система (CALIS)" разом створюють основу китайської академічної цифрової бібліотеки. Загальна мета проекту CADAL полягає в створенні академічних цифрових

бібліотек із передовими технологіями, з потужними мультидисциплінарними, багатовимірними, багатомовними цифровими джерелами. Цей унікальний китайський ресурс є яскравим підтвердженням зміни функцій академічних бібліотек з інституцій збереження інформації на сучасний потужний центр виробництва і розповсюдження інформаційних ресурсів.

Початок третього тисячоліття пов'язаний із розвитком третього етапу програмно-проектної діяльності, який супроводжується стратегією спільного придбання та використання інформаційних ресурсів. У 2004 р. Міністерство освіти Китаю розпочало академічний проект створення медіатеки з суспільних і гуманітарних наук. Проект CASHL об'єднує 17 університетських бібліотек в Китаї, отримуючи своє основне фінансування від державної підтримки. Таким чином, програмно-проектна діяльність документно-інформаційних установ Китаю проходить певні етапи свого розвитку від втілення проектів будівництва споруд до стратегії спільного володіння інформаційними ресурсами.

УДК [02:061(477)УБА]: [327: 004.73]

Міжнародне співробітництво Української бібліотечної асоціації в контексті входження у світовий інформаційний простір

© Ольга Шендрик

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, УКРАЇНА, м. Київ, вул. Є. Коновальця, 36

E-mail: lapska93@gmail.com

Проаналізовано міжнародне співробітництво Української бібліотечної асоціації в контексті входження в світовий інформаційний простір.Здійснено аналіздіяльності Української бібліотечної асоціації, зокрема основні напрями, інноваційні форми.

Ключові слова: міжнародне бібліотечне співробітництво, Українська бібліотечна асоціація, світовий інформаційний простір, міжнародний бібліотечний проект.

The international cooperation of the Ukrainian Library Association in the context of entering the world information space has been analyzed. The analysis of the activity of the Ukrainian Library Association, in particular the main directions, innovative forms, is carried out.

Keywords: public,information links,information environment, international library cooperation, Ukrainian Library Association, intercultural communication.

В Україні найважливішою громадською організацією, яка займається вирішенням проблемних питань фахівців бібліотечної сфери виконує Українська бібліотечна асоціація (УБА). Вона створена 1995 р. Це незалежна всеукраїнська громадська організація з індивідуальним і колективним членством, яка об'єднує на добровільних засадах осіб, професійно пов'язаних з бібліотечною справою, бібліографічною та інформаційною діяльністю, та тих, хто зацікавлений у їх розвитку [1].

За роки свого існування УБА представляла нашу країну на міжнародних конференціях та організовувала самостійно семінари, тренінги, опублікувала значну кількість науково-практичних фахових видань, які сприяють розвитку бібліотечно-інформаційної справи та підвищенню іміджу українських бібліотек в світовий інформаційний простір.

УБА є національною бібліотечною асоціацією, тому вона є членом Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА) і представлена у трьох секціях – національних бібліотечних асоціацій, публічних бібліотек та університетських бібліотек. Це дає змогу Асоціації впроваджувати документи ІФЛА в Україні, представляти нашу країну та бути учасниками у щорічних конференціях ІФЛА, семінарах, бути членами експертних груп тощо. Партнерство УБА з Міжнародною федерацією бібліотечних асоціацій та установ (IFLA) сприяє входженню у світовий інформаційний простір та дає можливість вивчати та запозичувати прогресивний міжнародний досвід бібліотечно-інформаційної діяльності, вносити свої пропозиції у розвиток бібліотечної справи в світі, можливість покращити та перейняти міжнародну систему освіти для наших майбутніх бібліотечних фахівців, ділитися кращими напрацюваннями вітчизняної бібліотечної теорії та практики, пропонувати свої підходи для покращення розвитку бібліотечної справи, беручи участь у міжнародних проектах і програмах [2].

Членство УБА в Європейській бібліотечній асоціації (EBLIDA), сприяє розвитку міжнародної співпраці та укладання угод з провідними бібліотечними установами та бібліотечними асоціаціями різних країн (Польщі, Латвії, Угорщини, Республіки Білорусі).

За останні роки УБА активно бере участь проектах та програмах, що організовує та представляє ІФЛА. Важливою для розвитку міжнародної бібліотечної співпраці є участь УБА у сприянні реалізації одного з наймасштабніших міжнародних бібліотечних проектів в Україні − «Бібліоміст». Цей проект адмініструється міжнародною неприбутковою організацією IREX, і є складовою програми «Глобальні бібліотеки» за фінансування Фундації Білла та Мелінди Гейтс та підтримки USAID. Метою програми «Бібліоміст» є сприяння міжнародному та міжкультурному взаєморозумінню, вільного та безперешкодного представлення через Інтернет у багатомовному форматі найкращих зразків культурної

спадщини різних країн світу, підтримка у створенні вільного доступу до мережі Інтернет у публічних бібліотеках України [1].

Питання міжнародного співробітництва знаходять своє відображення у діяльності УБА через розробку нормативно-правової бази та інших документів (концепцій, стратегій, положень), що спрямовані на модернізацію діяльності бібліотек і бібліотечної системи в цілому. Таким прикладом може стати робота УБА у розробці концепції, яка була покладена в основу Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 р. «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України». В цьому документі визначено, що пріоритети діяльності бібліотек в умовах якісних змін спрямовані на дотримання європейських цінностей, інтеграцію у європейське співтовариство.

Міжнародна співпраця в галузі бібліотечної справи є невід'ємною складовою міжнародних зв'язків будь-якої держави. Важливим для покращення міжкультурної комунікації у бібліотечній галузі є діяльність Української бібліотечної асоціації. Вона розвиває міжнародну співпрацю, виступає одним із партнерів в реалізації міжнародних проектів і програм, що сприяють удосконаленню бібліотечно-інформаційного обслуговування та розвитку бібліотечної професії.

ЛІТЕРАТУРА

1.Українська бібліотечна асоціація : документи і матеріали / Укр. біблі. асоц., Нац. парлам. б-ка України ; [уклад.: Пашкова В. С., Кононенко В. О.]. Вид. 4-е, переробл. і доповн. Київ, 2001. 77 с. 2. Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України» : проект [Електронний ресурс] // Ліга. Закон : Главный правовой портал Украины. – Режим доступу : http: //search.ligazakon.ua/ l_doc2.nsf/link1/NT1592.html. – Назва з екрана.

УДК 027.7(476):021.61

«Open science» principles in the activities of a university library

© Inna Yurik, © Vladimir Lazarev

Belarusian National Technical University, 16 Ya. Kolas St, Minsk, 220013, the Republic of Belarus

E-mail: jurik@bntu.by

Застосування принципів «Відкритої науки» в діяльності Наукової бібліотеки Білоруського національного технічного університету: діяльність репозиторію відкритого доступу, забезпечення відкритого доступу до журналів університету, їх прозорості для англомовних колег, використання репозитаріїв даних, навчання користувачів.

Ключові слова: Відкрита наука, відкритий доступ, репозиторій, журнали, навчання користувачів

Application of the principles of «Open science» in the activities of the Scientific library of the Belarusian National Technical University: the activities of the open access repository, providing open access to University journals, providing their transparency for English-speaking colleagues, the use of data repositories, user training.

Keywords: Open science, open access, repository, journals, user training.

The Scientific library of the Belarusian National Technical University (BNTU) supports research activities of the BNTU lectures, academics and researchers with the use of principles of «Open science». The library creates and maintains open access resources. The BNTU institutional repository that had been founded in 2012 with the use of the DSpace software is one of the largest in the Republic of Belarus and contains more than 33,500 documents at the moment. There were 398,884 user «visits» to the repository in 2017, resulted in 1,580,000 document deliveries in electronic format. In 2014 web-sites of BNTU five scientific journals have been created with the use of the integrated system of scientific journals support and maintenance http://ejournal.by/ that ensures international compliance to content presentation. The journals web-site (http://journals.bntu.by/) that is being maintained by the library employees provides public access to the journals content, i.e. to more than 4,500 documents. With the use of http://ejournal.by/ integrated system in 2017 a full-value verification of manuscripts and articles by the Antiplagiat system has been put into full operation. All manuscripts received by BNTU scientific journals via the www.ejournal.by are tested by the Antiplagiat system.

The bibliographic references in journal articles are translated and edited; their English version is being transformed into APA style. Due to the joint work of the university Publishing house and the Scientific library, the journal *Energetika. Proceedings of CIS Higher Education Institutions and Power Engineering Associations* published by the Belarusian National Technical University, was included in the Scopus international database. The indexing of articles will start in 2018.

An amount of work on the promotion of scientific and educational resources of the University into international scientific and information space was carried on. All five journals published by the University are indexed in various global directories and databases, viz. Russian Science Citation Index (RSCI), Scientific Electronic Library eLIBRARY.RU, Cyberleninka, Electronic Library System (ELS) of the Lan' Publishers, Crossref, Google Scholar, EBSCO, BASE Search, OpenAIRE, WorldCat, the OpenDOAR, ROAR, DOAJ. Also within the framework of these efforts all materials disclosed in the BNTU repository were exported to OCLC WorldCat.

Much attention is paid to information and analytical activities related to the creation of an authoritative reputation of authors in modern electronic means of scientific communication. Since December 2017, the library has started conducting trainings on registration of authors in such identification systems as Google Scholar, Researcher ID, ORCID, SCIENCE INDEX. That also contributes to the expansion of the representation of the scientific results obtained in BNTU in the

global academic space. During the period since January 1, 2018 till March 1, 2018 the portion of registered authors that from the faculty of our University increased from 23% to 50%.

BNTU research activities was supported also by disclosing of methodic and educational information on the web-page http://library.bntu.by/science of the library site. International and national resources of Research Data corresponding to directions of research activities being fulfilled at BNTU were studied and analyzed. In the nearest future it is planned to discloseon the library site an annotated list of Open Data repositories and tips to help to choose methods of publishing Research Data.

Employees of the Scientific library themselves disclose intermediate results of their research as well as project data in such data repositories as figshare, E-LIS, Research Gate and Mendeley. Data of some projects are disclosed as very soon as the study design is accomplished.

The experience of the latter is being shared with library users in the format of lectures meetings, workshops. Regular training of library users conducted by the Scientific library staff include some more general information on the Open Science principles.

In order to improve the information literacy of the teaching and academic staff, a program of educational activities aimed at creating knowledge about Research Data, as well as skills for working with Research Data repositories has been developed.

СЕКЦІЯ 4. ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ІНСТИТУТИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: РЕСУРСНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

УДК 025.4:930.253(477)

Бібліометричний метод в архівістиці

© Валентина Бездрабко

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Євгена Коновальця, 36

E-mail: valentbez@gmail.com

Зауважено на можливостях бібліометричного методу в архівознавстві. Проаналізовано перспективи оперування методикою бібліометрії в сучасній українській архівістиці.

Ключові слова: архівістика, архів, архівознавство, бібліометрія, метод, методика.

The prospects of operation of the method of bibliometrics in modern Archivistics were analyzed. The features of its application in foreign and Ukrainian Archival Sciense were observed.

Keywords: archivistics, archive, archivist, archival sciense, bibliometrics, method, methodology.

Методика архівних студій продовжує залишатись одним із пріоритетних напрямів теорії архівознавства. Дискусія про те, чи існують у природі суто *архівні методи* залишається відкритою, а міждисциплінарні умови побутування сучасної науки сприяють неоднозначній відповіді на це питання.

Зважаючи на необхідність модернізації методики архівного дослідження в умовах тотальної інформатизації суспільства, в українському архівознавстві постало завдання опанувати, апробувати та поширити новітні методи, зокрема бібліометричного. Хоча справедливість твердження безперечна, проте відзначимо обмаль праць в архівістиці, присвячених студіюванню порушеної теми.

Усталено основоположником бібліометричного методу в науці називають Алана Прічарда, котрий у відомій статті невеличкого формату «Статистична бібліографія або бібліометрія» (1969 р.) обґрунтував наукові перспективи його вживання [1]. Незважаючи на ототожнення термінів «бібліометрія» та «статистична бібліографія», А. Прічард спробував розмежувати ці поняття. Аби уникнути різночитань, він запропонував уживати термін «бібліометрія» у значенні математичних і статистичних методів вивчення «книг та інших засобів наукової комунікації», відмічаючи його подібність із радянським російським варіантом – *наукометрією*. Методичні сподівання науковця полягали в тому, що бібліометрія

буде використовуватися в *усіх* дослідженнях, коли фахівці прагнутимуть кількісно визначити процеси письмово підтвердженої комунікації, та швидко здобуде визнання в інформатиці.

За останню третину минулого століття можливості застосування бібліометричного методу значно розширилися від первісного задуму його авторів. Якщо початково бібліометрія тяжіла до вивчення структури наукового повідомлення за визначеними наперед алгоритмом, формальними показниками, то згодом масштаб оперування методом розвинувся до математичної моделі канадського бібліотекаря Жана Таґа-Сатклiффа, сформульованої 1992 р. та вибудованої на теоріях інформації і ймовірності. Документаційна система чи база даних; система репрезентації інформації; користувачі; стратегії, засоби пошуку інформації; посередники поширення (наприклад, бібліотекарі, керуючі документацією, архівісти), вплив і, нарешті, її відновлення – складові моделі Ж. Таґа-Сатклiффа, що можуть та мають вивчатись самостійно або комплексно [2].

Нині маємо говорити про існування *системи* бібліометричних методів, яка належить до сімейств *інформетрії* (informetrics) і *вебометрії* (webometrics), що базовані не лише на математичних чи статистичних, але й інформаційних науках. Найзагальнішим поняттям із них є інформетрія, що орієнтована на вивчення всіх аспектів людського життя, дотичних до виробництва, поширення, користування інформацією. Дещо вужчими за змістом і значенням є наукометрія та вебометрія. Перша з них досліджує виробництво, поширення, значення і роль наукових знань за допомогою застосування кількісних, демографічних, економічних та інших методів із метою підвищення ефективності професійної діяльності. Вебометрія займається вивченням кількісних характеристик інтернет-мереж, веб-сайтів, гіперпосилань, пошукових систем, семантичним аналізом контенту веб-сторінок, їхніх технологічних структур, інформаційною поведінкою користувачів електронних інформаційних ресурсів. Майже півстолітня історія «відсунула» в минуле елементарні визначення і спрощені тлумачення бібліометрії. Нині схиляються до думки про неї як щонайменше *проблему керування* для суспільства знань і національної держави [3].

Отож бібліометричні методи можуть бути потужним дослідницьким арсеналом архівістів. За допомогою бібліометрії вдасться виявити зміни на фаховому полі, встановити перелік «канонічних праць» і фахівців-фаворитів, котрі впливають на покоління практиків і теоретиків архівістики, зв’язки між ними, з’ясувати трасування наукових ідей тощо. Безперечно, як і будь-який кількісний метод, бібліометричний так само має свої обмеження, що їх колеги пропонують відкоригувати завдяки якісним методикам гуманітарних чи соціальних наук.

Тяжіння останніми роками архівної справи до інформаційних наук актуалізує використання новітніх методів дослідження, з-поміж яких далеко не останнє місце належить

бібліометрії. Порівняльний підхід у бібліометрії при однаковому наборі вихідних даних може стати багаторічним проектом, що дозволить підняти на вищий рівень узагальнення теоретичного кшталту.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Pritchard A.* Statistical bibliography or bibliometrics//Journal of Documentation. 1969. Vol. 25. № 4. P. 348–349; 2. *Tague-Sutcliffe J.* An introduction to informetrics//Information Processing & Management. 1992. Vol. 28. № 1. P. 1–3; 3. *Anderson K.* Bibliometric analysis as a tool in understanding the development of archival thought//Research in the Archival Multiverse. Melbourne: Monash University, 2017. P. 816–844.

УДК 021.2:004.73

Web-сайт бібліятэк як інструмент фарміравання культуры чытання школьнікаў

© Валянціна Бігеза

Беларускі ўніверсітэт культуры і мастацтваў,

220007, Беларусь, г. Мінск, вул. Рабкораўская, 17

E-mail: kafmenid@buk.by

Разглядаецца значнасць web-сайта бібліятэк у фарміраванні культуры чытання школьнікаў, раскрываецца спецыфіка яго стварэння, агульныя крытэрыі ацэнкі якасці web-сайтаў у галіне культуры.

Ключавыя словы: бібліятэка, школьнікі, web-сайт, культура чытання

Significance of libraries website in the development of reading culture of pupils is considered; specifics of its creation and general criteria of quality asessment of websites in the field of culture are revealed.

Keywords: library, pupils, website, reading culture

Сёння інтэрнет трывала ўвайшоў у жыццё бібліятэк, унёс змены ў іх дзейнасць, ператварыўшы ў значныя сацыякультурныя, інфармацыйныя цэнтры.

Сярод новых кірункаў у рабоце дзіцячай бібліятэкі ў лічбавым асяроддзі, якое садзейнічае развіццю і падтрымцы чытання як “найвялікшага культурнага феномена” (І. Ціхамірава), неабходна назваць віртуальныя прадстаўніцтвы (web-сайты бібліятэк). Менавіта яны з’яўляюцца часткай мадэліруемага для дзіцячага чытача інфармацыйнага асяроддзя і характарызуюцца адкрытасцю ў лакальную і знешнюю інфармацыйную прастору дзіцячай бібліятэкі. У нашым выпадку, яны прызваны дапамагчы дзецям сфарміраваць сукупнасць ведаў, уменняў, навыкаў, неабходных для паўнацэннага выбара, успрыняцця і разумення інфармацыі, якая ўтрымліваецца ў дакуменце. Вышэйадзначанае з’яўляецца

базісам сучаснага вызначэння тэрміна “культура чытання”, які таксама ўключае матывацыю да чытання і стварэнне пазітыўнага настрою на працэс чытання.

У наш час шматлікія дзіцячыя бібліятэкі, розныя па складу і велічыне сваіх фондаў, аўдыторыі карыстальнікаў, месцазнаходжанню, штату бібліятэчнага персанала, маюць свае web-сайты, якія характарызуюцца рознай інфармацыйнай насычанасцю. Яны адрозніваюцца ўзроўнем інфармацыйнага сервіса, зместам асобных старонак, даступнасцю інфармацыі, функцыянальнасцю, выразнасцю афармлення.

Стварэнне web-сайта, прызванага дапамагчы ў фарміраванні культуры чытання, мае шэраг пераваг. Напрыклад, вядома, што многія школьнікі ў дасканаласці спасцігаюць сучасныя тэхналогіі і менавіта праз іх можна абудзіць у карыстальнікаў цікавасць да чытання, жаданне наведвання рэальнай бібліятэкі, матываваць школьнікаў на набыццё навыкаў культуры чытання.

Падкрэслім, што індывідуальная і дакладная адрасная накіраванасць сайта дазволіць школьнікам самастойна рэгуляваць хуткасць вывучэння шэрагу матэрыялаў, што недасягальна ў час групавых мерапрыемстваў непасрэдна ў самой бібліятэцы.

З моманту з’яўлення web-сайтаў дзіцячых бібліятэк, пытанні іх якасці, шляхі далейшага ўдасканалення былі ў цэнтры ўвагі іх стваральнікаў. Прадумвалася змястоўная структура бібліятэчнага web-сервера з улікам патрэбнасцей мяркуемай аўдыторыі, улічваліся існуючыя крытэрыі якасці web-сервераў, да якіх адносяцца: глыбіня зместу, лёгкасць навігацыі; стабільнасць абнаўляемай інфармацыі; даступнасць для карыстальнікаў; адзіны дызайн раздзелаў і інш.

На наш погляд, спецыфічнымі адметнасцямі сайта ў дапамогу фарміраванню культуры чытання з’яўляецца наяўнасць у яго структуры наступных абавязковых элементаў: рэкамендацыйнай бібліяграфіі, вэбліяграфіі, медыяўрокаў, электронных віктарын, гульняў, чытацкіх форумаў, канферэнцый, уласных твораў школьнікаў, метадычных матэрыялаў для кіраўнікоў дзіцячага чытання і формы адваротнай сувязі. Мяркуем, што станоўча паўплывае на фарміраванне культуры чытання школьнікаў і стварэнне спецыяльнай літаратурнай старонкі на сайце бібліятэкі.

У наш час міжнародная супольнасць імкнецца выпрацаваць найбольш агульныя крытэрыі ацэнкі web-сайтаў. Напрыклад, у лік еўрапейскіх патрабаванняў да сайтаў па культуры ўваходзяць: празрыстасць, эфектыўнасць, падтрымка, даступнасць, арыентацыя на карыстальніка, рэактыўнасць, шматмоўнасць, сумяшчальнасць, легітымнасць, жыццяздольнасць. Большасць з названых элементаў ужо прысутнічаюць на сайтах бібліятэк.

Аднак па-ранейшаму застаюцца актуальнымі праблемы даступнасці, глыбіні зместу, шматмоўя, афармлення.

Сацыяльныя сеткі маюць сёння вялікія магчымасці для прасоўвання кнігі, далучэння да чытання, фарміравання культуры чытання. Віртуальная прастора адкрыла магчымасці для бібліятэк у пашырэнні кантактнай аўдыторыі, непасрэдных зносін з інтэрнет-карыстальнікамі, якія не наведваюць бібліятэку, але з'яўляюцца пастаяннымі карыстальнікамі сацыяльных сетак. Навучыць іх арыентавацца ў вялікім дакументацыйным патоку, забяспечыць доступ да сусветных інфармацыйных рэсурсаў – галоўная задача віртуальнага прадстаўніцтва.

ЛІТАРАТУРА

1. Принципы качества веб-сайтов по культуре. Руководство [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.Minervap1us.ru/docums/docums.htm. 2. *Ситникова О. В.* Web-сайты детских и юношеских библиотек как фактор развития чтения [Электронный ресурс]. Режим доступа: www.iliac.ru/win/inter-events/ crimea2008/disk/176.paf.

021.4:004.738.5

Соціальний медіа маркетинг в діяльності бібліотек

© Мар'яна Бойчук

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: mariana.boichuk@ukr.net

Розглянуто принципи ефективного функціонування мережевих представництв бібліотек. Обґрунтовано доцільність використання СММ в діяльності бібліотек.

Ключові слова: *соціальний медіа маркетинг, соціальні мережі, комунікація, бібліотека*

The principles of effective operation of network pages are considered. The expediency of using SMM in the activity of libraries is substantiated.

Key word: social media marketing, social networks, communication, library

З кожним днем бібліотеки стають усе більш активними користувачами соціальних мереж – Facebook, Twitter, Youtube, Flickr, Instagram, Pinterest та ін. Власне, ці мережеві платформи допомагають у налагодженні комунікації з користувачами. Проте для успішної бібліотечної кампанії процес комунікації за допомогою інструментів соціальних мереж повинен бути безперервним, тож у бібліотеках доречно виділяти відповідальну особу за ведення офіційних представництв бібліотеки в соціальних мережах. Однак варто врахувати, що яку б посаду не займала така особа, вона повинна у своїй роботі слідувати

певним правилам і стандартам для успіху поставленої мети, а саме – успішного просування офіційного представництва в мережі.

У зв'язку з цим доречно говорити про поняття СММ. Соціальний Медіа Маркетинг – ефективне ведення представництва в соціальній мережі. Нині науковці та практики звертають увагу на доцільність використання POST-методу при розробленні комплексу дій СММ, який передбачає врахування чотирьох компонентів: P – люди, O – цілі, S – стратегія, T – технології.

Спираючись на POST-метод, в процесі освоєння такого середовища та інструменту комунікації як соціальні мережі бібліотеці потрібно:

1. Визначити ціль та пріоритетні напрямки роботи в мережі відповідно до мети та завдань бібліотеки.

2. Визначити тип аудиторії, власне користувачів бібліотеки (наприклад, для бібліотека ВНЗ – здебільшого молодь, викладачі та науковці; для бібліотеки для дітей – діти шкільного віку та ін.).

3. Звернути увагу на розробку контент-стратегії, стратегії привернення уваги аудиторії і «просування» офіційних сторінок, спільнот (враховувати інтереси та потреби користувачів та специфіку мережі).

4. Систематично підтримувати активність сторінки, забезпечувати двосторонню комунікацію між користувачем і бібліотечною установою.

Особливу увагу в роботі з соціальними мережами слід приділити контенту бібліотечної сторінки. Він може бути як і різних форматів – текстова, візуальна інформація, аудіо-, відео– супровід, так і різного спрямування – науковий, розважальний, енциклопедичний чи змішаний. Варто лише враховувати інтереси аудиторії та особливості мережі. Під час публікування контенту в офіційному представництві бібліотеки варто дотримуватись кодексу нетикету, тобто правил поведінки та своєрідної культури спілкування в мережі Інтернет.

Більшість дослідників рекомендують, вибираючи платформу для поширення своєї кампанії, аналізувати, яким соціальним мережам надає перевагу цільова аудиторія. Станом на літо 2017 р. найбільш популярними серед користувачів виявилися соціальні мережі Facebook, Twitter, YouTube та ін. (див. рис. 1).

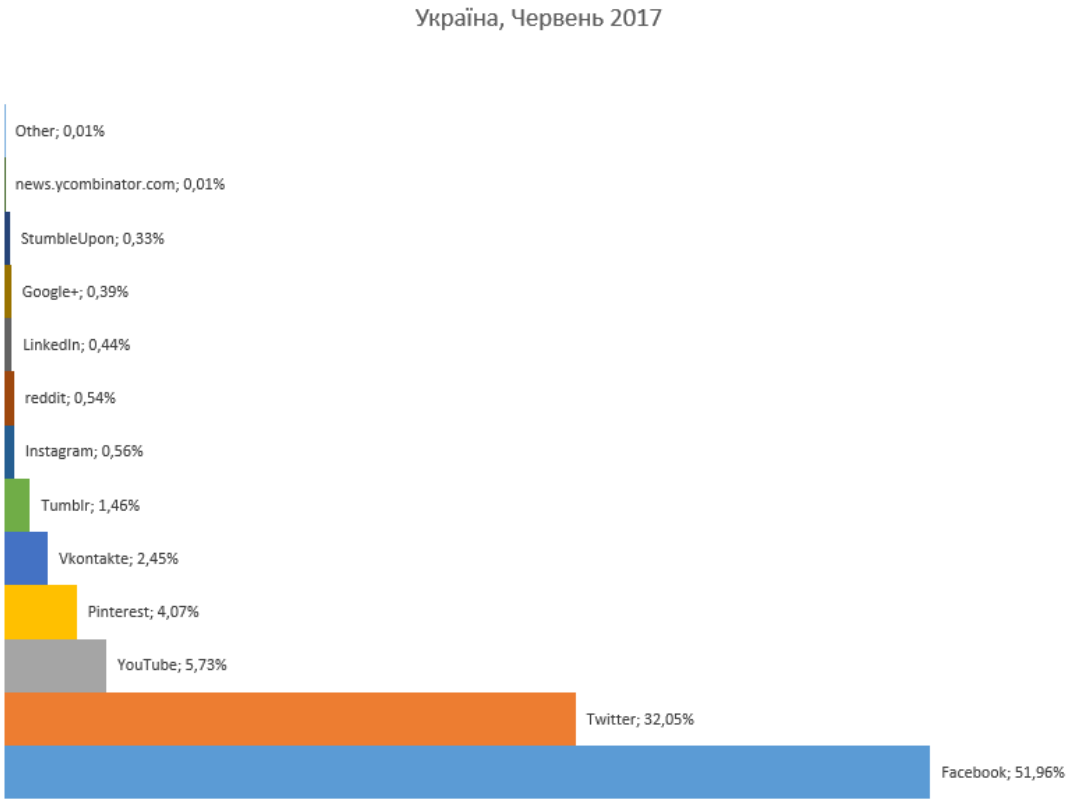

Рис. 1. Найбільш популярні в Україні соціальні мережі станом на червень 2017 р.
(Джерело: https://marketer.ua/ua/top-social-media-2017/)

Обираючи ту чи іншу мережу слід брати до уваги, також, яка соціальна мережа з наявних краще підходить для вирішення поставлених завдань. Наприклад, для інформування і спілкування найкраще підходять Twitter, Facebook, форуми та блоги, для обміну фотографіями – Instagram, Flickr.com, Pinterest, для обміну відео – YouTube.com тощо.

Важливу роль у промоції мережевого представництва бібліотеки відіграє активність бібліотечних установ, адже систематичне публікування контенту сприяє зростанню впізнаваності бібліотеки, збільшенню послідовників сторінки, відповідно і користувачів самої бібліотеки. При цьому своєчасне реагування на коментарі – двостороння комунікація, яка сприяє утриманню користувачів.

Дотримання всіх перелічених вище принципів допоможе вибудувати правильну стратегію для СММ бібліотеки, а це, своєю чергою, дасть змогу бібліотеці вийти на новий рівень розвитку.

Соціальні мережі – це інструмент для активних бібліотек, і чим активнішою бібліотек буде в мережі, тим ефективнішою буде комунікація.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грищенко О. Ф. Соціальний медіа маркетинг як інструмент просування продукту підприємництва / О. Ф. Грищенко, А. Д. Нєшева // Маркетинг та менеджмент. 2013. №4 С. 86–95. 2. Jacobson T. B. Facebook as a Library Tool: Perceived vs. Actual Use. [Electronic resource] / Terra. B. Jacobson // College & Research Libraries. January 2011. Vol. 72 (1). P.79–90. – Mode of access: https://pdfs.semanticscholar.org/b7f7/369e5ae73d809b956c86002f2f9f472fef09.pdf. – Title from the screen. – Retrieved: 15.12.2017.

УДК 02:659.4]:004.73

Вірусний маркетинг у рекламній діяльності бібліотек

© Галина Булахова

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: galabulahova@ukr.ne

Розглянуто переваги застосування технології вірусного маркетингу в рекламній діяльності бібліотек, основні принципи і складові вірусного маркетингу.

Ключові слова: бібліотека, реклама, вірусний маркетинг, бібліотечна діяльність

The advantages of using viral marketing technology in advertising activities of libraries, the basic principles and components of viral marketing are considered.

Keywords: library, advertising, viral marketing, library activity

З інтенсивним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій бібліотеки нарощують представлення своєї діяльності в інтерактивному веб-середовищі, шукаючи шляхи популяризації наукових знань, створювати власну нішу серед різноманітних цифрових джерел інформації для користувача. Водночас бібліотеки активно запроваджують у свою діяльність рекламу як дієвий інструмент для інформування користувачів про багатство фонду та різноманітність власних послуг. В сучасному вигляді рекламна діяльність бібліотек – це масово-комунікаційна діяльність, яка створює і поширює лаконічні, експресивно-сугестивні, інформативно-образні тексти, адресовані групам людей, з метою спонукання їх до потрібного вибору, дії, вчинку.

Ці напрями роботи знаходять втілення через впровадження нових форм бібліотечного обслуговування, пов’язаних з використанням соціальних мереж, блогів, рекомендаційних сервісів, файлообмінних спільнот, які отримали узагальнену назву «соціальні медіа». Тож сучасна бібліотека розширює свою віртуальне представництво, не обмежуючись лише

сайтом, а і активно освоюючи соціальні мережі (Facebook, Twitter, Pinterest, Instagram, YouTube та ін). Відповідно, інтернет-реклама бібліотек як інформування про товари, послуги чи інституції в мережі Інтернет також набуває різноманітного прояву. Найбільш розробленим та освоєним видом інтернет-реклами можна вважати медійну рекламу – розміщення рекламних банерів на різноманітних інформаційних ресурсах: сайтах, пошукових системах,стрічках новин тощо).

Водночас розширення представлення діяльності бібліотек у інтерактивному просторі дозволяє залучати інструменти Веб 2.0. З появою Веб 2.0 з'явилась нова унікальна можливість інтерактивності: зв'язку з користувачем, споживачем послуг та ресурсів через соціальні мережі, коментарі на сайтах, блогах, в бібліографічних записах електронного каталогу тощо. Більше уваги приділяється користувачам, їхнім персональним потребам та думкам, відбувається персоналізація запитів через реальне спілкування. Нагадати про себе (інколи несподівано й нестандартно), посилити «видимість», справити враження – все це необхідно сучасній бібліотеці, яка мусить нині змагатися за увагу користувача. Тут спрацьовує комунікаційна модель «увага – залучення – вплив – дії». А завдяки оперативному моніторингу реакції та дій користувачів бібліотека може так само оперативно вносити зміни в діючу рекламну кампанію, відслідковувати будь-які нюанси в реальних потребах на послуги та ресурси. Бажані дії користувача називаються конверсією [1].

Бібліотекам, вдаючись до інтернет-реклами, слід зважати на те, що просування в соцмережах та блогах має максимальний рівень довіри, тому що учасники комунікації сприймають повідомлення не як рекламу, а як корисну чи цікаву інформацію та цінний досвід. З цієї точки зору досить перспективним видається інструмент **вірусного маркетингу.** Йдеться про унікальний вид реклами, заснований на бажанні користувачів інформації ділитися інформацією (публікувати її на власній сторінці). Це може бути відео, фото, флеш-ігри або просто тексти – головним чином розважальний контент, що в силу своїх характеристик сприяє передачі маркетингового повідомлення великою кількістю осіб. Бібліотеками сьогодні можуть бути використані такі популярні канали як соціальні мережі, блоги та мікроблоги, форуми, відеохостинги, які є ідеальними для розповсюдження вірусних статей, зображень (фото, відео).

Отже, вірусний маркетинг – це загальна назва різноманітних методів розповсюдження реклами, які характеризуються поширенням інформації, де головний розповсюджувач є сам одержувач інформації, шляхом формування змісту, здатного залучити нових одержувачів інформації за рахунок яскравою, креативної, незвичайної ідеї або з використанням природного або довірчого послання [2].

В результаті аудиторії кожного із користувачів, що поширив вірусний контент сумуються, утворюючи величезне охоплення рекламним месиджем. Елементами вірусного маркетингу виступають: комуніканти, теми, інструменти, участь та відстеження [3].

Таким чином вірусний маркетинг в мережі передбачає, передусім, наявність унікального контенту, який буде цікавий великій кількості людей, способу впливу на цільову аудиторію, коли аудиторія сама, свідомо чи несвідомо, просуває бренд, товар або послугу. Масштаби поширення можуть бути різними. Так, наприклад, як успішний приклад вірусного маркетингу, використаного українським закладом культури, можна навести історію кота Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка. У березні 2017 р. музеєм було оголошено конкурс на посаду музейного кота (з переліком вимог до «претендентів» – наприклад, рудий колір, як у кота Івана Франка). Нового «співробітника» обрали з-поміж 20 кандидатів. Медіапривід, покликаний посилити образ музею як позитивного та привернути увагу до самого Івана Франка і його життя досить активно тиражувався користувачами соцмереж [4].

Один із найбільш популярних «бібліотечних» жартівливих роликів – сцена з кінофільму «Мисливці на привидів», розіграна в читальному залі Нью-Йоркської публічної бібліотеки має понад 8,5 млн переглядів на Ютубі [5].

Отже, вірусний маркетинг як інструмент позиціонування та просування бібліотек та інших культурних установ у інтерактивному просторі є перспективним як такий, що здатен забезпечити швидку, ефективну передачу маркетингового повідомлення великій аудиторії на основі існуючих комунікацій. Важливо, що швидке збільшення масштабу трансляції може бути забезпечено за умови мінімальних затрат – лише на виробництво контенту, до якого також можуть бути залучені користувачі; за рахунок залучення ресурсів, що не належать комунікатору. Таким чином, вірусний маркетинг – це прихований вид реклами, який заслуговує на активне впровадження у бібліотечну маркетингову діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Ярошенко Т. О.* Технології Веб 2.0 для бібліотек і користувачів: нові можливості розвитку бібліотечного середовища : посіб. для бібліотекарів за прогр. підвищ. кваліфікації / Укр. бібл. асоц., Нац. академія керівних кадрів культури і мистецтв, Центр безперервн. інформ.-бібл. освіти, Головний тренінгов. центр для бібліотекарів; Т. О. Ярошенко, Т. О. Якушко. Київ: Самміт-книга, 2013. 106 с.; 2. *Зварич Е.* Відмінності скритого маркетингу від вірусного та партизанського [Текст] / Е. Зварич // Рекламодатель: теорія і практика. 2010. №5. С. 56-61; 3. *Музыкант В. Л.* Вирусный маркетинг : новые коммуникативные смыслы / В. Л. Музыкант, О. В. Шлыкова // Ценности и смыслы. 2015. № 2 (36). – Режим доступа:http://cyberleninka.ru/article/n/virusnyy-marketing-novye-.; 4. Львівський музейний кіт Мурлика отримав свою першу посадову інструкцію. – Режим доступа: https://zaxid.net/lvivskiy_muzeyniy_kit_murlika_otrimav_svoyu_pershu_posadovu_instruktsiyu_n1422526; 5. Who You Gonna Call? - Ghost busters - Movies In Real Life : TubeMate [Electronic resource]. – Mode of access: http://tube.newsqalam.com/watch/who-you-gonna-call-ghostbusters-movies-in-real-life/wKB7zfopiUA.

УДК 027.7:025.5]:37.01

Інформаційне забезпечення сучасних науково-педагогічних досліджень

© Віта Вербова

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського,

04060, Україна, м. Київ, вул. М. Берлинського, 9

E-mail: inform_bibl@i.ua

Висвітлено досвід діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського щодо впровадження системи вибіркового розповсюдження інформації для забезпечення науково-педагогічних досліджень.

Ключові слова: Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, вибіркове розповсюдження інформації, інформаційне забезпечення, науково-педагогічні дослідження

The article covers the experience of V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine in introducing the system of selective dissemination of information for educational research.

Key words: V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, selective dissemination of information, information support, educational research

Важливим завданням Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) є науково-інформаційне забезпечення загальнодержавних та галузевих наукових програм і проектів, що виконують наукові установи Національної академії педагогічних наук України (НАПН України). Одним із його різновидів є система вибіркового розповсюдження інформації (ВРІ) – систематичне подання інформації про поточне надходження документів на постійно задані певні інформаційні запити зі зворотним зв'язком для коригування цих запитів [1, с. 21], видачу користувачам за їх запитами документальних джерел або їх копій.

Бібліографічне інформування в режимі ВРІ в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського здійснюється з 2000 р. Його реалізація відбувається в декілька етапів: визначення кола абонентів обслуговування, виявлення інформаційних потреб абонентів, систематичний пошук, відбір та згортання інформації, підготовка сигнальних повідомлень і передача їх абоненту.

Виявлення запитів абонентів проводиться за допомогою анкети, яка містить блок запитань про абонентів, тематику наукових досліджень і види документів, за якими здійснюватиметься інформування, періодичність інформаційних повідомлень, способи доставки інформації тощо. На основі даних анкетування складається картотека абонентів бібліографічного інформування.

Готуючи бібліографічну інформацію, фахівці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського керуються принципами повноти відбору та релевантності інформації. Джерелами відбору слугують фонд ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, електронний архів наукових періодичних видань України «Наукова періодика України», що розміщено на сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Електронна бібліотека НАПН України, колекції баз даних компанії EBSCO, бібліографічна база даних WorldCat тощо. За період з 2000 по 2017 рр. фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського підготовлено 3016 інформаційних бібліографічних списків.

Серед абонентів інформації члени президії НАПН України: В. Г. Кремень (президент), В. І. Луговий (перший віце-президент), С. О. Сисоєва (академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти), О. І. Ляшенко (академік-секретар Відділення загальної середньої освіти), М. М. Слюсаревський (директор Інституту соціальної та політичної психології НАПН України), І. Ф. Прокопенко (ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди), М. В. Загірняк (ректор Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського), О. Я. Савченко (головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України).

Зворотний зв’язок з абонентами в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського налагоджений таким чином: у перші роки інформування в режимі ВРІ використовувалися талони зворотного зв’язку, але не всі абоненти повертали їх. Практичний досвід показав, що ефективними формами зворотного зв’язку є особиста бесіда з науковцями й спілкування в режимі он-лайн, в процесі яких вони оцінюють надану інформацію та, в разі потреби, уточнюють свої запити. Це надало змогу налагодити ефективний зворотний зв’язок і поліпшити якість добору релевантної інформації.

Отже ВРІ, як одна із найефективніших форм інформаційного забезпечення, дає змогу швидко, якісно і у найкоротші терміни довести до відома користувачів необхідну інформацію.

Для вдосконалення діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського щодо інформаційного забезпечення науково-педагогічних досліджень необхідно:

– формування повноцінного всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу;

– підвищення інформаційної культури абонентів;

– забезпечення штату бібліотеки компетентними фахівціми-бібліографами, здатними до здійснення бібліографічної діяльності з врахуванням стрімкого зростання та розповсюдження інформації за допомогою новітніх технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. ДСТУ 5034:2008. Інформація і документація. Науково-інформаційна діяльність : терміни та визначення понять. – [Чиннийвід 2009–01–01]. Київ : Держстандарт України, 2009. 41 с.

УДК 027(476):004.73]:316.774

Аналіз і ацэнка эфектыўнасці стварэння электронных інфармацыйных рэсурсаў бібліятэкамі як навукова-практычная праблема

© Юлія Галкоўская

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў,

220007, Беларусь, г. Мінск, вул. Рабкораўская, 17

E-mail: julmak@mail.ru

Аўтар акцэнтуе ўвагу на агульных тэндэнцыях у галіне ацэнкі эфектыўнасці дзейнасці бібліятэк па стварэнні электронных інфармацыйных рэсурсаў, прыводзіць звесткі абса навуковым даследванні беларускіх спецыялістаў у гэтым накірунку.

Ключавыя словы: электронныя інфармацыйныя рэсурсы, бібліятэка, эфектыўнасць, методыкі ацэнкі эфектыўнасці, тэхналагічная эфектыўнасць, сацыяльная эфектыўнасць, эканамічная эфектыўнасць, навуковае даследванне

The author focuses on general trends in the assessment of the efficiency of libraries in the creation of electronic information resources, he gives information on the scientific research of belarusian specialists in this direction.

Keywords: electronic information resources, library, efficiency, efficiency evaluation methods, technological efficiency, social efficiency, economic efficiency, scientific research

Аўтары шматлікіх праектаў па стварэнні электронных інфармацыйных рэсурсаў (ЭІР) вырашаюць аднатыпныя арганізацыйна-тэхнічныя і метадычныя задачы. Да актуальных праблем, патрабуючых пошуку рашэння, адносяцца пытанні ліквідацыі дубліравання ў рабоце бібліятэк, нерацыянальнага выкарыстання інтэлектуальных і матэрыяльных рэсурсаў, пошуку найбольш эфектыўных тэхналогій падрыхтоўкі ЭІР, распрацоўкі нарматыўных і метадычных матэрыялаў, накіраваных на аптымізацыю работы бібліятэк па стварэнні ЭІР.

У якасці інструмента ацэнкі эфектыўнасці стварэння ЭІР, перш за ўсё, выступаюць нарматыўныя дакументы (стандарты, нормы, правілы, кіруючыя дакументы). У міжнароднай практыцы ў аснове дзейнасці па ацэнцы эфектыўнасці стварэння і выкарыстання ЭІР ляжаць, перш за ўсё, два міжнародных стандарты: ISO 2789 «Міжнародная бібліятэчная статыстыка» (ISO 2789:2013, Information and documentation – International library statistics [4]) – вызначае асноўныя паняцці, якія ўдзельнічаюць у статыстычным вывучэнні, падліку і вымярэнні; ISO 11620 «Інфармацыя і дакументацыя – Паказчыкі эфектыўнасці работы бібліятэк» (ISO 11620:2014 Information and documentation – Library performance indicators [5]) – рэкамендуе

індыкатары, якія могуць быць пакладзены ў аснову параўнання бібліятэк, бібліятэчных сістэм розных рэгіёнаў і краін. Шэрагам краін (Украіна, Балгарыя, Вялікабрытанія, Нідэрланды, Францыя, Швецыя і інш.) міжнародныя стандарты ISO 11620 і ISO 2789 пераведзены ў ранг нацыянальных.

Для аналізу і ацэнкі эфектыўнасці стварэння ЭІР існуе вялікая колькасць розных метадаў і методык, пабудаваных на аснове розных канцэптуальных падыходаў і з выкарыстаннем мноства разнастайных крытэрыяў. Вельмі часта методыкі складаныя ў практычным прымяненні, ступень іх аб'ектыўнасці і кошт прымянення істотна адрозніваюцца. Выбар методык ацэнкі эфектыўнасці стварэння ЭІР ускладняецца тым, што не заўсёды ясна, на якой менавіта эфектыўнасці патрабуецца зрабіць акцэнт: арганізацыйнай, тэхналагічнай, эканамічнай, сацыяльнай ці іншай. Як правіла, ацэнка эфектыўнасці будуецца на дадзеных нацыянальнай статыстыкі ў спалучэнні са спецыяльнымі методыкамі. У практыцы работы замежных бібліятэк па ацэнцы эфектыўнасці стварэння ЭІР выкарыстоўваюцца розныя методыкі: ад лакальна распрацаваных апытанняў, да стандартызаваных методык, такіх як LibQUAL+ [6; 7], E-Metrics: Measures for Electronic Resources [2; 3] і інш. Пераважна, у аснове большасці методык ляжыць стандартызаванае інтэрнэт-апытанне. Найбольшае распаўсюджванне ў сусветнай практыцы атрымала методыка LibQual+.

Тэндэнцыя апошніх гадоў – выкарыстоўваць мульты-інструментальныя методыкі, якія спалучаюць некалькі інструментаў. Так, робяцца спробы аб'яднаць LibQual+ і інструменты менеджменту. Пры гэтым адзначаецца, што ні адзін метад не можа быць адзіным і дастатковым, выбар метаду(аў) павінен быць абумоўлены задачамі канкрэтных бібліятэк. Колькасныя дадзеныя могуць паказваць рэнтабельнасць інвестыцый, пры гэтым якасныя метады – раскрываць сутнасць зменаў, якія адбываюцца.

У 2017 г. па заданні Міністэрства Рэспублікі Беларусь часовым навуковым калектывам (Ю.М. Галкоўская, С.В. Зыгмантовіч, М.Г. Пшыбытка, В.В. Бандарчук) было праведзена даследаванне на тэму «Распрацаваць методыку ацэнкі эфектыўнасці дзейнасці бібліятэк па стварэнні электронных інфармацыйных рэсурсаў» [1]. Вынікам працы з'явілася методыка комплекснай ацэнкі дзейнасці бібліятэк па стварэнні ЭІР, якая спалучае ў сабе вывучэнне тэхналагічнай, эканамічнай і сацыяльнай эфектыўнасці:

– тэхналагічную эфектыўнасць прапануецца ацэньваць праз аналіз паўнаты комплексу рэгламентуючай дакументацыі, якая суправаджае працэс стварэння ЭІР, у сукупнасці з даследаваннем працаёмкасці працэсу стварэння ЭІР і тэхналагічнага сабекошту стварэння (вядзення) ЭІР;

– эканамічную эфектыўнасць – грунтуючыся на дадзеных аналізу комплексу паказчыкаў: паказчык выніковасці; паказчык эфектыўнасці затрат; кошт адной сесіі (звароту) да ЭІР і кошт адной выгрузкі адзінак кантэнту (запісаў) з ЭІР, створанага бібліятэкай;

– сацыяльную эфектыўнасць ЭІР – з дапамогай вывучэння ступені задаволенасці карыстальнікаў ЭІР (на аснове анкетнага і он-лайн апытанняў), і правядзення экспертнай ацэнкі ЭІР. У аснове вывучэння сацыяльнай эфектыўнасці ляжыць метад, што атрымаў найбольш шырокае распаўсюджванне ў замежнай практыцы – GAP-аналіз, які ляжыць у аснове найбольш шырока ўжываемых методык SERVQUAL і LibQual+. Пры ацэнцы эфектыўнасці ЭІР бібліятэкі як некамерцыйнай арганізацыі, вывучэнню сацыяльнай эфектыўнасці адводзіцца значная роля, бо менавіта яна адлюстроўвае сацыяльны каэфіцыент карыснага дзеяння ЭІР [1].

Прымяненне методыкі комплекснай ацэнкі эфектыўнасці дзейнасці бібліятэк па стварэнні ЭІР дазваляе прагназаваць развіццё створанага ЭІР, вызначаць перспектывы яго ўдасканалення і перспектывы стварэння аналагічных ЭІР, выяўляць карысныя эфекты ад функцыянавання канкрэтных ЭІР.

ЛІТАРАТУРА

1. Разработать методику оценки эфективности деятельности библиотек по созданию электронных информационных ресурсов: отчет о НИР (заключ.) / рук. темы Ю. Н. Галковская ; Белорусский государственный университет культуры и искусств. 2017. 426 с. № Гос. рег. 20170558; 2. *Уайт Э.* Статистические методы работы с электронными документами в библиотечной сфере, или Э-метрики / Эндрю Уайт, Эрик Джива Камаль ; пер.с англ. А.И. Земскова ; науч. ред. пер. Я.Л. Шрайберг. 2-е изд., стер. Москва: Изд-во «Омега-Л», 2011. 393 с.; 3. E-Metrics: Measures for Electronic Resources [Электронны рэсурс] / ARL. Режим доступа: http://old.arl.org/stats/initiatives/emetrics/index.shtml, свободный. Дата доступа: 27.05.2017; 4. ISO 2789:2013(en). Information and documentation – International library statistics [Электронны рэсурс] / ISO. Режим доступа: https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:2789:ed-5:v1:en, свободный. Дата доступа: 04.06.2017; 5. ISO 11620:2014(en). Information and documentation – Library performance indicators [Электронны рэсурс]. Режим доступа: https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:11620:ed-3:v1:en, свободный. Дата доступа: 30.05.2017; 6. *Plum T.* Measuring the impact of networked electronic resources: developing an assessment infrastructure for libraries, state, and other types of consortia [Электронны рэсурс] / Terry Plum, Franklin Brinley, Martha Kyrillidou, Gary Roebuck, MaShana Davis // Performance Measurement and Metrics: The International Journal for Library and Information Services. 2010. Vol. 11, N 2. P.184-198. Режим доступа: http://www.libqual.org/documents/libQUAL/publications/PMM_PlumFranklinKyrillidouRoebuckDavis2010.pdf. Дата доступа: 15.05.2017; 7. *Prathiba N.* Can library users distinguish between minimum, perceived, and desired levels of service quality? Validating LibQUAL + ® using multi-trait multi-method analysis / N. Prathiba, A. Xing // Lib Inform. 2016. № 38. P. 30-38.

УДК 027.7:655.3.066.13]:004.73

Електронні періодичні видання Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського

© Ніна Горбенко

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського,

04060, Україна, м. Київ, вул. М. Берлинського, 9

E-mail: inform_bibl@i.ua

Увагу закцентовано на досвіді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського щодо підготовки електронних періодичних видань.

Ключові слова: Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, електронні видання, електронні періодичні видання

The attention is paid to the experience of V.O. SukhomlynskyiStateScientific and PedagogicalLibraryof Ukrainein preparing electronic periodicals.

Keywords: V.O. SukhomlynskyiStateScientific and PedagogicalLibraryof Ukraine, electronic editions, electronic periodicals

В умовах збільшення обсягів інформації діяльність ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (далі – Бібліотека) спрямована на вдосконалення науково-інформаційного супроводу освіти, педагогіки та психології шляхом трансформації в інформаційний центр, що має потужні бази даних, надає вільний і необмежений доступ до світових інформаційних мереж і банків даних [6, с. 18].

Зважаючи на економічні та інформаційно-комунікаційні переваги електронних видань (ЕВ) для оприлюднення результатів власної науково-інформаційної діяльності, у Бібліотеці все частіше використовують можливості ЕВ, зокрема періодичних.

У 2008 р. Бібліотекою підготовлено перший випуск «Наукових праць Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського». Видання висвітлює проблеми розвитку національного інформаційного простору, наукового, науково-методичного, технологічного та організаційного забезпечення бібліотечної справи, бібліографічної діяльності тощо [4]. Від початку свого заснування це видання було комбінованим – видавалось на паперовому носії, а його електронна копія представлена на сайті Бібліотеки. В 2014 р. на платформі електронних відкритих журнальних систем (OJS) зареєстровано сайт видання. Варто зауважити, що останній випуск існує тільки як ЕВ. З початку заснування підготовлено шість випусків видання.

У 2015 р. Бібліотекою започатковано електронне наукове періодичне видання – довідковий бюлетень «Аналітичний вісник у сфері освіти й науки» [1]. Етапи роботи зі створення та підготовки видання, його концептуальні засади та модель викладено в ряді

досліджень С. М. Зозулі [2, 3]. Бюлетень є складовою системи інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку освіти, педагогіки, психології. На початок 2018 р. видано 6 випусків.

У 2016 р. Бібліотекою спільно з Хмельницькою гуманітарно-педагогічною академією започатковано електронний науковий журнал «Науково-педагогічні студії» [5]. Передбачається включення видання до переліку наукових фахових видань України та міжнародної наукометричної бази «Index Copernicus». У перспективі для підготовки та випуску цього ЕВ планується використати можливості OJS.

Підсумовуючи вище зазначене, можемо окреслити перспективи використання ЕВ для розвитку видавничої діяльності Бібліотеки:

1. Моніторинг законодавчих та нормативних документів у сфері підготовки та випуску ЕВ.

2. Аналіз та узагальнення світового й вітчизняного досвіду бібліотек щодо продукування і використання ЕВ та електронних копій наукових видань.

3. Представлення наукових періодичних видань Бібліотеки в наукометричних та реферативних базах даних.

4. Створення електронних видань галузевої тематики.

5. Моніторинг вільного програмного контенту для поширення ЕВ з метою оприлюднення результатів діяльності, обміну власним досвідом та напрацюваннями в науковій, інформаційній, методичній діяльності бібліотек, утвердження позитивного іміджу установ в інформаційному полі України і світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітичний вісник у сфері освіти й науки [Електронний ресурс] :довід. вид. : [електрон. наук. період. вид.]. – Текст. дані. Київ, [2015–]. – Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/ua/періодичні-видання-бібліотеки/13392-2/ (дата звернення: 26.01.2018). – Назва з екрана; 2. *Зозуля С.* Періодичні видання як результат інформаційно-аналітичної діяльності освітянських бібліотек України: сучасний стан та тенденції розвитку / Світлана Зозуля // Вісн. Кн. палати. 2014. № 2. С. 17–21; 3. *Зозуля С. М.* Перспективи розвитку науково-видавничої діяльності бібліотеки / С. М. Зозуля // Інформаційна діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського: перспективи розвитку : монографія / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2015. С. 182–188; 4. Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс] : [електрон. наук. період. вид.]. – Текст. дані. – Київ, [2008–]. – Режим доступу: http://journals.dnpb.gov.ua/about/index (дата звернення: 26.01.2018). – Назва з екрана; 5.Науково-педагогічні студії [Електронний ресурс] : [інформація про електрон. наук. журн.] // Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського : [офіц. портал]. – Текст. дані. Київ, 2017. – Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/ua/періодичні-видання-бібліотеки/13439-2/ (дата звернення: 26.01.2018). – Назва з екрана; 6. Стратегія розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського на 2017–2026 роки / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [авт.:Березівська Л. Д., Зозуля С. М., Страйгородська Л. І. ; за заг. ред. Л. Д. Березівської]. Київ, 2017. 29 с.

УДК 027.021:655.5

Особливості видавничої діяльності наукових бібліотек України

© Юлія Заклінська

Харківська державна академія культури,

61057, Україна, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4

E-mail: girka@ukr.net

Розглянуто сучасний стан видавничої діяльності наукових бібліотек України, проблеми, які виникають у процесі книговидання, перспективи розвитку електронних видань.

Ключові слова: наукова бібліотека, видавнича діяльність, видання бібліотеки.

The author considered of modern situation publishing activity in scientific libraries of Ukraine, problems of processing book publishing, perspectives development of electronic publications.

Keywords: scientific library, publishing activities, publishing of library.

Нині видавнича діяльність стала однією з невід'ємних складових функціонування сучасних бібліотек. Передусім це стосується наукових бібліотек, що найактивніше ведуть науково-дослідну роботу, результати якої оприлюднюють шляхом видання власної друкованої продукції.

Бібліотеки з різною періодичністю видають «традиційні» видання, такі як: інформаційні бюлетені, бібліографічні й біобібліографічні покажчики, каталоги, календарі, методичні матеріали тощо. Крім того, нині на базі наукових бібліотек часто проводяться різноманітні наукові та науково-практичні конференції, круглі столи, тому виникає потреба у виданні їх матеріалів, тез доповідей, збірників наукових статей тощо.

На жаль, однією з головних проблем у цій царині є брак коштів на видання значних тиражів друкованої продукції. Вихід із цієї ситуації – підготовка електронних видань. Найчастіше такі видання – це електронні копії друкованих видань, що також є позитивним, оскільки завдяки мережі Інтернет з ними може ознайомитися більша кількість читачів, ніж з паперовим виданням у бібліотеці. Проте власне електронні видання мають набагато більші можливості, хоча для їх створення існує чимало перепон, зокрема й недосконала нормативно-правова бази. Завдяки сучасним технологіям можна розширювати структуру видань через використання анімації, відео- та аудіоматеріалів, що зробить їх набагато цікавішими й привабливішими. Фахівці вважають одними з новітніх потужних засобів підготовки цифрової періодики відкриті журнальні системи (OpenJournalSystem) [1, с. 24-25]. На означеній платформі можливе проведення повного циклу видавничого процесу «від завантаження

рукопису на сайт, рецензування, літературного редагування до його публікації, збереження, поширення та індексації» [1, с. 25; 2].

Звичайно, для повноцінного використання нових систем потрібна адаптація, але створення подібних продуктів сприятиме просуванню бібліотеками видавничої продукції навіть за межі України.

Отже, видавнича діяльність наукових бібліотек нині набирає обертів, якщо доповнити її використанням новітніх засобів, у неї є оптимістичні перспективи розвитку. Слід розширити тематику та типологію видань, оскільки поки що частина видань призначена для бібліотечних фахівців, для внутрішнього використання, а не для широкого загалу. Долучення до електронних систем на зразок OpenJournalSystem допоможе налагодити зв'язок у ланцюгові «видавництво – бібліотека – читач».

ЛІТЕРАТУРА

1. *Горбенко Н.* Шляхи активізації видавничої діяльності бібліотек // Вісн. Кн. палати. 2017. № 10. С. 23-26; 2. *Лупаренко Л. А.* Використання електронних журнальних систем відкритого доступу для випуску науково-освітніх видань: порівняльний аналіз програмного забезпечення // Інформ. технології і засоби навчання : електрон. наук. фах. вид. 2011. Т. 25, № 5. Режим доступу: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/573/449. Назва з екрана.

УДК 025.5:01]:004.73

Актуальны змест дзейнасці бібліятэк па падрыхтоўцы біябібліяграфічных рэсурсаў

©Алена Казленка

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастаўтваў,

220007, Рэспубліка Беларусь, г. Мінск, вул. Рабкораўская, 17

E-mail: elenakozlenko@tut.by

Представлено актуальні напрями діяльності бібліотек з підготовки біобібліографічних ресурсів, орієнтовані на особистісний компонент, нову персонологію, нові телекомунікаційні технології та напрями розвитку бібліографічної діяльності бібліотек.

Ключові слова: біобібліографія, біобібліографічні ресурси, особистість, персоналія, колектив, бібліографічна діяльність

The actual directions of activity of libraries on preparation of biobibliographic resources focused on the personal component, on the new personology, on the new telecommunication technologies and directions of development of bibliographic activity of libraries are resulted.

Keywords: biobibliografiya, bibliographic resources, personality, personnel, staff, bibliography

Сучасная сацыякультурная сітуацыя вымагае ад бібліятэк новых падыходаў да арганізацыі дзейнсці па падрыхтоўцы біябібліяграфічных рэсурсаў, яе змястоўнаму напаўненню. Разуменне біябібліяграфічнай інфармацыі як віда бібліяграфічнай інфармацыі, які сваім сутнасным аб'ектам мае інтэлектуальную і творчую спадчыну персаналіі (персаналій), калектыву, узнаўляемую бібліяграфічнымі сродкамі [1], пашырае яе функцыянальны патэнцыял і магчымасці выкарыстання ў розных сферах дзейнасці.

Арыентацыя біябібліяграфічных рэсурсаў на асобу патрабуе ад бібліятэк пры іх падрыхтоўцы адступіць ад простага выклада (пераважна ў храналагічным парадку) асноўных падзей жыцця і дзейнасці персаналій, гісторый калектыва і пераліку іх прац. Сёння бібліятэчным спецыялістам трэба пашыраць прадмет вывучэння біябібліяграфічных даследванняў, выкарыстоўваць асобую «біяграфічную стылістыку» [2, с. 6] пры падрыхтоўцы біябібліяграфічных рэсурсаў, пашыраць іх элементнае напаўненне, фарміраваць новыя жанры. Акрамя таго, актуальны змест дзейнасці бібліятэк па падрыхтоўцы біябібліяграфічных рэсурсаў дэтэрмінуецца актыўным фарміраваннем новай персаналогіі, у якой асоба паўстае як праект [3], што патрабуе асобай увагі на методыцы пошуку інфармацыі аб асобе, калектыве, узгаднення зместу біябібліяграфічных рэсурсаў з прынцыпамі аховы інфармацыі аб асобе, а таксама садзейнічання фарміраванню аўтапраектаў нацыянальных дзеячоў і прасоўвання іх асобасных брэндаў.

Распрацаванымі, але дастаткова не ўкаранёнымі ў практыку дзейнасці бібліятэк з'яўляюцца палажэнні аб магчымасцях біябібліяграфічных рэсурсаў у працэсах кіравання ведамі. А. С. Крымская распрацоўвае методыку бібліяграфічнага картаграфавання індывідуальнай навуковай творчасці як эфектыўнага спосабу згортвання і візуалізацыі ведаў [4], якая, на наш погляд, значна ўзбагачае змест дзейнасці бібліятэк па падрыхтоўцы біябібліяграфічных рэсурсаў.

Сучасныя тэхналогіі дазваляюць генерыраваць біябібліяграфічныя рэсурсы, якія ўключаюць не толькі біяграфічную і бібліяграфічную інфармацыю, але і поўныя тэксты прац або іх фрагменты, фатаздымкі, відэя- і аўдыяматэрыялы; электронныя варыянты біябібліяграфічных дапаможнікаў і біябібліяграфічныя базы даных, якія размешчаны на сайтах бібліятэк, дазваляюць пашыраць кола патэнцыяльных карыстальнікаў; гіпертэкст у электронных біябліяграфічных рэсурсах дазваляе пазбегнуць пастаронкавага прагляду

і сэканоміць час карыстальнікаў, што пашырае традыцыйную жанравую і зместавую структуру крыніц біябібліяграфічнай інфармацыі, а таксама актуалізуе змест дзейнасці бібліятэк. Як адзначаюць даследчыкі, ідэальным варыянтам біябібліяграфічнага рэсурса з'яўляецца база данных плюс электронны біябібліяграфічны рэсурс, але пры гэтым не варта адмаўляцца ад друкаваных варыянтаў: яны рыхтуюцца да юбілейных дат і запатрабаваны юбілярам і яго калегамі як наглядны вынік дзейнасці [5, с. 403].

Такім чынам, актуальным зместам дзейнасці бібліятэк па падрыхтоўцы біябіліяграфічных рэсурсаў становіцца нарастанне значнасці асобаснага кампанента, які разумецца як накіраванасць на раскрыццё асобы і калектыва як аб'екта бібліяграфавання і суб'екта бібліяграфічнай дзейнасці; зрушэнне акцэнта з тэхналагічных аспектаў работы над біябібліяграфічнымі рэсурсамі на яе змястоўныя і каштоўнасныя ўласцівасці; пашырэнне аб'ёма паняцця «біябібліяграфічныя рэсурсы» за кошт уключэння розных відаў інфармацыі і іх выкарыстання з новымі мэтамі (кіравання ведамі і інш.); фарміраванне ўяўленняў аб біябібліяграфічных рэсурсах як унікальнай крыніцы шматаспектнай інфармацыі аб персаналіі і калектыве. Прыведзены змест патрабуе далейшага абгрунтавання і развіцця, далейшага насычэння адпаведнымі сучаснай сацыякультурнай сітуацыі трэндамі і тэхналогіямі.

ЛІТАРАТУРА

1. *Козленко Е. Ю.* Терминологический лабиринт биобиблиографической информации // Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии. 2013. № 3. С. 44-48; 2. *Винокур Г. О.* Биография и культура. Москва : Издательство ЛКИ, 2007. 96 с.; 3. *Тульчинский Г. Л.* Личность как автопроект и бренд: некоторые последствия // Философские науки. 2009. № 9. С. 36-37; 4. *Крымская А. С.* Персональная библиография в технологиях менеджмента знаний : дис. … канд. пед. наук : 05.25.03. СПб., 2005. 389 с.; 5. *Соловьёв Н. А., Мандринина Л. А*. Отражение деятельности учёных Новосибирского научного центра Сибирского отделения Российской академии наук в электронных и традиционных биобиблиографических ресурсах: реалии XXI века // Труды ГПНТБ СО РАН. 2014.№ 7. С. 395-403.

УДК 025.7/.9(477):004.73]:005.35

Документно-інформаційні ресурси бібліотек України у вимірі суспільної корпоративної відповідальності

© Наталія Кобижча

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: shtefanka@ukr.net

Розкрито роль та значення документно-інформаційних ресурсів бібліотек України як феномену культури в контексті глобальних тенденцій суспільного розвитку. Виокремлено чинники, механізми і принципи корпоративної взаємодії і суспільної відповідальності за їх формування. Діалог суб'єктів науково-інформаційного дискурсу як споживачів інформації та паритетність обміну інформацією розглядаються як ознаки взаємної селекції і міжкультурної комунікації у створенні умов для вільного доступу до документно-інформаційних ресурсів.

Ключові слова: бібліотеки, документно-інформаційні ресурси, бібліотечна селекція, корпоративна відповідальність, доступ до інформації.

The role and significance of documentary and information resources of libraries of Ukraine as a phenomenon of culture in the context of global tendencies of social development are revealed. The factors and mechanisms of corporate interaction and public responsibility for their formation are singled out. The dialogue of individuals of scientific and information discourse as consumers of information and the parity of information exchange are considered as signs of mutual selection and intercultural communication in creating conditions for free access to document and information resources.

Keywords: libraries, documentary and information resources, library selection, corporate responsibility, access to information.

Розгляд бібліотеки та її документно-інформаційних ресурсів як феномену культури сучасності в контексті глобалізаційних викликів свідчить, що вони є складним динамічним процесуальним цілим, у якому відбувається взаємодія як внутрішніх, так і зовнішніх соціокультурних детермінант [1].

У зв'язку з цим дискусії як зарубіжних, так і українських дослідників виявляють досить неоднозначну постмодерністську інтерпретацію соціокультурного контексту в першу чергу щодо ролі книжкової культури. Західний світ прийшов до розуміння об'єктивної необхідності певної рівноваги між новим і традиційним у книжковій культурі: найперше – бережно відносяться до норм і цінностей, на яких ґрунтується суспільство, видання книг у традиційній формі збільшується, інтенсивно розвиваються комп'ютеризовані книжкові магазини, проводяться різного роду експерименти щодо пошуку і апробації нових форм,

пов'язаних з стрімким розвитком інформаційних систем, комп'ютерних технологій, зближенням гуманітарного і природничо-наукового знання. Такий підхід дав можливість динамічно просуватись до постіндустріального інформаційного типу цивілізації [2; 3].

У цьому контексті потребує аналізу діяльність Українського інституту книги. Відсутність стратегії його діяльності, масштабність і складність у вирішенні організаційних питань новоутвореної організації роблять очевидним, що досі книжкова галузь і її представники не мають спільного бачення вирішення проблеми книги і читання, форми просування української книги у світі, підтримки програми перекладів (як і першого конгресу перекладачів української літератури), спільної співпраці з українськими посольствами тощо [4; 5]. Це є вкрай небезпечним з точки зору реалій практики. Адже в Україні створено цілий ряд інституцій (зокрема 9 національних бібліотек, Книжкова палата, структурні підрозділи в органах виконавчої влади всіх рівнів та ін.), у статутних положеннях яких передбачено вирішення завдань, які передбачає здійснювати і інститут книги як новоутворена організація. Постає питання щодо уникнення дублювання функцій (а відповідно і делегування їхнього змістового наповнення).

Інтеграція документно-інформаційних ресурсів в Україні відбувається на основі документно-інформаційно-комунікаційної взаємодії бібліотечних установ та спільної корпоративної відповідальності [6]. Пріоритетними в національному науково-інформаційному дискурсі стали реалізація Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI» [7], створення єдиного національного депозитарію електронних бібліотечних ресурсів та єдиного веб-порталу «Бібліотека – XXI».

Значущим прикладом інтеграції зусиль бібліотек і наукових установ, закладів культури, видавництв, редакцій періодичних видань стала розбудова Національною бібліотекою України імені Ярослава Мудрого (мережа публічних бібліотек) з 2011 року інтегрованого ресурсу – електронної бібліотеки «Культура України». Національною бібліотекою НАН України ім. В. І. Вернадського реалізується проект з формування фундаментальної електронної бібліотеки «Україніка». Суттєвою відмінністю фундаментальної цифрової «Україніки» НБУВ від інших електронних бібліотек має стати повнота відображення в ній національного книжкового репертуару.

Значний інтерес становить досвід, набутий у процесі реалізації спільними зусиллями ряду університетських бібліотек проекту «Електронна бібліотека: центри знань в університетах України» (ELibUkr) [8], який за своїм характером, значенням та результатами переходить межі суто міжбібліотечного співробітництва з метою доступу до світових ресурсів наукової

інформації в площину багатоаспектної співпраці бібліотек і власне вищих навчальних закладів.

На базі таких інтегрованих ресурсів, як інформаційні портали бібліотек, буде створено єдине вікно доступу до галузевих інформаційних ресурсів, сформованих, як правило, головними бібліотеками України спільно з іншими книгозбірнями, що є запорукою рівного доступу користувачів України та світу до них. Прикладами таких ресурсів є портал НБУВ «Наука України: доступ до знань», веб-портал ДПНТБ України імені В. О. Сухомлинського. Реалізується цілий ряд корпоративних проектів створення зведених каталогів бібліотек.

Без дієвої координації, кооперації та інтеграції зусиль максимально широкого кола учасників науково-інформаційних комунікацій про формування в Україні інтегрованих науково-інформаційних ресурсів як складових цілісного наукового, освітнього інформаційного простору не може бути й мови: потрібно розробити комплексну стратегію розвитку інформаційно-бібліотечної справи, яка б розглядала єдиний національний інформаційний простір та інтегровані науково-інформаційні ресурси в його складі як цілісний чітко структурований комплекс, в якому тісно співпрацюють бібліотеки різного рівня, наукові установи, інформаційні центри, архіви, музеї, редакції наукових періодичних видань, видавництва, засоби масової інформації, громадські організації та ін.

Сьогодні актуально говорити не про споживання і використання інформації, а й про діалог суб'єктів дискурсу як споживачів інформації, про паритетність обміну інформацією, яку сучасні філософи означують як взаємну селекцію, тобто взаємну структурованість, іншими словами – взаємну діяльність у відборі інформації. А оскільки інформаційні потоки сьогодні не піддаються регуляції, то на повну силу в умовах наростання технологічних ознак міжкультурної комунікації постають проблеми етичної і корпоративної відповідальності. Саме тому як міжнародні, так і українські інформаційно-бібліотечні спільноти протягом останнього чверть століття прийняли цілий ряд кодексів етики для наукових інформаційних працівників.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Давидова І. О.* Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві: монографія. Харків: ХДАК, 2005. 235 с.; 2. *Воскобойнікова–Гузєва О. В.* Соціальне партнерство як чинник розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України // Бібліотечний вісник. 2014. №4. С. 3-7; 3. *Шемаєва Г.* Упровадження інновацій бібліотеками України та їх трансфер // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2013. Вип. 38. С. 8-17; 4. Український інститут книги: Європейський досвід та українські реалії. ULR: http:// 100 news. biz/ (дата звернення: 15.02.18); 5. *Герасимова А.* Український інститут книги: діяльність і перспективи // БібліоТека. Бюлетень Української бібліотечної асоціації. 201. №4. ULR: UBA_bulleten4 (2017)(3)/.pdf – Foxit Reader (дата звернення: 13.02.18); 6. *Вилегжаніна Т.* Кооперація як засіб успішного функціонування бібліотек в інформаційному середовищі // Бібліотечна планета. 2013. №4. С. 4-6; 7. Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України

(07.08.2015): проект // Українська бібліотечна асоціація : [офіц. веб - портал]. ULR: https://ula.org.ua/252-dokumenti/dokumenti-uba/3182-stratehiia-rozvytku-bibliotechnoi-spravy-v-ukraini-do-2025-roku-yakisni-zminy-bibliotek-zadlia-zabezpechennia-staloho-rozvytku-ukrainy (дата звернення 23.02.2018); 8. *Ярошенко Т. О.* Проект «Електронна бібліотека: центри знань в університетах України»- інновації через співробітництво // Бібліотечний вісник. 2009. №3. С. 3-32.

УДК 908(438.41/.42):01]:061.2(71)+378(737.238.3)

«Осередок бібліографії Волині» у вимірі волинського історичного краєзнавства

© Надія Конон

Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»,

43000, Україна, м. Луцьк, вул. Гонгадзе, 5

E-mail: nadiakonon55@gmail.com

Висвітлена історична бібліографічна спадщина фундатора Інституту Дослідів Волині у Вінніпезі Максима Симоновича Бойка, який створив на Американському континенті «Осередок бібліографії Волині» при Індіанапольському університеті у США. Завдяки йому у міжнародний і науковий бібліографічний обіг було введено значний масив інформації про волинський край та українську національну бібліографію.

Ключові слова: бібліографія, українська національна бібліографія, Товариство дослідників Волині

The historical bibliographic legacy of the founder of the Volyn Experimental Institute in Winnipeg, Maxim Simonovich Boyko, created the Center for Volunteer Bibliography at the Indianapolis University in the United States on the American continent. Thanks to him in the international and scientific bibliographic circulation significant information was received about the Volyn region and the Ukrainian national bibliography.

Keywords: bibliography, Ukrainian national bibliography, Volyn Society of Researchers

Максим Симонович Бойко народився 22 лютого 1912 року на Тернопільщини у с. Лопушне, Кременецького району. В історичне українське бібліографознавство він ввійшов як доктор суспільно-економічних наук, фундатор Інституту Дослідів Волині у Вінніпезі, член Наукового Товариства імені Тараса Шевченка, відомий бібліограф, бібліотекар, публіцист, історик, журналіст, громадський і культурний діяч, наш земляк. Псевдоніми, під якими працював автор: Максим Волинський, Роман Сосна, Макс Бойко та інші.

21 листопада 1949 року М. С. Бойко організував Ініціативний Гурток Волинян, який у 1951 році поклав початок Інституту дослідів Волині у Вінніпезі, був його секретарем. У 1961–1962 роках навчався у бібліотечній школі Оттавського університету, працював у бібліотеках університетів Західного Онтаріо та Індіанському у м. Блумінгтоні.

У 1966 р. за ініціативою Максима Симоновича Бойка був створений на Американському континенті «Осередок бібліографії Волині» при Індіанапольському університеті у США. М. С. Бойко звернувся із закликом через вільну українську пресу на всіх континентах Західної півкулі до своїх братів-земляків, щоб вони взяли участь у збиранні матеріалів про життя українців на Волині в період від 1917 до 1949 р. під московською, польською та німецькою окупаціями: «…Зібраний матеріал мав бути опрацьований під назвою "Волинь у боротьбі за волю України", виданий книжкою або друкований розділами в українській вільній пресі. Метою цієї праці мало бути відмоскалення і відкомунізування наших братів, що прибули в Канаду, США, Аргентіну й інші країни в передвоєнних роках. Намічена праця повинна мати історіографічний характер. Організацію збірки поручено інженеру М. Бойко. Бажаємо, щоб вищеназвана праця мала чисто національний характер з науковим підходом і не була пов'язана з жодною організацією чи партією...» [1, с. 6–8].

«Враховуючи, що на віддалі важко досліджувати історичну Волинь, – зазначив голова Інституту дослідів Волині доктор Ю. Мулик-Луцик, – але беручи до уваги той факт, що за кордоном перебуває велике число живих свідків з численними матеріалами, маємо надію на успіх у праці» [3, с. 21].

Проведена «Осередком бібліографії Волині» робота відображена у двадцяти одному збірнику. Вони виходили накладом у 50 примірників і зразу ж ставали бібліографічним раритетом. Збірники готувались за напрямами : бібліографія історії Волині; друкарство Волині; палеографія; організація бібліотечної роботи; студії бібліографії материка; українська національна бібліографія [4 , с. 519].

Діяльність Максима Бойка сприяла введенню у міжнародний і науковий бібліографічний світ значної інформації про волинський край [5, с. 463–464]. Більшість випусків збірників було надіслано Рівненському і Волинському краєзнавчим музеям [6, с. 154–157].

45 наукових праць, статей бібліографічного спрямування та художніх творів, фейлетонів і п'єс видані за власні кошти М. С. Бойка. Слід зазначити, що спадщину автора репрезентує майже 250 наукових та публіцистичних документів.

Максим Симонович Бойко займає чільне місце серед дослідників Волині, а його доробок є доступним науковцям, краєзнавцям, бібліографам. Проте одне із завдань сучасних дослідників − популяризувати матеріали «Осередку бібліографії Волині», вводити в науковий обіг цінний джерельний матеріал, який зібрав історик та бібліотекар-бібліограф. Враховуючи те, що наукова спадщина вченого значна за обсягом і за діапазоном наукових зацікавлень, його дослідження є вагомим внеском у різні галузі знань (історію, краєзнавство, бібліографію, друкарство тощо). Проблема вивчення постаті та комплексного дослідження бібліографічного доробку Максима Симоновича Бойка залишається актуальною і потребує подальших наукових пошуків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко М. Десятиліття Інституту дослідів Волині // Літопис Волині. Вінніпег, 1990. Ч. 5. С. 6–8; *2. Онуфрійчук І.* Інститут дослідів Волині у Вінніпезі // Літопис Волині. Вінніпег, 1990. Ч. 5. С. 21; *3. Бойко М., Ворон В.* Волинознавство у Північній Америці (1949-1994 роки) // Волинь і волинське зарубіжжя: тези доповідей та повідомлень Міжнародної наукової конференції. Луцьк, 1994. С. 21; *4. Бондаренко Г. В.* Бібліографія краєзнавства Волинської області // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. 2010. Вып. 2. С. *508–526*. Сер. : Бібліотекознавство. Книгознавство; *5. Аркушин Г.* Волиніана Максима Бойка // Шоста Всеукр. наук. конф. «Історичне краєзнавство в Україні: традиції і сучасність». Луцьк, 1993. С. 463–464; *6. Силюк А. М.* З історії краєзнавчої бібліографії Волині // Минуле і сучасне Волині: Проблеми джерелознавства. Луцьк, 1994. С. 154–157.

УДК 027.021+027.081]:303.442.3

Інформаційна аналітика в науковій бібліотеці: напрями та перспективи розвитку

© Алла Мальшакова

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Є. Коновальця, 36

E-mail: allamalsh@ukr.net

Розглянуто інформаційно-аналітичну діяльність наукової бібліотеки вищого навчального закладу. Описано вибіркове розповсюдження інформації та огляди ЗМІ з питань освіти, культури, мистецтва.

Ключові слова: інформаційно-аналітична діяльність, наукова бібліотека, вищі навчальні заклади, вибіркове розповсюдження інформації, огляди ЗМІ.

The informational and analytical activity of the scientific library of the higher education institution is considered. The selective dissemination of information and media reviews for education, culture and art is described.

Keywords: informational and analytical activities, scientific library, higher educational establishments, selective dissemination of information, media reviews.

Наукова бібліотека вищого навчального закладу покликана бути універсальним інформаційним центром, який підтримує національну науку й культуру, максимально задовольняє потреби професорсько-викладацького складу, студентів та інших користувачів. З урахуванням світових і національних тенденцій розвитку бібліотечно-інформаційної сфери, спеціалізованої бібліотечно-інформаційної діяльності, реалій сьогодення інформаційна діяльність стає провідною для наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв і потребує наукового, методичного й організаційного забезпечення, переосмислення напрацювань та визначення перспектив її розвитку.

Особливості інформаційно-аналітичної діяльності полягають в організації пошуку й опрацюванні вихідної інформації, що відповідає фаховим потребам і запитам користувачів із застосуванням сучасного аналітичного інструментарію. О. М. Кобєлєв зазначає, що "впровадження інформаційних технологій у бібліотечну сферу стає переконливим аргументом на користь бібліотек у дискусії про їх значення для сучасного суспільства в умовах наявності Інтернету, зменшення кількості відвідувачів у бібліотеках, зниження суспільного авторитету бібліотек" [1].

Одним з пріоритетних напрямів діяльності наукової бібліотеки університету є бібліографічне інформування, яке розглядається як системна робота по забезпеченню бібліографічною інформацією абонентів відповідно до їх тривалих запитів. Абоненти стикаються з великим обсягом інформації, що ускладнює процес пошуку. З огляду на це для Наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв пріоритетне значення в інформаційно-бібліографічній діяльності має бібліографічне обслуговування науковців та керівного складу університету з використанням методу диференційованого інформування. Таке інформування відбувається завдяки впровадженню системи ВРІ (вибіркового розповсюдження інформації).

Потреби абонентів щодо роботи ВРІ вивчаються за допомогою анкети, що містить ряд запитань стосовно тематики наукових досліджень, періодичності надання інформації. Аналіз інформаційних потреб абонентів дозволяє стверджувати, що тематика інформаційних потреб пов'язана переважно зі специфікою діяльності абонентів і змінюється залежно від характеру наукових досліджень."ВРІ надає можливість швидко, якісно і в найкоротші терміни забезпечити користувачів необхідною інформацією, а отже, й надалі буде одним із головних видів обслуговування фахівців" [2, с. 26]. Хоча В. Вербова зазначає, що "вітчизняний досвід організації вибіркового розповсюдження даних за допомогою нових інформаційних технологій незначний" [2, с. 25].

У Науковій бібліотеці Київського національного університету культури і мистецтв напрацьовано значний досвід організації бібліографічного обслуговування абонентів, але для вдосконалення роботи у цьому напрямі необхідно забезпечити поліпшення якості формування фонду вітчизняними та зарубіжними виданнями, що забезпечить максимальну повноту бібліографічного інформування.

Ще одним напрямом інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки є підготовка оглядів ЗМІ з актуальних питань культури і мистецтв та освіти, реформування освітньої галузі в Україні та зарубіжних країнах. Опрацювання інформаційних джерел відбувається шляхом вивчення періодичних видань за певними напрямами культури, освіти і мистецтва.

Надалі такі огляди можуть готуватися у вигляді огляду-презентації і публікуватися на сайті Наукової бібліотеки КНУКІМ та у соціальних мережах.

Організація інформаційно-аналітичної діяльності наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв здійснює глибокий вплив на формування творчого потенціалу майбутнього фахівця, максимально задовольняє потреби професорсько-викладацького складу, забезпечує якісне швидке та зручне користування інформацією.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Кобєлєв О. М.* Інформаційна аналітика та трансформація бібліотеки в інформаційний центр [Електронний ресурс] / О. М. Кобєлєв // Центр.гор. б-а им. В. Г. Белинского ЦБС Шевченков. р-на г. Харькова . Харків, 2016. – Режим доступу: http://belinskogo.kh.ua/Kobelev_INFORMATION_ANALYSIS.html. – Дата звернення: 09.03.18. – Назва з екрана; 2**.** *Вербова В. В.* Вибіркове розповсюдження інформації: теорія та досвід впровадження в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського / В. В. Вербова // Вісн. Кн. палати. 2015. № 7. С. 24-27.

УДК 026.081:355]:004

Інформаційні ресурси військових бібліотек України – стратегія розвитку

© Олена Островська

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, Голосіївський просп., 3

E-mail: ostrovska.olena.myk@gmail.com

Досліджено інформаційні ресурси вітчизняних військових бібліотек, охарактеризовано їх особливості, функції, потенціал, специфічне призначення. Визначено проблеми організації якісних військових ресурсів мережі Інтернет, обґрунтовано необхідність розробки порталу військових бібліотек України та його складової – інтернет-навігатора військової тематики.

Ключові слова: інформаційні ресурси з військової справи,військові книгозбірні, документні фонди, колекції, розробка порталу, інтернет-навігатор військової тематики.

In the article the information resources of domestic military libraries a reinvestigated, their features, functions, potential, specific purpose are characterized. The problems of organization of qualitative military resources of the Internet are determined, the necessity of development of the portal of military libraries of Ukraine and its component - the Internet navigator of military topics has been substantiated.

Keywords: military information resources, military books collections, document funds, collections, portal development, Internet navigator for military subjects.

Документні фонди військових бібліотек – стратегічний ресурс розвитку воєнно-військової сфери суспільства, їх інформаційний потенціал є основою інтелектуального та духовного прогресу військовослужбовців і працівників Збройних Сил України. Він виконує важливі соціальні функції акумулювання, зберігання та надання користувачам потрібної інформації. В сучасних умовах інформаційні ресурси військових книгозбірень представляють собою органічне поєднання традиційних документних ресурсів на паперових носіях та електронних ресурсів локального або мережевого доступу. Тому питання формування, вдосконалення структури, способів ефективного використання та збереження інформаційних ресурсів військових бібліотек, а також організація якісних військових ресурсів мережі Інтернет є одним із актуальних завдань.

Через багатопрофільність військової справи документи, присвячені її окремим проблемам, публікуються та бібліографуються у виданнях і базах даних різних галузей науки і практики: історії, політології, соціології, економіці, авіаційному й морському транспорті, техніці, космонавтиці, медицині.

В потоці військово-воєнної літератури значну кількість публікацій складають наукові розвідки з історії українського війська, повернення правдивих її сторінок, художні твори про АТО, розробки, дослідження в цій царині. Військовій тематиці присвячено й інші типи ресурсів. Зокрема періодичні видання, довідкова література, інтернет-ресурси військової тематики й військових бібліотек.

Потужним джерелом військових інформаційних ресурсів є фонди військових книгозбірень, таких як бібліотека Центрального будинку офіцерів ЗСУ, бібліотека Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, бібліотека Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, бібліотека Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка та ін.

У книгосховищах військових бібліотек зберігаються сотні тисяч унікальних видань. У зв’язку з цим актуальності набуває вивчення інформаційних ресурсів військових книгозбірень, розкриття перспектив їх розвитку, підвищення ефективності діяльності, а саме використання бібліотечного фонду шляхом упровадження інноваційних технологій, розроблення універсальної моделі сучасного електронного інформаційного ресурсу та управління ним. На наше переконання, ядром такої інформаційної системи має стати портал військових бібліотек України як сучасна форма реалізації інформаційно-комунікаційної функції бібліотек, максимально повного задоволення потреб користувачів XXI століття. Основними складовими порталу мають виступати: інтернет навігатор військової тематики, сайти військових бібліотек, зведений електронний каталог військових бібліотек України,

електронна бібліотека військової літератури; лінгвістичне забезпечення (предметний рубрикатор (на основі УДК).

ЛІТЕРАТУРА

1. *Вознесенская Е. А.* Оптимальный сайт библиотеки: создание, содержание / Е. А. Вознесенская // Справочник руководителя учреждения культуры. 2014. № 9. С. 97–103; 2. *Матвієнко А. Т.* Документально-інформаційне забезпечення туристичної галузі в Україні: соціально-комунікаційний аспект: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.02 / А. Т. Матвієнко ; Нац. акад. кер. кадрів культури і мистец. Київ, 2012. 15 с.; 3. Справочник библиографа / науч. ред.: А. Н. Ванеев, В. А. Минкина. 3-е изд., перераб. и доп. – СПб.: Профессия, 2006. 592 с. (Серия «Библиотека»); 4. Положення про бібліотеки у Збройних Силах України: затв. наказом Міністра оборони України 26 груд. 2013 р. № 916. Київ, 2013. 19 с.; 5. *Лобузіна К.* Технології організації знаннєвих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / Катерина Лобузіна; відп. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. 252 с.

УДК 023:304.44

Сацыяльныя тэхналогіі у сістэме бібліятэчнай дзейнасці

© Сафія Паўлава

Беларускі ўніверсітэт культуры і мастацтваў,

220007, Беларусь, г. Мінск, вул. Рабкораўская, 17

E-mail: sofiya_pavlova_48@mail.ru

Прадстаўлена асмысленне ролі сацыяльных тэхналогій у бібліятэчнай дзейнасці. Дадзена абгрунтаванне сацыяльных тэхналогій як сістэмнага аб'екта, як інтэлектуальнага рэсурса, з дапамогай якога можна структураваць і мадэляваць кіраўнічы працэс.

Ключавыя словы: сацыяльныя тэхналогіі, бібліятэчная дзейнасць, кіраванне, сістэма

The article presents a conceptual comprehension of the role of social technologies in the library activities. It provides a justification of social technologies as a systemic object and intellectual resource, by mean of which one can structure and simulate the management process.

Keywords: social technologies, management, library activities, humanism

Сацыялагічныя даследаванні паказалі, што розным відам дзейнасці характэрныя свае тэхналогіі. Разглядаюцца тэхнічныя тэхналогіі, эканамічныя, палітычныя, гуманітарныя, сацыяльныя, кіраўнічыя, педагагічныя, экалагічныя і інш. Кожны з гэтых відаў мае сваю спецыфіку, сваю прастору. У бібліятэчнай сферы маюць месца ўсе віды тэхналогій. Сацыяльныя тэхналогіі ў бібліятэках выкарыстоўваюцца даўно, але ў якасці асабовага

аб’екта іх дзейнасці вывучаліся недастаткова і фрагментарна. Роля і месца сацыяльных тэхналогій у структуры бібліятэчнай дзейнасці канцэптуальна не вызначаны.

Пытанні ўкаранення сацыяльных тэхналогій дастаткова поўна разглядае буйнейшы спецыяліст у вобласці сацыялогіі Ж. Т. Тошчанка. Аналізуючы розныя пункты гледжання і сутнасныя характарыстыкі сацыяльных тэхналогій (В. Г. Афанасьева, М. М. Маркава, А. К. Зайцава, В. В. Шчарбіны і ін.), аўтар дае наступнае вызначэнне гэтага паняцця. Сацыяльная тэхналогія – гэта сукупнасць паслядоўных аперацый, працэдур мэтанакіраванага ўдзеяння і рэалізацыі намечаных планаў (праграм, праектаў) і атрымання аптымальнага сацыяльнага выніку. Ж. Т. Тошчанка падкрэслівае найбольш важныя моманты, што сацыяльныя тэхналогіі – гэта вызначаны спосаб дасягнення грамадскіх мэтаў, які складаецца з паперацыйнага здзяйснення дзейнасці; аперацыі распрацоўваюцца папярэдне, планамерна; іх распрацоўка праводзіцца на аснове і з выкарыстаннем навуковых ведаў і ўлічваецца спецыфіка сферы грамадскага жыцця, у якой адбываецца гэта дзейнасць; сацыяльная тэхналогія выступае ў дзвух формах: як праект, і як сама дзейнасць, пабудаваная ў адпаведнасці з гэтым праектам. Таксама ў сваёй працы Ж. Т. Тошчанка адзначае, што распрацоўка, канструктаванне і рэалізацыя патрабаванняў сацыяльнай тэхналогіі складаецца з некалькіх этапаў. Канцэптуальнае асмысленне ролі сацыяльных тэхналогій у бібліятэчнай дзейнасці павінна грунтавацца на метадалагічнай аснове бібліятэказнаўства, якая адлюстравана ў розных падыходах. У дачыненні да нашага аб’екту мэтазгодным уяўляецца асмысліць ролю бібліятэкі як сацыяльнага інстытута з пазіцый сацыяльна-тэхналагічнага падыходу (Н. В. Якаўлева). Катэгорыя “бібліятэчная дзейнасць” з’яўляецца базавай, якая вызначае кола з’яў і вобласць тэхналогій агульных для ўсяго прафесіянальнага бібліятэчнага супольніцтва. Бібліятэчная дзейнасць сацыяльна-тэхналагічная па сваёй сутнасці і скіравана на задавальненне сацыяльных патрэбнасцей людзей і выконвае сацыяльныя функцыі. Гэта дазваляе выкарыстоўвываць прыёмы і спосабы актыўнага ўздзеяння на сацыяльныя сістэмы розных якасцяў, маштабаў і ўзроўняў арганізацыі, улічваць усю разнастайнасць унутраных і знешніх сувязей сацыяльных з’яў у межах бібліятэкі, шматварыянтнасць іх змяненняў. Дадзены падыход дазваляе з новых пазіцый да тэарэтычных і прыкладных даследванняў у бібліятэчнай справе, упарадкаваць сістэму ўзаемадзеяння сацыяльных і вытворчых тэхналогій у бібліятэках.

Сацыяльна-тэхналагічны падыход шматаспектны па свайму зместу: ён уключае сацыяльна-дзеясны, камунікацыйны аспекты, якія дазваляюць паглыблена раскрыць “бібліятэчную дзейнасць як базавую катэгорыю нашага аб’екта”. На наш погляд, сацыяльна-тэхналагічны падыход базіруецца на структурна-функцыянальным, які дазваляе асмысліць бібліятэку як сістэмны аб’ект, які характырызуецца асобаснай структурай, устойлівымі ўзаесувязямі паміж асобнымі элементамі і падсістэмамі, спецыфічнымі функцыямі

кампанентаў і сістэмы (Ю. М. Сталяроў). Гэты падыход дазваляе разглядзець сацыяльныя тэхналогіі як элемент сістэмы “бібліятэка”, а на больш ніжэйшым узроўні як сістэму з вылучэннем падсістэм (элементаў), якія складаюць відавую структуру сацыяльных тэхналогій. Такімі тэхналогіямі могуць лічыцца маркетынгавыя тэхналогіі, прынцыпы сучаснага менеджменту, тэхналогіі паблік рылэйшнз, праектаванне і планаванне бібліятэчнай дзейнасці. Розныя аспекты выкарыстання новых сацыяльных тэхналогій у бібліятэчнай практыцы знайшлі адлюстраванне ў працах па бібліятэчнаму праектаванню (Н.У. Жадзько), па бібліятэчнаму менеджменту і маркетынгу (Н. М. Суслава, У. К. Клюеў), па паблік рылэйшнз (В. У. Арлоў, Л. В. Азарава), па бібліятэчнай канфлікталогіі (А. Н. Ванееў).

Сацыяльныя тэхналогіі выступаюць як інтэлектуальны рэсурс, выкарыстанне якога дазваляе не толькі вывучыць і прадказаць розныя сацыяльныя перамены, але і актыўна паўплываць на практычнае жыццё, атрымаць эфектыўны прагназуемы сацыяльны вынік.

ЛІТАРАТУРА

1. Советский энциклопедический словарь. Москва: Изд-во. Сов. энциклопедия. 1980. 1599 с.; 2. Социология труда: учебник / под ред. Н. И. Дряхлова, А. И. Кравченко, В. В. Щербины. Москва, 1993. – 315 с.; 3. *Тощенко Ж. Т.* Социология. Общий курс. 3-е изд. / Ж. Т. Тощенко. Москва, 2005.

УДК 025.26(476)

Унутрырэспубліканскі дакументаабмен як кірунак эфектыўнай прафесійнай камунікацыі бібліятэкараў Беларусі

© Юлія Пераверзева, © Марыянна Жукоўская

Нацыянальная бібліятэка Беларусі,

220114, Беларусь, г. Мінск, прасп. Незалежнасці, 116

E-mail: pereverzeva@nlb.by, jukovskaya@nlb.by

На прикладі роботи Національної бібліотеки Білорусі показані загальні риси, в тому ліку нормативне забезпечення, професійної комунікації бібліотекарів, які працюють з обмінними бібліотечними фондами

Ключові слова: внутрішній республіканський документообмін, професійна комунікація, обмінні фонди, нормативна база

The main characteristics of the professional communication of librarians, who work with exchange library collections, including its normative support, are shown on the example of the National Library of Belarus activity

Keywords: intra-republican exchange of documents, professional communication, exchange library collections, normative base

Пытанне аб арганізацыі бібліятэчных абменных фондаў на Беларусі было замацавана яшчэ Пастановай СНК БССР ад 30 студзеня 1934 г. “О мероприятиях по сохранности книжных фондов в библиотеках”. Гэты дакумент адыграў значную ролю ў станаўленні і развіцці дзейнасці па ўпарадкаванні дублетных фондаў у бібліятэках і стварыў аснову для арганізацыі кнігаабменнага фонда непасрэдна ў Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя У. І. Леніна. Пазней, у 1960-я гг., імпульсам для развіцця кнігаабмену ў рэспубліцы стаў загад міністра культуры “Аб арганізацыі Рэспубліканскага кнігаабменнага фонда пры Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя У. І. Леніна” (№19 ад 20.01.1965).

На сучасным этапе дзейнасць бібліятэк Беларусі па ўнутрырэспубліканскім дакументаабмене і перараэмеркаванні дакументаў рэгламентавана шэрагам нарматыўных актаў, сярод якіх ўстаноўчае значэнне маюць “Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры” (глава 18 “Бібліятэчная справа”, артыкул 147 “Дакументаабмен і перараэмеркаванне дакументаў”), які ўступіў ў дзеянне ў лютым 2017 г., і “Інструкцыя аб парадку ажыццяўлення ўнутрырэспубліканскага дакументаабмену і перараэмеркавання дакументаў”, зацверджаная Пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь у рэдакцыі ад 11 ліпеня 2014 г.

Цэнтрам ўнутрырэспубліканскага дакументаабмену і перараэмеркавання дакументаў у краіне з’яўляецца Нацыянальная бібліятэка Беларусі (далей – НББ). Як і іншыя бібліятэкі яна фарміруе абменны фонд з непрофільных і празмерна дублетных дакументаў, якія атрымлівае па бязвыплатным каналам без далейшай пастаноўкі на баланс. На 01.01.2018 г. аб’ём фонда перавышае 99 тыс экз. Ён з’яўляецца службовым, універсальным па змесце і відавой прыналежнасці дакументаў. У бібліятэцы маюцца ўнутраныя нарматыўныя дакументы, якія рэгламентуюць структурна-арганізацыйныя і распарадчыя пытанні ўнутрырэспубліканскага дакументаабмена, у тым ліку правы і абавязкі бібліятэчных спецыялістаў, якія непасрэдна працуюць з абменным фондам. Сектар унутрырэспубліканскага дакументаабмену і перараэмеркавання ўваходзіць у структуру аддзела камплектавання фондаў.

Спецыялісты, якія працуюць з абменным фондам, ажыццяўляюць вялікую колькасць службовых кантактаў (партнёрамі НББ з’яўляюцца 170 бібліятэк Беларусі). Яны нацэлены на ўстанаўленне партнёрскіх зносінаў з улікам узаемнай зацікаўленасці ў вырашэнні вытворчых задач, звязаных з запытамі і патрэбнасцямі абодзвюх бакоў. Практыка паказвае, што бібліятэкары набываюць статус “сацыяльна мабільнага спецыяліста”, здольнага арганізаваць дзелавую камунікацыю дзеля дасягнення мэты дзейнасці. Штогод да партнёраў па абмене трапляюць не меньш 70 тыс экз. розных выданняў, з іх у бібліятэкі сеткі Міністэрства культуры не меньш 20 %, у бібліятэкі сеткі Міністэрства адукацыі не меньш 30 %, у бібліятэкі, падначаленыя Міністэрству ўнутраных спраў не меньш 15 % і інш. Акрамя таго, інфармацыйныя рэсурсы ўнутрырэспубліканскага дакументаабмену выкарыстоўваюцца

пры рэалізацыі ў тым ліку міжнародных гуманітарных праектаў: фарміраванне бібліятэчнага фонда Культурнага цэнтра Беларусі ў Пакістане (2015), камплектаванне фондаў бібліятэк “Горада ведаў “Ячай” (Эквадор) (2016) і фондаў навуковых бібліятэк Ірака, якія пацярпелі ад дзеянняў тэрарыстаў Ісламскай дзяржавы (2017). У год святкавання 500-годдзя беларускага кнігадрукавання праведзена дабрачынная акцыя “Кніга – крыніца мудрасці, ведаў і навукі …”, у межах якой больш за 14 тыс сацыяльна значных выданняў перададзены ў фонды бібліятэк дзіцячых дамоў, бальніц, устаноў пенітэнцыярнай сістэмы.

Апасродкаваная прафесійная камунікацыя, уласцівая дзейнасці па ўнутрырэспубліканскім дакументаабмене, адбываецца, як правіла, праз электронныя каналы сувязі, у інтэрнет-прасторы (раздзел “Бібліятэкарам” на партале НББ, электронная пошта, сацыяльныя сеткі). Бібліятэкарам ў рэжыме рэальнага часу даступны для вывучэння тэматычныя спісы (уключаюць па большасці рэтраспекцыю) і “Паказальнік дакументаў, якія прапануюцца для перараз меркавання” (адлюстроўвае новыя выданні і аднаўляецца не меньш чатырох разоў на год).

Непасрэдныя прафесійныя зносіны выражаюцца ў аказанні спецыялістамі НББ метадычнай і кансультацыйнай дапамогі калегам з іншых бібліятэк, якая тычыцца тэматыкі выданняў прызначаных для перараз меркавання, іх мэтавага і чытацкага прызначэння, экзэмплярнасці, умоў замаўлення і атрымання патрэбных кніг, перыёдыкі і г.д.

Пашырэнню і замацаванню прафесійных сувязяў спрыяюць спецыяльныя мерапрыемствы НББ, якія носяць арганізацыйна-метадычны характар з аднаго боку, а з другога – накіраваны на інфармаванне бібліятэчнай грамадскасці і іншых патэнцыяльных партнёраў па ўнутрырэспубліканскім кнігаабмене аб структуры і складзе адпаведных фондаў, умовах атрымання з іх дакументаў (круглы стол “Унутрырэспубліканскі дакументаабмен і перараз меркаванне дакументаў: нарматыўна-прававое поле і арганізацыя”, семінар “Камплектаванне фондаў бібліятэк Беларусі ў кантэксце сучасных патрабаванняў грамадства” і інш.). Перспектыўным бачыцца стварэнне віртуальнага сэрсіву, які дазволіць інтэграваць інфармацыйныя рэсурсы рэспубліканскіх абменных фондаў у адзіны комплекс.

УДК 027.081:34

Бібліотечне правове інформування: організаційно-функціональний аспект

© Ольга Пестрецова

Національна юридична бібліотека Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,

03039, Україна, Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: pestretsova@ukr.net

Розглянуто діяльність спеціалізованих підрозділів бібліотек, орієнтованих на правове інформування користувачів. Визначено найбільш поширені форми й напрями здійснення бібліотечно-інформаційного обслуговування правовими ресурсами на прикладі діяльності спеціалізованих підрозділів, що можуть мати статус юридичних бібліотек, відділів, інститутів, служб, секторів, центрів як структурних частин бібліотек. Проаналізовано загальні напрями роботи щодо здійснення правового інформування.

Ключові слова: бібліотека, правове інформування, юридична бібліотека, бібліотечні проекти, інформаційні ресурси.

The activity of specialized units of libraries focused on informational and law informing of users has been considered. The most common forms and directions of performing of librarian and informational servicing with law resources have been determined on the example of the activity of specialized units that may have the status of law libraries, departments, institutes, services, sectors and centers as structural parts of libraries. The general directions of work on implementation of law information have been analyzed.

Keywords: library, law information, law library, library projects, information resources.

Посилення інформаційних процесів на даному етапі розвитку суспільства актуалізували питання ефективного задоволення правових інформаційних запитів сучасного користувача бібліотеки. Реалізація правового інформування залежно від статусу бібліотеки та завдань, визначених для неї, може відбуватися за двома стратегіями: правове інформування як складова загальної реалізації інформаційної, виховної, соціалізуючої функцій, яке здійснюється в процесі роботи різних структурних підрозділів бібліотеки; або ж цілеспрямована діяльність в напрямі формування і розвитку правової культури користувачів спеціалізованих підрозділів, що можуть мати статус відділів, інститутів, служб, секторів, центрів, врешті – юридичних бібліотек як структурних підрозділів.

Загальні напрями роботи щодо здійснення правового інформування та особливості створення та функціонування на базі бібліотек спеціальних структурних підрозділів можуть бути розглянуті на прикладі роботи багатьох вітчизняних бібліотек.

З метою розширення можливостей вільного доступу громадян до інформації правового характеру та удосконалення процесів обслуговування користувачів правовими ресурсами на основі використання як традиційних, так і нових бібліотечно-інформаційних

технологій в Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого функціонує Центр правової інформації. Серед його завдань – комплекс послуг, зокрема кваліфікована допомога користувачам бібліотеки та загалом всім верствам населення у використанні правових інформаційних ресурсів.

У цьому контексті також уваги заслуговує Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека імені К. А. Тімірязєва, яка здійснює правове інформування в рамках роботи Сектору правової інформації – це структурний підрозділ бібліотеки, робота якого спрямована на розширення можливостей вільного доступу громадян до правової інформації з використанням сучасних інформаційних технологій. Цей підрозділ обслуговує правовою літературою (фонд загальним обсягом 31 тис. документів: довідкові та енциклопедичні видання юридичного характеру; кодекси законів, збірники офіційних документів України, коментарі до них; збірники документів міжнародного та зарубіжного права; періодичні видання; інформаційні матеріали на CD-ROM; популярною літературою з питань права).

Ще одним важливим напрямом роботи, поряд із обслуговуванням користувачів інформацією правового характеру є реалізація посередницької діяльності, коли бібліотека виступає майданчиком, а відповідний її підрозділ – організатором і куратором проектів із активізації комунікації громади і представників органів влади. Однією з форм такого посередництва можуть бути громадські юридичні приймальні на базі бібліотек, де консультування здійснюють професійні юристи на громадських засадах. Тут заслуговує на увагу робота Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки імені первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія (ДОУНБ), яка в своєму патентно-технічному відділі всім мешканцям міста пропонує безкоштовні консультації патентних повірених України та патентознавців з питань інтелектуальної власності, правової охорони винаходів, промислових зразків, знаків для товарів та послуг. Також, Національною бібліотекою України імені Ярослава Мудрого спільно зі Всеукраїнською спеціальною колегією з питань боротьби з корупцією та організованою злочинністю відкрита Громадська приймальна для надання безоплатної юридичної допомоги населенню при Центрі правової інформації.

Цікавим видається такий формат правового інформування, як юридична клініка, основним завданням якої є надання безкоштовної консультативної юридичної допомоги соціально незахищеним верствам населення, насамперед малозабезпеченим, людям з особливими потребами, багатодітним та неповним родинам. Описаний формат обрала, наприклад, Кіровоградська ОУНБ імені Д. Чижевського. До популяризації «Юридичної клініки» бібліотека залучає пресу, організовує зустрічі представників головного управління юстиції та студентів і курсантів юридичних вишів з журналістами місцевого телебачення.

Спеціалізованими підрозділами бібліотек є, також, створені в багатьох вітчизняних бібліотечних установах пункти доступу громадян (ПДГ) до інформації органів державної влади – інформаційні центри, де громадяни мають можливість отримувати необхідну інформацію про діяльність органів державної влади (з електронних джерел у тому числі) та дізнатись, яким чином можна долучитись до процесу законотворення та впливати на процес прийняття державних рішень. ПДГ функціонують у багатьох українських бібліотеках, наприклад у Закарпатській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Ф. Потушняка, Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка, Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. А. Тімірязєва, Волинській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Олени Пчілки, Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого. Станом на 2017 р., за даними Української бібліотечної асоціації (УБА), кількість бібліотек у мережі ПДГ перетнула 1000.

Особливої уваги заслуговує діяльність Національної юридичної бібліотеки (НЮБ), що є науковим структурним підрозділом Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ). Інформаційна база НЮБ складається з розподіленого ресурсу у фондах НБУВ, зокрема включає електронні ресурси, якими комплектується бібліотека, та обсяги інформації, акумульовані інформаційно-аналітичними підрозділами НБУВ і опубліковані на сайті Центру досліджень соціальних комунікацій. Ця інформаційна платформа аналітичних підрозділів НБУВ, зокрема й Національної юридичної бібліотеки, представляє онлайн-доступ до різних ресурсів правового характеру, серед яких – монографічна література правової та суміжної тематики та інформаційно-аналітична продукція НЮБ. Також за посиланням можна перейти до електронного каталогу НБУВ з питань юридичних наук та інших ресурсів НБУВ, зокрема повнотекстової колекції літератури юридичної тематики (кодекси, наукові видання, монографії, довідники, енциклопедії, словники, підручники, методичні посібники), реферативної бази даних; бази авторефератів дисертацій з юридичних дисциплін; анотованого тематичного навігатора; електронної колекції повнотекстової літератури правового змісту.

Як засвідчує аналіз контенту веб-сайтів бібліотек, серед напрямів здійснення бібліотечного правового інформування – надання доступу до каталогів бібліотечного фонду на традиційних носіях та сучасні послуги, поява яких зумовлена розвитком і впровадженням у бібліотечне обслуговування інформаційно-комунікаційних технологій, з надання доступу до електронних бібліотек, комплексних електронних ресурсів, передплачених видань.

Структурні підрозділи, покликані здійснювати правове бібліотечне обслуговування, можуть бути організовані як, власне, спеціальні бібліотечні підрозділи (сектори або центри правової інформації, патентно-технічні відділи та ін.), співробітники яких є бібліотечними

працівниками, так і функціонувати як партнерські структурні одиниці, на основі угод, укладених бібліотекою з іншими організаціями та установами, із залученням зовнішніх фахівців (наприклад пункти доступу громадян до інформації органів державної влади, громадські юридичні приймальні, інформаційно-консультаційні центри, юридичні лекторії і клуби).

Дослідження проблеми управління інформаційними ресурсами

© Василь Спрінсян, Олена Шевченко

Одеський національний політехнічний університет,
65044, УКРАЇНА, м. Одеса, пр. Шевченка, 1
E-mail: o.v.shevchenko1968@ gmail.com

Визначено роль інформаційних ресурсів у діяльності сучасних підприємств, подана характеристика можливостей оцінки ефективності та активізації інформаційних ресурсів підприємств, аналізується роль інформаційних ресурсів при розробці його інформаційної та маркетингової політики .
Ключові слова: інформаційні ресурси, документ, інформація, підприємство, документні ресурси.

Theroleof information resources intheactivityof modern enterprisesisdetermined, thechar acteristics of opportunities for assessing thee fficiencyand activationof information resources of enterprises are described, theroleof information resourcesin the development ofitsinformation and marketing policyisanalyzed.
Keywords: information resources, document, information, enterprise, document resources.

Важливість дослідження проблеми інформаційних ресурсів полягає в тому, що сучасний етап розвитку суспільства повністю залежить від інформаційних ресурсів та технологій, їх якості та безпеки і характеризується зростанням ролі інформаційної сфери, що є сукупністю інформаційних ресурсів і інфраструктури, систем формування, розповсюдження, використання інформації та регулювання суспільних відносин. Якість інформації визначає якість управління і, як наслідок,формує умови для ефективного функціонування організацій. Дослідженню інформаційних ресурсів, їх властивостей, класифікацій та особливостей управління присвячені праці видатних вчених, серед яких: Н. М. Кушнаренко, Г. Г. Асєєв, Г. Р. Громов, Ю. М. Канигін, А.Б. Антопольський, Н. А. Сляднєватаін. Проте, не зважаючи на велику кількість наукових публікацій, питання раціонального використання інформаційних ресурсів в діяльності підприємства залишається нині актуальним.

Основними сучасними формами організації інформаційних ресурсів є: файли, база даних, банк даних, база знань, бібліотека та ін. Нині в умовах підвищеного динамізму суспільних процесів постає необхідність розробки повноцінної теоретичної концепції, методології і конструктивної теорії інформаційних ресурсів. Першочергового значення набувають питання про новий понятійний апарат щодо елементів, одиниць і актів у структурі

інформаційних технологій, пов'язаних з проблемами руху і перетворення інформації [1]. Закон України «Про національну програму інформатизації», ст. 1 визначає інформаційні ресурси як «сукупність документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо)» [2] або сукупність інформаційних продуктів певного призначення, які необхідні для забезпечення інформаційних потреб споживачів у визначеній сфері діяльності. Важливими ознаками інформаційного ресурсу є те, що він може бути системоутворюючим і керованим чинником діяльності людини, суспільства та держави.У науковому середовищі оперують поняттями «інформаційні ресурси», «документні ресурси», «інформаційно-документаційні ресурси», «документно-інформаційні ресурси», не завжди чітко розуміючи різницю між ними. Проте причина полягає в недостатній теоретичній розробленості вихідних базових понять: «інформація», «документ», «інформаційні ресурси», «документні ресурси».Незважаючи на широке використовування поняття «інформаційний ресурс», нині відсутнє загальноприйняте визначення, що робить проблематичним розробку ефективної політики щодо створення інформаційних ресурсів та їх експлуатації.

Інформація приводить в рух інші ресурси – матеріальні, грошові, кадрові. Інформаційні ресурси, долаючи обмеженість природних ресурсів, приводять до економії трудових ресурсів, збільшуючи потужність виробництва. Інформаційні ресурси – безліч професіонально-значущих джерел інформації, необхідних для розвитку певної сфери діяльності для кожного конкретного періоду часу. Інформація – основна умова конкурентної здатності організації. Сучасне підприємство можна уявити зануреним в потік інформації, що поступає від зовнішнього середовища, яке включає державу, суспільні організації, постачальників, конкурентів, інфраструктуру ринку та ін. Інформаційні органи підприємства фільтрують з цього потоку інформацію, необхідну для життєдіяльності підприємства [3]. Управління інформаційними ресурсами повинно здійснюватися інформаційним менеджером та включати в себе багатоаспектну діяльність по збору, відбору, систематизації, зберіганню та використанню циркулюючої інформації про конкурентне середовище з усіх можливих джерел та каналів та постійному оновленню організаційних баз даних. З урахуванням специфіки організацій, ці інформаційні процеси відбуваються в рамках ділової розвідки, яка націлена на створення оптимальних умов для подальшого розвитку підприємства. Дієвим інструментом проведення ділової розвідки, який допомагає систематизувати вилучення інформації про зовнішнє бізнес-середовище є розроблені моделі аналізу, до яких можна віднести найбільш відомі : SWOT – аналіз та STEP (PEST) – аналіз. Комплексне використання зазначених моделей при збору інформації про конкурентів дозволяє сучасним підприємствам знаходити оптимальні шляхи розвитку. Можна зазначити, для вдосконалення використання наявної інформації. інформаційних ресурсів є система «Єдиного вікна»

та онлайнового інформування клієнтів та партнерів на офіційних сайтах. Водночас без належного опрацювання та систематизації зовнішніх інфомаційних ресурсів вони так і залишаться зовнішніми (потенційними) ресурсами. Для того, щоб вони дійсно стали рушійною силою розвитку підприємств, потрібна їх професійна консолідація на основі новітніх інформаційних технологій та створення загальноорганізаційної інформаційної системи з можливістю її постійного доповнення та вдосконалення. Для цього має бути запроваджений механізм залучення зовнішніх ресурсів у внутрішню структуру інформаційного управління, тобто зовнішні(потенційні) документно-інформаційні ресурси мають бути перетворені на внутрішні (актуальні), придатні для ефективного використання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Классификаторыинформационныхресурсовсферыобразования. ЦИАН, 2004. Режим доступу // http://doc.unicor.ru/classifiers/classifiers.htm.; 2. Про Національнупрограмуінформатизації [Електронний ресурс] : Закон України № 74/98-ВР від 4 лют. 1998 р. // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. Електрон. текст. дані. [Київ], 1994–2016. Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/74/98-%D0%B2%D1%80.; 3. Мастяниця Й. У., Соснін О. В., Шиманський Л. Є. Інформаційні ресурси України [Текст] : монографія. Київ: НІСД. 2002. 163 с.;

УДК 378:027.7]:004.73КНУКіМ

Інформаційна діяльність бібліотек: курс на мультимедійність

(з досвіду Наукової бібліотеки КНУКіМ)

© Олена Скаченко

Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Євгена Коновальця, 36

E-mail: skachenko.nana@ukr.net

Висвітлено досвід роботи Наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв з трансформації інформаційної діяльності за допомогою застосування можливостей сучасних мультимедійних технологій.

Ключові слова: Наукова бібліотека КНУКіМ, електронні інформаційні ресурси, лонгрід, інтерактивний плакат, стрічка часу, бібліотрансформер.

The work experience of the Scientific Library of Kyiv National University of Culture and Arts on the transformation of information activities with the help of the use of opportunities of modern multimedia technologies is presented.

Keywords: scientific library KNUCaA, electronic information resources, longread, interactive poster, timeline, bibliotransformer.

Всесвітня мережа Інтернет стала невід'ємною складовою бібліотечної сфери. Під впливом цифрових технологій змінилася сутність діяльності бібліотек як інформаційних та просвітницьких центрів. Поступово з місць зберігання знань бібліотеки трансформуються в інтелектуальні центри, набуваючи рис технологічних хабів, що надають безкоштовний доступ до зручного робочого простору, безпровідного Інтернет, сучасних комп'ютерів, сканерів. Звичними у таких бібліохабах стають ноутбуки, смартфони, 3D-принтери. Бібліотеки, зазнаючи змін, перетворюються у керманичів, що формують та скеровують користувачам необхідні інформаційні потоки.

Розвиток цифрових технологій спонукає бібліотеки використовувати адекватні шляхи взаємодії із поколінням millennials (поколінням Мережі) та враховувати, що стиль життя покоління Міленіум формують соціальні мережі (Instagram, Twitter, Facebook), медіа-ресурси (найголовніший серед яких – відеохостинг YouTube), мережеві комунікації (*SMS, Instant Messenger*) тощо.

Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв курс на застосування можливостей мультимедіа для освіти та просвітницької роботи обрала у 2015 році. І відкрила практично безмежні горизонти трансформації інформаційної та бібліографічної діяльності.

За допомогою комп'ютерних програм та онлайн-сервісів було створено: бібліотрансформер, лонгріди, буктрейлери, слайд-шоу, відеопрезентації, віртуальні виставки та інтерактивні плакати.

Найчастіше перераховані продукти створювалися з метою популяризації фонду бібліотеки, висвітлення спадщини науково-педагогічних працівників вишу, у рамках інформаційних та просвітницьких проектів.

Бібліотрансформер «Не осквернись, душе моя, у слові» має 7 електронних модулів, створених за допомогою Microsoft PowerPoint, сервісів TimeToast та ThingLink, відеохостингу YouTube. Це найповніше інформаційне досьє про наукову, поетичну та етнологічну діяльність професора КНУКіМ Миколи Ткача [1]. Електронні бібліотечні виставки знайомлять із творчим всесвітом письменника. Гіпертекстові посилання та інтерактивні елементи допомагають користувачам долучитися до процесу отримання інформації та знань. Використання відео та аудіо матеріалів роблять пропоновану інформацію наочною та доступною.

Для максимально повного інформування про життєвий і творчий шлях педагога, за допомогою онлайн-сервісу TimeToast створено Стрічку часу (timeline). На горизонтальну часову шкалу (має позначки років) у хронологічній послідовності нанесено помітки, якими позначені важливі події (літературні премії) та помітки, що містять інформацію про 50 книг письменника, виданих упродовж 50 років. Інтерактивність ресурсу дала змогу додати

на шкалу часу не лише текст про вихід певної книги та її бібліографічний опис, а і зображення (обкладинку), відео з презентації та аудіо файли. Окремі частини тексту оформлено як гіперпосилання на Інтернет-ресурси з більш детальнішою інформацією про подію чи книгу.

Застосування креативних підходів в інформаційній діяльності пропонують сервіси зі створення інтерактивних зображень. Інтерактивний плакат за допомогою обраних елементів (лінки, кнопки переходу, області подання тексту і цифр) забезпечує взаємодію контенту (текст, зображення, відео, презентація) з користувачами.

Так, проект «12+ книг ...року», що ставить за мету інформувати суспільство та мистецьку спільноту про новинки наукових, навчальних, довідкових, методичних видань науковців університету, у 2018 році набув нового формату і створюється на онлайн-сервісі Genial.ly. Контент інтерактивного плакату дозволяє інтегрувати текст (бібліографічний опис видання, анотація, біографічна довідка про автора), зображення (обкладинка книги), відео (виступ колективу), аудіо (інтерв'ю автора), вбудовані об'єкти (презентації), гіперпосилання на повні тексти статей [2].

Розвиваючи бібліотечну журналістику, співробітники бібліотеки почали створювати об'ємні мультимедійні історії у форматі лонгріду (англ. Longread – довге читання). Цей формат подання інформації більше підходить для користувачів, яким імпонує кліпове сприйняття інформації. Він передбачає гармонійне поєднання цікавого контенту з різноманітними графічними елементами. Цікавою родзинкою таких інтерактивних статей є застосування популярної технології веб-дизайну – паралакс-скролінгу, при якій декілька зображень, накладаючись один на одного, рухаються з різною швидкістю, створюючи ефект тривимірності.

Перший мультимедійний лонгрід – «Скарби нації» – зверстали за допомогою сервісу Tilda Publishing. Навколо історії, присвяченої однойменному патріотичному культурно-просвітницькому проекту бібліотеки, за допомогою сучасної типографіки, у єдиний комплекс об'єднали текст, зображення, відео, інфографіку, презентації, посилання. Перелічені елементи не лише доповнюють текст, а й дозволяють розвивати тему в іншому ракурсі. У лонгріді головне інформаційне навантаження лягло на великі світлини, інфографіку, буктрейлер, музично оформлені слайд-шоу і презентації. Для сегментування тексту та кращого сприйняття інформації використані блоки-цитати. Насичений візуальний контент містять галереї зображень.

Отже, курс на мультимедійність відкриває принципово нові можливості організації інформаційної діяльності бібліотеки вищого навчального закладу. Цифрові технології, маючи ряд переваг перед традиційними (наочність, можливість використання гіперпосилань, надання повнотекстової інформації, застосування мультимедіа), допомагають бібліотекам

рухатися «в ногу з часом», візуалізувати та чітко структурувати інформацію. Інтерактивність зображень, інфографіка викликають інтерес, спонукають до отримання знань у зручному форматі.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Не осквернись, душе моя, у слові» : бібліотрансформер із 7 модулів : до 75-річчя від дня народж. канд. іст. наук, проф. каф. культур.-дозвіл. діяльності КНУКіМ Миколи Ткача [Електронний ресурс] / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Наук. б-ка. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: http://lib.knukim.edu.ua/media-produkti/, вільний (дата звернення: 17.03.2018). – Назва з екрана; 2. Книги січня : інформ. проект «12+ книг 2018 року»[Електронний ресурс] / підгот. Олена Скаченко ; техн. підтримка Євгена Дорошенка ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Наук. б-ка. – Електрон. текст. і граф. дані. Київ, 2018. – Режим доступу: https://www.genial.ly/5a5dfe657c3298116cf141fc/2018, вільний. – Назва з екрана. – Дата публ.: 24.01.2018. – Створено на сервісіGenial.ly; 3. Скарби нації: лонгрід [Електронний ресурс] / підгот. Олена Скаченко ; техн. підтримка Євгена Дорошенка ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Наук. б-ка. – Електрон. текст. і граф. дані. Київ, 2017. – Режим доступу: http://skarbi-natsiyi.tilda.ws, вільний. – Назва з титул. екрана. – Дата публ.: 10.04.2017. – Створено на сервісі Tilda.

УДК 02:[316.77:004.73]

Критерії, методика й досвід оцінки ефективності діяльності бібліотек у соціальних мережах

© Наталія Тарасенко

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: n_tarasenko@ukr.net

Обґрунтовано необхідність розробки системи оцінки ефективності діяльності бібліотек у соціальних мережах. Висунуто пропозиції щодо критеріїв та методик, доречних для застосування у такій системі, проаналізовано сучасний досвід їх використання.

Ключові слова: ефективність роботи бібліотек, представництва бібліотек у соціальних мережах.

The necessity of developing a system for assessing the effectiveness of libraries in social networks is substantiated. Proposals on criteria and methods, relevant for application in such system, are analyzed, the modern experience of their use is analyzed.

Keywords: the efficiency of libraries, the representation of libraries in social networks.

Проблема оцінки ефективності роботи бібліотеки перебуває у постійному полі зору бібліотекознавців. Серед українських фахівців її висвітленню присвячені роботи О. Василенко, О. Воскобойнікової-Гузєвої, Л. Дубровіної, Л. Петрової, М. Слободяника, Р. Миколенко

та ін. Досить вагомим є, також, доробок у цій сфері зарубіжних науковців: О. Вислого, М. Карташова, В. Клюєва, Р. Мотульського, Ю. Столярова та ін. Дослідження зазначеної проблеми проводиться у площині вироблення критеріїв та методик оцінювання, переважно, традиційної роботи бібліотек, що стосується формування й обігу бібліотечного фонду, відповідності певним стандартам приміщень, матеріально-технічної бази, персоналу бібліотеки, надходження і використання коштів, відвідуваності користувачами, тобто показників, які в основному відображають кількісний аспект діяльності книгозбірень [1].

Водночас варто визнати, що оцінка ефективності сучасної бібліотеки не може бути вичерпною без урахування результатів її роботи на Інтернет-майданчиках, зокрема на сторінках бібліотечних представництв у соціальних мережах. Сьогодні вони стали невід'ємною частиною комунікації бібліотеки з користувачами, слугують засобом для розкриття фондів, просування інформаційних продуктів та послуг бібліотек, є платформою для професійної комунікації бібліотекарів.

Оцінку ефективності роботи бібліотеки у соціальних мережах можна здійснити шляхом збору та аналізу загальнодоступної інформації про її діяльність у мережевому середовищі. До джерел такої інформації можна віднести: документи, що регламентують процес створення й підтримки функціонування бібліотечних сторінок у соціальних мережах, моніторинг відповідності характеристик користувацького інтерфейсу та інформаційного наповнення мережевих представництв показникам, визначеним такими документами, а також показники статистичних сервісів Інтернет-платформ. Їх перелік постійно розширюється, що дає змогу проводити більш глибокі дослідження роботи щодо просування установи на різних Інтернет-платформах [2]. Для цього розроблені різні системи web-аналітики, наприклад, «LiveInternet», «Google Analytics», «Яндекс.Метрика» та ін. Лічильники різних систем можуть відображати різні показники, основними з яких є:

- чистий приріст користувачів, який дорівнює різниці між сумарною кількістю користувачів, що приєдналися до сторінки за певний період, і кількістю тих, що її залишили;

- процент «ботів», «мертвих акаунтів» (які були видалені самостійно користувачами або самою соцмережею) або неактивних акаунтів (профілів, у які користувачі не заходили більше 90 днів);

- відсоток цільової аудиторії;

- наявність «активного ядра» користувачів – показник, що відображає обсяг унікальних користувачів, які зробили більше як одну дію на сторінці за певний період (вподобання, коментарі, репости, кліки, чек-іни і т.д.);

- кількість вподобань, коментарів, репостів, кліків, чек-інів (дає можливість проаналізувати сприйняття користувачами опублікованих постів);

- кількість відвідувань, джерела трафіку, переходи з пошукових фраз;

- кількість користувачів, які поділилися публікаціями сторінки зі своїми друзями;

- охоплення послідовників представництва (тих, хто його вподобав і підписався на отримання новин) – показник, який дозволяє зрозуміти, яка кількість послідовників спільноти побачили публікації, тобто оцінити фактичну аудиторію ресурсу;

- відсоток питань, на які користувачі отримали відповідь, та час реагування.

Корисним для оцінки ефективності діяльності бібліотеки в соціальних мережах може стати також збір оціночної інформації шляхом розміщення на мережевих сторінках різних опитувань, оглядів думок про якість своєї роботи, обговорень конкретної діяльності, пропозицій щодо поліпшення ресурсу. Аналіз такої інформації дає змогу визначити об'єктивну оцінку ефективності мережевого представництва бібліотеки з боку користувачів [3].

При правильному налаштуванні систем інтернет-статистики та грамотному використанні соціологічних інструментів можна отримувати досить точні дані про те, які бібліотечні представництва найбільш ефективні, оцінювати як результати роботи, так і виявляти нові можливості і шляхи підвищення ефективності функціонування бібліотечних мережевих представництв.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Миколенко Р.* Сучасні критерії оцінювання діяльності бібліотек / Р. Миколенко // Бібліотечна планета. 2010. №4. С.17–20; 2. ТОП–10 метрик в соцсетях [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://smm.artox-media.ru/wiki/kpi-v-sotssetyakh.html; 3. *Захаренко М. П.* Внешняя оценка работы библиотеки: задачи, нормативные требования, практика // Справочник руководителя учреждения культуры. 2015. № 7. С. 4–10. – Режим доступа: http://www.rgub.ru/professional/published/article.php?article_id=298.

УДК 331.103

Раціоналізація діловодного апарату на засадах НОП у працях В. Мейльмана

© Оксана Тур

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,

39600, Україна, м. Кременчук, вул. Перштравненва, 20

E-mail: oktur@ukr.net

Проаналізовано основні роботи В. Мейльмана, що стосуються організації раціонального діловодства. Визначені основні передумови раціональної системи діловодства.

Ключові слова: діловодство, В. Мейльман, наукова організація праці.

The main works of V.Meylman concerning the organization of rational records management are analyzed. The basic preconditions for a rational system of record management are determined.

Keywords: paperwork, V. Meylman, scientific organization of work.

У перші роки існування СРСР виникла гостра необхідність удосконалення документаційного забезпечення управління, впровадження наукових методів організації праці. Важливість теоретичного обґрунтування питань документування, вироблення норм і правил, а також організації роботи з документами відзначали діячі Інституту техніки управління Л. О. Бизов, Е. К. Дрезен, В. І. Мейльман. О. Ф. Розмирович, М. П. Рудаков.

Володимир Ісаакович Мейльман – викладач Московського Інституту зовнішніх зносин – присвятив питанням організації діловодства на наукових основах кілька праць, серед яких «Организованная канцелярия: практическое руководство по организации делопроизводства на научных основах» (1924), «Общее делопроизводство» (1930), «Руководство по делопроизводству учреждений и предприятий» (1930). Мета цих праць, як визначав сам автор, «допомогти установам та господарським органам в їхній роботі щодо покращення та раціоналізації діловодного апарату на засадах НОП» [1, с. 5].

Праці В. Мейльмана були об’єктом наукових розвідок вітчизняних науковців-документознавців, присвячених вивченню теоретичних і практичних питань діловодства 1920–1930 рр. Це було зумовлено відсутністю фундаментальних праць з історії діловодства в Україні та необхідністю вивчення досвіду учених і практиків цього періоду. Серед них дослідження В. В. Бездрабко [2], О. М. Загорецької [3], Н. С. Костинської [4], С. Г. Кулешова [5], Н. В. Сальнікової [6] та ін.

Праця «Организованная канцелярия: практическое руководство по организации делопроизводства на научных основах» визначає види та завдання, наукові основи побудови

системи діловодства, аналізує історію його розвитку в Росії, окреслює функції канцелярії, досліджує особливості організації зберігання паперів. Крім цього, В. Мейльман пропонує проект реорганізації Управління справами та діловодства. Розвідка містить також зразки форм деяких документів, як-от: телефонограми, службової записки, відкритого листа тощо (усього 43 форми у першому виданні, 44 форми у виданні 1925 року).

У праці «Общее делопроизводство», написаній у співавторстві з Н. В. Фолькманом та А. В. Ейхенвальдом, визначені основні передумови раціональної системи діловодства, серед яких точне розмежування обов'язків виконавців, повна відповідальність кожного з них за своєчасне та доцільне оброблення, швидкість руху та виконання документів, механізація окремих трудових процесів, контроль виконання, зберігання паперів. Типові інструкції, представлені у праці, подають конкретні вказівки, як побудувати діловодство в установах. Під час створення інструкцій були враховані матеріали останніх розробок у сфері діловодної техніки у СРСР і за кордоном [7, с. 1].

«Руководство по делопроизводству учреждений и предприятий» складається з чотирьох частин і, відповідно, визначає основні передумови раціональної організації діловодства, організацію канцелярії, регламентує спеціальну роботу з документами, у тому числі й в окремих установах та на підприємствах (трестах, редакційно-видавничих підприємствах, народних судах та нотаріальних конторах) [8, с. 3–5].

Отже, аналіз праць В. І. Мейльмана засвідчує їхню надзвичайну значущість для спроб раціональної організації діловодства в 1920–1930-х роках у СРСР.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Мейльман В. И.* Организованная канцелярия: практическое руководство организации делопроизводства на научных основах (с 43-мя формами и рисунками). Київ: Т-во «Друкарь», 1924. 104 с.; 2. *Бездрабко В. В.* Діловодство у переддень народження документознавства: особливості побутування та вплив на еволюцію науки про документ // Історичні науки. Вип. 75. Том 88. С. 156–165; 3. *Загорецька О. М.* Нормативне та науково-методичне забезпечення організації діловодства в Україні у другій половині XX – на початку XXI століття : автореф. дис. … канд. іст. наук / О. М. Загорецька. Київ, 2005.19 с.; 4. *Костинская Н. С.* Становление и развитие государственного аппарата и делопроизводства в Украинской ССР (1917-1934 гг.) : автореф. дис. … канд. ист. наук / Н. С. Костинская. Киев, 1988. 16 с.; 5. *Кулешов С. Г.* З історії організації наукових досліджень процесів діловодства в Україні у 1920-1930-х роках / С. Кулешов // Студії з архів. справи та документознавства / Держкомархів України. УНДІАСД. Київ, 2004. Т. 11. С. 164–165; 6. *Сальнікова Н. В.* Науково-методичне забезпечення діловодства: перші спроби раціоналізації діловодства // Історичні і політологічні дослідження. 2013. № 2(52). С. 112–119; 7. *Мейльман В. И.* Общее делопроизвдство / В. И. Мейльман, Н. В. Фолькман, А. В. Ейхенвальд. Москва: Изд-во «Техника управления», 1930. 58 с.; 8. *Мейльман В. И.* Руководство по делопроизводству учреждений и предприятий / В. И. Мейльман. Москва: Изд-во «Техника управления», 1930. 365 с.

СЕКЦІЯ 5. ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА ОСВІТА: ВИКЛИКИ І РІШЕННЯ

УДК 027.7:378.4(477-25)КНУКіМ

Київська науково-освітня школа бібліотечної професіології

© Надія Бачинська

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: n.bachynska@gmail.com

Представлено здобутки київської науково-освітньої школи бібліотечної професіології. Зазначено внесок українських бібліотекознавців у її розвиток.

Ключові слова: науково-освітня школа, бібліотечна професіологія,науково-дослідницька діяльність, Київський національний університет культури і мистецтв

The achievements of the Kiev scientific and educational school of library professiology are presented. The contribution of Ukrainian librarians to its development is noted.

Keywords: scientific-educational school, library professiology, research activity, Kiev national university of culture and arts

Серед науково-педагогічних кадрів і представників науково-освітніх шкіл бібліотечно-інформаційного профілю, які сформувалися й інституціоналізувалися протягом 50-річної плідної науково-дослідної діяльності Київського національного університету культури і мистецтв, особливе місце посідає постать Ади Семенівни Чачко – відомого українського бібліотекознавця, педагога, соціолога, доктора педагогічних наук, професора. Вона є автором понад 150 наукових робіт – книг, статей з бібліотекознавства, книгознавства, соціології, культури читання, наукової організації праці.

Наукові інтереси А. С. Чачко охоплювали питання підготовки бібліотечних кадрів, підвищення їх кваліфікації, якості обслуговування користувачів книгозбірень, психологічних характеристик та престижу бібліотечної професії, професійної адаптації молодих спеціалістів до роботи в бібліотеках тощо. Протягом 1990–2000-х рр. науковець займалась, здебільшого, розробкою теорії бібліотеки перехідного періоду.

Ада Семенівна переконливо відстоювала думку, що в умовах постійних, глибоких змін суспільства, віддзеркалюваних у бібліотеці як соціальному інституті, незмінним залишається гуманістичне призначення книгозбірні – служіння розвитку людини. Ключовими фігурами в цьому процесі є бібліотекарі-практики, і від рівня їх підготовленості, усвідомлення

ними базових цінностей професії та вміння їх застосовувати в різних ситуаціях залежить реальний зміст і ефективність сучасної бібліотечної діяльності. Для обгрунтування своїх поглядів науковець використовувала соціально-психологічний підхід до бібліотечно-інформаційної діяльності, залучала широке коло концепцій гуманітарних наук: соціальної філософії, педагогіки, філософії освіти, соціології та ін. [1].

А. С. Чачко – фундатор нового напряму в радянському і українському бібліотекознавстві – бібліотечної професіології, яку розвивала як наукову та навчальну дисципліну, розробивши її структуру та окресливши коло завдань і перспективні напрями розвитку.

Професор А. С. Чачко сформувала власну наукову школу, основним доробком якої є комплексний аналіз бібліотечної професії, здійснений наприкінці 70-х – на початку 80-х рр. XX ст., розробка питань професіоналізації, теоретичне обґрунтування суб'єкт – суб'єктних відносин в бібліотеці. Ада Семенівна підготувала 6 кандидатів наук з книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства, серед яких відомі в українській науковій спільноті постаті – Т. С. Монько (1995 р.), О. О. Грозовська (1997 р.), О. В. Кашкарьова (1997 р.), О. В. Башун (2001 р.), Ю. В. Трач (2001 р.), І. Я. Конюкова (2002 р.); виступала науковим консультантом докторантів Л. Г. Перової (2010 р.), Т. В. Долбенко (2010 р.).

Ядром цієї школи стали кандидати наук, що досліджували різні проблеми бібліотечної професіології і бібліотекознавства загалом. Так, О. О. Грозовською розроблено суб'єкт – суб'єктну модель процесу бібліотечно-інформаційного обслуговування та визначено перспективні напрямки професійно-психологічної підготовки та перепідготовки бібліотекарів [2]. Ю. В. Трач дослідила процес професійного розвитку бібліотекарів у фахових об'єднаннях України [3]. О. В. Башун проаналізувала систему безперервної освіти, нею виявлено зміст і напрями перепідготовки кадрів для проведення трансформації бібліотеки, розроблено комплексну систему підготовки бібліотекарів універсальної бібліотеки в нових умовах, що включає традиційні та новітні форми навчання [4]. І. Я. Конюковою вивчено процес розвитку бібліотечної професії в його сучасних концепціях і стратегічних напрямах, особливо – в аспектах взаємодії між бібліотекарем і читачем в процесі обслуговування, а також у процесі управління змінами сучасної бібліотеки [5].

Здобутки бібліотечної професіології є актуальними і сьогодні та враховуються дослідниками при вивченні психологічної складової бібліотечної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Українська бібліотечна енциклопедія [Електронний ресурс]. – URL: http://ube.nplu.org/article/%D0%A7%D0%B0%D1%87%D0%BA%D0%BE%20%D0%90%D0%B4%D0%B0%20%D0%A1%D0%B5%D0%BC

%D0%B5%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0 [дата звернення – 28.02.2018]; 2. *Грозовська О. О.* Суб'єкт – суб'єктна взаємодія у бібліотечно-інформаційному обслуговуванні : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 07.00.08. / О. О. Грозовська; Київський державний університет культури і мистецтв. Київ, 1997. 18 с.; 3. *Трач Ю. В.* Професійний розвиток бібліотекарів у фахових об'єднаннях України : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 07.00.08. / Ю. В. Трач; Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2001. 19 с.; 4. *Башун О. В.* Трансформація універсальної бібліотеки як культурно-інформаційного центру регіону: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 07.00.08. / О. В. Башун; Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2001. 17 с.; 5. *Конюкова І. Я.* Розвиток бібліотечної професії в Україні: сучасні концепції та напрями : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 07.00.08. / І. Я. Конюкова; Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2002. 19 с.

УДК 316.444:37(477)

Мобільні застосунки в сучасній освітній комунікації

© Вікторія Бондаренко

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

03039, Україна, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: Vikanbuv@ukr.net

Розкрито вплив індивідуальних мобільних пристроїв на обслуговування освітніми інформаційними ресурсами, окреслено можливості розширення освітніх послуг за їх допомогою. Розглянуто сучасний стан та розвиток мобільних застосунків як одного із сучасних засобів комунікації в суспільстві знань. Проаналізовано особливості та специфіку використання мобільних застосунків як перспективного та ефективного інструменту поширення освітніх інформаційних ресурсів та їх популяризації.

Ключові слова: *мобільні застосунки, інноваційні мобільні технології, інтернет, комунікація, суспільство знань, самоосвіта, Україна.*

The article investigates the influence of individual mobile devices on the maintenance of educational information resources. It also identifies opportunities for expanding educational services with their help. The status and development of mobile applications as one of the modern means of communication in the knowledge society are studied. The peculiarities and specifics of the use of mobile applications as a perspective and effective tool for the dissemination of educational information resources.

Keywords: mobile applications, innovative mobile technologies, internet, communication, society of knowledge, self-education, Ukraine.

На сьогодні мобільні технології створюють підґрунтя для використання нових способів комунікації: соціальної, освітньої, наукової. Н. Бембель у своєму дослідженні «Від інтерактивних технологій до smart-освіти» справедливо стверджує, що «сьогодні

розвиток технологій, економічних, соціальних потреб суспільства відбувається настільки стрімко, що неможливо людині здобути освіту «раз і назавжди» [1, с. 20].

Тому логічно, що все більше людей у світі підтримують ідею – «Освіта – протягом життя». Варто відмітити також, що на сьогодні значного поширення набуло дистанційне навчання. Всі ці тенденції актуалізують використання мобільних інформаційно-комунікаційних технологій як ефективного засобу комунікації у суспільстві знань.

Огляд і аналіз публікацій з «мобілізації» освітнього процесу свідчить, що сучасні мобільні пристрої в розвинутих країнах використовуються в галузі освіти, управління, організації викладання для фахівців-практиків, а також як технічні засоби підтримки навчання для учнів та студентів, молодих науковців. Зростання їх використання почалось з початку 21-го століття в різних сферах суспільного життя, як реакція на задоволення потреб людей у русі [2].

Так, журнал «FORBS» висвітлив останні освітні тренди, які привертають увагу в контексті їх кореляції і з мобільними технологіями. Серед них можна виокремити такі:

- дистанційність освіти (дистанційна освіта стає лідером навчальних технологій, відеокурси на YourTube та iTunes стають мегапопулярними та затребуваними молодим поколінням);

- персоналізація навчання (стала альтернативою до уніфікованих підходів в освіті, що вимагають від усіх суб'єктів навчання однакових результатів);

- персоналізація освітніх програм (мається на увазі врахування індивідуальних психологічних характеристик особистості як основи для персональних освітніх програм. Вони мають стати тим підґрунтям, завдяки якому з'явиться мотивація навчання і набудуть нового поштовху розвиток інтелекту, творчості та креативності);

- гейміфікація (впровадження ігрових технологій в неігрові ситуації, технологія винагород як метод підвищення мотивації навчання та поліпшення його якості, тобто формально освіта гейміфікована, оскільки використовує систему заохочень – позитивні оцінки і перехід до наступного класу чи курсу як новий levelup);

- інтерактивність освітніх ресурсів (інтерактивні підручники мають докорінно змінити «традиційні» подання і інтерпретацію навчального матеріалу – лінійна побудова курсів та їх текстове представлення не можуть забезпечити багатовимірність сучасного навчального процесу, яка підтримується мультимедіа-технологіями, наприклад, кольорові фото, аудіо- та відеопідтримка, інтерактивна інфографіка тощо);

- «віртуалізація» освітнього процесу (організація освітнього процесу з використанням віртуальних технологій та відеоігор є унікальною можливістю надати знання про реальний світ через інтерактивне занурення у віртуальний світ) [3].

Варто відмітити, що на сьогодні вищими навчальними закладами вже активно використовуються можливості мобільних застосунків в освітніх цілях. Зокрема для інформування студентів провідні зарубіжні та вітчизняні університети створюють застосунки, переважна більшість яких носить адміністративний характер, інформуючи студентство про розклад занять, новини, наукове та суспільно-культурне життя університету.

Так, провідні університети США мають власні мобільні застосунки: Гарвардський («Harvard Mobile», «Harvard Business Review»), Стенфордський («Stanford Mobile»), Каліфорнійський («UCLA», «CSU East Bay Mobile»), Колумбійський («Columbia University», «Columbia University Life», «Columbia University NYC»), Корнелльський («Cornell University Events», «Consultant»), Принстонський («Princeton Mobile», «Princeton University»), Університет Джона Гопкінса («JHUMobile», «Johns Hopkins University», «JHU EP», «JHU-CTY Alumni Connect»),Університет Карнегі-Меллон («CMU Mobile», «Carnegie Mellon SiliconValley») та ін.

Варто виділити застосунок Массачусетського технологічного інституту «MIT Open CourseWare», який не просто інформує студентів про розклад занять та останні новини, а надає вільний доступ до матеріалів, що включають плани курсів, конспекти лекцій, домашні завдання, екзаменаційні питання, архів відеокурсів з різних дисциплін: аеронавтики, хімії, біології, історії, математики, фізики, літератури та ін.

І хоч вивчення дисциплін в такий спосіб не передбачає отримання жодних сертифікатів, проте як ресурс для самоосвіти та підвищення кваліфікації застосунок беззаперечно є актуальним та корисним.

Серед топових європейських університетів «мобілізовані»: Манчестерський університет («iManchester», «MU Mobile», «Manchester University»), університет П'єра і Марії Кюрі («DBUFR»), університет Единбурга («University of Edinburgh Events», «University of Edinburgh | Edit», «UoE : A Window on the Past»), Швейцарський федеральний технологічний інститут Цюріха («ETH Zurich», «ETH EduApp», «ETH Virtual Tour»), Кембриджський університет («Cambridge Elevate»), Оксфордський університет («Oxford Today») та ін. Для студентів Мюнхену розроблено застосунок «StudentAppMünchen» який містить інформацію про всі місцеві університети та їх новини.

Варто відмітити й активізацію роботи вітчизняних університетів зі створення мобільних застосунків. Так мобільний застосунок «Studbox.knu», розроблений для студентів, викладачів та абітурієнтів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, має зручну навігацію та функціональність, а також Push-повідомлення для своєчасного оповіщення студентів про новини університету або факультету.

«Studbox» надає іформацією про: розклад занять своєї групи, потоку або факультету; оновлену та своєчасну інформацію про події, що відбуваються в університеті або на факультеті; актуальну інформацію про конференції та стажування, які проходять в Україні або закордоном; інформацію про роботу або підробіток для студентів; розклад роботи студентської поліклініки; дошку оголошень StudStore, на якій кожен зможе розмістити своє оголошення; цікаві та актуальні події, які відбуваються у Києві; інформацію про життя гуртожитку і багато іншого [4].

Мають власні мобільні застосунки такі вітчизняні ВНЗ, як Ужгородський національний університет, Національний університет «Острозька академія», Національний університет «Львівська політехніка», Харківський національний університет радіоелектроніки, Сумський державний університет та ін.

Заслуговують на увагу такі мобільні застосунки, як «Універ – розклад занять» (підтримує 440 ВНЗ) та «Расписание МКР» (підтримує 17 ВНЗ), розроблені для перегляду розкладу занять студентів та викладачів в режимі онлайн.

Отже, у результаті впровадження ВНЗ мобільних застосунків студенти можуть вільно отримувати необхідну інформацію; підвищити рівень використання інноваційних технологій, що в свою чергу сприятиме максимальному задоволенню зростаючих вимог студентів; створити стійку мотивацію до отримання знань; вказати на важливість навчання та подальшого самонавчання для успішного майбутнього і кар’єрного зростання.

Проведений аналіз мобільних застосунків ВНЗ дає змогу зробити висновок про те, що використання ВНЗ мобільних застосунків підвищує якість комунікаційних процесів в освітньому середовищі. Зокрема підвищується комунікаційний зв'язок на таких рівнях як:

- студент – студент (можливість інформаційного обміну як в освітніх цілях, так і в суспільних (розміщення науково-освітніх матеріалів, приватних оголошень суспільного характеру);
- студент – заклад освіти (можливість отримання достовірної інформації про ВНЗ, його діяльність, наукову спрямованість);
- заклад освіти – заклад освіти (можливість налагодження комунікаційних зв’язків за допомогою створення спільних мобільних застосунків з ВНЗ-партнерами);
- заклад освіти – суспільство (можливість отримання достовірної інформації про ВНЗ для потенційних абітурієнтів).

Таким чином, мобільні застосунки ВНЗ серед іншого виконують такі функції: адміністративну (інформування про розклад занять, факультети, кафедри та викладачів університету); науково-освітню (інформування про важливі наукові та освітні події

та новини університету); соціокультурну (можливість використання застосунку як «університетської соцмережі»).

Отже, отримання та поширення інформації за допомогою мобільних застосунків збільшує якісний та швидкісний рівень комунікації між учасниками інформаційного обміну. Мобільні технології в суспільстві знань відкривають перед користувачами нові комунікаційні можливості обмінюватись досвідом та ідеями, більше займатись науковою діяльністю, персоніфікувати курс навчання залежно від його завдань і компетентності слухача, заощадити час.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бембель Н.* Від інтерактивних технологій до smart-освіти [Електронний ресурс] // Smart-освіта: ресурси та перспективи : матеріали ІІ Міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 23 листопада 2016 р.) : тези доповідей. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 421 с. – Укр., рос. та англ. мовами. – Режим доступу: https://knteu.kiev.ua/file/MTc=/d87f90e5eab7630e4cf4b87b407aab8a.pdf. – Назва з екрана. – Дата звернення: 22.08.2017; 2. *Crow R.* SwitchingGears: Movingfrome-Learningtom-Learning [Електронний ресурс] / R. Crow, etal. // MERLOT Journal of Online Learning and Teaching. 2010. Vol. 6, No. 1. – Режим доступу: http://jolt.merlot.org/vol6no1/crow_0310.htm. – Last accessed: 26.08.2017. 3. *Левин М.* Как технологии изменят образование: пять главных трендов. [Електронний ресурс] // Forbes : веб-сайт. – Электрон. данные и прогр. – Режим доступа: http://www.forbes.ru/tehno/ budushchee/ 82871-kak-tehnologii-izmenyatobrazovanie-pyat-glavnyh-trendov. – Дата просмотра: 21.06.2017. 4; Історичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс] : веб-сайт. – Електрон. дані та прогр. – Режим доступа: http://www.history.univ.kiev.ua/en/home-en-gb/2-uncategorised/111-studbox-knu. – Назва з екрана. – Дата звернення: 26.08.

УДК 378:008]:316.774

Комунікативний досвід в культурологічній освіті

© Надія Воронова

Донбаський державний педагогічний університет,

84116, Україна, обл. Донецька, м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19

E-mail: voronova.ns@ukr.net

Обґрунтовано феномен комунікативного досвіду в системі культурологічної освіти. Схарактеризовано три його рівні – понятійно-репродуктивний, фундаментально-продуктивний та системно-творчий. Зазначено відсутність достатнього рівня комунікативної культури в аспекті досвіду спілкування з автентичними текстами культури.

Ключові слова: комунікативний досвід, культурологічна освіта, міжкультурна комунікація, культурні смисли.

The theses grounded the phenomenon of communicative experience in the system of cultural education. Three levels are described, such as conceptual-reproductive, fundamentally productive and system-creative. The absence of a sufficient level of communicative culture in the aspect of the experience of communicating with the authentic texts of culture is noted.

Keywords: communicative experience, culturological education, intercultural communication, cultural meanings.

Комунікативний досвід набуває значущості для особистості в процесі її взаємодії як з продуктами історико-культурного процесу, так і з іншими людьми. Опанування нормами, принципами, способами і формами міжкультурної комунікації в історичному процесі, накопичення і трансляції соціокультурного досвіду становить мету комунікативного досвіду в системі освіти майбутніх магістрів культурології, який забезпечує орієнтацію на принципову суб'єктну рівність професійно-педагогічної взаємодії. Педагогічна система формування комунікативного досвіду студента визначається специфікою соціокультурної комунікації як герменевтичного процесу розуміння, діалогічної взаємодії, емпатійного проникнення у смисли культурних подій і явищ. У процесі оволодіння діалоговою природою соціокультурної комунікації формується усвідомлення суб'єктності історико-культурного процесу, яке генералізується у професійно-педагогічне уміння сприймати і розуміти позиції інших людей, у здатність проектувати педагогічний процес на основі принципової рівності й толерантності.

Методологічне підґрунтя базується на основі концепції бінарності процесу сприймання текстів культури Є. Крупнік [1], D. Berlyne [2], R. Arnheim [3], згідно з якою повноцінність перцептивного акту полягає у діалектичній взаємодії емпатійного співпереживання смислів і відчуження від них, в результаті якого смисли культурного тексту постають як завершений у собі світ. Споглядання як психологічний механізм емоційно-чуттєвої реакції на матеріальну форму культурних об'єктів створює ефект відчуження, мета якого увійти у змістовність їх форми, їх мовно-знакового контексту. Процес споглядання обумовлюється здатністю особистості відчувати специфічну мову культурних текстів, емоційно реагувати на окремі її параметри, знакові коди. Відповідно, адекватність комунікації з текстами культури вимагає розуміння і аналізу формально-змістовних компонентів їх мовної структури.

Знакова роль мови текстів культури полягає у відображенні нею певного змісту: інформаційна поліфонія і організована динаміка сценічних знаків театрального мистецтва, ієрархія звукових рівнів, темп, ритм в музиці, монтажна фраза, динаміка камери у кіномистецтві, колір, лінія, композиція у образотворчому мистецтві, модуль архітектурної конструкції моделюють специфічну картину світу певної історико-культурної доби. Здатність сприймати мовно-знаковий контекст історико-культурної доби як спосіб «опредмечення» її смислів

характеризує повноцінне культурологічне мислення особистості. Рівні сформованості комунікативного досвіду – це понятійно-репродуктивний, фундаментально-продуктивний та системно-творчий. Роз'яснимо сутність рівнів.

Понятійно-репродуктивний рівень культурологічного комунікативного досвіду характеризується хаотичністю вибору мовних елементів, що не відповідають цілісному ансамблю, нерозвиненістю уміння декодувати знакові елементи специфічної мови культурного тексту. Фундаментально-продуктивний рівень комунікативного досвіду характеризується правильністю виокремлення лише найбільш «прозорих» чужорідних елементів, продуктивного використання знайомих алгоритмів розпізнавання формальних ознак певної історико-культурної доби, володіння фундаментальними знаннями щодо мовної специфіки історико-культурних типів в її основних характеристиках. Для системно-творчого рівня комунікативного досвіду характерне найбільш повне виокремлення чужорідних елементів стилю, характеризують тонкі нюанси його смислу. Останнє є наслідком потенційної здатності студента транслювати наявне культурологічне знання у нестандартні проблемні ситуації, здатності відчувати смисловий контекст мовно-знакових структур культурного тексту, творчо інтерпретувати нові, раніше невідомі елементи мовної специфіки, і на цій основі вибудовувати цілісну знакову конструкцію стилю як моделі світу.

Традиційна система культурологічної освіти не забезпечує формування достатнього рівня комунікативної культури, особливо в аспекті досвіду спілкування з автентичними текстами культури на основі діалектичної інтерпретації їх як факту і як знаку, як факту і як смислу. Постає вимога педагогічної організації процесу освоєння майбутніми магістрами культурології діалогових механізмів культурної комунікації як способу опанування її суб'єктною природою, опанування сенсорними еталонами культури як загальноприйнятими зразками чуттєвих якостей та відношень предметів і явищ дійсності, які є результатом культуротворчості людства.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Крупник Е.П.* Психологическое воздействие искусства. Москва: Институт психологии РАН, 1999. 235 с.; 2 *Berlyne D. E.* Ends and means of experimental aesthetics // Canadian Journal of Psychology. 1972. Vol. 26. P. 303-325; 3. *Arnheim R., Langfeld S.* The aesthetic attitude (review) // Journal of Aesthetic and Art Criticism. 1980. Vol.30. P. 202-203.

УДК 001.9:316.77]:321.01

Сучасні гуманітарні дискурси у формуванні комунікативної компетенції політологів

© Тетяна Громко

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка,

20006, Україна, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1

E-mail: tvhromko@i.ua

Розглянуто основні типи гуманітарних дискурсів, які виділяються у професійній комунікативній компетенції політологів за змістовною частиною: політичний, діловий і культурний. Всередині інституційного дискурсу визначено політичний, адміністративний, юридичний, військовий, релігійний, науковий, медійний як його підтипи, що є важливим для професійної комунікативної компетенції політологів.

Ключові слова: дискурс, політичний дискурс, типи політичного дискурсу, комунікативна компетенція, політолог, політологічна компетенція.

In the field of contemporary humanitarian discourses in the professional communicative competence of political scientists on the content part distinguish the main types of discourse: political, business and cultural. The peculiarity of contemporary society within the institutional discourse is defined by political, administrative, legal, military, religious, scientific, and media subtitles, which is important for the professional communicative competence of political scientists.

Keywords: discourse, political discourse, types of political discourse, communicative competence, political scientist, political science competence.

У сучасній науці дискурс є об'єктом уваги не лише лінгвістів, а й філософів, психологів, літературознавців, етнографів, фахівців зі штучного інтелекту тощо. Про зацікавленість науковців проблемами дискурсу свідчить велика кількість праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема Н. Арутюнової, Ф. Бацевича, О. Бессонової, А. Бєлової, В. Дем'янкова, В. Карасика, Є. Кубрякової, М. Макарова, М. Полюжина, П. Серіо, А. Токарської, Дж. Філіпса, Дж. Фіске, Р. Ходжа, І. Шевченко, Дж. Юла та ін.

Термін «дискурс» використовується у різних значеннях, що дає змогу науковцям стверджувати про багатогранність його понятєвих меж. Дискурс не лише тісно пов'язаний з усіма видами комунікації в суспільстві (комунікативний дискурс, вербальний, невербальний), він виступає носієм різних типів інформації у процесі комунікації.

Ф. Бацевич стверджує, що дискурс можна визначити як тип комунікативної діяльності, інтерактивне (і трансактивне) явище, яке має різні форми вияву (усну, писемну, внутрішню, паралінгвальну), відбувається в межах конкретного каналу спілкування, регулюється стратегіями і тактиками учасників спілкування, є складним синтезом когнітивних мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних тощо) чинників,

які визначаються конкретним колом «форм життя», має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів [1, с. 13-14].

Характеристика дискурсу як комунікативного явища, а це наявність контексту різних типів (психологічного, соціального та ін.), різні аспекти комунікативного контакту й аспекти мовного коду, дає підстави для його сучасного переосмислення – введення дискурсу у сферу міждисциплінарних досліджень.

Лінгвістичний енциклопедичний словник трактує дискурс як «зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; текст, розглянутий в контексті подій; мовлення, розглянуте як цілеспрямований, соціальний акт, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмах їх свідомості (когнітивних процесах)» [4, с. 136].

Дискурсу властиві всі ознаки тексту: цілісність, інформативність, структурна організація, композиційна завершеність та ін.

«Комунікація політична – процес передачі, обміну політичною інформацією, який структурує політичну діяльність і надає їй нового значення, формує громадську думку і політичну соціалізацію громадян з урахуванням їхніх потреб та інтересів» [3, с. 41].

У сфері політології комунікація характеризується вживанням фахових термінів, а також комбінацією лексичних одиниць і синтаксичних структур. На нашу думку, серед сучасних гуманітарних дискурсів у професійній комунікативній компетенції політологів за змістовною частиною можна виділити такі основні типи дискурсу: політичний, діловий і культурний дискурс. За особливістю сучасного соціуму всередині інституційного дискурсу виділяються такі його підтипи, як політичний, адміністративний, юридичний, військовий, релігійний, науковий, медійний та ін.

Прагмалінгвістична модель дискурсу висуває на перший план ознаки способу чи каналу спілкування. За способом спілкування розрізняють інформативний і фасцинативний, змістовний і фактичний, серйозний і несерйозний тощо, за каналом спілкування – усний і письмовий, контактний і дистанційний, віртуальний і реальний типи дискурсу [2, с. 295].

Таким чином, сучасні гуманітарні дискурси історично мінливі – вони розчиняються в суміжних типах дискурсу, що є важливим для професійнійої комунікативної компетенції політологів.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бацевич Ф. С.* Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. Київ: Академія, 2004. 344 с.; 2. *Карасик В. И.* Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.; 3. *Кирилюк Ф. М.* Новітня політологія / Ф. М. Кирилюк. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 564 с.; 4. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. Москва, 1990. 685 с.

УДК 378.091:316.614-057.875

Окремі питання наскрізної професійної соціалізації студентів напряму підготовки «Інформаційний аналітик» протягом навчання у ВНЗ

© Світлана Дубова

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: sdubova@ukr.net

Констатовано відсутність системних заходів для професійної соціалізації студентів напряму підготовки «Інформаційна аналітика». Зазначено, що професійна соціалізація виконує важливу гносеологічну функцію у розвитку майбутніх фахівців. Запропоновано комплекс заходів (проведення зустрічей з фахівцями фаху, відвідування професійних заходів та створення студентських аналітичних груп), реалізація якого сприятиме більш ефективній професійній соціалізації студентів.

Ключові слова: аналітик, соціалізація, підготовка, навчання, практика, професіоналізація.

The absence of system measures for the professional socialization of students in the direction of training "Information analytics" was stated. It is noted that professional socialization fulfills an important epistemological function in the development of future specialists. The complex of measures (meetings with specialists, attending professional events and creation of students' analytical groups), which implementation will promote more effective professional socialization of students, is proposed,.

Keywords: analyst, socialization, preparation, training, practice, professionalization.

Сьогодні процес підготовки фахівців за напрямом «Інформаційна аналітика» все ще перебуває на етапі свого становлення. Хоча окремими ВНЗ вже напрацьовані формальні програми підготовки фахівців. Основу підготовки складають наступні блоки дисциплін: дисципліни загальної підготовки («Іноземна мова», «Філософія», «Політологія», «Професійна та корпоративна етика» тощо), дисципліни професійної та практичної підготовки («Історія культури», «Менеджмент соціокультурної діяльності», «Соціальні комунікації», «Діловий етикет», «Теорія інформації», «Інформаційне суспільство: теорія і практика», «Аналітико-синтетичне опрацювання документів», «Інформаційні технології, системи та мережі», «Системи управління базами даних», «Інформаційно-пошукові системи», «Стандартизація та сертифікація» за фаховим спрямуванням, «Інформаційно-аналітична діяльність» та ін.), а також дисципліни, які мають забезпечити формування в майбутніх фахівців загальних і професійних компетентностей [1].

Однак окремі аспекти освітнього процесу все ще залишаються недостатньо визначеними. Перед усім це стосується питань пов’язаних із професійною соціалізацією

студентів, набуття ними чіткого уявлення про практичні аспекти діяльності в межах майбутнього фаху і тим самим забезпечення їх належної готовності до безпосередньої професійної діяльності як інформаційних аналітиків. Крім того, професійна соціалізація виконує важливу гносеологічну функцію, даючи студентам змогу більш точно зрозуміти сутність та мету дисциплін, які спрямовані саме на формування професійних компетентностей. На сьогодні заходи з професійної соціалізації студентів переважно сконцентровані навколо найбільш традиційної форми – проходження практики на базі інформаційно-аналітичних установ. Водночас, практичний досвід свідчить, що цього виявляється не достатньо для майбутніх фахівців – такі форми соціалізації мають яскраво виражений характер разових дій, що не можуть забезпечити дійсно цілісний та системний погляд студентів на свій майбутній фах та сформувавши належний образ професії.

З метою вирішення зазначеної проблеми нами пропонується комплекс заходів, реалізація якого сприятиме більш ефективній професійній соціалізації студентів. Зокрема:

- проведення зустрічей з представниками фаху. Основний формат такого залучення – запрошення представників інформаційно-аналітичних структур (як урядових, так і не урядових), а також відомих експертів-аналітиків для зустрічі із студентами. Такі заходи мають відбуватись у максимально діалоговому форматі, передбачаючи невеликий виступ самого експерта та відводячи максимум часу на запитання та відповіді;

- стимулювання студентів до відвідування конференцій, семінарів та круглих столів, що організуються провідними аналітичним установами. Бажаним форматом такого відвідування є не просто присутність на заході, але підготовка за її результатами ключових тез, виголошених його учасниками;

- створення студентських аналітичних груп. Метою діяльності цих груп є набуття студентами практичних навичок підготовки аналітичних матеріалів різних форматів (записки, доповіді, довідки, огляди) з певних тематик, запропонованих керівником групи. Такі заходи додатково сприяють більш ранньому самовизначенню майбутніх фахівців щодо тематичної спрямованості їх подальшої діяльності. Найкращі аналітичні роботи членів таких груп доцільно розміщувати у спеціальних розділах сайту кафедри, факультету чи ВНЗ – для майбутніх роботодавців це може стати наочними прикладами фаховості їх майбутніх працівників.

Варто зазначити, що ефективність здійснення цих заходів буде залежати від наявності на кафедрах, так званих, «кураторів спеціальностей» (або «кураторів напрямів підготовки фахівців»). Відповідно це вимагає від таких кураторів:

- чіткого та не двозначного розуміння сутності професійної діяльності аналітиків;

- бажання розвивати і підтримувати майбутніх фахівців.

Доцільно, щоб такою діяльністю займалися, передусім, викладачі, які мають не лише теоретичне уявлення про діяльність аналітиків, а й практичний досвід (чинний або в минулому) інформаційно-аналітичної діяльності, або мають безпосередній досвід взаємодії з інформаційно-аналітичними установами.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Гранчак Т.* Дисципліни аналітичного профілю як компонент програми підготовки бакалаврів зі спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / Т. Гранчак // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2017. Вип. 46. С. 165-180. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2017_46_12.

УДК 378.016(476):01

Нацыянальныя вучэбныя дапаможнікі па агульным бібліяграфазнаўстве як сродак падрыхтоўкі бібліятэкараў-бібліёграфаў

© Святлана Зыгмантовіч, © Валянціна Саітава

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў,

220007, Беларусь, г. Мінск, вул. Рабкораўская, 17

E-mail: zygmantovich@mail.ru, E-mail: velta51@yandex.ru

Прадстаўлены дасягненні ў стварэнні вучэбных дапаможнікаў па дысцыплінах агульнага бібліяграфазнаўства і вызначаны шляхі іх далейшага ўдасканалення.

Ключавыя словы: агульнае бібліяграфазнаўства, вучэбны дапаможнік, тэорыя бібліяграфіі, гісторыя бібліяграфіі, арганізацыя бібліяграфіі, тэхналогія бібліяграфіі

Achievements in creation of the training aids in subjects of general bibliography and the ways of their development are presented.

Keywords: general bibliographic sciences, tutorial, bibliography theory, history of bibliography, organization of bibliography, bibliography technology

З пачатку 1990-х гг. Рэспубліка Беларусь стала незалежнай дзяржавай і з гэтага часу пачаліся істотныя якасныя змяненні ў арганізацыі бібліяграфічнай дзейнасці, яе тэхналогіях (пад уплывам шырокага ўкаранення аўтаматызаваных інфармацыйна-пошукавых сістэмы, генерыравання ўнікальных БД, выкарыстання пошукавых сістэм іншых бібліятэк і інфармацыйных цэнтраў, развіццё віртуальных даведачных службаў і сэрвісаў і інш.). Пераўтварэнні ў беларускай бібліяграфіі непасрэдна залежалі ад ўзроўня падрыхтоўкі нацыянальных кадраў

бібліятэкараў-бібліёграфаў. Перад калектывам выкладчыкаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў паўсталі адказныя задачы па ўдасканаленні навукова-адукацыйнага патэнцыялу беларускай бібліяграфіі. Актывізавалася падрыхтоўка айчынных адукацыйных стандартаў, праграм вучэбных дысцыплін, вучэбна-метадычных комплексаў, вучэбнай літаратуры, слоўнікаў і інш. Асаблівае значэнне мае стварэнне нацыянальных падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў, якія фарміруюць прафесійную кампетэнтнасць будучых спецыялістаў па праблематыцы тэорыі, гісторыі, метадалогіі, арганізацыі, методыкі і тэхналогіі бібліяграфіі ў цэлым. Менавіта падручнікі і вучэбныя дапаможнікі цэнтрыруюць ўсю базу вучэбна-метадычнага забеспячэння, дапамагаюць забяспечыць тэарэтычную фундаментальнасць і практычную арыентаванасць адукацыі. Для падрыхтоўкі на нацыянальнай глебе бібліятэкараў-бібліёграфаў былі выдадзены 4 вучэбных дапаможнікі па тэорыі і гісторыі бібліяграфазнаўства, арганізацыі і тэхналогіі бібліяграфічнай дзейнасці, г.зн. па ўсіх вучэбных і навуковых дысцыплінах агульнага бібліяграфазнаўства. Усе выданні апублікаваны на беларускай мове.

Адметнымі рысамі вучэбнага дапаможніка Т. В. Кузьмініч “Бібліяграфазнаўства. Тэорыя” [1] з’яўляецца поліканцэптуальнасць адлюстравання бібліяграфіі як грамадскай з’явы, што дазваляе студэнтам асэнсоўваць тыя кірункі і з’явы практычнай дзейнасці, якія немагчыма ўпісаць у межы пэўнай тэарэтычнай канцэпцыі, а таксама выразная практычная накіраванасць, калі тэарэтычныя з’явы тлумачацца шматлікімі прыкладамі бібліяграфічнай практыкі ў краіне, асабліва з вопыту Нацыяльнай бібліятэкі Беларусі.

Вучэбны дапаможнік “Бібліяграфазнаўства. Гісторыя” В. І. Саітавай, В. Е. Лявончыкава і Т. В. Кузьмініч істотна адрозніваецца ад існуючых айчынных і замежных выданняў [2]. Гэта першае выданне, у якім галоўныя раздзелы выдзелены на падставе асноўнага спосабу фіксавання ведаў на працягу пэўнага перыяду. Выкарыстаная перыядызацыя дазволіла пераканаўча раскрыць асаблівасці захавання, перапрацоўкі і трансляцыі бібліяграфічнай інфармацыі (бібліяграфічных ведаў), фарміравання структур бібліяграфічнай практычнай дзейнасці, асаблівасці яе аб’екта, жанравай разнастайнасці прадукцыі, эвалюцыі методыкі і тэхналогій бібліяграфавання і бібліяграфічнага абслугоўвання. Такая падача вучэбнага матэрыялу спрыяе ўменням выкарыстоўваць гісторыка-бібліяграфічныя веды ў прафесійнай практычнай і навуковай дзейнасці.

Вучэбныя дапаможнікі “Арганізацыя і тэхналогія бібліяграфічнай дзейнасці” [3] і “Кіраванне бібліяграфічнай дзейнасцю бібліятэкі” [4] С. В. Зыгмантовіч арыентаваны не толькі на перадачу ведаў праз раскрыццё арганізацыйных, тэхналагічных, метадычных асаблівасцей ажыццяўлення розных працэсаў бібліяграфічнай работы, але і на раскрыццё і засваенне вопыта практычнай дзейнасці бібліятэк і інфармацыйных цэнтраў Беларусі.

Далейшае ўдасканаленне вучэбных дапаможнікаў прагназуецца шляхам інтэграцыі ў вучэбна-метадычныя комплексы, пераўтварэннем апошніх у адкрытыя вучэбныя сістэмы, якія дзякуючы сучасным тэхналагіям могуць пастаянна развівацца і пашыраць функцыянал па забеспячэнні візуалізацыі вучэбнага матэрыялу; прадстаўлення праблемна-пошукавых, творчыхзаданняў для самастойнай работы і самакантролю студэнтаў; рэкамендацыі дапаўняльных крыніц інфармацыі, у тым ліку электронных.

ЛІТАРАТУРА

1. *Кузьмініч Т. В.* Бібліяграфазнаўства. Тэорыя : вучэб. дапам. Мінск: Беларусь, 2012. 215 с.; 2. *Саітава В. І., Лявончыкаў В. Е., Кузьмініч Т. В.* Бібліяграфазнаўства. Гісторыя : вучэб. дапам. Мінск : Нацыянальная бібліятэка Беларусі, 2017. 248 с.; 3. *Зыгмантовіч С. В.* Арганізацыя і тэхналогія бібліяграфічнай дзейнасці : вучэб. дапаможнік. Мінск : БДУ культуры і мастацтваў, 2006. 325 с.; 4. *Зыгмантовіч С. В.* Кіраванне бібліяграфічнай дзейнасцю бібліятэкі: вучэб. дапаможнік. Мінск : БДУ культуры і мастацтваў, 2009. 123 с.

УДК 378(477):02]:316.77

Сучасні освітні та професійні виклики майбутніх фахівців з бібліотечної справи

© Олександр Ісаєнко

Київський університет імені Бориса Грінченка,

04053, Україна, м. Київ, вул. М. Тимошенка, 13

o.isaienko@kubg.edu.ua

Подано актуальність, обґрунтовано мету та визначено основні завдання, що висуваються при викладанні навчальних дисциплін «Медіаспоживання» та «Медіакультура та інтелектуальна свобода» студентам, які навчаються за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в Інституті журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Ключові слова: сучасна бібліотечна освіта, навчальні дисципліни, бібліотекарі, медіакультура, медіаспоживання, медіаосвіта, інтелектуальна свобода.

The theses present the relevance, substantiates the purpose and defines the main tasks put forward in the teaching of disciplines "Media Consumption" and "Media Culture and Intellectual Freedom" for students, which studying in the specialty 029 "Information, Library and Archives" at the Institute of Journalism of the Borys Grinchenko Kyiv University.

Keywords: modern librarianship, teaching disciplines, librarians, media culture, media consumption, media education, intellectual freedom.

Розвиток інформаційно-комунікативної сфери, стрімке зростання інформаційних ресурсів, доступних онлайн, змістове розширення функціонального наповнення діяльності бібліотек, архівів та інших закладів культури, наукових установ зумовили кардинальний перегляд навчального процесу, навчальних програм та дисциплін, що нині викладаються на кафедрі бібліотекознавства та інформології Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Зокрема, віднедавна студентам, які навчаються за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», викладаються такі дисципліни як «Медіаспоживання» та «Медіакультура та інтелектуальна свобода».

Метою даних дисциплін є засвоєння теоретико-методологічних основ і практичних аспектів формування та розвитку культури медіаспоживання, основ медіапсихології, набуття медіаосвітніх знань, формування та становлення медіаграмотності, отримання знань із загальної теорії постсучасності та концепції медіакультури, які можуть бути застосовані для розуміння та аналізу форм актуальної культури, для рефлексії про власний досвід, пов'язаний зі споживанням, творчою інтерпретацією, переосмисленням та переструктуруванням медіатекстів та медіапродуктів, а також опанування основних засад діяльності бібліотек, архівів та інформаційних установ щодо забезпечення інтелектуальної свободи як атрибуту демократії та доступності до інформації.

Одними з основних завдань при викладанні даних дисциплін є:

- розглянути основні проблеми культури і соціального життя з точки зору задіяних засобів і технологій комунікації; оволодіти відповідною термінологією, орієнтуватися в просторі сучасних медіа, розуміти їх значення для професійної діяльності з обраної спеціальності і для повсякденного життя;

- вміти аргументувати власну точку зору в процесі розгляду проблем культури, давати оцінку соціальним і культурним наслідкам використання різних медіа;

- отримати навички аналізу історії культури як історії способів трансляції, консервації та інтерпретації повідомлень (історії комунікативних практик і взаємодій);

- мати уявлення про основні етапи розвитку наукової думки у сфері історії і теорії медіа: про те, що складає предметну область mediastudies, про відповідні напрями, школи, концепції і розділи історичного і культурологічного знання; про сучасні технології і механізми комунікації; про типи суспільств і соціально-економічних систем з точки зору медіакультури;

- сформувати у студентів систематичні уявлення про методологію формування і розвитку усвідомленого медіаспоживання, теорії та практики медіаосвіти;

- сформувати наукові уявлення про значення індивідуальних, вікових та соціально-психологічних факторів в освоєнні культури споживання інформації;

- виробити вміння щодо здійснення цілеспрямованого розвитку культури медіа-споживання;

- виробити усвідомлено-критичне ставлення до сучасного медіапростору, що дозволить студентам формувати власну стратегію медіаспоживання;

- оволодіти знаннями щодо сутності концепції інтелектуальної свободи та ролі бібліотек у її реалізації;

- поглибити знання про функції бібліотек, архівів та інформаційних установ і доступність до інформації в умовах переходу до суспільства знань;

- розширити уявлення про бібліотечно-інформаційну політику держави з огляду на забезпечення інтелектуальної свободи громадян;

- зорієнтуватися в проблемі усвідомлення, виявлення та протидії цензурі в діяльності бібліотек, архівів та інформаційних установ.

УДК 378.147.091.33-027.22(476):[01:004.65]

Шляхі ўдасканалення практыка-арыентаванай падрыхтоўкі бібліятэчных кадраў

© Вера Касап

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў,

220007, Рэспубліка Беларусь, г. Мінск, вул. Рабкораўская,17

E-mail: V50K@yandex.ru

Особливості реалізації практико-орієнтованого навчання студентів шляхом їх участі в бібліотечних проектах. Досвід створення біобібліографічнай бази даних. Бібліотечний проект як освітній.

Ключові слова:практико-орієнтоване навчання,бібліотечні проекти,освітній проект

Features of the implementation of practice-oriented training of students through their participation in libraryprojects. Experience in creating a biobibliographic database. Library project as educational.

Keywords: practice-oriented training, library projects,educational project

Практыка-арыентаваны падыход да арганізацыі адукацыі з’яўляецца перспектыўным напрамкам сучаснай падрыхтоўкі кадраў. Аб яго актуальнасці сведчаць прынятыя рашэнні Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, праведзеныя навуковыя даследаванні і апубликаваныя артыкулы [1, 2]. Згодна яму, будучыя спецыялісты павінны валодаць прафесіяй і хутка

адаптавацца да ўсіх змяненняў, умець рашаць нестандартныя задачы, дэманстраваць творчую ініцыятыву. Вучоныя даследуюць такія накірункі рэалізацыі практыка-арыентаванага подыходу як: выкарыстанне ў працэсе выкладання спецыяльных дысцыплін, пры правядзені вытворчай практыкі, у працэсе напісання курсавых і дыпломных работ і інш. Аднак, адсутнічае опісанне набыцця студэнтамі практычнага вопыту шляхам ўдзелу ў бібліятэчных праектах.

Беларускія бібліятэкі паспяхова ствараюць розныя віды праектаў з удзелам студэнтаў: ад монапраектаў (“Беларускія імёны ў гісторыі тэхнікі”) Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэкі (РНТБ) да міжнародных мультыпраектаў «Нясвіж − культурны цэнтр Еўропы і нацыянальны помнік» (Radziviliana) Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі сумесна з ЦНБ НАН им. Я. Коласа, камітэтам па архівах і справаводстве. Патрабаванні да бібліятэчных праектаў: актуальнасць, навізна праблемы, яе запатрабаванасць грамадствам, неабмежаванасць тэматыкі і інш. Удзел у рэалізацыі бібліятэчных праектаў студэнтаў надае ім прафесійны вопыт, які немагчыма атрымаць пры вывучэнні практычных методык ва ўмовах аўдыторыі. Адной з важкіх умоў паспяховага практыка-арыентаванага навучання пры рэалізацыі бібліятэчных праектаў з’яўлецца навучыць студэнтаў працаваць у адзінай камандзе з бібліятэкарамі і выкладчыкамі над вырашэннем адзінай задачы. Удзел студэнтаў у бібліятэчных праектах пад час вывучэння пэўнай дысцыпліны з’яўляецца адным з напрамкаў выканання адукацыйных праектаў у сувязі з тым, што вырашае адукацыйныя задачы.

Прыкладам увасаблення патрабаванняў адукацыйных праектаў пры рэалізацыі бібліятэчных з’яўляецца сумесная праца студэнтаў універсітэта з РНТБ па стварэнні БД “Беларускія імёны ў гісторыі тэхнікі”. Удзельнікі праекта пазнаёміліся з яго мэтай, задачамі, прысутнічалі на навукова-метадычным семінары, дзе абмяркоўваліся этапы і асаблівасці яго рэалізацыі, магчымыя праблемы. У працэсе выканання праекта студэнты выконвалі функцыі пошуку біяграфічных звестак, бібліяграфічнай інфармацыі аб вядомых вынаходніках і вучоных у шырокім рэсурсным асяродку: часопісах, Інтернэт-рэсурсах, БД, навуковых і даведачных выданнях. Сумесна з выкладчыкамі і бібліятэкарамі абмяркоўвалі структуру будучай БД. Супрацоўнікі бібліятэкі ажыццяўлялі канчатковую апрацоўку атрыманай інфармацыі, яе рэдагаванне і ўключалі ў БД. Выкладчык выконваў функцыю каардынатара гэтай дзейнасці. У выніку створаны інфармацыйны прадукт у выглядзе БД выстаўлены на сайце бібліятэкі. Сумесная дзейнасць студэнтаў, выкладчыкаў і супрацоўнікаў бібліятэкі садзейнічала фарміраванню ў студэнтаў навуковых ведаў аб інтэлектуальнай уласнасці Беларуси, практычных уменняў і вопыту фарміравання інфармацыйных рэсурсаў, выбару крыніц пошуку інфармацыі па гісторыі навукі і тэхнікі, яе апрацоўкі і прадстаўлення. Яны набылі навыкі прафесійнай камунікацыі, былі сфарміраваны прафесійныя бібліяграфічныя

кампетэнцыі. Якасць засваення працэса бібліяграфавання дакументаў пры стварэнні БД правяралася на экзаменах, заліках, пры выніковай атэстацыі на дзяржаўным экзамене. Аналіз паспяховасці студэнтаў на дзяржаўным экзамене па «Бібліяграфазнаўстве» показаў павялічэнне сярэдняга бала да 7,3 у параўнанні з іншымі гадамі. Некалькі студэнтаў паспяхова абаранілі дыпломныя працы па тэматыцы, звязанай са стварэннем БД.

Такім чынам, прыцягнне студэнтаў да рэалізацыі бібліятэчных праектаў дазваляе не толькі далучыць іх да сапраўднага засваення бібліяграфічнай практыкі, але і спалучаць прынцып інтэграцыі навучання і выхавання. Вынікам гэтага з'яўляюцца: прадуктовы − стварэнне рэальнага інфармацыйнага прадукта, які мае рынкавы кошт, і адукацыйны − студэнты практычна засвоілі ўсе тэхналагічныя этапы падрыхтоўкі БД.

ЛІТЕРАТУРА

1. Практико-ориентированное обучение в учреждениях образования http://www.edu.gov.by/news/ praktikoorientirovannoe-obuchenie-v-uchrezhdeniyakh-obrazovaniya. − Дата доступа 28.12.2017; 2. *Скульмовская, Л. Г.* Проблемы реализации компетентностного и практико-ориентированного подходов в профессиональной подготовке кадров для индустрии туризма // Современные проблемы науки и образования 2017. № 5 URL : http : /science_ education.ru / article /view?id=26933. − Дата доступа 4.01.2018.

УДК [378:02]:005.591.452

Партнерство як формат освітньо-професійної актуалізації особистості

© Тетяна Коляда-Березовська, © Олена Татакі

Одеський національний політехнічний університет,

65044, Україна, м. Одеса, пр. Шевченка, 1

E-mail: kobertanya@gmail.com, E-mail: alena_tataki@ukr.net

Висвітлено проблему підготовки фахівців документно-інформаційного профілю в умовах глобального інформаційного оновлення. Наводяться результати реалізації технології партнерства як професійно-комунікаційної взаємодії закладу вищої освіти з провідними бібліотеками міста.

Ключові слова: технологія партнерства, інформаційно-бібліотечна діяльність, партнерство як формат діалогової комунікації

The problem of preparation of specialists of the document-information profile in the conditions of global information update is highlighted. The results of the implementation of the partnership technology as a professional communication interaction of the institution of higher education with the leading libraries of the city are presented.

Keywords: partnership technology, information and library activities, partnership as a format for dialogue communication

Зміни останніх часів, які зумовлені процесами глобального інформаційного оновлення та пов'язані з тим, що разом з традиційними напрямами та формами роботи закладів вищої освіти і бібліотек в практику впроваджуються інноваційні методи навчання на основі новітніх інформаційних технологій, вимагають висококваліфікованих спеціалістів для якісного інформаційного обслуговування. Беззаперечним є той факт, що провідна місія бібліотеки – одного з базових елементів світової інформаційної інфраструктури, центру знань та інформації про світ і плюралізм цього світу, складність і неоднозначність його пояснення людиною, – залишається незмінною і полягає у формуванні *загальнолюдської культури*. Сучасна ж бібліотека ще й прищеплює *інформаційну культуру* як складник кроскультурної взаємодії, формує її налагодженням партнерських взаємин шляхом реалізації спільних проектів.

Законодавчі та організаційні ініціативи держави, зокрема Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року – «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України», головна мета якої – перетворення бібліотек на інтелектуальні центри, реалізація міжнародних програм, забезпечили можливість втілювати ініціативні проекти розвитку, зміцнювати міжнародні культурні зв’язки, розвивати новітні технології, створювати комфортне середовище для користувачів, розширювати наукові зв’язки. Стратегію презентував віце-прем`єр-міністр В. Кириленко на VI Львівському бібліотечному форумі «Бібліотек@ стратегія розвитку», що проходив у вересні 2015 року, а 23 березня 2016 року під час засідання уряду, віце-прем`єр-міністр зупинився на аналізі сучасного стану бібліотечної справи в Україні та виокремив головні проблеми розвитку бібліотечної сфери, зокрема, зазначивши, що головною проблемою бібліотечної мережі залишається неефективне використання її потенціалу. Адже, бібліотека має бути соціальною інституцією. Тому концепція соціального простору, коли бібліотека надає послуги, і головним чином безкоштовні послуги, повинна бути домінуючою, і це, в першу чергу, передбачає створення інтегрованої мережі бібліотек. Крім того, має бути розширений перелік інших послуг, які зараз бібліотеки надавати не можуть, в тому числі через нестачу висококваліфікованих, зацікавлених і вмотивованих фахівців.

У цьому контексті одним із вимірів діяльності закладу вищої освіти, що має у своїй структурі випускову кафедру документно-інформаційного профілю, розглядаємо соціальне партнерство як формат діалогової комунікації і вектор дидактичних зусиль. Так, кафедра інформаційної діяльності та медіакомунікацій (ІДМК) гуманітарного факультету Одеського національного політехнічного університету (ОНПУ) ключову роль у підготовці студентів за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (ІБАС) відводить технології партнерства, що трактується саме як професійна діалогова комунікація закладу вищої освіти

з провідними бібліотеками міста, взаємодія зацікавлених сторін / партнерів, яка скерована на максимальне координування інтересів учасників процесу підготовки ініціативних, інноваційно мислячих, у подальшому конкурентоспроможних фахівців для задоволення потреб і галузі, і соціуму в цілому.

Такий діалог – «ВНЗ – Бібліотека» – активно реалізується в ОНПУ впродовж останніх п'ятнадцяти років. Ця взаємодія дає можливість удосконалювати й уточнювати основні аспекти побудови професійної співпраці, яка сприяє розвитку документознавчої підготовки, випуску компетентно-свідомих фахівців для документно-інфомаційної сфери діяльності. Технологія партнерства у роботі кафедри ІДМК, що готує за спеціальністю ІБАС, та наукових бібліотек Одеси – Одеської національної наукової бібліотеки (ОННБ) та Одеської обласної універсальної наукової бібліотеки імені М. С. Грушевського (ООУНБ) – спрямована на реалізацію, перш за все, схваленої урядом Концепції державної політики в сфері інформування та налагодження комунікацій з громадськістю з питань спільних міжнародних проектів, навчальних програм країнознавчо-краєзнавчого спрямування. Адже партнерство як комунікативний формат – це, по-перше, вплив на вибір партнерами певних когнітивно-комунікативних стратегій, обрання ними способів обміну інформацією, а також можливість впливати на розробку стратегічних сценаріїв взаємодії, по-друге, – це основа діяльності бібліотек і фахівців документно-інформаційного профілю, механізм налагодження та зміцнення міжрегіонального і міждержавного клімату. У такому ракурсі презентували свої напрацювання учасники науково-практичної конференції «Міжнародна діяльність бібліотек як складова європейського вибору держави», що відбулася у вересні 2016 р. в Одеській національній науковій бібліотеці. Презентації про міжнародну діяльність та культурне співробітництво з Польщею, Латвією, Францією, США, Німеччиною та іншими країнами стали своєрідним майстер-класом від провідних фахівців України для студентів ОНПУ вищезазначеної спеціальності, а провідним напрямом подальшого розвитку бібліотеки визнано міжнародну діяльність та культурне співробітництво, що відбиває створення нового підрозділу – відділу міжнародних проектів.

Аналізуючи досвід працевлаштування випускників кафедри ІДМК протягом усього періоду її діяльності, можна відзначити, що одним із головних результатів вказаного партнерства є *позитивна динаміка працевлаштування за фахом,* тобто зростання кількості випускників, які знаходять своє місце роботи саме у відділах бібліотек ООУНБ імені М. Грушевського, ОННБ та Науково-технічній бібліотеці ОНПУ. Так, серед перших випускників спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» денної та заочної форм навчання лише 2 % працевлаштувалися у бібліотеках. А після підписання угоди про партнерство і співпрацю у 2003 році з ООУНБ імені М. Грушевського кількість таких

випускників зросла до 5 % (у 2008 р.). Освітньо-професійна взаємодія зацікавлених партнерів щодо підготовки конкурентоспроможних фахівців виявилася, зокрема, у тому, що ряд співробітників бібліотек вже цілеспрямовано отримали вищу освіту на кафедрі ІДМК ОНПУ, навчаючись за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність» і продовжують її отримувати вже за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». У 2017 році кількість фахівців, які стали компетентно-свідомими працівниками бібліотек-партнерів кафедри ІДМК, становить 18 %, що свідчить про вдалу реалізацію технології партнерства та професійну актуалізацію випускників.

Таким чином, зважаючи на багаторічний досвід підготовки кафедрою ІДМК фахівців документно-інформаційної сфери та плідні партнерські стосунки, які склалися з науковими бібліотеками Одеси і Науково-технічною бібліотекою ОНПУ, можемо стверджувати, що партнерство виступає ефективним інструментом професійної актуалізації випускників спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», а динамічний характер сучасного інформаційного простору та необхідність реалізації «Порядку денного в сфері сталого розвитку на період до 2030 року» (ООН), сприятимуть подальшій освітньо-професійній взаємодії на основі технології партнерства.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Андріянов О. В., Татакі О. О.* Формування інформаційно-комунікативної компетентності в процесі підготовки фахівців документно-інформаційної сфери // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2016. № 1. С. 50–55; 2. *Коляда-Березовська Т. Ф.* Діалог & Партнерство – комунікаційна домінанта епохи // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття. Одеса, 14-15 вересня 2017 року. Полтава: Сімон, 2017. С. 130–137.

УДК 378.014.5:004:02:930.25](477)

Інформаційна, бібліотечна та архівна освіта в Україні: формат змін

© Валерій Кушнарьов

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Євгена Коновальця, 36

E-mail: Vkushnarov@ukr.net

Зауважено на традиціях і тенденціях розвитку інформаційної, бібліотечної та архівної освіти в Україні. Проаналізовано її перспективи та наголошено на важливості державного нормативного регулювання.

Ключові слова: освіта, інформаційна освіта, бібліотечна освіта, архівна освіта, традиції, тенденції

Observed on the traditions and trends of development of informational, library and archival education in Ukraine. It analyzes its perspectives and emphasizes the importance of state regulatory regulation.

Keywords: education, information education, library education, archival education, traditions, trends

Ось уже не перший рік триває обговорення змісту освітніх стандартів вищої школи різних галузей знань і спеціальностей. Реакція педагогів-практиків і функціонерів освітянської ниви, професійних спілок і асоціацій, учасників багатьох наукових імпрез указує на актуальність дискусії та її затребуваність для суспільства. Модернізація «пакету запитів» сучасними роботодавцями змушує ринок освітніх послуг гнучко реагувати, а вищу школу – пропонувати такого випускника, котрий відповідав би новітнім умовам суспільного розвитку.

Тому суперечки, що розгорнулися довкола проектів стандартів вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», доводять не тільки їх затребуваність, але й винятково відповідальне ставлення фахівців до оновлення її змісту й формату [1]. Складність обговорення, окрім розбіжностей в академічних поглядах спеціалістів, полягає ще й в усталеності традицій документознавчої, архівознавчої та бібліотечної освіти. Модерні тенденції побутування інформації, як основного об'єкта діяльності майбутнього випускника спеціальності, заземлені на е-середовищі, зобов'язують враховувати новітні формати її існування та передавання.

Електронні документи, книги, а також оцифровані чи скановані копії їх «аналогових» варіантів, мейли, смс, голосові трафіки, інші повідомлення, карти локації у форматі GPS, селфі-фотобани тощо поширюються специфічними інформаційними каналами, накопичуються у «хмарах», «пам'яті» мобільних телефонів і серверах, у стрічках соціальних мереж, при спілкуванні в реальному часі, у мережевих виданнях, скрізь, де і в чому

залишається відбиток людської діяльності. Їх постійний рух у просторі й часі, інші супровідні транзакції стають особливою властивістю побутування інформації. На думку фахівців, саме ця обставина має сьогодні вирішальне значення для визначення напряму розвитку зазначених вище спеціалізацій у рамках спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Тож інформаційна дисциплінарна складова, задекларована в проектах стандартів фаху, виглядає об'єктивно зумовленою. Утвердження й поширення нової парадигми соціокомунікаційного феномену – інформації, потребує перегляду не тільки змісту освіти, але й значення подібного фахівця в суспільстві.

Проте, якщо в останній третині минулого століття інформаційні науки розглядалися одними з найвдаліших відповідей на виклик часу і узгоджувалися з тодішніми моделями бібліотечної, архівної справи чи керування документацією, то наразі ми є свідками пошуку таких зразків, які не тільки б презентували інформаційний сегмент у номенклатурі навчальних дисциплін, але й забезпечили гармонійне його поєднання з традиційним професійним компонентом.

Отож слід бути свідомими важливості не тільки академічних дискусій, а конкретних дій, спрямованих на справжню модернізацію освіти; органічне наповнення планів інформаційними, технологічними курсами при збереженні традицій і залученні новацій; вивчення зарубіжного досвіду й розроблення новітніх освітніх програм; підготовку висококваліфікованих наукових кадрів, участь у міжнародних наукових проектах, програмах тощо.

У XXI ст. ми гостро відчули уразливість і неготовність відповідати новим реаліям існування інформації та необхідності її акумулювання, збереження й користування нею, її впливу на соціум та особу. Розв'язати нинішні проблеми непросто, ураховуючи масштаби інформаційної інфраструктури суспільства загалом чи будь-якої інформаційної системи зокрема. Є сенс говорити про пошук нової моделі інформаційної, бібліотечної та архівної освіти, аби відповідати вимогам часу й умовам побутування модерного суспільства. Криза, яка проявилася в освіті на початку XXI ст., вважаємо, спричинить яскраві, оригінальні пропозиції, аби провістити віднайдення вдалих моделей збалансування досвіду й інновацій, і зрештою, упевнені, ми отримаємо відповідь на стратегічне для галузі культури питання, яким має бути стандарт зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

ЛІТЕРАТУРА

1. Проекти стандартів вищої освіти. URL: http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/proekti-standartivvishhoyi-osviti.html (дата звернення: 05. 02. 2018).

УДК 378:02

Про дивергенцію у інформаційній освіті: чи може бути виокремлена спеціальність «інформаційний менеджмент»?

© Оксана Матвієнко, © Михайло Цивін

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: oxmix2017@gmail.com

Розглянуто перспективи підготовки фахівців з інформаційної діяльності в організаційному управлінні у межах окремої спеціальності «Інформаційний менеджмент». Розглянуто структуру інформаційного менеджменту і його складові – управління знаннями, управління контентом, управління документами і управління записами. Виявлено, що розгортання змісту кожної зі складових інформаційного менеджменту та представлення їх у виді функціональних завдань інформаційного менеджера висвітлить складність і багатофункціональність об'єктно-предметної сфери інформаційної діяльності у галузі сучасного організаційного управління. Зроблено висновок, що окремість освіти з інформаційної діяльності в організаційному управлінні сприятиме розвитку ефективної практики.

Ключові слова: управління знаннями, інформаційний менеджмент, інформаційна діяльність, освіта

The prospects of training specialists in information activities in organizational management within the framework of a separate specialty "Information Management" are considered in the article. The structure of information management and its components is considered – knowledge management, content management, document management and record management. It was revealed that the deployment of the contents of each of the components of information management and their presentation in the form of functional tasks of the information manager will highlight the complexity and multifunctionality of the object-subject sphere of information activity in the field of modern organizational management. It is concluded that the specificity of education in informational activities in organizational management will promote the development of effective practice.

Keywords: knowledge management, information management, information activity, education

Спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» функціонує протягом трьох останніх років – проводяться вступні кампанії, ітераційно-інтуїтивним шляхом формується навчальний план підготовки, вирішуються складнощі відокремлення (або поєднання) бібліотекарів, документознавців та інформаційних аналітиків у різних видах навчально-виховної діяльності. Спеціальності – бібліотечна та документознавча, які утворили нову спеціальність і перейшли у розряд спеціалізацій, розвиваються кожна за власною траєкторією, а складова «інформаційна справа» поки що функціонує без власної концепції.

Пошуки точок дотику між спеціалізаціями здійснювались нами у межах предметного поля ***інформаційного менеджменту*** [1], приналежність до якого є об'єктивною і для бібліотечної справи, і для діяльності документознавця, архівіста, інформаційного аналітика.

Однак, варто подивитись на ситуацію з іншої точки зору і запитати: чи є потреба інтегрувати у спільній спеціальності всі професії, у яких предметом діяльності фахівців є інформація (документ)? Чи доцільним було об'єднання спеціальностей? Вважаємо, нині на часі рефлексія щодо результатів та перспектив розвитку інтегрованого варіанту «інформаційної» спеціальності.

Бібліотечна справа є самостійним інституціалізованим видом діяльності, з потужними науково-дослідницькими центрами, сформульованими базисними та сучасними вимогами до професії, наявністю фахових об'єднань, багаторічними традиціями бібліотечної освіти. Окремість бібліотечної (або бібліотечно-інформаційної) освіти бачиться доцільною і перспективною – бібліотеки сьогодні динамічно змінюють свою соціальну роль, застосовують сучасні концепції діяльності, в тому числі, з використанням інформаційних технологій, внаслідок чого потребують сучасної освіти, безпосередньо орієнтованої на бібліотечну сферу діяльності.

Примітно, що архівна освіта у дискусіях щодо сутності нової спеціальності, в основному, залишається поза увагою – винятком є ґрунтовна стаття В. Бездрабко [1] з проблем «архівної» складової нової спеціальності, яка дає системне уявлення про шляхи розвитку архівної освіти в Україні, її сучасний стан та можливі напрями розв'язання наявних проблем. Аналіз наведених В. Бездрабко аргументів свідчить, що архівна освіта бачиться дослідниці цілком самостійним напрямом освіти.

У контексті багатофункціональності й самостійності завдань з інформаційного забезпечення управлінської діяльності доцільним є порушити питання автономності *підготовки фахівців з інформаційної діяльності в організаційному управлінні*.

Інформаційна діяльність у системі організаційного управління характеризується щільністю інформаційного поля, значним обсягом документних потоків, наявністю неструктурованої інформації, необхідністю інтегрування всіх видів інформації як для оперативного прийняття рішень, так і для стратегічного планування. Бачиться, що підготовка фахівців для цієї сфери заслуговує окремої спеціальності під умовною назвою ***«Інформаційний менеджмент»*** із власним навчальним планом та окремою концепцією підготовки. Відмітимо, однак, певні «ризики» у впровадженні такої спеціальності: «техноцентризм» може перетворити її на ІТ-освіту або освіту в галузі ІТ-менеджменту. Принципово важливим є розуміння інформаційного менеджменту та підготовки фахівців у галузі інформаційної діяльності у сфері організаційного управління як ***інформаційної, гуманітарної освіти,*** полишаючи освіту в галузі створення і впровадження інформаційних технологій для змістового наповнення інших спеціальностей.

Зарубіжними дослідниками загалом визначено підходи до структури інформаційного менеджменту – це *управління знаннями* (Knowledge Management), *управління контентом* (Content Management), *управління документами* (Document management) і *управління*

записами (Records Management) [1]. Ці види управління перетинаються між собою у певних аспектах і загалом представляють цілісну систему управління інформацією на підприємстві.

У загальному розумінні управління знаннями – це стратегія управління підприємством, яка забезпечує інтегрований підхід щодо створення, організації, використання, залучення інтелектуальних та інформаційних ресурсів [1].

Беручи до уваги обмежену можливість експлікації складових структури інформаційного менеджменту, зокрема, і з огляду на множину наявних дефініцій і невідповідностей вітчизняній терміносистемі, на базовому рівні зауважимо, що сутнісно ці складові стосуються всіх *інформаційних активів (контенту) підприємства* – бібліотечні фонди, архівні документи, інформаційні продукти діяльності різних відділів (звіти, результати маркетингових досліджень, рекламна продукція, мультимедіа продукція), веб-контент, одержані та створені організацією службові документи, а також зафіксовані на матеріальних носіях ідеї, досвід, навички співробітників організації, а також знання, одержані із зовнішніх джерел як результат застосування технологій управління знаннями. Сукупність всіх даних та документів утворює довідково-інформаційний фонд організації. Розгортання змісту кожної із складових інформаційного менеджменту та представлення їх у виді функціональних завдань інформаційного менеджера висвітлить складність і багатофункціональність об'єктно-предметної сфери інформаційної діяльності у галузі сучасного організаційного управління.

Актуальність автономної підготовки фахівців з інформаційного забезпечення управління і можливість її реалізації зумовлені низкою суперечностей, в тому числі, і не сформульованих у даній статті. Розуміючи контроверсійність пропозиції введення спеціальності «Інформаційний менеджмент», акцентуємо на тому, що окремість освіти з інформаційної діяльності в організаційному управлінні, так само, як бібліотечної та архівної освіти, сприятиме розвитку ефективної практики у цих сферах.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Матвієнко О., Цивін М.* Інформаційний менеджмент як основа концептуалізації моделі фахівця з інформаційної справи / О. Матвієнко, М. Цивін // Вісник Книжкової палати. 2017. № 4. С. 27–30; 2. *Бездрабко В. В.* Архівна освіта в Україні: традиції й тенденції // Український історичний журнал. 2017. №3. С.129–147; 3. *Востряков О. В.* Стратегічне управління підприємством. Бізнескурс: навч. посібн. [Електрон. ресурс] / О. В. Востряков, О. М. Гребешкова. Київ: КНЕУ, 2014. 211 с. – Режим доступу: http://olenahrebeshkova.com/wp-content/uploads/2017/03/vostryakov_strat_upravl_pidpr_14.pdf. 4. Information management. Digital asset vs content vs knowledge management [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https://libsource.com/digital-asset-management-vs-content-management-vs-knowledge-management/.

УДК 378:02:001.891:](092)(477-25)

Фундатори київської бібліотечної науково-освітньої школи

© Тетяна Новальська

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: novalska@meta.ua

Запропоновано тлумачення поняття бібліотечна науково-освітня школа. Розкрито діяльність фундаторів київської бібліотечної науково-освітньої школи О. Сокальського та О. Довгополої, які плідно розвивали напрями наукових досліджень у бібліотекознавстві та галузевому бібліографознавстві, доведено їх внесок у розвиток науки.

Ключові слова: науково-освітня школа, бібліотекознавство, бібліографознавство, О.Сокальський, О.Довгопола , фундатор, наука

The concept of the library scientific and educational school is offered. The activities of the founders of the Kyiv Library Scientific-Educational School O.Sokalsky and O. Dovgopoloye have been discovered, which have fruitfully developed the areas of scientific research in librarianship and branch bibliographic studies, and their contribution to the development of science has been proved.

Keywords: scientific and educational school, library science, bibliography, O. Sokalsky, O. Dovgopol, founder, science

У науковій літературі філософського, наукознавчого, педагогічного, культурологічного, бібліотекознавчого спрямування поряд з багатозначним тлумаченням поняття «наукова школа», зустрічаємо поняття «науково-освітня школа», зокрема в дослідженях А. Алфьорова, Н. Кушнаренко, С. Петриченко, М. Ярошевського – «науково-освітня школа» (НОШ) трактується, як об'єднання науково-дослідних й освітніх колективів, що сформувались на базі вищого навчального закладу, де передбачається не лише здобуття нових теоретичних знань, а й навчання та виховання нових поколінь наукових кадрів. При цьому лідер і більшість учасників НОШ є викладачами ВНЗ III–IV рівнів акредитації; а їх наукова проблематика, результати розробки якої активно впроваджуються у навчально-виховний процес, підпорядкована профілю освітньої діяльності вишу [1, с. 44].

У мережі НОШ помітне місце посідають школи бібліотечно-інформаційного профілю, про їх ідентифікацію йдеться в статті Н. Кушнаренко, М. Каністратенка та В. Шейка [1], проте їх специфіка, класифікація ще недостатньо досліджена, відсутнє тлумачення понять «книгознавча наукова школа», «бібліотекознавча наукова школа», «бібліографознавча наукова школа», уточнення дефініцій наукових шкіл бібліотечно-інформаційного спрямування може стати предметом подальших наукових досліджень. Нами буде використано узагальнююче

поняття бібліотечна науково-освітня школа (БНОШ), яка базується на надійному підґрунті попередників, має свою історію та специфіку.

З урахуванням думок науковців, власного досвіду, доцільним буде уточнити тлумачення поняття бібліотечна науково-освітня школа, котру ми пропонуємо визначати як неформальне інтелектуальне об'єднання декількох поколінь науковців – педагогів вищих навчальних закладів, які здійснюють як наукові дослідження бібліотечного спрямування, так і підготовку висококваліфікованих фахівців для бібліотечної галузі, впроваджують результати наукових досліджень у навчально-виховний процес та бібліотечну практику.

Основні напрями діяльності БНОШ, що їх вирізняють з інших НШ, це: здійснення наукових досліджень із пріоритетних напрямків розвитку бібліотекознавчої, книгознавчої, бібліографознавчої науки та практики, розробка наукових концепцій; удосконалення освітніх стандартів, навчальних планів та програм; запровадження інноваційних підходів до методики викладання бібліотечно-інформаційних дисциплін; використання сучасних засобів комунікації в науковому співтоваристві із залученням практиків бібліотечної галузі; оприлюднення наукових здобутків та публічний обмін науковими досягненнями, пошук оптимальних шляхів запровадження їх в освітній процес та практику діяльності бібліотек; розвиток міжнародного співробітництва в бібліотечній галузі.

Науково-освітні школи означеного спрямування найбільш активно розвиваються в ХДАК та КНУКІМ. Становлення харківської науково-освітньої школи як базової на вітчизняному науковому просторі сягає кінця XIX – початку XX ст., датою ж офіційного започаткування вчені вважають 1929 рік – рік відкриття ХДАК . Серед тих, хто аналізував специфіку самобутньої ХНОШ бібліотечного спрямування, внесок фундаторів у її започаткування та розвиток, привертають увагу праці Н. Березюк [2], Д. Драгана [3], М. Каністратенка [1], Н. Кушнаренко [1,4,5], А. Соляник [4], В. Шейка [1] та ін. Особливості та напрями досліджень київської наукової школи бібліотечного спрямування проаналізовано в працях М. Слободяника [6], Т. Новальської [7], Л. Литвинової [8], еволюцію книгознавчої НШ КНУКІМ проаналізувала В. Медведєва [9].

Інституціональні основи формування київської бібліотечної науково-освітньої школи (КБНОШ) сягають в 1968 рік, час заснування КДІК (далі КНУКІМ). Значний внесок у її розбудову належить видатним науковцям – педагогам О. Сокальському, С. Петрову, О. Довгополій, З. Рудій, В. Турову та ін. В одній доповіді неможливо розкрити всю багатогранну діяльність педагогів фундаторів київської НОШ. Зупинимось на внеску в її розбудову першого ректора КДІК, завідувача кафедри бібліотекознавства, кандидата педагогічних наук, професора О. Сокальського, який свою наукову діяльність спрямовував на розвиток бібліотекознавчих досліджень, та кандидата сільськогосподарських наук, професора

О. Довгополої, яка працювала в царині бібліографознавства та удосконалювала цей напрям наукових досліджень, була фундатором наукових шкіл галузевого бібліографознавства.

О. Сокальський, випускник ХДАК 1940 року, в подальші роки плідно співпрацюючі із завідувачами кафедри фондів і каталогів А. Ашукіним та Є. Тамом, викладачами кафедр налагоджував обмін науковими ідеями, інформацією, знаннями, наслідував та передавав кращий досвід започаткованій ним НОШ. Основними напрямами його наукових досліджень, які він розвивав та започатковував в КНУКІМ, були: загальне бібліотекознавство, історія бібліотечної справи України, бібліотечне фондознавство та каталогознавство, удосконалення технологій автоматизації та механізації бібліотечних процесів. По кожному з цих напрямів О. Сокальський мав учнів, послідовників та прибічників, серед яких знані в Україні та за її межами бібліотекознавці, такі як Л. Одинока, В. Пілецький, А. Чачко, П. Коломієць, Т. Горбаченко, І. Нілова, Т. Ківшар, Т. Новальська , Л. Каліберда, І. Штефан та ін.

Життю та діяльності О. Довгополої присвячено біобібліографічний покажик «Професор Довгопола Олена Павлівна. Життєвий і творчий шлях». Трудову діяльність розпочала в 1954 р. викладачем кафедри бібліографії ХДБІ (нині ХДАК), з 1965 р. працювала у Київській філії ХДІК, а з 1968 р. – у КДІК. За роки роботи нею було сформовано потужну бібліографознавчу науково-освітню школу, серед її учнів, послідовників та прибічників відомі бібліографознавці, бібліотекознавці: Н. Королевич, Н. Рева, М. Слободяник, В. Пашкова, В. Ясьмо, В. Бабич, М. Геращенко, О. Кащук, О. Крицький, С. Кулешов, В. Клапіюк, В. Терно та інш.

Таким чином, у формуванні організаційних та теоретико-методичних засад інституціоналізації київської бібліотечної науково-освітньої школи значну роль відіграли викладачі КНУКІМ, серед яких почесне місце посідають О. Сокальський та О. Довгопола.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Шейко В. М.* Ідентифікація наукових шкіл культурологічно- мистецького та бібліотечно-інформаційного профілю: постановка проблеми / Василь Шейко, Микола Каністратенко, Наталя Кушнаренко // Вісник Книжкової палати. 2011. № 8. С. 41–43; № 9. С. 43–47; 2. *Березюк Н. М.* К.И. Рубинский и Л. Б. Хавкина – основоположники харьковской библиотечной школы: фрагменты истории / Н. М. Березюк // Научные и технические библиотеки. 2009. № 5. С. 93–103; 3. *Драган Р. А.* Розвиток бібліотекознавчої думки. Харківська школа (поч. XX ст. – 20-ті рр.) / Р. А. Драган // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. 2000. Вип. 2. С. 32–38; 4. *Кушнаренко Н. Н.* Научные школы книговедческого и библиотечно-информационного профиля: признаки идентификации / Н. Н. Кушнаренко, А. А. Соляник // Научные и технические библиотеки. 2011. № 12. С. 45–54; 5. *Кушнаренко Н. М.* Фундатор бібліотечної освіти в Україні / Н. М. Кушнаренко // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. 2000. Вип. 2. С. 110–123; 6. *Слободяник М. С.* Бібліотечна наука в Україні : до підсумків десятирічного досвіду / М. С. Слободяник // Бібліотечна планета . 2002. № 1. С. 6–13; 7. *Новальська Т. В.* Формування та розвиток Київської наукової бібліотечної школи /

Т. В. Новальська // Київський національний університет культури і мистецтв у 2013 році : знаменні дати , славні ювілеї : календар. Київ : Видавн. Центр КНУКІМ, 2013. С. 18–22; 8.*Литвинова Л. А.* Дисертаційні дослідження з бібліотекознавства та бібліографознавства в Україні (2008–2011) / Л. А. Литвинова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія . 2011. С. 16 – 22; *9.Медведєва В. М.* Книгознавча школа Київського національного університету культури і мистецтв : еволюція, традиції та комунікація / В. М. Медведєва. Книгознавча школа: антологія / уклад. В. М. Медведєва. – 2-ге вид. , випр. та допов. Київ : Видавництво Ліра – К, 2018. С. 13–21.

УДК 378.091.64:002.1-028.27

Електронний підручник як ефективний навчальний засіб підготовки майбутніх документознавців

© Олена Панькевич

Одеський національний політехнічний університет,

65044, Україна, м. Одеса, просп. Шевченка, 1

E-mail: epankevich@ukr.net

Розглянуто роль та значення електронного підручника як одного з ефективних навчальних засобів підготовки здобувачів освіти. Окреслено перспективи використання електронних підручників у контексті сучасних тенденцій інформатизації навчально-виховного процесу. Обґрунтовано необхідність створення електронних підручників для студентів-документознавців.

Ключові слова: електронний підручник, інформаційний навчальний засіб, інформатизація

The role and significance of the electronic textbook as one of the effective educational means of education of the applicants of education is considered. The advantages of using electronic textbooks in the context of modern trends of informatization of the educational process are outlined. The necessity of creating electronic textbooks for students of document sciences is substantiated.

Keywords: electronic textbook, informational educational tool, informatization

У Законі України «Про освіту» зазначено, що кожен має право на доступ до публічних освітніх, наукових та інформаційних ресурсів, у тому числі в мережі Інтернет, електронних підручників та інших мультимедійних навчальних ресурсів. Першочергове значення у окресленому вище безсумнівно відіграє інформатизація.

У концепції Національної програми інформатизації зазначено, що сутність інформатизації полягає в сукупності взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства

на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, створених на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки [1].

Багато наукової та науково-методичної літератури для здобувачів вищої освіти стали доступними в електронній формі, і вагому частку серед них мали б займати електронні підручники (тут і далі ЕП). Досвід викладання надав нам можливість стверджувати, що освітня діяльність базується на використанні звичайних (друкованих) підручників та підручників у цифрових форматах, але це, на жаль, не є класичним електронним підручником з мультимедійними додатками.

Питаннями щодо створення і застосування електронних підручників у навчальному процесі займалися такі вітчизняні науковці, як: О. В. Бондар, Л. Є. Гризун, В. С. Круглик, Н. В. Кононец, В. В. Корольський, В. М. Лепченко, О. В. Литвиненко, Т. С. Марченко, О. В. Семеніхіна, Т. П. Соколовська, М. П. Туров, О. Г. Федій, А. О. Юрченко, Н. І. Ястребов та ін.

В аспекті нашого дослідження поняття ***«електронний підручник»*** *розуміємо як ефективний навчальний засіб з мультимедійними додатками для творчого та активного одержання знань, умінь та навичок із певної спеціальності.*

Незважаючи на значну кількість досліджень стосовно створення і використання ЕП у навчальному процесі, поки що електронні підручники перебувають на стадії розробки, а їх упровадження в освітній процес сьогодні ще тільки починається. Насамперед, це пов’язано з тим, що не у всіх закладах вищої освіти аудиторії оснащені комп'ютерами та іншими мультимедійними засобами.

В Україні відсутня державна програма з упровадження електронного підручника в програму вищої освіти. Наразі проводиться експеримент, ініційований рішенням вченої ради Інституту модернізації змісту освіти з апробації ЕП у школах у 2018–2021 рр. Через відсутність єдиної ідеї і стандарту до повної інтерактивності підручникам ще далеко і на сьогодні мова йде лише про заміну паперового підручника електронним. Та можна припустити, що в майбутньому електронні навчальні видання повністю замінять друковані.

Із появою книгодрукування виробництво рукописних книг поступово занепало, а друковані видання повністю замінили рукописні книги. Так, сьогодні, наприклад, невелике коло людей може розкрити дефініцію «скрипторій», тому ми впевнені, що час ЕП ще настане.

На сьогоднішній день для майбутніх документознавців існує багато засобів навчання. Це навчальні підручники, посібники у тих форматах, що призначені для мобільних пристроїв, якими студенти повсякчас користуються.

Аналіз наукової та науково-педагогічної літератури надав нам можливість виокремити переваги використання ЕП майбутніми документознавцями:

- структуроване подання більших обсягів інформації;
- миттєвий зворотний зв'язок;
- високий рівень наочності, ілюстративності;
- заощадження часу при багаторазових зверненнях до гіпертекстових пояснень;
- необмежена кількість роз'яснень, повторень, підказок тощо;
- можливість упоратися з самостійним освоєнням матеріалу;
- швидка перевірка знань з певного розділу або теми;
- комп'ютерна підтримка для рішення більшої кількості завдань;
- графічна інтерпретація отриманих рішень тощо.

Враховуючи переваги ЕП, автором даної статті підготовлена тестова версія електронного навчального посібника з дисципліни «Документознавство» для студентів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Створення електронних підручників у системі сучасної вищої освіти, зокрема для підготовки майбутніх документознавців, сьогодні є своєчасним та вкрай необхідним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Концепцію національної програми інформатизації: Закон України № 75/98-ВР від 4.02.1998 р. / Відомості Верховної Ради України. Офіц. вид. Київ, 1998. № 27–28. С. 182.

УДК 378:005.6]:316.422.44

Академічна мобільність та її вплив на науково-технічний прогрес

© Юрій Пасічник

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

03041, Україна, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15

E-mail:y.v.pasich@gmail.com

Академічна мобільність в умовах глобалізації стимулюється урядами багатьох країн. Транснаціональні корпорації також приділяютьзначну увагу кваліфікації фахівців. Обґрунтовано важливість інтернаціоналізації освіти.

Ключові слова: глобалізація, академічна мобільність, вища освіта, транснаціональні корпорації.

Academic mobility inglobalization stimulated by many governments. Transnational corporations also pay considerable attention to training of specialists. Due to the importance of internationalization of education.

Keywords: globalization, academic mobility, higher education, transnational corporations.

Світові глобалізаційні процеси суттєво впливають на всі сфери господарювання. Наука та вища освіта також не залишились осторонь нових тенденцій. Пояснюється це тим, що розвиток науково-технічного прогресу пов'язаний з вищою освітою. Зокрема, В. Андрущенко висловив припущення, що глобалізація позначається на академічних і наукових процесах не лише за рахунок класичних факторів впливу, але й через економічні інститути та корпорації, науково-технічний розвиток яких вимагає формування інших підходів до освітнього процесу [1].

Особливо помітним є такий взаємозв'язок на прикладі США, які перед Другою світовою війною мали досить обмежені можливості в науковій сфері. Тут існувала система НДДУР, діяльність яких була зосереджена на промисловому секторі. Університети готували фахівців саме для цієї швидкозростаючої галузі. Проте, розуміючи обмеженість такого підходу, уряд запровадив програму навчання фахівців, які згодом змогли працювати у вітчизняних навчальних закладах, за кордоном, зокрема у країнах Європи. Такі дії дозволили країні в післявоєнні часи швидко наздогнати за науково-технічним розвитком країни Європи. Таким же шляхом пішли й інші країни, зокрема Японія та Південна Корея. Ця тенденція зберігається і нині. Проте, як зазначав Ф. Альтбах, на сучасному етапі розвитку суспільства академічне співробітництво, інтелектуальний обмін, інтернаціоналізація підкорені головній меті підприємництва – грошам [2].

У сучасних реаліях найбільшу частку наукових досліджень, лабораторій, спільних глобальних проектів у сфері науки, які передбачають академічну мобільність, фінансують транснаціональні компанії. Вони значною мірою впливають на розвиток наукових центрів та університетів, прямо чи опосередковано формують освітню систему країн.

З одного боку, такі процеси дають більше можливостей для розвитку науки та подальшого вдосконалення професійності фахівців. Водночас спостерігається відтік студентів, досвідчених кадрів, а також науково-технічної інформації з країн, які є менш привабливими для таких корпорацій.

Ще однією з найпоширеніших тенденцій розвитку сучасної вищої освіти є інтернаціоналізація. Перманентно розширюється міжнародне співробітництво щодо організації підготовки висококваліфікованих фахівців.

Починаючи з 1950 р., процеси інтернаціоналізації і глобалізації економіки, створення єдиного економічного простору, формування спільного ринку, технологічна революція викликають постійне зростання академічної мобільності студентів. За п'ятдесят років кількість студентів, що навчаються за кордоном, зросла в 15 разів: якщо в 1950 р. в світі налічувалося близько 100 тис. таких студентів, у 1960 р.– 250 тис., то на початку 80-х рр. – вже 1 млн, в 1989 р.– 1,2 млн, у 1998 р.– 1,5 млн. За даними ЮНЕСКО, рівень міжнародної

мобільності студентів зріс за останні 25 років на 300 %. За даними СОТ, світовий ринок освітніх послуг оцінюється в 27 млрд дол. На думку експертів, якщо в 2011 р. студентів, що навчалися за межами своїх країн, було 2,8 млн, то до 2025 р. їх кількість зросте до 4,9 млн. Нині освітні послуги пропонують 140 держав світу [3].

Уряди багатьох країн здійснюють політику залучення іноземних студентів та викладачів за рахунок програм мобільності. Прикладом таких програм можуть бути DAAD, OAAD, Erasmus та інші, за рахунок раціонального впровадження яких лише за останні 20 років кількість іноземних студентів у багатьох країнах суттєво збільшилась. Проте урядам також потрібно приймати до уваги той факт, що без коригування з їх боку академічна глобалізація замість можливостей для розвитку може заподіяти шкоди через надто вузьку обмеженість залучених сфер та відтік студентів і науковців до інших країн.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Андрущенко В. П.* Освітня політика (огляд порядку денного) / В. П. Андрущенко, В. Л. Савельєв. Київ: «МП Леся», 2010. 368 с.; 2. *Альтбах Ф. Г.* Знание и образование как международный товар: крушение идеи общественного блага / Филипп Г. Альтбах // AlmaMater. Москва: РУДН, 2002. № 2. С. 40–44; 3. *Вэньган Ли.* Функциональный аспект обучения иностранному языку в китайском вузе в условиях процессов глобализации и интернационализации образования / Ли Вэньган // Педагогическое образование в России.2011. . № 2. С. 189-193.

УДК 378.096:001.89КНУКіМ

Науково-дослідна робота кафедри соціальних комунікацій та інформаційних наук КНУКіМ як чинник удосконалення змісту навчання

© Людмила Прокопенко

Київський національний університет культури і мистецтв,

01601, Україна, м. Київ, вул. Чигоріна, 14

E-mail: Lyudmila976@ukr.net

Розкрито основні аспекти науково-дослідної роботи кафедри соціальних комунікацій та інформаційних наук у системі підготовки фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи за останні п'ять років (2012-2017 р.р.).

Ключові слова: кафедра соціальних комунікацій та інформаційних наук, науково-дослідна-робота, компетенція, дослідження

The basic aspects of the research work of the Department of Social Communications and Information Sciences in system of training specialists in information, library and archives for the last five years (2012-2017 years) are substantiated.

Keywords: department of Social communications and information science, scientific research work, competence, research

Актуальність дослідження зумовлена узагальненням досвіду науково-дослідної роботи кафедри соціальних комунікацій та інформаційних наук за останні п’ять років (2012–2017 рр.) у системі підготовки фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної сфери діяльності відповідно до Державного стандарту Вищої освіти. У 2016 році, у зв’язку із реорганізацією факультетів КНУКіМ, кафедри «Книгознавства і бібліотекознавства» та «Документознавства та інформаційної діяльності» було об’єднано в єдину кафедру «Інформаційної, бібліотечної та архівної справи» за напрямом підготовки 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». З 2017 року кафедра функціонувала як «Кафедра соціальних комунікацій та інформаційних наук» (далі – Кафедра) та спрямовувала свою діяльність на організацію та оптимізацію навчального процесу, його науково-методичне забезпечення; здійснення наукової роботи, проведення актуальних досліджень в умовах сьогодення; наукового керівництва магістрами, аспірантами та студентами усіх форм навчання.

Наукова діяльність професорсько-викладацького складу (далі – ПВС) Кафедри здійснювалась в межах комплексної наукової теми «Трансформація бібліотечної науки, освіти і професії в демократичній Україні» та була спрямована на: опрацювання історичних та теоретико-методологічних засад бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів книгозбірень; менеджменту і маркетингу бібліотечної діяльності; обґрунтування традиційних і електронних носіїв інформації; вивчення інноваційних підходів обслуговування користувачів бібліотеки в умовах сьогодення; дослідження життєвого і творчого шляху українських вчених у галузі інформаційної, бібліотечної, та архівної сфери; розробці і реалізації шляхів розвитку сучасної бібліотечної та документознавчої освіти; вивченню особливостей інформаційно-аналітичної діяльності; документаційного забезпечення структурних підрозділів інформаційних установ та ін.

ПВС кафедри постійно докладав зусиль до удосконалення та впровадження в навчальний процес здобутків науково-дослідної і творчої діяльності, результати яких відображені у монографічних дослідженнях, навчальних підручниках, посібниках та словниках (Бачинська Н. А., Бездрабко В. В., Горбань Ю. І., Долбенко Т. О., Дубова С. В., Загуменна В. В., Каракоз О. О., Кобижча Н. І., Медведєва В. М., Прокопенко Л. І., Салата Г. В., Сербін О. О., Ярошенко Т. О. та ін.).

У дослідженні розвитку вітчизняної книгознавчої та бібліотекознавчої науки ґрунтовним інформативним джерелом стала енциклопедична робота, підготовлена під редакцією кандидата педагогічних наук, професора, Заслуженого працівника культури України Медведєвої В. М. «Книгознавча школа: антологія», у якій висвітлено основні віхи наукової діяльності фахівців бібліотечно-інформаційної галузі. Вагомими для української науки та Вищої школи є праці професора Бездрабко В. В., яка висвітлює розвиток історії, теорії та практики документознавства; аналіз концепцій документології та документознавчої термінології. Питання документаційного забезпечення управління, інформаційно-комунікативну складову професійної компетентності майбутніх документознавців; концепції розвитку документознавчої освіти в Україні; інформаційно-комунікаційні технології в організації інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління розглянуті у низці робіт Грінберг Л. Ф., Ліпінської А. В.

Викладачі, студенти, магістри та аспіранти Кафедри активно брали участь у Міжнародних, Всеукраїнських науково-практичних конференціях, щорічній звітній науково-практичній конференції ПВС у рамках «Днів науки КНУКіМ», круглих столах, семінарах та симпозіумах, на яких оприлюднюють результати своїх наукових досліджень. Також, Кафедра виступала співорганізатором багатьох наукових заходів у інформаційних установах.

Одним з пріоритетів діяльності ПВС Кафедри була організація та керівництво НДР студентів, що передбачає виявлення наукових інтересів та творчого потенціалу молодого покоління, залучення до пошукової діяльності, створення умов для самовизначення у майбутній професії. Водночас, теоретичні і практичні результати дослідження ПВС впроваджувались у навчальний процес кафедри під час викладання студентам лекцій з фахових дисциплін, визначених навчальними планами.

Важливим напрямом традиційно була робота з магістрами, аспірантами, розгортанню якої сприяло функціонування на Кафедрі наукових шкіл з підготовки фахівців у галузі бібліотечної, архівної, документно-інформаційної справи під керівництвом Бездрабко В. В., Долбенко Т. О., Загуменної В. В., Новальської Т. В., Медведєвої В. М. Тематику дисертаційних досліджень кафедра визначала відповідно до програм науково-дослідної роботи факультету та університету.

Вагомою складовою функціонування кафедри є підвищення наукового рівня ПВС, тож за 2012–2017 рр. було захищено 3 дисертації на здобуття наукового ступеня «кандидат наук» та 2 дисертації – «доктор наук». Водночас, під керівництвом ПВС студенти магістерської підготовки проходили науково-педагогічну (асистентську) практику, метою якої є закріплення та поглиблення професійних знань і вмінь студентів; формування уявлення

про сутність викладацької роботи та розкриття особистісних психолого-педагогічних навичок спілкування.

Науково-педагогічні працівники Кафедри приймали (у якості членів комісії) вступні випробування до аспірантури та кандидатські іспити, рецензували реферати, читали лекції, проводили консультації аспірантам КНУКіМ та ін. Викладачі виступали офіційними опонентами на захистах докторських і кандидатських дисертацій; були рецензентами монографій, навчальних посібників, що підкреслювало авторитет наукової спільноти Кафедри. ПВС Кафедри брав активну участь в редагуванні наукових видань і був представлений в редколегіях професійних журналів, Вчених та Науково-методичних радах, підтримував тісні зв'язки з провідними інституціями України та інших країн світу. Зокрема, науковці кафедри Бездрабко В. В., Гранчак Т. Ю., Шипота Г. Є. були представлені в редакційних колегіях наукових (фахових) видань, які індексуються у міжнародних наукометричних базах, серед яких Index Copernicus, Google Scholar, Research Bible та ін. Публікації ПВС кафедри були відображені не лише у вітчизняних, але й у закордонних виданнях, зокрема: WSIiU i CEASC "Nowoczesna edukacja: filozofia, innowacja, doświadczenie", *Cataloging & Classification Quarterly.*

Багаторічні зв'язки викладачів з провідними українськими та зарубіжними документно-інформаційними установами дали можливість зарекомендувати Кафедру як самостійний, науково-творчий осередок серед інформаційної спільноти. Вагомою для удосконалення навчального процесу та підвищення практичної підготовки студентів стала співпраця Кафедри з Бібліотекою Лазарського університету м. Варшави (Польща), яка реалізована у 2017 році тодішнім завідувачем кафедри Гранчак Т. Ю. Результатом наукової співпраці Гранчак Т. Ю. та директора університетської Бібліотеки доктора Хенріка Холлендера, стала організація циклу лекцій зі Вступу до порівняльного бібліотекознавства, прочитаних д-ром Холлендером для студентів Кафедри, а також двотижневого стажування студентів Кафедри у Польщі.

Отже, науково-дослідна (у т. ч. і навчально-методична та організаційна діяльність) професорсько-викладацького складу Кафедри закладала підґрунтя для подальшого розвитку, удосконалення та оптимізації ефективності навчального процесу, високоякісної підготовки фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи в умовах сьогодення.

УДК 378.016(476):02

Фарміраванне прафесійнай кампетэнтнасці спецыялістаў бібліятэчна-інфармацыйнай справы ў сферы папулярызацыі нацыянальнай літаратуры і літаратуразнаўства

© Жанна Раманава

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў,

22007, Беларусь, г. Мінск, вул. Рабкораўская, 17

E-mail: serenada07@yandex.ru

Розглянуто навчання майбутніх фахівців інформаційно-бібліотечної сфери, форми і методи ефективної популяризації національної літератури в бібліотеках.

Ключові слова: бібліотечно-інформаційна освіта, популяризація національної літератури, професійна компетентність

The article is dedicated to the issue of training of future specialists of library sphere with the forms and methods of effective popularization of national literature in the libraries.

Keywords: library and information education, popularization of national literature, professional competence

Актуальнай праблемай сучаснасці з’яўляецца захаванне нацыянальнай ідэнтычнасці, выхаванне нацыянальнай самасвядомасці, развіццё і папулярызацыя нацыянальных культур і моў у свеце. Гэта звязана з неабходнасцю адказу на выклікі глабалізаванага інфармацыйнага грамадства, якое з аднаго боку правакуе працэсы ўніверсалізацыі і стандартызацыі культур і моў народаў свету, а з другога боку, стварае спрыяльныя ўмовы для шырокай дэманстрацыі, папулярызацыі і захавання нацыянальных культурных каштоўнасцей. У існуючых ўмовах неабходна стварэнне стратэгій, накіраваных на развіццё і распаўсюджванне нацыянальнай культуры пасродкам розных сацыяльных інстытутаў, і ў першую чаргу, бібліятэк, адной з галоўных мэт дзейнасці якіх з’яўляецца трансляцыя нацыянальных культурных каштоўнасцей, адлюстраваных у творах мастацкай літаратуры. Таму неабходнай бачыцца падрыхтоўка бібліятэкараў-бібліёграфаў, якія разумеюць важнасць распаўсюджвання нацыянальнай літаратуры, маюць устойлівую матывацыю на ажыццяўленне гэтай дзейнасці і могуць рабіць гэта на высокім прафесійным узроўні, а гэта значыць валодаюць прафесійнай кампетэнтнасцю ў сферы папулярызацыі нацыянальнай літаратуры і літаратуразнаўства.

Гэта праблема вельмі актуальна для бібліятэчна-інфармацыйнай адуацыі ў Рэспубліцы Беларусь, паколькі эфектыўнасць распаўсюджвання беларускай мастацкай ліаратуры і літаратуразнаўства (далей – БМЛЛ) праз сістэму бібліятэк вельмі нізкая, ёсць сур’ёныя

праблемы з прыцягненнем карыстальнікаў да іх чытання, з невялікай іх доляй у структуры чытання дзяцей і дарослых.

На факультэце інфармацыйна-дакументных камунікацый Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў намі было праведзена даследаванне, накіраванае на фарміраванне ў будучых бібліятэкараў-бібліёграфаў прафесійнай кампетэнтнасці ў сферы папулярызацыі беларускай мастацкай літаратуры і літаратуразнаўства.

На падставе аналізу падыходаў да азначэння паняцця “кампетэнтнасць” [1, с. 2; 2, с. 59], намі вызначана, што *прафесійная кампетэнтнасць бібліятэкараў-бібліёграфаў у сферы папулярызацыі БМЛЛ* – інтэгратыўная якасць асобы, якая базуецца на ведах, уменнях і вопыце арганізацыі доступу карыстальнікаў да збалансаванай сістэмы інфармацыйных рэсурсаў БМЛЛ, распрацоўкі і рэалізацыі праектаў, накіраваных на папулярызацыю БМЛЛ ў працэсе інфармацыйна-бібліятэчнага абслугоўвання карыстальнікаў, і праяўляецца ў здольнасці прымяняць іх у практычнай дзейнасці з улікам сацыякультурнай сітуацыі, патрэб грамадства, развіцця літаратуры ў адзінстве з каштоўнаснымі арыентацыямі спецыяліста, матываванасцю яго на неабходнасць ажыццяўлення дадзенага аспекту прафесійнай дзейнасці. Што тычыцца каштоўнасных арыенціраў і матывацыі будучых спецыялістаў як элементаў прафесійнай кампетэнтнасці ў сферы папулярызацыі БМЛЛ, то неабходным з’ўляецца наяўнасць цікавасці да беларускай мастацкай літаратуры і літаратуразнаўчых прац, упэўненасці ў іх высокіх мастацкіх якасцях, разумення значнасці і каштоўнасці беларускай мастацкай літаратуры для развіцця айчыннай і сусветнай культуры, для захавання нацыянальнай адметнасці, асэнсаванай перакананасці ў неабходнасці працы бібліятэкара па папулярызацыі беларускай мастацкай літаратуры сярод шырокага кола чытачоў, неабходнасці авалодвання для гэтага спецыяльнымі ведамі, уменнямі і вопытам.

Працэс фарміравання азначанай кампетэнтнасці можа быць эфектыўным толькі пры мэтанакіраваным навучанні ў межах спецыяльна распрацаванай вучэбнай дысцыпліны “Інфармацыйныя рэсурсы беларускай мастацкай літаратуры і літаратуразнаўства”, выкладанне якой ажыццяўляецца па асобай методыцы і рэалізуецца на падставе комплексу спецыфічных педагагічных умоў, а менавіта: 1) стварэння інтэлектуальна-творчага асяроддзя з мэтай фарміравання асабоваснай накіраванасці студэнтаў на вывучэнне і папулярызацыю нацыянальнай літаратуры ў прафесійнай дзейнасці; 2) арыентацыі зместу падрыхтоўкі на авалоданне студэнтамі ведамі і ўменнямі па стварэнні збалансаванай сістэмы інфармацыйных рэсурсаў БМЛЛ ва ўмовах бібліятэкі і арганізацыі свабоднага доступу карыстальнікаў да яе кампанентаў; 3) развіцця навыкаў і вопыту творчай дзейнасці, накіраванай на папулярызацыю БМЛЛ праз ўстановы сістэмы дакументных камунікацый.

ЛІТАРАТУРА

1. Вышэйшая адукацыя. Першая ступень. Спецыяльнасць Е 1-23 01 11 Бібліятэказнаўства і бібліяграфія (па напрамках). Кваліфікацыя – Бібліятэкар-бібліёграф : ОС РБ 1-23 01 11–2008. – Уведз. 12.06.2008. Мінск : М-ва адукацыі Рэсп. Беларусь, 2008. 38 с.; 2. *Жук О. Л.* Теоретико-методические основы педагогической подготовки студентов в классическом университете : дис. … д-ра пед. наук : 13.00.08. / О. Л. Жук. Минск, 2009. 259 с.

УДК 37:005.94

Роль управління знаннями у функціонуванні сфери освіти

© Надія Синюра-Ростун

Державна установа «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього
Національної академії наук України»,
79026, Україна, м. Львів, вул. Козельницька, 4
E-mail: s-rnadia@ukr.net

Показано роль і місце управління знаннями при налагодженні ефективного функціонування сфери освіти. Обґрунтовано необхідність організації управління знаннями при формуванні ефективної взаємодії у системі освіти на горизонтальному та вертикальному рівнях.

Ключові слова:сфера освіти, управління знаннями, заклади освіти.

The role and place of knowledge management in establishing the effective functioning of the education sphere is shown. The necessity of using knowledge management in establishing an effective interaction in the education system in the horizontal and vertical plane is indicated.

Keywords: sphere of education, knowledge management, educational institutions.

Питання налагодження ефективного функціонування сфери освіти з метою підвищення конкурентоспроможності підготовленого випускника продовжує залишатися актуальним (для соціально-економічної системи та особистісного розвитку індивіда) впродовж тривалого часу. Адже результати інтелектуальної діяльності, знання, досвід в умовах «економіки знань» набули особливого значення і складають інтелектуальний запас, інтелектуальні ресурси як країни в цілому, так і окремого регіону або підприємства і продовжують залишатися одним з головних джерел їх розвитку [1]. Функціонування сфери освіти характеризується здатністю до організації управління знаннями, що стає запорукою її ефективного інноваційного розвитку. Відповідно актуалізується питання виявлення джерел цих здатностей і формування підходів до їх розвитку. Тому методологія управління знаннями як сукупність принципів, методів, процесів по стимулюванню створення,

поширення, обміну, навчання, формалізації, збереження і використання знань у всіх видах діяльності системи набуває все більшого поширення [2]. Управління знаннями розглядається як системна технологія, що забезпечує процеси зберігання, виявлення, колективного використання та створення знань в процесі навчання або професійної діяльності [3].

Особливо актуальним стає питання керування знаннями у сфері освіти, яка перебуває у стадії активного реформування.

Ефективне управління знаннями у сфері освіти дасть змогу налагодити ефективну взаємодію між різними учасниками системи освіти на горизонтальному та вертикальному рівнях.

Взаємодія на горизонтальному рівні надає можливість комунікувати закладам освіти між собою, ділитися досвідом та практиками ефективного управління на рівні інституції (навчально-виховна діяльність, пошук додаткових джерел фінансування, реалізація успішних проектів, взаємодія з громадськістю та батьківською спільнотою); комунікувати з організаціями та підприємствами щодо розвитку форм та механізмів взаємодії з метою підвищення рівня знань та вмінь абітурієнтів; комунікувати із бізнесовим середовищем з метою залучення додаткових джерел фінансування навчальних закладів та освітніх програм тощо.

Ефективна взаємодія у вертикальній площині між здобувачами освітніх послуг, закладами освіти та органами влади дає змогу налагодити механізми співпраці, які дають можливість системі розвиватися на демократичних засадах, підвищувати якісну складову освітнього процесу.

Взаємодія на глобальному рівні стала можливою завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, доступу до глобальної мережі знань та інформації, що створює можливості для спілкування, обміну досвідом, пошуку інноваційних форм розвитку та взаємодії у системі на глобальному рівні, залученню додаткових джерел фінансування (міжнародні проекти, гранти, благодійні фонди).

Дослідження процесу управління знаннями у сфері освіти є актуальним з огляду на можливість отримання об’єктивної інформації, яка є необхідною при прийнятті оптимальних управлінських рішень та здійсненні ефективного менеджменту у сфері освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Чапліна А. С.* Управління знаннями у системі вищої освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://sworld.com.ua/konfer41/212.pdf; 2. *Лютов С.* Формування механізму інноваційного розвитку підприємства на основі управління знаннями [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://conf.management.fmm.kpi.ua/proc/article/view/101171; 3. *Шишкіна М. П.* Роль засобів управління знаннями у формуванні сучасного освітнього середовища [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.newlearning.org.ua/sites/default/files/.../shishkina.doc.

УДК 378.046-021.64:02+930.25]:004.73

Зміст цифрової компетентності здобувачів вищої інформаційної освіти

©Алла Соляник

Харківська державна академія культури, 61057, Україна, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4

E-mail: allasolyanik164@gmail.com

Розкрито сутність та змістове наповнення цифрової компетентності бакалавра з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, обґрунтовано необхідність її системного формування через модернізацію навчальних планів та освітніх програм підготовки фахівців

Ключові слова: цифрова компетентність, вища інформаційна освіта, стандарт освіти, бакалавр з інформаційної, бібліотечної та архівної справи

The essence and content of the digital competence of the bachelor on information, library and archival affairs are revealed, the necessity of its system formation through the modernization of curricula and educational programs of training specialists is substantiated.

Keywords: digital competence, higher informational education, education standard, bachelor of information, library and archival affairs

За Рекомендаціями 2018/0008 (NLE) Європейського парламенту та Ради (ЄС), які 17 січня 2018 р. схвалили оновлену редакцію ключових компетентностей для навчання впродовж життя, однією з найважливіших в сучасному суспільстві є цифрова компетентність – здатність впевнено, критично та відповідально використовувати цифрові технології для навчання, роботи та участі у громадському житті суспільства. Екстраполюючи базові знання та навички, що визначають сформованість цієї компетентності у здобувачів першого рівня вищої освіти зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», необхідно модернізувати зміст діючих нині освітніх програм підготовки інформаційних фахівців. У цьому контексті варто зауважити, що у проекті стандарту першого рівня вищої освіти зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» у розділі IV «Перелік компетентностей випускника» 11 з 15 фахових компетентностей спрямовані на реалізацію тих чи інших аспектів кваліфікованого використання цифрових технологій у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи або у процесі навчання.

Зміст навчальних планів та програм фахових навчальних дисциплін зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» мають передбачати системний підхід до формування складових цифрової компетентності, а саме: знання майбутнім бакалавром з інформаційної, бібліотечної та архівної справи сутності, принципів, механізмів функціонування

цифрових технологій, їх можливостей, переваг, обмежень, наслідків та ризиків; критерії цінності, надійності, достовірності, відбору, засоби систематизації, архівування, захисту та зберігання цифрової інформації; особливості життєвого циклу цифрового документу; технології створення (зокрема й програмування), поширення, агрегації, захисту й довготривалого зберігання цифрового контенту, інструменти його пошуку, селекції, аналітико-синтетичної обробки; принципи керування цифровим контентом, технології контент-менеджменту та інженерії знань; правові, етичні, техніко-технологічні, економічні засоби та технології захисту та надання в користування цифрового контенту в глобальному мережевому середовищі.

Вельми актуальними в умовах інформаційного суспільства є знання та навички особистості, спрямовані на такі аспекти реалізації цифрової компетентності як «цифрове благополуччя» та «цифрова ідентичність», можливість самовираження в цифровому суспільстві, цифрова комунікативність та уміння співпрацювати в онлайн-спільнотах, розуміння необхідності дотримання етичних норм поведінки в соціальних мережах, підтримка принципів академічної доброчесності, володіння технологіями кібербезпеки та ін. В умовах стрімкого розвитку робототехніки та технологій штучного інтелекту майбутні інформаційні фахівці мають бути готовими ефективно опановувати все нові й нові виклики розгортання та ускладнення змісту цифрової компетентності.

УДК 930.25:[378.091.12:005.963]

Роль архівних установ у підвищенні кваліфікації викладачів архівної справи

© Ірина Тюрменко

Національний авіаційний університет,

03058, Україна, Київ, просп. Космонавта Комарова, 1

E-mail: tira@nau.edu.ua

Проаналізовано підходи до підвищення кваліфікації викладачів вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців вищої освіти за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». З огляду на міжнародний досвід, розглядається можливість залучення провідних спеціалістів архівних установ до організації процесу перепідготовки викладачів вишів та створення центру з підвищення кваліфікації не лише викладачів, а й дляпрацівників архівних установ.

Ключові слова: архівні установи, архівна справа, підвищення кваліфікації

The abstract analyzes the approaches regarding the advance training of educators at higher educational institutions, who carry out training of specialists in higher education by the speciality "Information, Library and Archival Studies". Taking into account international experience, it considers the possibility of involving leading archival institutions specialists in organizing the process of retraining educators of higher education and setting up a center for the advance training not only for the academic staff, but also for employees of archival institutions.

Keywords: archival institutions, archival studies, advance training

Інформаційна доба вимагає інноваційних змін у системі підготовки та підвищення кваліфікації кадрів в усіх сферах суспільного життя. Не є виключенням і система освіти. Зміна переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти відповідно до постанови Кабінету Міністрів від 25.04.2015 р., призвела до появиінтегрованої спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Закон України «Про освіту» (2017 р.), надаючи академічну свободу вишам, дозволяє в рамках спеціальності відкривати освітньо-професійні програми підготовки здобувачів вищої освіти (далі – ОПП) в межах спеціальності, що є важливим для формування у студентів відповідних фахових компетентностей. Викладання циклу дисциплін з архівознавства та архівної справи може здійснюватися не лише в рамках ОПП «Документознавство та інформаційна діяльність», а й в рамках суміжних ОПП, у тому числі і з архівної справи. Така профілізація висуває підвищені вимоги до формування необхідних знань і вміньу випускників вишів та відповідно ставить конкретні завдання перед викладачами вишів. Отже, потрібно не тільки включати спеціальні архівні дисципліни у систему підготовки документознавців [1], а й враховувати важливість підвищення кваліфікації викладачів відповідних профільних дисциплін для формування майбутніх професіоналів у галузі архівної справи [2].

Слід зазначити, система підвищення кваліфікації викладачів вишів майже не передбачає підвищення їхнього професійного рівня з відривом від основної сфери діяльності. Це означає, що цей процес дуже часто відбувається формально і не дає бажаних позитивних результатів. Тому при організації підвищення кваліфікації варто послугуватися міжнародним досвідом, який надає можливість викладачам вишів з відривом від навчального процесу пройти стажування на базі провідних архівних установ. Зокрема, з 1951 р. Національні архіви Франції організовують міжнародне технічне архівне стажування (STIA). Програма підвищення кваліфікації розрахована не лише на професійних архівістів, а й на викладачів університетів. Вона включає цикли теоретичного і практичного навчання на базі різних архівних установ Франції. Значна увага приділяється знайомству з цифровими архівами, сучасними системами архівного описування документів, відпрацюванню рятувальних операцій в умовах надзвичайних ситуацій (затоплення, пожежі тощо), реконструкції і реставрації документів, очищенню останніх від пилу, налагодженню архівних комунікацій

тощо. З 2018 р. співучасником проекту STIAстав університет Париж-8, який здійснює підготовку архівістів ОС «Магістр».

Позитивний досвід підвищення кваліфікації архівістів був започаткований і в Україні. Зокрема, 12-16 жовтня 2015 р. на базі Інституту підвищення кваліфікаціїМіністерства юстиції України відбувся Міжнародний авторський семінар консультанта з архівної справи й сертифікованого архівіста США П. Труді Петерсон. В обговоренні актуальних питань організації архівної справи та доступу до архівної інформації взяли участь архівісти і викладачі архівної справи з різних регіонів України. Семінар був проведений з відривомвід основної діяльності, тривав протягом тижня, сприяв вивченню міжнародного досвіду, вирішенню складних питань доступу до інформації через організацію лекцій, майтер-класів, практикумів тощо.

Отже, підвищення якості надання освітніх послуг у сфері підготовки архівістів-документознавціввимагає перш за все реформування системи підвищення кваліфікації кадрів. Одним із підходів до вирішення цієї проблеми може стати створення профільного центрупідвищення кваліфікації архівних працівників та викладачі вишів шляхом об'єднання зусиль різних установ – Міністерства юстиції України, Державної архівної служби України, Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства, відповідних кафедр провідних університетів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бездрабко В.* Архівна освіта в Україні: традиції й тенденції // Український історичний журнал. 2017. № 3. С. 129-147. URL: file:///C:/Documents%20and%20Settings/%D0%98%D1%80%D0%B0/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/UIJ_2017_3_10%20(1).pdf (дата звернення: 5 квітня 2018); 2. *Паламарчук Л.* Нові вимоги до підготовки архівістів // Секретар-референт. 2014. №12 (143). С. 6-12.URL: http://tsdea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/pages/19122014.pdf (дата звернення: 5 квітня 2018).

УДК 378.091.33-027.22(476):02

Практыка-арыентаваная адукацыя як аснова фарміравання прафесійных кампетэнцый бібліятэчнага спецыяліста

© Мікалай Яцэвіч

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў,

220007, Рэспубліка Беларусь, г. Мінск, вул. Рабкораўская, 17

E-mail: vasniks@tut.by

Вызначаецца паняцце практыка-арыетаванай адукацыі як узаемадзеянне паміж універсітэтам і бібліятэкамі. Аналізуюцца асноўныя накірункі ўзаемадзеяння: вызначэнне патрэб у кадрах, сумесная падрыхтоўка спецыялістаў, ацэнка задавальнення спажыўцоў. Разглядаюцца асноўныя нарматыўна-прававыя дакументы практыка-арыентаванай адукацыі. Прыводзіцца вопыт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Бібліятэчная адукацыя, практыка-арыетаваная адукацыя, прафесійныя кампетэнцыі, бібліятэкі, універсітэты, узаемадзеянне, нарматыўна-прававыя дакументы

The concept of practice-oriented education as an interaction between the university and libraries is defined. Main areas of interaction are analyzed: the definition of personnel needs, joint training of specialists, the assessment of customer satisfaction. Main normative documents of practice-oriented education are considered. The experience of the Belarusian State University of Culture and Arts is presented.

Keywords: library education, professional competencies, libraries, universities, interaction, normative documents

Адной з асноўных стратэгічных мэтаў вышэйшай адукацыі з’яўляецца практыка-арыентаваны падыход да падрыхтоўкі спецыялістаў. Часта практыка-арыентаваную адукацыю разумеюць у вузкім значэнні гэтага слова, а менавіта, як засваенне тэарэтычных ведаў падчас вучэбнай, вытворчай практыкі і правядзенні асобных практычных заняткаў у бібліятэках. Насамрэч, гэтае паняцце больш складанае і сістэмнае. Размова ідзе пра механізмы ўзаемадзеяння паміж універсітэтам і бібліятэкамі, інфармацыйнымі цэнтрамі, іншымі ўстановамі і арганізацыямі сістэмы інфармацыйна-дакументных камунікацый, якія выступаюць у якасці заказчыкаў кадраў. Заказчыкі кадраў уплываюць на змест, формы, метады і арганізацыю адукацыйнага працэсу.

Разгледзім асноўныя накірункі такога ўзаемадзеяння.

Вызначэнне патрэб у кадрах. Навукова-вытворчае абгрунтаванне патрэб ў бібліятэчных спецыялістах яшчэ патрабуе свайго вырашэння. Перспектыўныя планы такіх патрэб часта складаюцца фармальна, без належнага абгрунтавання, уліку асаблівасцей сацыяльна-

эканамічнага развіцця рэгіёнаў, бягучасці кадраў, тэндэнцый укаранення сучасных інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій, якія непасрэдна ўздзейнічаюць на развіццё бібліятэк. Вызначэнне патрэб у спецыялістах, карэкціроўка адпаведных планаў праводзіцца установай адукацыі сумесна з бібліятэкамі і органамі дзяржаўнага кіравання. Гэта з'яўляецца асновай для вызначэння ўстановай адукацыі кантрольных лічбаў набору студэнтаў з ўлікам яе магчымасцяў, а для бібліятэк − фарміравання заказу на падрыхтоўку спецыялістаў і іх эфектыўнага выкарыстання на працоўных месцах.

У Беларусі нарматыўнае вызначэнне патрэб і фарміраванне заказу грунтуецца на "Палажэнні аб парадку прагназавання патрэбнасцяў у працоўных рэсурсах для фарміравання заказу на падрыхтоўку спецыялістаў, рабочых, служачых", зацверджанага Саветам Міністраў (2011 г.). Фарміраванне заказу адбываецца з выкарыстаннем спецыяльнай аўтаматызаванай сістэмы, інфармацыйнае напаўненне і парадак функцыянавання якой вызначаецца сумесна міністэрствамі адукацыі і працы. Бібліятэкі рэгіструюць у сістэме заказ на падрыхтоўку спецыяліста.

Сумесная падрыхтоўка спецыялістаў. Практыка-арыентаванае навучанне мае сваёй мэтай засваенне студэнтамі адукацыйнай праграмы не толькі ў аўдыторыі, а ў асяроддзі бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці, фарміраванне ў студэнтаў прафесійных кампетэнцый (як агульнапрафесійных, так і спецыяльных) за кошт выканання імі рэальных практычных задач падчас вучэбных заняткаў ва ўмовах адпаведных бібліятэк. Апошнія выступаюць у якасці базавых арганізацый. У Беларусі на дзяржаўным узроўні створана нарматыўна-прававая база такога ўзаемадзеяння. Пастановай Савета Міністраў зацверджана "Палажэнне аб базавай арганізацыі ўстановы адукацыі" і прыкладная форма "Дамовы аб узаемадзеянні ўстановы адукацыі з арганізацыяй-заказчыкам кадраў пры падрыхтоўцы спецыялістаў, рабочых і служачых" (2011).

Асноўнымі мэтамі ўзаемадзеяння з'яўляюцца: удасканаленне адукацыйнага працэсу і павышэнне якасці падрыхтоўкі спецыялістаў з улікам патрабаванняў інавацыйнага развіцця бібліятэчнай справы; забеспячэнне высокага ўзроўню правядзення вучэбнай і вытворчай практыкі, практычных заняткаў, падрыхтоўкі курсавых і дыпломных работ па заяўках бібліятэк; прафесійная падрыхтоўка, перападрыхтоўка і павышэнне кваліфікацыі бібліятэкараў і супрацоўнікаў установы адукацыі.

БДУКМ заключыў такія дамовы з 25 бібліятэкамі краіны: Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі, рэспубліканскімі галіновымі бібліятэкамі, абласнымі, буйнейшымі цэнтралізаванымі бібліятэчнымі сістэмамі, бібліятэкамі асобных універсітэтаў. Сутнасць такіх дамоваў заключаецца ў тым, што бібліятэкі-базавыя арганізацыі могуць непасрэдна ўплываць на змест і віды адукацыйных праграм з улікам сваіх патрэбнасцей, а ўстанова адукацыі забяспечвае падрыхтоўку спецыялістаў у колькасці, вызначанай у дамове аб узаемадзеянні, і накіроўвае іх на працу ў базавую арганізацыю. Каштоўнасць такіх дамоваў асабліва праяўляецца падчас

накіравання студэнтаў на працу, калі ідзе спаборніцтва за кожнага спецыяліста ў сувязі з тым, што колькасць заявак ад бібліятэк перавышае колькасць выпускнікоў. У дадзеным выпадку перавага аддаецца тым бібліятэкам, якія заключылі дамовы аб узаемадзеянні.

Дамовы аб ўзаемадзеянні ўстановы адукацыі і бібліятэкі-базавай арганізацыі дазваляюць таксама ствараць ў буйнейшых бібліятэках сумесныя вучэбна-навукова-вытворчыя комплексы, філіялы кафедраў (у 2017 г. у Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Я. Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі пачаў сваю працу філіял кафедры інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый).

Для рэалізацыі гэтых мэтаў *установа адукацыі* ажыццяўляе наступнае: забяспечвае падрыхтоўку спецыялістаў; арганізуе сумесную прафарыентацыйную работу; уключае ў склад дзяржаўных экзаменацыйных камісій прадстаўнікоў базавай арганізацыі; далучае прадстаўнікоў базавай арганізацыі да экспертызы адукацыйных стандартаў і тыпавых вучэбных планаў; распрацоўкі (узгаднення) вучэбных праграм; практыка-арыентаваных заданняў, накіраваных на фарміраванне адпаведных агульнапрафесійных і спецыяльных кампетэнцый; накіроўвае педагагічных работнікаў на стажыроўку ў базавую арганізацыю; праводзіць сумесныя навукова-метадычныя даследаванні, праекты, канферэнцыі, сацыя-культурныя праграмы і г.д. *Бібліятэка-базавая арганізацыя* − мае прыярытэт на атрыманне маладых спецыялістаў; уносіць прапановы па наменклатуры напрамкаў спецыяльнасці “бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць”, зместу вучэбных праграм; забяспечвае правядзенне вытворчай практыкі, розных відаў вучэбных заняткаў; прапаноўвае тэматыку курсавых і дыпломных работ: аказвае інфармацыйную падтрымку ўстанове адукацыі па пытаннях інавацыйнага развіцця бібліятэчнай справы, укаранення сучасных тэхналогій абслугоўвання карыстальнікаў; ажыццяўляе сумесную прафарыентацыйную работу; сумесна з установай адукацыі арганізуе вывучэнне якасці падрыхтоўкі бібліятэчных работнікаў.

Ацэнка задавальнення спажыўцоў. Гэты кірунак узаемадзеяння дазваляе выявіць ступень задавальнення бібліятэк узроўнем падрыхтоўкі бібліятэчных спецыялістаў ва ўстанове адукацыі пасля іх прафесійнай адаптацыі на працягу аднаго года працы. Такі маніторынг праводзіцца ў бібліятэках у межах сістэмы менеджменту якасці БДУКМ з дапамогай спецыяльна распрацаваных анкет, апытанняў і інш. Атрыманая адваротная інфармацыя з’яўляецца асновай для карэкціроўкі і ўдасканалення адукацыйных праграм рознага ўзроўню па спецыяльнасці “бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць”. Вынікі маніторынгу выкарыстоўваюцца для распрацоўкі плана мерапрыемстваў па ліквідацыі праблемных пытанняў у падрыхтоўцы бібліятэчных спецыялістаў.

На факультэце інфармацыйна-дакументных камунікацый БДУКМ назапашаны значны вопыт паспяховага ўзаемадзеяння з бібліятэкамі-заказчыкамі кадраў па ўсіх разгледжаных вышэй накірунках.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Андрійчук Микола Тарасович,
доцент кафедри видавничої справи і редагування Видавничо-поліграфічного інституту Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського», канд. соц. ком., доцент

Бандилко Лілія Феліксівна,
доцент кафедри документальних комунікацій і бібліотечної справи Рівненського державного гуманітарного університету, канд. іст. наук, доцент

Бачинська Надія Анатоліївна,
доцент кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. пед. наук, доцент

Бездрабко Валентина Василівна,
завідувач кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності Київського національного університету культури і мистецтв, д. іст. наук, професор

Беззуб Ірина Олександрівна,
мол. наук. співроб. Національною юридичної бібліотеки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Бєлов Дмитро Олексійович,
аспірант Київського національного університету культури і мистецтв

Бігеза Валянціна Мінаўна,
дацэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, канд. пед. навук, дацэнт

Бойко Ольга Петрівна,
професор кафедри філософії Сумського державного університету, д. філос. наук, професор

Бойчук Мар'яна Вікторівна,
асистент кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв

Бондаренко Вікторія Іванівна,
наук. співроб. аналітико-прогностичного відділу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, канд. соц. ком.

Боришкевич Анна Костянтинівна,
біб-р Науково-технічної бібліотеки ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Булахова Галина Іванівна,
мол. наук. співроб. відділу технологій електронної обробки інформації Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Вербова Віта Василівна,
наук. співроб. відділу науково-інформаційної бібліографічної діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського

Волчук Сергій Сергійович,
аспірант Київського національного університету культури і мистецтв

Воронова Надія Сергіївна,
доцент кафедри культурології, естетики та історії ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ), канд. філософ. наук, доцент

Галкоўская Юлія Мікалаеўна,
загадчык кафедры бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, канд. пед. навук, дацэнт

Гиріна Тетяна Сергіївна,
докторант Київського національного університету імені Т. Шевченка, канд. соц. ком., доцент

Горбенко Ніна Анатоліївна,
наук. співроб. відділу наукової інформаційно-бібліографічної діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського

Гранчак Тетяна Юріївна,
професор кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, ст. наук. співроб. відділу політологічного аналізу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, д. соц. ком., ст. наук. співроб.

Громко Тетяна Василівна,
доцент кафедри української мови Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, канд. філ. наук, доцент

Гулай Василь Васильович,
завідувач кафедри міжнародної інформації Національного університету «Львівська політехніка», д. політ. наук, професор

Давидова Ірина Олександрівна,
завідувач кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи Харківської державної академії культури, д. соц. ком., професор

Данилова Вікторія Євгеніївна,
аспірант Харківської державної академії культури

Дніпренко Вадим Іванович,
доцент кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, доцент

Доброносова Юлія Дмитрівна,
доцент кафедри філософії та педагогіки Національного транспортного університету, канд. філос. наук, доцент

Дубова Світлана Володимирівна,
співробітник Національного інституту стратегічних досліджень, канд. іст. наук

Євсєєва Галина Петрівна,
завідувач кафедри українознавства Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», д. наук держ. управління, к. філол. н., професор

Жабинець Ольга Йосифівна,
мол. наук. спів роб. ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», канд. екон. наук, доцент

Жукоўская Марыянна Вітальеўна,
загадчык сектара унутрырэспубліканскага дакументаабмену і пераразмеркавання Нацыянальная бібліятэка Беларусі

Закіров Марат Борисович,
завідувач відділу політологічного аналізу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, д. політ. наук, доцент

Закірова Світлана Геннадіївна,
ст. наук. співроб. Національної юридичної бібліотеки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, канд. іст. наук, доцент

Заклінська Юлія Михайлівна,
аспірант Харківської державної академії культури

Зірчак Ганна Петрівна
старш. викладач кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Одеського національного політехнічного університету

Зубко Надія Несторівна,
доцент кафедри інформаційної, бібліотечної та книжкової справи Української академії друкарства, канд. іст. наук

Зыгмантовіч Святлана Вікенцьеўна,
прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, канд. пед. навук, дацэнт

Ісаєнко Олександр Олександрович,
доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. іст. наук

Казленка Алена Юр'еўна,
дацэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, канд. пед. навук, дацэнт

Касап Вера Аляксандраўна,
прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, канд. пед. навук, дацэнт

Кобижча Наталія Іванівна,
ст. викладач кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. культурології

Коляда-Березовська Тетяна Федорівна,
доцент кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій гуманітарного факультету Одеського національного політехнічного університету, канд. філол. наук,

Конон Надія Гнатівна,
ст. викладач кафедри документознавства та інформаційної діяльності Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

Кубко Валентина Петрівна,
доцент кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Одеського національного політехнічного університету, канд. філос. наук, доцент,

Кулієва Тамара Володимирівна,
завідувач відділом наукового абонементу та обслуговування читачів Національної наукової медичної бібліотеки України, канд. соц. ком.

Кулицький Сергій Петрович,
ст. наук. співроб. відділу політологічного аналізу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, канд. екон. наук, доцент

Кушнарьов Валерій Володимирович,
декан факультету соціокультурної діяльності Київського національного університету культури і мистецтв, канд. культурології, доцент

Кушнірецька Оксана Василівна,
ст. наук. співроб. сектору просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», канд. екон. наук

Ліпінська Алла Володимирівна,
доцент кафедри інформаційних технологій Київського Національного університету культури і мистецтв, канд. пед. наук, доцент

Макарова Олена Ігорівна,
мол. наук. співроб. відділу організації та використання документального фонду ФПУ Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Максименко Дар'я Олегівна,
магістрант Київського національного університету культури і мистецтв

Мальшакова Алла Василівна,
провід. біб-р Наукової бібліотеки Київського Національного університету культури і мистецтв

Матвієнко Оксана Володимирівна,
професор кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, д. пед. наук, професор

Медведєва Валентина Миколаївна,
професор кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. пед. наук, професор

Міськевич Тетяна Миколаївна,
аспірант Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Мостовик Тетяна Віталіївна,
магістрант кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв

Мотько Альона Олександрівна,
аспірант Київського національного університету культури і мистецтв

Навіцкая Таццяна Яўгенаўна,
навуковы супрацоўнік Інстытута філасофіі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі

Назаровець Марина Анатоліївна,
керівник Служби інформаційного моніторингу Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка, провід. біб-ф

Назаровець Сергій Андрійович,
доцент кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. соц. ком.

Натаров Олег Олександрович,
наук. співроб. відділу оперативної інформації Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Ніколаєв Сергій Миколайович,
доцент кафедри міжнародної інформації Національного університету «Львівська політехніка», канд. техн. наук, доцент

Островська Олена Миколаївна,
аспірант Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Панькевич Олена Олександрівна,
ст. викладач кафедри документознавства та інформаційної діяльності Одеського національного політехнічного університету

Пасічник Юрій Васильович,
професор кафедри фінансів Національного університету біоресурсів і природокористування України, д. екон. наук, професор

Паўлава Сафія Антонаўна,
прафесар Беларускага дзяржаўнага універсітэта культуры і мастацтваў, канд. філ. навук, дацэнт

Праверзева Юлія Аляксандраўна,
загадчык аддзела камплектавання фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

Пестрецова Ольга Олександрівна,
мол. наук. співроб. Національною юридичної бібліотеки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Пилипака Олена Миколаївна,
провід. біб-р Національної юридичної бібліотеки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Піваварчык Ірына Войтеховна,
дацэнт кафедры журналістыкі Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы, кандыдат філ. навук, дацэнт

Плахтій Альона Миколаївна,
аспірант Київського національного університету культури і мистецтв

Половинчак Юлія Миколаївна,
директор Національної юридичної бібліотеки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, канд. іст. наук, ст. наук. співроб.

Польовик Світлана Миколаївна,
наук. співроб. Фонду Президентів України Національної бібліотеки Україні імені В. І. Вернадського, канд. соц. ком.

Прокопенко Людмила Іванівна,
доцент кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. культурології, доцент

Раманава Жанна Леанідаўна,
загадчык кафедры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, канд. пед. навук

Редька Катерина Юріївна,
аспірант кафедри інформаційних технологій Харківської державної академії культури

Саітава Валянціна Іванаўна,
прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, канд. пед. навук, дацэнт

Салата Галина Володимирівна,
ст. викладач кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. іст. наук

Свердлик Зоряна Михайлівна,
доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. іст. наук

Симоненко Олена Василівна,
наук. співроб. відділу політологічного аналізу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, канд. політ. наук

Синюра-Ростун Надія Романівна,
мол. наук. співроб. ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України»

Скаченко Олена Олексіївна,
завідувач сектором методичної роботи Наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв

Соляник Алла Анатоліївна,
декан факультету соціальних комунікацій Харківської державної академії культури, д. пед. наук, професор

Струнгар Валерія Валеріївна,
наук. співроб. Національної юридичної бібліотеки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Спрінсян Василь Георгійович,
завідувач кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій, кандидат мистецтвознавства, доцент, Заслужений працівник освіти України

Тарасенко Наталія Віталіївна,
мол. наук. співроб. відділу політологічного аналізу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Татакі Олена Олегівна,
ст. викладач кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій гуманітарного факультету Одеського національного політехнічного університету

Толочко Світлана Євгеніївна,
завідувач відділом обслуговування користувачів Наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв

Тур Оксана Миколаївна,
доцент Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, канд. філол. наук, доцент

Тюрменко Ірина Іванівна,
завідувач кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, д. іст. наук, професор, почесний професор Камянець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Утиро Наталія Олександрівна,
магістрант кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв

Федорова Олеся Василівна,
доцент кафедри іноземних мов Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, канд. філ. наук, доцент

Цивін Михайло Наумович,
канд. техн. наук, доцент

Черпак Тетяна Валеріївна,
мол. наук. співроб. Фонду Президентів України Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, канд. політ. наук

Чжан Хао,
аспірант Харківської державної академії культури

Чуприна Леонід Андрійович,
завідувач відділу оперативної інформації Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, канд. соц. ком.

Шевченко Олена Василівна,
професор кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій, доктор наук *із соціальних комунікацій, професор*

Шевченко Віра Борисівна,
біб-ф ІІ кат. Київського національного університету культури і мистецтв

Шендрик Ольга Олегівна,
аспірант Київського національного університету культури і мистецтв

Ярошик Анастасія Анатоліївна,
керівник відділу культурно-освітньої роботи Науково-технічної бібліотеки ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,

Lazarev Vladimir,
leading bibliographer of the Marketing and Design Department of Belarusian National Technical University Academic Library

Yurik Inna,
director of Belarusian National Technical University Academic Library

Матеріали Міжнародної наукової конференції
(15 травня 2018 р.)

Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі

Упорядник:
Гранчак Тетяна Юріївна, старш. наук. співроб. відділу політологічного аналізу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, д. соц. ком, старш. наук. співроб.

Відповідальний:
Прокопенко Людмила Іванівна, доцент кафедри соціальних комунікацій та інформаційних наук Київського національного університету культури і мистецтв, канд. культурології, доцент

Комп'ютерна верстка:
Кузнєцова А.В.

Підписано до друку 19. 04. 2018
Формат 60х84/8. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 12,94. Обл.-вид. арк. 14,68.
Наклад 300 прим.
Замовлення № 3267.

Видавничий центр КНУКіМ
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК №4776 від 09.10.2014.